nicolae breban

FOTO: EDMUND HÖFFER

ISBN 973-21-0516-x
ISBN 973-21-0517-8

1464

Vol. I-II, lei 12 000

editura minerva

Lupta mea donquijotescă împotriva naturalismului în proza română își găsește, probabil, prima expresie în, *Îngerul de gips*. Și poate n-ar fi nepotrivit să vorbesc despre *sinceritatea* acestei cărți, dar nu în sensul imediat, direct, al acestui cuvânt: mai degrabă aș putea vorbi despre *sinceritatea unei vocații*. Deși ne aflăm în fața unui *story* realist, a cărorre personaje distincte ce respectă marile reguli ale realismului secolului trecut. *Îngerul de gips* este mai puțin sau mai mult decât o carte realistă; e o halucinație tematică...

NICOLAE BREBAN

nicolae breban

1464

fondată in 1895 bpt serie nouă

nicolae breban

îngerul de gips

★

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE
BIBLIOTECA ALEPH

Ilustrația copertei: DUMITRU VERDEȘ

Lucrarea de față este reprodusă după: Nicolae Breban, *Îngerul de gips*, Editura Cartea Românească, București, 1973. În vederea reeditării în Biblioteca pentru toți, textul romanului a fost revăzut de autor (septembrie 1997).

nicolae breban

Îngerul de gips

Roman

*

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1997
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Cartea a apărut cu sprijinul
MINISTERULUI CULTURII

ISBN 973-21-0516-X
ISBN 973-21-0517-8

LUPTA CU ÎNGERUL

„O luptă învinsă e orice carte", spune Lucian Blaga.

Nu știu, a fost un blestem sau un dar răutăcios al zeilor dar a trebuit să lupt pentru fiecare roman al meu. O, nu numai cu mine, acesta era și este riscul și miza splendidă a meseriei mele. Nu, a trebuit să lupt cu ceilalți; evident, nu am fost singurul dintre scriitorii de primă linie, ca să zicem așa, ce a trebuit să lupte pentru publicarea textelor în totalitarism. Numai că eu, spre deosebire de confrații mei, *mes paires*, mi-am îngreuiat considerabil această situație. Și anume, apăsând pe cele două elemente constitutive ale carierei unui scriitor profesionist ambițios sub vechiul regim: refuzul limbajului esopic, afrontarea directă, deci, a realului și a realității (inclusiv a celei politice) și în consecință o extrem de vagă, de liberă, aproape exterminantă cenzură interioară.

Și, doi: o extrem de rară, chiar și printre colegii mei de același nivel, intransigență în lupta cu șicanele și cu presiunea cenzurii exterioare, politice. Cu doar două excepții (*În absența stăpânilor* și *Îngerul de gips*) toate romanele mele au trebuit să aștepte ani de zile în anticamera mărunților zei de pripas, politici, dar și a unor colegi ai noștri cocoțați în posturi administrativ–culturale și care, printr-o, desigur, abilitate a demonilor mărunți ce ne conduceau, erau adeseori mai cruzi și mai inventivi în a găsi obstacole construcțiilor mele romanești.

Numai că *Îngerul de gips* a avut o istorie și mai extraordinară.

„Ideea" acestui roman — ca să vorbesc puțin ca un diletant — mi-a venit în vara lui '67, la Lugoj, plonjat în tenebrele, hățișurile, aș zice: intestinele a ceea ce urma să se numească *Animale bolnave*. Ca de fiecare dată, „nel mezzo del camin", la mijlocul unei ample construcții mă pierd ca un ucenic vrăjitor ce ignoră formula ieșirii din labirint. Mi se părea atunci, în vara lui '67, că tot ce scriu e lipsit de sens, că toată acea istorie a unei secte incipiente, religioase, în care Maestrul este ucis de ucenicul său fanatic de teamă că acesta va trăda Ideea, este provincială și greoaie. Și în momentele acelea de descurajare

și silă, la lectura unei oarecari prefețe a unui volum străin al cărui titlu l-am uitat, a izbucnit lumina, ideea: să scriu istoria (cu adevărat modernă, mi se părea!) unui bărbat ce *decade*. Numai că această *degradare*, decădere, trebuia să fie nu numai infinită dar și absolută. Or, eu știam, încă de pe atunci, că orice lucru ce atinge absolutul se transformă în altceva (după o idee a lui Goethe care îi plăcea foarte mult lui Th. Mann: dacă atingi perfecțiunea într-un domeniu, prin chiar aceasta el este depășit). Deci, această cădere absolută trebuia să fie o mântuire.

Un bărbat puternic, aflat în culmea carierei sale, medic, profesor, autor de literatură specifică, ins ce nu disprețuiește uneori existența mondenă, logodit cu o frumoasă și tânără femeie, Ludmila, întâlnește chiar pe prima pagină a romanului, un „demon mărunt". E ca și cum în vis, cineva s-ar afla într-o cameră tapetată cu oglinzi ce-l reflectă fidel din cap până în picioare: puternic, inspirat, stăpân al existenței, adaptat superior unei lumi ce-l acceptă și-l susține. Doar una dintre oglinzi îl arată altfel: ea poartă numele Mia Fabian și, după trei sute de pagini de luptă, ezitare, neîncredere, farse de prost gust, coșmaruri vii, doctorul Minda *intră* în această oglindă umană. Un critic inteligent (pe vremea aceea) a comparat romanul meu cu capodopera fratelui lui Th. Mann: Heinrich Mann: *Dr. Unrat*. Nu era lipsită de interes această comparație, numai că drama expresionistă a prof. Unrat care, pândind elevii de liceu ce se strecoară într-un cabaret, cade el însuși în triviala capcană a îngerului albastru, este coaja exterioară a procesului psihologic mai intim și de o simbolică diferită în propria mea istorie.

Era cât pe-aci să las baltă *Animale bolnave* și să mă apuc imediat de noua carte ce mi se părea, cum am mai spus, mai expresivă, mai modernă. Dar unul din asprele dictonuri ale maeștrilor mei germani răsuna ca o sentință: sfârșește totdeauna ceea ce ai început. Toată viața a rezonat în urechea mea morală acest sfat, această poruncă — adeseori greu, aproape imposibil de îndeplinit — și pentru că am rămas fidel acestui simplu și aspru model, poate, Dumnezeu se va îndura să sfârșească ceea ce a început cu mine.

Strângând deci din dinți, blestemându-mi principiile, am terminat *Animale bolnave* ferm convins că a doua zi mă voi apuca de noua, arzătoarea temă. Au trecut însă cinci ani: lupta grea pentru publicarea *Animalelor bolnave* fără tăieturi, cariera „fulgerătoare" profesională și politică, *România literară*, regia unui film de autor selecționat de francezi la Cannes, declarațiile publice și demisia mea la Paris împotriva începutului dictaturii, reîntoarcerea, pentru unii, uluitoare în țară, pierderea (binecuvântată!) a posturilor și privilegiilor mele sociale, a casei și a oricărei retribuții, intrarea bruscă, brutală, aproape fericită în starea de „lepros social", de marginal (ce va dura aproape două decenii) iată condițiile *ideale* pentru tratarea în deplină libertate interioară, într-o radicalitate morală în sfârșit recâștigată, a ceea ce numesc eu prima mea temă majoră. Ca o răsplată a unei justiții în sfârșit prezente, aproape „gâfâitor" de prezentă, temele „mari" s-au aglomerat apoi una lângă alta într-un lanț ce, și până azi, mă umple de uimire: la două luni după ce am sfârșit

Îngerul de gips mi s-a „impus" începutul *Buneivestiri* (25 decembrie '72), a urmat apoi *Don Juan* (o iute prefigurare a pânzei mari ce urma să se numească *Amfitrion*), *Drumul la zid* și, în fine, trilogia *Amfitrion*.

Îngerul de gips a fost scris în satul 2 Mai de la începutul lui iunie până la începutul lui septembrie 1972. Cum nu fusesem primit la Congresul scriitorilor — nici unul dintre colegii mei nu a protestat la aceasta, dar eu nu port pică nimănui — am fugit de la Mogoșoaia unde mi se dăduse, provizoriu, o cameră și, în patru luni, am scris cele șase sute de pagini ale cărții, fericit de noua libertate socială, și mai ales morală, câștigată, păzit la intrarea în sat de un securist jovial care în ultima parte a sejurului meu la 2 Mai a îndrăznit să se mute chiar în curtea țăranului la care locuiam. Ziua duceam o existență tipic estivală, mă îmbăiam împreună cu prietenii mei în Marea Neagră, bucurându-ne fals îngroziți de armata meduzelor ce năpădise în acea vară 2 Mai-ul și Vama Veche și nu ne feream să ridicăm libații la faimosul restaurant „Dobrogeanul" împreună cu cei care nu se fereau să stea la masă cu mine: Al. I. Ștefănescu și Nina Casian, Maria-Luiza Cristescu, Virgil Mazilescu, Dan Laurențiu, Daniel Turcea, D. Țepeneag, Liviu Ciulei, tânărul și necunoscutul pe acea vreme Virgil Tănase și încă alții câțiva. Seara, la ora zece, mă retrăgeam în cămăruța mea unde în ciuda vremilor vitrege (sau, mai știi, fantastice!) aveam mereu în rezervă o ladă cu vin roșu simplu și aspru de Dobrogea și unde primeam vizitele unor prieteni: Constantin Țoiu și soția sa Karin, Dumnezeu s-o ierte, Al. Paleologu și tânăra sa soție, Lucian Pintilie, sau splendizii mei prieteni, artiștii plastici Vasile Gorduz, Silvia Radu, Tana Maitec și încă alți câțiva, nu foarte mulți. La zece seara însă stingeam lumina urmând ca după patru ore de somn să mă scol, totdeauna fără ceas, la ora două dimineața și să încep fericita luptă cu îngerul.

Dar, ca într-un roman de Dostoievski sau Th. Mann, printre atâția vizitatori simpatici și umani s-a amestecat și... diavolul. Într-o seară, la nici o jumătate de oră după ce am stins lumina, am auzit o bătaie în ușă, am deschis și m-am trezit în fața unui tinerel, îmbrăcat civil, care s-a recomandat a fi ofițer al Ministerului de Interne, și-a spus numele, pe care l-am uitat, s-a scuzat că mă deranjează și m-a anunțat că superiorul său, colonelul de securitate Tăbăcaru, ar dori să aibe o convorbire cu mine. „Puteți să refuzați", mi-a spus cu un aer sportiv, probabil admirându-se pe sine în clipa aceea. L-am întrebat unde urma să aibă loc întrevederea și, cum tinerelul mi-a indicat numele unui restaurant cunoscut din Mamaia, am fost de acord.

Eram de vreo trei luni înapoiat în țară din spectaculoasa mea călătorie în Franța și R. F. Germania, unde dădusem declarații în presă și la radio atrăgând atenția occidentalilor increduli și care îl țineau în mare stimă pe Ceaușescu — sau se prefăceau foarte bine de aceasta — asupra schimbării bruște de unghi în politica internă a României. Nu, nu am protestat contra comunismului ci doar contra începutului dictaturii, fapt dramatic ce avea să singularizeze România între celelalte țări afiliate Moscovei din estul Europei și s-o

proiecteze în două decenii de coșmar social și psihologic: ruina instituțiilor, chiar și a celor comuniste, a școlii, a culturii, distrugerea satelor, atacul tot mai brutal contra individului și a demnității sale, schizofrenizarea aproape a întregii populații adulte. Imediat după declarațiile mele de la Paris și din Germania (unde am fost secundat de D. Țepeneag, Gh. Pituț, Dieter Schlezack, Monica Lovinescu, Mircea Eliade și doamna Cristinel, I. Cușa, Pierre Emmanuel, Hans Hartl și Dr. Ghermani de la Sud–Ost Institut München, Acrivu din Köln, Noël Bernard și încă alți câțiva) organele de intoxicare ale securității române au lansat imediat zvonul că am fugit. Deși am anunțat — mi se pare în *Quinzaine littéraire*, la ospitalierul Maurice Nadeau — că mă voi întoarce în țară, voind să dau prin aceasta greutate protestului meu, sau dacă vreți revoltei mele (e adevărat, o revoltă pe jumătate, dar cine a mai făcut-o la acest nivel în țările comuniste din jurul nostru?!) nimeni nu voia și nu putea să creadă că am să mă întorc după ce un Petru Dumitriu și alți câțiva protestaseră doar cu fuga. M-am întors însă, spre stupefacția tuturor, în noaptea de 19 aprilie 1972, pe la frontiera Arad. Din clipa aceea am fost urmărit, se înțelege, de organele „de resort" și în plus au fost lansate alte torente de intoxicare ale căror miasme fetide, în zdrențe, preluate cu grabă ciudată, aproape cu veselie, de unii colegi sau de necunoscuți, ajung la mine până astăzi: „dezechilibrat mental", „aventurier", „agent cu sarcini speciale".

Scenariul „dezechilibratului mental" în primele luni după întoarcerea mea a prins o anume, rapidă consistență, iar răspunsul meu, singurul meu răspuns posibil, firesc — deși paradoxal pentru unii — a fost propunerea unei structuri romanești ample, solide, novatoare, înalt expresive. Până la simbol. Aproape un an a durat lupta pentru publicarea manuscrisului meu *Îngerul de gips*. Și doi oameni au un merit incontestabil în aceasta: Marin Preda, directorul editurii Cartea Românească (editură a Uniunii Scriitorilor pentru a cărei înființare, în ciuda directivelor Comitetului Central, eu însumi am luptat aproape singur împotriva Ministerului Culturii și a secretarului C.C. cu cultură și propagandă Paul Niculescu–Mizil) și Georgeta Naidin–Dimisianu, deși simplă redactoră la Cartea Românească (ea însăși urmând a fi expulzată din editură în ultimii ani ai dictaturii), unul din marii editori ai culturii române sub comunism, căreia îi datorez apariția a încă două cărți: *Don Juan* (1981), la numai patru ani de la scrierea ei și *Drumul la zid* (1984), la aceeași editură.

Îngerul de gips a apărut în luna august 1973 într-o tăcere totală și o indiferență aparentă. Tirajul (minim: 12.500 ex.) stătea în pivnițele editurii, Preda neîndrăznind să-l difuzeze, în timp ce unii creaseră o comisie și un „dosar" al romanului din partea Consiliului Culturii, iar alții pregăteau „campanii". Al. Andrițoiu scrisese un atac fulminant în *Scânteia* contra mea, atac oprit în pagină din ordin de sus, din „viclenie de sus", deoarece Ceaușescu, în excelente relații cu lumea occidentală, a intuit că nu era în favoarea sa să creeze un scandal în jurul unui tânăr și celebru scriitor care-i punea în discuție noua sa politică. De altfel asta urma să fie, timp de două decenii, „inovația" sa politică, marea sa abilitate față de ceilalți colegi ai săi conducători din Est: o aproape liberală politică externă, cu unele lovituri

diplomatice surprinzătoare — susținerea Israelului, a liderilor arabi, a social–democrației germane aflate atunci la putere, a Chinei — îmbinată cu o strângere tot mai accentuată a „șurubului" în politica internă. O cvadratură a cercului, stupefiantă și neverosimilă pentru unii analiști occidentali, convenabilă însă unor lideri politici cinici ce înțelegeau să-l folosească pe tot mai paranoicul nostru șef de stat în demersuri și afaceri aparente și ascunse ce mergeau de la intermedierea unor conflicte politice — Africa Centrală, conflictul din Vietnam, pacea Beguin–Sadat, până la cinicul furt și spionaj industrial.

În acele săptămâni de august, directorul tehnic al editurii, Gheorghe Iacob, Dumnezeu să-l odihnească, l-a convins pe Preda să difuzeze cartea. — N-am primit ordin s-o difuzez, *moncher*! — Dar nici nu ați primit ordin să n-o difuzați, i-a replicat Iacob. Și astfel, cu ajutorul unui excelent tipograf, cartea a intrat pe tăcute în librării. Nu s-a permis nici un anunț al lansării, iar în curtea editurii Cartea Românească, la ora difuzării romanului, în afara unor securiști fals plictisiți în fruntea cărora trona zâmbitor Vasile Nicolescu nu mai era aproape nimeni, nici măcar prieteni foarte apropiați. Am dat totuși o masă la restaurantul „Bolta rece" la care au participat Marin Preda și soția sa, Paul Goma și soția sa, Dan Laurențiu, parcă Ileana Mălăncioiu, Sorin Titel, I. Drăgănoiu și, cu siguranță, Vasile Nicolescu, lichea superioară, Dumnezeu să-l ierte (Dumnezeu iartă și pe lichele!), poet veleitar și snob torturat însă de o abjecta poftă de putere, intrigant de curte fanariotă, maltratând cu brutalitate cu foarfecele sale însângerate de metafore, sute și sute de versuri ale poeților adevărați din întreaga Românie.

Și apoi, tăcere. Iar după această tăcere prelungită, falsă, a izbucnit furtuna: patru ample articole scrise la comandă, în patru mari reviste literare, care desființau romanul și pe autor Valeriu Râpeanu, Aurel Martin, Ov. S. Crohmălniceanu și Ion Ianoși. Cel mai brutal a fost bineînțeles sluga fanatică a partidului, Râpeanu. Cel mai cinic: Crohmălniceanu. Profesorul Ianoși și-a luat atâtea rezerve în atacarea cărții — care bineînțeles nu coincidea cu „marile idealuri socialiste ale comunismului" și al cărei final, mai ales, în speță ultima frază: „Un salt între două morți" indica, după spusele respectuos–indignate ale recenzentului, un „mesaj străin lumii noastre", etc., etc., — încât față de tonul brutal cinic al celorlalți trei articolul său mi s-a părut aproape o curtoazie. Radu Cosașu mi-a dat numărul său de telefon și l-am sunat „mulțumindu-i" pentru tonul său urban și, în ciuda rezervelor clare politice, menționarea numelui lui Dostoievski. Peste mai bine de un deceniu, Ion Ianoși urma să răspundă galanteriei mele scoțându-mi din impas masivul meu poem epic *Drumul la zid* pe care, deși avea bunul de tipar de aproape șase luni, „forurile" nu îndrăzneau să-l pună pe piață, și a făcut totuși ceea ce un critic important face rareori: mi-a făcut o vizită acasă, dl. Ianoși, și mi-a oferit spre lectură referatul său la *Drumul la zid* înainte de a-l înmâna autorităților, mulțumindu-mi în vorbe calde pentru bucuria spirituală ce i-a cauzat-o lectura romanului meu. (Un singur critic avea să-mi mai facă acest dar: Nicolae Manolescu. Într-o seară târzie de mai 1977, cu ochii sclipind de bucuria complicității și a revelației

capodoperei, mi-a citit cronica sa la romanul *Bunavestire* ce urma să apară în *Româna literară* și avea, peste câteva zile, să-i atragă suspendarea cronicii literare pentru un timp și, mai ales, să-i nimbeze fruntea sa de mare critic cu acea aureolă rară în lumea necreatorilor: riscul și suferința pentru îndrăzneala în afirmarea adevărului).

*

Lupta mea donquijotescă împotriva naturalismului în proza română își găsește, probabil, prima expresie în *Îngerul de gips*. Și poate n-ar fi nepotrivit să vorbesc despre *sinceritatea* acestei cărți, dar nu în sensul imediat, direct, al acestui cuvânt: mai degrabă aș putea vorbi despre *sinceritatea unei vocații*. Deși ne aflăm în fața unui *story* realist, a câtorva personaje distincte ce respectă marile reguli ale realismului secolului trecut, *Îngerul de gips* este mai puțin sau mai mult decât o carte realistă: e o halucinație tematică. Degradarea, decadența, decăderea doctorului Minda a fost și capcana (realistă) în care au căzut rarii critici ce s-au aventurat în exegeza acestei cărți. Nu faptul că nu era recomandabil din punct de vedere politic să comentezi această ultimă carte a lui Breban i-a împiedicat pe criticii importanți români să se aplece asupra ei ci, cred eu, noutatea — nu a temei, ci a tratării ei — i-a făcut pe exegeți să ezite în abordarea ei. În fapt, discuția putea fi simplificată, redusă la două elemente fundamentale: reflectare și simbol. De o sută de ani proza română, cea mare, cea „națională", cea socială a slujit acelui ideal descoperit la începutul secolului trecut francez când Balzac și alți câțiva au descoperit că arta lor, minoră, provincială până atunci, o cenușăreasă a culturii, putea concura și apoi putea pătrunde cu aplomb în hemiciclul valorilor majore ale artei: „fiziologiile" sale o arată, ca și acele naive și încântătoare vanități în care se închipuia pe el însuși ca om de știință — *docteur en sciences morales* se credea a fi — și aceasta arată deja prestigiul pe care îl câștigase nu arta ci știința în acel timp (1830). Idealul acesta, ce părea, dacă nu concurent științei, oricum complementar, era idealul reflectării. Din tinerețea mea, am fost nemulțumit de acest ideal. O nemulțumire mai degrabă temperamentală, nu valorică. Ca orice mare ideal, el nu e perisabil, el poate fi doar trădat. De altfel, meseria mea, atât cât o știu, am învățat-o slujindu-l, și e suficient să amintesc fraza mea care sună ca un *leit motiv* în *Don Juan*: descrierea înseamnă posesie. Dar era ceva în mine, probabil, încă de pe atunci, care era entuziasmat și nemulțumit în același timp de acest grandios proces al reflectării, al descrierii. Al imitației. „Imitați natura", spunea Shakespeare. Una din frazele sale cele mai criptice. Da, dar unde e natura? am putea întreba noi astăzi, la câteva secole după ce acest „mare romancier" a sfâșiat pânzele stilizate și splendid ipocrite ale artei medievale? Ce, care natură s-o slujim? De-a lungul întregii mele cariere am luptat nu numai pentru o școală de roman românesc, dar și pentru una problematică, ideatică, pentru un „roman de idei", cum se zicea altădată în jurul lui Lovinescu dar și al lui Ibrăileanu. (Acesta, ieșeanul, o numea „proză de analiză",

vorbea de „proză de creație și de analiză"). Apoi, prin anii '30, a apărut conceptul de „proză psihologică". Unul din vârfurile criticii literare de după război mă situează în contingentul celor care fac proză de analiză. Aceasta arată încă o dată încetineala, prudența cu care exegeza în proza română se apropie de formele mai noi ale „reflectării"! Sau teama de o nouă psihologie a artei, teama de a trece pragul acestei uriașe descoperiri ce a fost și este realismul în artă. Teama, mai ales, la noi, la români, de a nu ne subția geniul, de a nu lăsa să se infiltreze virușii corupției „moderniste", teama — încă atât de prezentă, aproape vehementă în tinerețea mea literară — că orice concept poate dăuna acurateței specifice, că orice intruziune speculativă, noțională, distruge sau compromite genuinul inspirației. Interesant, nu-i așa? — cultura ca dușman al culturii! Oare numai absența în cultura română a unei mari și istorice școli filosofice să explice aceasta? Sau e o răzbunare a fondului nostru arhaic, cum o spunea Blaga, această pudoare de a păși pe gheața conceptelor, eliberați dar și părăsiți de fermele legături autentice, de lanțurile diafane și aproape vizibile ce ne țin încă legați, în istorie, în baladă dar și în artă, de râuri, de colinele ce ascund turlele mărunțelor biserici de lemn, de „râul, ramul" lui Eminescu?

Îngerul de gips, ca în artele marțiale japoneze, luptă cu un dușman folosindu-i armele: el vrea să înfrângă realismul, ceea ce noi înțelegem prin aceasta (în secolul trecut francez prin naturalism se înțelegea realism), folosindu-i mijloacele și, poate, întreaga-i, prestigioasa-i tradiție. Nu, tinzând spre simbol în *Îngerul de gips* nu am trădat nici o clipă realismul clasic (sau critic cum îl numesc unii). Suntem poate prea aproape de marile cupole epice ale lui Balzac și Tolstoi ca, în toată onestitatea, să putem neglija pur și simplu „metoda lor". Dar, folosindu-mă de uneltele reflectării învățate de la acești maeștri și, în primul rând, de acea știință ce într-o clipă de zăpăceală ne împinge pe soclul dumnezeirii (am numit arta creerii personajului), descoperii în straturile de fund ale spontaneității mele artistice o altă necesitate. Nu mai mult, nu mai adânc, nu mai înalt: *altceva*.

„Und mich ergreift ein längst entwöhntes
Sehnen nach jenem stillen, ernsten Geisterrich."

Și eu am resimțit, ca și autorul lui *Faust*, aici, la gurile Dunării, această veche, liniștită și gravă, aproape uitată nostalgie spre imperiul spiritului! Iar pentru noi, acest imperiu era capacitatea romanului, a ceea ce numim astfel, nu să se autodepășească ci pur și simplu să înainteze, să continue a fi în uzura enormă a genurilor literare. Și, în secolul nostru, un Marcel Proust și un Th. Mann au avut această îndrăzneală pășind, ambii, pe noile continente lunecoase ce cu zgomot asurzitor se ridicau din apele posibilului în arta noastră ce a devenit atât de centrală, de responsabilă.

E posibil de a interpreta *Îngerul de gips* numai în cheie realistă. Nu a fost numai prudența autorului, aceea de a se asigura de solul artei clasice românești dar și o luciditate a specificului, siguranța că, o dată descoperite, acele arme ale reflectării — narațiunea,

tipologia, atmosfera, cochetăria cu istoria, și altele — sunt încă suficiente să „imite" acea natură de care vorbea tatăl lui Prospero: dar o dată cu *Îngerul de gips* am simțit că proza română merită și trebuie să intre sub zone mai ample, mai expresive. Evident, acest roman e o lungă, aproape obositoare, aproape pedantă, descriere, enumerare a treptelor pe care cade un „trup" uman, așa cum în Evul Mediu meridional era aruncat câte un trup în canalele Veneției. G. Horodincă, într-un interesant studiu, a observat că dr. Minda semnifică o dramă tipică sub dictatură: incapacitatea unui om de merit de a se realiza. E posibil, aceste drame existau, și ele au și fost parțial tratate în proza anilor '80. Dar *Îngerul de gips* vroia să fie altceva: *o adaptare prin dezadaptare*. Nici măcar o *„middle life crisis"*... ci un dialog dramatic, aproape romantic, cu ideea de adaptare, atât de scumpă secolului în care trăim. Adaptare și suferință, iată două elemente excesiv fals legate în vremea noastră. Dacă suferința este pivotul uriașei construcții dostoievskiene, noi simțim, nelămurit dar tenace, că acest Shakespeare al vremii noastre nu era în primul rând interesat de adaptarea socială și nici de variantele și dramele ei. Nu, la Dostoievski suferința este atât de teribil de sinceră, de copleșitoare, încât cu siguranță ea semnifică altceva, ea ne aruncă peste hotarele lumii și normelor în care trăim, ne trimite într-un exil al ideii absolute, în acel imperiu al spiritului, în zona aceea eleată unde nimic sau aproape nimic nu se schimbă. Unde omul e gol, e același, tânjind după el însuși, corupt de ideea dumnezeirii.

Poate acest model îl aveam în cap aplecându-mă cu grijă, cu răbdare, asupra bietului Minda ce trăia un reflex uman simplu: acela de a nu fi îngropat într-un mormânt de lux. El se detrachează, face gesturi necugetate, nepotrivite carierei sale cuminți până atunci, e aproape suicidar, își face rău sieși. La sfârșitul cărții stă singur, și ultimele pagini îl descriu proiectat parcă într-o relație onirică sau de final de film polonez: singurul său corespondent este un fel de sobol, de șobolan care pare a-l fi urmărit într-un labirint simetric pe întinderea periferică a unui maidan sau loc de deșarje menajere. Minda nu încearcă măcar să înțeleagă, el încearcă să fie. Autorul însuși nu face ceea mai mică încercare de a-și înțelege eroul. El îi descrie pur și simplu falsa cădere, într-o complicitate care nu este cea a înțelepciunii ci a intuiției.

Intuiția unui sfârșit de secol, intuiția noilor drame ale omului sub cele aparente: politica, războiul, banul. Drama singurătății celui ce continuă să fie.

Buc., iulie 1997

NICOLAE BREBAN

TABEL CRONOLOGIC

1934 *1 februarie.* Se naște la Baia Mare Nicolae Breban, fiu al lui Vasile Breban, preot greco–catolic, și al Constanței Breban (n. Böhmer).

1940 Familia Breban se instalează la Lugoj, unde tatăl viitorului scriitor funcționează în cadrul Episcopiei greco–catolice. Nicolae Breban urmează școala primară și liceul la Lugoj.

1948 Regimul comunist interzice cultul greco–catolic și impune desființarea structurilor ierarhice ale acestuia; devenit mirean, Vasile Breban își asigură existența ca mic industriaș (posesor al unor mori, mici fabrici de ulei etc.).

1951 Din cauza originii sociale, Nicolae Breban e exmatriculat din liceu, cu interdicția de a se înscrie la vreo altă școală din țară.

1952 Termină liceul la fără frecvență, la Oradea, unde lucrează ca funcționar. La începutul verii, după examenul de bacalaureat, merge la București pentru a se înscrie la Universitate, la Facultatea de Filosofie. Nu este admis, din aceleași rațiuni din care fusese eliminat din liceu. Se angajează la Uzinele 23 August, unde urmează cursuri de calificare ca muncitor. Lucrează o lună ca sudor electric, apoi, șase luni, ca strungar–fier.

1953 Intră la Facultatea de Filosofie „măsluind actele", după cum explică în *Confesiuni violente.* După o jumătate de an, subterfugiul fiind descoperit, este exmatriculat.

1954 Din nou înscris la Filosofie, la București. După câteva luni abandonează studiile în urma unei îmbolnăviri grave.

1956 Student la Cluj, la Filologie (limba și literatura germană). Încearcă, în anul următor, un transfer la București, fără succes. Exmatriculat a doua oară de Ath. Joja.

1957 *și anii următori.* Posesor al permisului de conducere, valabil inclusiv pentru categoriile de vehicule grele, utilitare etc., Nicolae Breban nu devine șofer de taxi — contrar unei legende bizare ivite ulterior — ci lucrează la garajul Ministerului Finanțelor, pe un post mărunt — implicând răspunderi administrativ–organizatorice. Uneori, de serviciu pe garaj, noaptea, duminica sau în alte ocazii, utilizează câte o mașină a garajului pentru câte o plimbare cu prietenii (Nichita Stănescu ș.a.). Duce o existență marginală față de structurile instituționalizate ale vieții literare din epocă. Își consacră timpul liber unor lecturi fundamentale, din marea literatură universală (în special germană), filosofie etc. În același timp face sport de performanță — atletism — și își creează o anumită imagine, puțin comună, dacă nu cu totul ciudată în epocă, de „playboy" intelectual. Iată câteva rânduri, din *Confesiuni violente*, despre perioada respectivă: „Acei ani au fost ani de lectură. Sigur, uneori eram speriat. Toată tinerețea mea a fost înmuiată în spaima socială, în spaima de viitor. Însă, cu inconștiența și cu vitalitatea vârstei, nu zăboveam prea mult la asta. Nu sunt un temperament ulceros (...), văd mereu partea bună din lucruri. Făceam sport pe vremea aceea, atletism. La Oradea făcusem box. (...) Dar citeam mult, făceam curte unor domnișoare drăguțe. Eram mult mai liber decât colegii mei de generație, care erau înregimentați în acele abatoare care se chemau universitățile staliniste." Frecventează un cerc informal de prieteni, de tineri cu preocupări intelectuale și literare — din care unii vor deveni, ca și el, scriitori: Nichita Stănescu, de care îl va lega o mare prietenie, Matei Călinescu, Cezar Baltag ș.a., — și, în general, mediile tinerilor literați tocmai afirmați sau în curs de afirmare. Se distinge, în colocviile

neoficiale din aceste cercuri (în care chestiunile erau discutate în mod cu totul heterodox față de „comandamentele" lansate de oficialitățile epocii, de dogmele „realismului socialist"), ca un susținător energic al înnoirii concepției despre creația literară, ca un adept al primatului esteticului. În aceeași perioadă, a fost dus de Ilie Constantin la reuniuni ale unui cenaclu literar patronat de UTM, acolo i-a cunoscut pe Florin Mugur, Grigore Hagiu ș.a. Ulterior, Nicolae Breban s-a apropiat și de Dumitru Țepeneag și s-a „aliat" cu acesta.

1961 Debut, cu schițe, în *Gazeta literară*. Din anii șaizeci și până azi, Nicolae Breban a colaborat la reviste literare sau culturale — *Gazeta literară, Contemporanul, România literară, Luceafărul, Steaua, Vatra Românească* ș.a. cu fragmente de proză, texte eseistice, publicistică etc.

1965 Are loc debutul editorial, prin apariția romanului *Francisca* (Premiul „Ion Creangă" al Academiei Române).

1966 Apare romanul *În absența stăpânilor*.

1968 Apare romanul *Animale bolnave* (Premiul Uniunii Scriitorilor). Cartea înregistrează un frumos succes de critică și de public, deopotrivă (avea să fie reeditată în anul următor), consacrându-l pe autor — deja remarcat pentru cele două romane anterioare — drept unul dintre cei mai importanți prozatori ai momentului. De-a lungul celor aproape trei decenii care au trecut de atunci, scriitorul și-a păstrat și consolidat, prin scrierile ulterioare — fără îndoială, inegale, dar remarcabile fără excepție — un loc proeminent în ierarhia valorilor literare actuale.

14–16 noiembrie. Au loc, la București, lucrările Adunării generale a scriitorilor; sunt alese prin vot liber și secret, organele de conducere ale Uniunii Scriitorilor. Nicolae Breban este ales în Biroul Uniunii Scriitorilor.

1969 Are loc premiera filmului artistic de lung metraj *Răutăciosul adolescent* (scenariu: Nicolae Breban, regia artistică: Gheorghe Vitanidis).

Scriitor consacrat, bucurându-se de apreciere cvasiunanimă, Nicolae Breban este — în epoca de relativă „deschidere" a oficialității comuniste față de problemele libertății de creație, de încurajare a competenței și valorii — „mobilizat" și „promovat" politic: devine membru al PCR și, la al X-lea Congres al acestuia (6–12 august), e desemnat membru supleant al Comitetului Central.

1970 Scriitorul este numit la conducerea revistei *România literară* (figurează ca redactor-șef începând cu numărul 20/1970). Pune mult suflet în activitatea de conducător de revistă, se străduiește să dinamizeze, conform concepției sale, publicația, să o transforme într-un factor de influență constructivă în viața culturală a țării. Organizează dezbateri substanțiale, întâlniri ale redacției cu cititorii etc.

1971 Are loc premiera filmului artistic de lung metraj *Printre colinele verzi* (scenariul și regia de Nicolae Breban), adaptare cinematografică a romanului *Animale bolnave*. Filmul displace Elenei Ceaușescu care consideră că aspectele de viață evocate nu se conformează tabloului „optimist", idilic, pe care se aștepta să-l prezinte cinematografia despre actualitatea românească și, cu ocazia festivităților prilejuite de jubileul PCR (8 mai), îi adresează autorului reproșuri violente. Prevăzut inițial a fi proiectat într-un cadru festiv, în contextul manifestărilor legate de jubileul sus-amintit, filmul este reprogramat la altă sală și privat de girul oficialităților. Peste câteva zile, tot în mai, are loc ediția din acel an a Festivalului Cinematografic de la Cannes. *Printre colinele verzi* fusese inclus în selecția oficială. Nicolae Breban este prezent la Cannes, cu ocazia proiecției filmului. Călătorește apoi prin Italia, iar în iulie, aflându-se la Paris și luând cunoștință de măsurile de înăsprire a dirijismului ideologic introduse în țară („tezele" din iulie 1971, care lansau ceea ce avea să fie numit de mass-media din Occident „mica «revoluție culturală» a lui Ceaușescu"), își prezintă, în semn de protest, demisia de la

conducerea *României literare* și acordă interviuri presei occidentale, criticând politica regimului Ceaușescu.

1972 Se întoarce în țară. Fusese exclus din Biroul Uniunii Scriitorilor și din PCR: marginalizat de autorități, nu mai ocupă nici o funcție oficială și se dedică cu totul scrisului. E șicanat de oficialități în legătură cu încercările sale de a-și publica operele în străinătate. Până în 1976 nu i se mai permite să călătorească peste hotare.

1973 Apare romanul *Îngerul de gips*.

1977 Nicolae Breban susține luarea de poziție a lui Paul Goma.
Apare romanul *Bunavestire* (Premiul Uniunii Scriitorilor). Cartea apare cu dificultate și provoacă un atac de-o mare violență în plenara C.C. din iunie '77, reluat în toată presa de partid și cultură, semnalat de T. Popovici și N. Ceaușescu. Iată cum explică scriitorul, în *Confesiuni violente*, acel episod: „Ceea ce i-a înșelat pe unii a fost faptul că am tratat ideile lui Farca uneori cu aerul că eu sunt partizanul lor. Dar (...) asta a fost o noutate stilistică. În loc să iau distanță față de ideile unui personaj, cum face autorul clasic, eu am intrat în pielea lui, ca în orice roman postmodernist."

1977–1989 Face lungi călătorii în străinătate, în special la Paris, dar deși dobândise, încă din 1972, și cetățenia germană, nu părăsește definitiv România, nu se autoexilează, contrar aparențelor. Scrie noi romane pe care le publică în țară. Îi apar opere mai vechi, în traducere, în Franța. Deși sprijinise acțiunea lui Goma, sieși își refuză postura de opozant politic radical al regimului de la București, fiind preocupat în primul rând de realizarea propriei opere, ca și de impunerea ei atenției internaționale, exclusiv prin valoarea estetică.

1980–1981 Nicolae Breban scrie, la Paris, piesele de teatru *Bătrâna doamnă și fluturele* și *Culoarul cu șoareci* (reprezentate scenic sau radiofonic în țară după 1990).

1981 Apare romanul *Don Juan*.

1983 Apare în Franța, la Editura Flammarion, în traducere, *În absența stăpânilor (En l'absence des maîtres)*.

1984 Apare romanul *Drumul la zid*, numit de autor „poem epic".

1985 Apare în Franța, tot la Flammarion, în traducere, *Bunavestire (L'Annonciation)*.

1988 Apare în *Viața Românească* — în urma publicării de către Gabriel Liiceanu, a *Epistolarului* — eseul *Tinerii corifei* (Paris, octombrie 1987), în care romancierul își exprimă simpatia și prețuirea pentru „grupul de la Păltiniș".

1990 Tot mai prezent, după 22 decembrie 1989, în dezbaterile de idei și în coloanele presei literare și culturale din țară, cu contribuții publicistice, Nicolae Breban devine, în mai, director al săptămânalului *Contemporanul — Ideea europeană*, serie nouă a *Contemporanului*. Titlul și concepția revistei i se datorează. Publică, în revista pe care o conduce, texte de atitudine, vădind năzuința unei superioare pedagogii socio-culturale (precum seriile de eseuri *Forța exemplului* și *Riscul în cultură*, a căror apariție sub formă de carte este iminentă.

1991 Apare romanul *Pândă și seducție* (scris în 1976).
Don Juan apare, în traducere, în Franța (Editura Flammarion).

1992 Apare volumul de versuri *Elegii parisiene*.

1994 Apare *O utopie tangibilă*, volum alcătuit de Ovidiu Pecican în 1986. Din convorbiri ale lui Nicolae Breban — dezbateri purtate împreună cu personalități literare sau culturale, interviuri acordate unor ziariști etc. — publicate în presă de-a lungul anilor. Ovidiu Pecican a ales fragmente pe care le-a structurat în acest volum, oferind astfel, după cum remarca Irina Petraș, un fel de „Nicolae Breban par lui-même".
Apare *Confesiuni violente*, carte-interviu: o seamă de mărturii („literare, politice și biografice") formulate de scriitor într-o suită de convorbiri cu Constantin Iftimie se articulează într-o autobiografie selectivă, operă de memorialistică și profesiune de credință totodată.
Apare masiva trilogie romanescă *Amfitrion (I. Demonii mărunți; II. Procuratorii; III. Alberta)*. Astfel s-a întregit, după cum a

explicat autorul, o monumentală macrotrilogie — sau „megatrilogie" –, care, sub titlul generic de *Don Juan*, cuprinde romanul *Don Juan* din 1981, *Pândă și seducție* și *Amfitrion* (format din trei volume). Cele trei părți componente, inegale ca amploare, ale „megatrilogiei" nu reprezintă un *continuum* narativ (e vorba în fiecare caz de alte personaje, de alte împrejurări, de altă „intrigă" ș.a.m.d.), dar participă toate la dezvoltarea unui ambițios proiect auctorial: revitalizarea și „rescrierea", într-o viziune cu totul originală, a marelui mit modern european al lui Don Juan.

1996 Apare volumul exegetic *Breban. Eseu despre stratagemele supraviețuirii narative* de Marian Victor Buciu.

In memoriam:
Tatălui meu, Vasile

În fereastra despre mare
Stă copila cea de crai —
Fundul mării, fundul mării
Fură chipul ei bălai.

Iar pescarul trece-n luntre
Şi în ape veşnic caută —
Fundul mării, fundul mării
Ah! de mult un chip i-arată.

„Spre castel vrodată ochii
N-am întors şi totuşi plâng —
Fundul mării, fundul mării
Mă atrage în adânc."

Eminescu, Postuma

„...Wieviel Warheit erägt, **wieviel Warheit** wagt **ein Geist? das wurde für mich immer mehr der eigentliche Wertmesser. Irrtum (— der Glaube ans Ideal —) ist nicht Blindheit, Irrtum ist** Feigheit..."

Fr. Nietzsche, Ecce homo

„...Cât adevăr suportă, **cât adevăr** îndrăzneşte **un spirit? Aceasta a devenit pentru mine tot mai mult adevărata normă a valorii. Eroarea / credinţei într-un ideal / nu este obtuzitatea, eroarea este laşitatea..."**

PARTEA ÎNTÂI

1 sept. 1969

7 iunie 1972

— Mai e cineva? întrebă doctorul Minda, și sora urâtă, roșcată, cu mâinile lungi, deschise ușa cabinetului.

Intră o femeie; în spatele ei, figura lui Ceea.

— Ai venit? făcu Minda și voi să se ridice.

Dar celălalt strigă din ușă:

— Aștept, termină-ți treaba... am un ziar la mine! și surâse, și Minda îi făcu un semn amical cu mâna.

Pacienta (ultima din acea zi) se așeză pe scaunul din fața biroului său și îi dictă cele câteva date convenționale pe care Minda le trecu în registru. Apoi o privi: era o femeie în jur de treizeci, cu ceva neplăcut în toată ființa ei, dar curând, în timpul consultației, această primă impresie se șterse din mintea lui. O făcu încet să vorbească, apelând la întrebări scurte, monosilabice, simple și eficiente automatisme, și ea îi răspundea cu oarecare voioșie deplasată. O dată sau de două ori i se păru că o mai văzuse undeva, că o cunoștea chiar, dar în timp ce se ridică să o vadă, uită acest lucru, o uită chiar și pe ea, concentrându-se asupra diagnosticului. Se reașeză apoi, scriindu-i rețeta, în timp ce ea se reîmbrăca, păstrând aceeași voioșie deplasată și, poate, cu oarecare încetineală voită. Sora trecuse deja alături și Minda o auzi cum se schimbă, lucru care îi displăcea, deoarece orele de serviciu nu se sfârșiseră încă. Cazul femeii era simplu și ea ar fi putut să se adreseze și unui generalist, dar Minda, în timp ce îi dădu cele câteva recomandări, păstră aceeași față

impenetrabilă și gesticulația lentă, ca și cum ar fi stat în fața unui caz serios, din simplă obișnuință sau cult al propriei profesiuni. Acum, stând în picioare în fața ei, o privi mai atent: mijlocie de stat, figura rotundă, ochii mici, vii, sprâncenele desenate gros, buzele groase, rujate cu vulgaritate, dinții frumoși, perlați, părul des, fruntea mică, încăpățânată, lipsită de spiritualitate, talia ușor îngroșată etc. Din nou i se păru ceva cunoscut în ființa din fața sa; probabil o fostă pacientă. Deodată o auzi spunând (o voce surprinzător de plăcută, un timbru cald, răgușit):

— Pe Icu l-ați mai revăzut?

Minda o privi fără expresie și ea repetă:

— Pe Nestorescu.

— Aha!... făcu doctorul și își aminti de cine era vorba, precum și de femeia din fața sa, numele ei (de data aceasta asociat cu altceva, cu o după-amiază petrecută cu vreun an și jumătate înainte în casa-atelier a unei cunoștințe, tehnician radio, Victor Nestorescu, care îi controla sau repara uneori cele câteva aparate din casa sa, chiar și cele medicale). Sora se întoarse în cabinet, și Minda își propuse să nu-i spună nimic, dintr-un simplu exercițiu de voință. Femeia plecă, apoi intră Laurențiu, și încă în primele clipe ale întâlnirii lor, când doctorul își odihnea fața într-un surâs pe jumătate, care arăta cu adevărat sfârșitul unei zile „publice" și prezența prietenului, în el stăruia reziduul unei senzații ușoare și neplăcute, și când o analiză, își dădu seama că felul în care se mișcase acea femeie, cu o degajare parcă forțată sau insolentă, voioșia ei nefirească, felul în care lungea cuvintele, maniera de a-l privi, fix, nepoliticos, toate acestea îl impresionaseră neplăcut. O chema Fabian Volumnia, și în clipele când își schimba halatul și se spăla îndelung, gânditor, la chiuvetă, pe mâini, își dădu seama că ea venise să-l consulte în mod inutil, plătind o taxă la policlinica specială (deși diagnosticul i l-ar fi putut pune orice doctor de cartier) doar pentru că îl întâlnise odată, pentru că îl „cunoștea". Reintrând în cabinet și apoi coborând scările alături de Ceea, o uită, în timp ce se concentra asupra discuției, asupra plăcerii de a fi lângă prietenul său, asupra serii care îl aștepta.

— Vii cu noi? întrebă Minda.

El și logodnica sa erau invitați la un coleg al doctorului, unde se dădea un fel de sindrofie muzicală; doi din cei cinci copii ai gazdei urmau să se producă la vioară și pian în fața asistenței. În ceea ce-l privea pe Minda, seara avea pentru el și un alt scop, mult mai important.

— Nu, răspunse Ceea, înaintând alături, cu mersul său elastic, trebuie să citesc încă astă-seară... dealtfel mie-mi place să mă culc devreme...

— Să citești? întrebă, distrat, celălalt.

— Să învăț!... făcu Laurențiu, pufnind în râs, și Minda râse și el, contagiat de Ceea, de reacția sa, nu și de ceea ce spusese. Era încă preocupat de altceva și era un fel al său de a se odihni.

— Vino, totuși! insistă încă o dată doctorul, după o scurtă pauză. N-o să stăm nici noi foarte mult...

Laurențiu nu răspunse. Mișcă încet din umeri și continuă să meargă pur și simplu, cu mâinile în buzunare, concentrându-se parcă numai asupra plăcerii de a umbla. Își împingea cu lene picioarele sale lungi, își lăsa întreg corpul său subțire și lung, cu umerii înguști, să se miște, să se târască lin, simțind aproape frecarea înceată a oaselor de ligamente și mușchi. Capul lui Ceea era urât; osos, pleșuv, cu nasul mare, cu maxilarul inferior puternic, prea puternic, sprâncenele aproape roșii. Doar pielea foartea albă, care se colora repede, a feței îi trăda sensibilitatea și o scurtă spaimă care i se ivea în ochii spălăciți, ca o panică a propriei sale sensibilități. Și-apoi zâmbetul său pe jumătate vinovat, feminin, dar acesta era uneori făcut, jucat. Alături, statura masivă a lui Minda, proporționată, cu capul „frumos"; aerul grav, conștient de sine, al doctorului dădea senzația unui bărbat matur mergând alături de un adolescent. Erau însă amândoi de aceeași vârstă, exact de aceeași vârstă (sub patruzeci), și de aceeași înălțime, în jur de 1,80.

— Îl cunoști pe doctorul Birtașu? întrebă Minda. (Era gazda la care erau invitați.)

— Îl cunosc, replică sec Ceea. E tipul semidoctului!

— Ia te uită! făcu doctorul, surâzând, descoperind din nou felul de a se exprima ușor „bombastic" al prietenului său. De-aia nu vrei să vii?

Laurențiu își mișcă ușor umerii, nerăbdător, și doctorul nu mai insistă:

— Bine, spuse Minda, am să dau un telefon Ludmilei să meargă înainte.

— De ce?! se împotrivi Ceea, oprindu-se. Eu mă duc și așa acasă...

— Pariez că mai ai și câteva cumpărături de făcut... la vreun aprozar, la un magazin cu lactate?!

Minda spuse toate acestea cu veselie; îi plăcea să-și ironizeze prietenul, care putea fi văzut adeseori cu plase încărcate cu ape minerale, borcane cu iaurt, sacoșe cu zarzavaturi etc., deși în familia sa se aflau forțe care, după părerea doctorului, ar fi fost mai potrivite cu asemenea îndeletniciri. Ceea era căsătorit, avea trei copii, dintre care două fete în jur de zece ani, și în casa sa mai trăia și o bătrână, mama soției sale, pensionară de doi ani abia, o femeie de o energie uimitoare. Soția lui nu fusese niciodată „surprinsă", de Minda, cel puțin, cu astfel de corvoade, și de aici doctorul deduse că lui Ceea îi făceau chiar o anumită plăcere aceste „trivialități", cum le numea celălalt, statul pe la cozi interminabile pentru orice fleac, dispersarea în atâtea griji mărunte, casnice, mărunt casnice. Îl acuza chiar pe Ceea de o anumită manie, o anumită „penibilă perversiune!"

— La vârsta noastră, bineînțeles dacă suntem normal constituiți și am avut o adolescență normală, se poate să apară, pe ici, pe colo, câte o perversiune! — glumise odată Minda, pe jumătate doar — chiar dacă sunt perversiuni mărunte, compensatorii până la urmă! Tu, în loc să privești măcar o singură dată cu interes picioarele unei fete de optsprezece ani, sau să te îmbeți într-o seară turtă cu primul imbecil întâlnit și cu câteva sticle din celebrul nostru „vermut roșu", ceea ce trebuie să recunoști că e un început de perversitate, sau să furi o singură dată, de la un magazin cu autoservire, zece cutii de scobitori, cu care oricum n-ai ce să faci, tu stai pe la cozi, răbdător ca un câine, lipsit complet de imaginație, neprețuind deloc timpul etc., ca să cumperi o jumătate de duzină de Biborțeni...

— Nu pot să beau apa de la chiuvetă! replică serios Ceea, și-apoi Biborțeniul e exact ce-mi trebuie. Chiar tu mi l-ai recomandat...

— Eu? întrebă Minda. Ești idiot! Ce-s eu, balneolog? Te-ai văzut vreodată cărând plasele alea din plastic scorojit, rupte... una mi se pare că e și cusută de soacră-ta cu ceva ață la aceeași nuanță... sau...

Minda începu să râdă, pentru că Ceea însuși râdea. Ceea râdea frumos, cu un fel de pudoare, roșindu-se cu rapiditate pe partea inferioară a feței.

— Pentru cei care au avut o adolescență normală! reluă Laurențiu, mergând în felul său, băiețesc, cu mâinile în buzunare, slab, înalt, surprinzător de elastic. Eu n-am avut-o. De aceea stau pe la cozi! Am o perversitate utilă!

— Nu-i deloc utilă! Te înșeli! În primul rând, mă compromiți pe mine, pentru că știe toată lumea că ești prieten cu mine (Ceea râdea din nou, privind în jos). În al doilea rând, îți pierzi vremea, cu inteligența ta, cu examenele pe care le ai de dat... ce dracu ai instinctul ăsta plebeic?!

Ceea tăcea, umblând cu nonșalanță, fluierând încet, perfect plictisit. Era singurul prieten al lui Minda, conferențiar la institut, somitate în materie (era internist), și știa că Minda va încerca mai degrabă să-l dezvețe de anumite „manii" — cum era cea cu statul pe la cozi — cu un didacticism înnăscut decât să încerce să-l schimbe, să-și caute un alt prieten. Deși se aflau într-un fel de extreme sociale — Ceea era grefier la tribunal și-și dădea cu întârziere examenele la Drept, la fără frecvență — se potriveau mult prea bine, erau de nedespărțit, și Laurențiu era singurul prieten adevărat al doctorului Minda, fire închisă, rezervată, solid ca un glonte, extrem de circumspect în relațiile sale extraprofesionale. Nimeni din subalternii sau colegii săi n-ar fi bănuit limbajul lui Minda din întâlnirile sale cu Ceea, nici tipul lor de relații. Prietenia cu funcționarul de la tribunal era o insulă perfectă în existența lui Minda, și el și-o impunea cu siguranța, aproape cu brutalitatea cu care-și impunea personalitatea. Era aproape singurul său lux într-o existență încărcată de muncă de înalt nivel, într-un timp ca al său, împărțit de dimineață de la șase până la douăsprezece punct, când se culca, după ultimele două ore de lectură din literatura vastă a specialității sale. Existența sa mai avea un lux, unul singur: o logodnă greoaie, ce dura de aproape doi ani, cu Ludmila Ogrin, stomatologă, femeie cu aproape zece ani mai tânără, cu

care caracterul și prestigiul lui Minda, după părerea unanimă, se sincronizau perfect. Căsătoria întârzia — deși cei doi se vedeau zilnic, sau aproape zilnic, și, în afara domiciliilor încă despărțite, trăiau ca soț și soție — și amenința să devie „cealaltă curiozitate din viața lui", alături de prietenia cu Ceea. În rest, totul era mecanicitate și capacitate de muncă, inumană aproape și asta, se pare, de la începuturile adolescenței.

— Dacă nu mergi, adăugă Minda, am să-i dau un telefon Ludmilei să se ducă înainte, fără mine... trebuia să trec să o iau.

— De ce? întrebă Laurențiu, roșind. Eu am să...

— Dă-mi voie! Putem să mai stăm împreună o oră... aproape o oră...

— O să se înfurie pe mine, replică timid Laurențiu, dealtfel, eu...

— O clipă! făcu Minda și, fără să-l mai asculte, se opri lângă un telefon public, o sună pe logodnica sa și, foarte scurt, îi dădu întâlnire la familia Birtașu.

— Voiai să-mi spui ceva... spuse doctorul, ajungându-l din urmă pe Ceea. La telefon mi-ai spus că...

Laurențiu dădu încet din umeri, cu capul aplecat ușor pe umărul stâng, cu privirea pierdută, concentrat parcă asupra celui ce mergea în el însuși, asupra celui ce se târa lin, muzical, peste pavajul prăfuit. Era o vreme caldă, un declin al zilei atrăgător, lucrurile, obiectele, cei câțiva copaci de pe stradă erau atât de limpede conturați de parcă desenul lor vibra în acea intensitate scăzută, maladivă, lucidă, a crepusculului. Totul era luminos și lipsit de relief, casele vechi, prost întreținute, păreau decupate din carton, fără realitate, și cel care făcuse toate astea nici măcar nu părea să-și fi dat prea multă osteneală. Era sfârșitul lui septembrie, dar niciunde nu se recunoștea acest lucru, anotimpul nu se trăda în nici un fel, era o înserare impersonală, fadă, reconfortantă, în care se putea înainta ca într-un tunel de sticlă, undeva în afara timpului, o vacanță de timp, evident doar pentru câteva fracțiuni de secundă, poate și mai puțin, dar era ceva, într-adevăr, ceva care se opunea oricărui fel de tensiune, de tensionare, ceva mort și liniștitor, aproape surâzător.

Cu câteva zile înainte, cei doi se întâlniseră din nou, luaseră masa împreună, la invitația lui Minda, și Ceea vorbise câteva minute — sau

fusese poate o jumătate de oră? — despre cineva, un anume Treicu, o figură pierdută în adolescența sa, a ultimelor clase de liceu, pe care Ceea le absolvise la B. Pe Minda începu să-l intereseze ceea ce, spontan, începuse să înșire prietenul său și ar fi vrut — poate de asta și prelungise prezenta întâlnire, riscând o seară de gheață a Ludmilei — să-l incite la noi amănunte. Laurențiu simțea acest lucru, un început de silă față de indecența lui Minda, amestecată cu o silă autentică față de propria sa dorință de a vorbi.

— De ce te prefaci că te interesează prostiile pe care ți le-am înșirat luni? întrebă Ceea, știind foarte bine că greșea și că Minda nu și-ar fi pierdut niciodată timpul cu lucruri care nu-l interesau, nici măcar „de dragul lui", al lui Ceea. Prin '48 și până prin '52, '53, trebuie, în mare, că s-au întâmplat aceleași lucruri. Mă rog, un fel de entuziasm sincer care ne-a prins pe toți, chiar și pe mine, care... dar și, evident, înălțarea câtorva cozi de topor... în sfârșit, chestii de astea, prin care ați trecut și voi, acolo, la Câmpulung parcă?!

— Fals! spuse Minda. Eu am fost o singură dată la județeana U.T.M. și o singură dată la o ședință a organizației în liceu. În rest, citeam cursuri universitare de biologie și anatomie descriptivă, de chimie biologică, făceam disecții și cântam la pian Hanonul.

— Și ce? — făcu Ceea, oprindu-se în loc și privindu-l pe celălalt — ce crezi că ai să afli de la mine? Ce fel de amănunte crezi că am să-ți debitez eu?!

Minda dădu din umeri și porniră mai departe. (Se aflau pe o stradă lăturalnică care cobora spre râu.) După o scurtă pauză:

— Eu nu vreau să aflu nimic. Credeam că tu vrei să afli ceva!

Laurențiu dădu încet din cap, fără să-l privească.

— Ești deștept. Parcă ai fi la un seminar în fața tocilarului anului, un individ probabil cu care ai cele mai scârboase relații

— Aiurea! făcu distrat Minda. Eu nu țin seminarii... n-am timp! Dealtfel... — adăugă el după un timp — putem vorbi despre altceva. Nu țiu prea mult să mă folosești drept ladă de gunoi în care să-ți versi adolescența ta nenorocită de la Caransebeș parcă, sau...?

Laurențiu îl privi și surâse:

— Ai dreptate, ai fi bun de așa ceva. Ești exact tipul potrivit pentru așa ceva... pentru o „confesiune", sau cum îi zice! Ha, ai merita să-ți fac o *confesiune!*

— Fă-mi! spuse Minda cu tonul său sec, inegalabil.

— Crezi că se poate trece ceva? făcu Ceea, brusc obosit. Crezi că se înțelege ceva? Crezi în prostiile alea literare à la James Hilton, cu confesiuni, eroi cu amnezii totale sau parțiale și-apoi, deodată, iluminarea, șuvoiul de nestăvilit al trecutului... care trecut?! Al cui?!

— Cine-i ăsta James Hilton?

— Un tâmpit! Foarte la modă pe la sfârșitul războiului, el și o întreagă serie de filme psihologizante... dealtfel și-acum câțiva ani apăruse moda asta... „Une si longue absence" și altele...

— Nu știu, n-am văzut! replică scurt doctorul. Eu sunt un om ocupat.

— A, le-am văzut eu... a-ți povesti trecutul e o simplă șarlatanie. Nu există nici un fel de trecut!

— Și nici un fel de prezent. Și nici un fel de viitor, ricană Minda.

— Bineînțeles! făcu Ceea și zâmbi privindu-l, dar Minda, cu umărul întors spre el, îi simți mișcarea buzelor numai din intonație și nu mai avu nevoie să-l vadă: privea jos, în pavaj, și acolo apăru capul urât al lui Ceea, livid și împurpurat în partea inferioară, cu zâmbetul acela de femeie, indescriptibil, care, chiar jucat, era de neînvins. Cel puțin pentru Minda.

— Teorii! rupse Minda. Luni mi-ai povestit câteva fapte concrete.

— A, fapte concrete... știu o grămadă! Țin minte o faptă foarte concretă din vremea aceea: avea cozile scurte, țepene, părul spălăcit, gura prea mare, tibia prea scurtă, cum ați zice voi, dar când se uita la mine, îmi tremurau umerii! Parcă o chema Pitina... Pitina de la nu știu ce...

Minda aștepta ca celălalt să continue. Apoi spuse:

— Nu mă interesează aventurile tale sentimentale sau fostele tale experiențe postpuberale.

— Aventuri sentimentale? spuse Ceea, și Minda simți, nu văzu, cum celălalt își ridică încet sprâncenele sale subțiri și gălbui. Ar fi fost grozav să fi avut pe vremea aceea aventuri sentimentale. Aiurea! Aventuri

sentimentale am acum... era aventurilor sentimentale abia începe! Și să vezi ce-o să fie în cincinalul viitor! Pitina... Pitina...

— Ce-i asta, un șlagăr?

— Da... răspunse șovăind Ceea, a fost un șlagăr. Ce-ai împotriva șlagărelor?

— Eu? N-am nimic. Îmi plac șlagărele. Vrei să-mi cânți șlagărul tău, comendatore?!

— Ți-l cânt... meriți asta... după mutra infectă pe care o faci, meriți un șlagăr... un șlagăr împuțit, nenorocit, răgușit, hârâit, târnosit... cârâit!...

— Dă-i drumu'!... făcu Minda. Sau, mai bine, cântă-mi o reclamă. Cunoști reclama peștelui congelat?

— Nu. Ce-i asta?!

— Nu contează. Cântă-mi alta. Dacă vrei, poți să-mi cânți și un *best-seller*.

— Crezi că pot asta?!

— Tu, comendatore, poți orice. Numai să vrei. Trebuie să ai calități moral-volitive. Ai așa ceva?

— Da, spuse Ceea.

— Ei, vezi? Ce te mai fandosești? Dă-i drumu'! Hai, că eu mă fac că n-ascult. Vomează-ți trecutul.

— Să-mi fac autobiografia.

— Bineînțeles. Bineînțeles. Fă-ți cât mai repede autobiografia. Cât mai e timp. Cunoaște-te pe tine însuți.

— De ce să mă cunosc pe mine însumi? Pentru că vrei tu?!

— Bineînțeles, bineînțeles. Ce era cu Treicu ăla, tipul cu fularul gri veșnic în jurul gâtului?

— A, ăla! — făcu Ceea, aproape cu nostalgie — ăla era un tip romantic... sau cum își închipuia el că trebuie să fie un tip romantic... sau, mai bine, cum i se trasase și lui sarcină să fie...

— Și cu asta... cu Pitina? Ce mai era?...

Ceea făcu o schimă plictisită:

— A, nu era nimic. Era o simplă gâscă. Crezi că eu știu ce era? Crezi că dacă încep acum să-ți înșir *cum era*, înseamnă că trebuie să fi fost așa?

— Nu face nimic, dă-i drumul oricum. Falsifică, inventă, calomniază, idilizează, umple de noroi o întreagă epocă istorică... fă un imn de slavă revoluției!...

— A, asta aș fi în stare! spuse Ceea cu seriozitate.

— Foarte bine, dă-i drumul!

Celălalt dădu din umeri.

— Și pe tine ce te interesează să dau eu din gură?

— N-are importanță. Închipuie-ți că trebuie să mă gândesc la ceva și nu pot decât dacă-mi turuie unul la ureche.

— Și ăla să fiu eu?

— Numai tu... asta e condiția mea.

— Așa un tâmpit oarecare, nu?... Numai eu?

— Numai tu! spuse sec Mindra, aprinzându-și o țigară.

— Politic? Erotic? întrebă serios Laurențiu.

— Politico-erotic. Și dacă se poate și ceva cu droguri...

— Cu droguri n-am...

— Nu-i nimic, făcu cu regret Minda și-l simți din nou pe celălalt zâmbind. Cu crime atunci...

— N-am nici crime...

— Atunci cu o singură crimă. Sau un asasinat, cum vrei.

— N-am nici asasinat.

— Atunci un asasinat politic?...

— N-am, făcu sec Laurențiu. Am însă un fel de complot politic.

— Aha, se însufleți Minda, foarte bine!

— Da, spuse Ceea nehotărât, dar nu știu dacă era un adevărat complot politic... se poate să fi fost doar o înscenare...

— Nu contează, nu contează, spuse enervat doctorul, dă-i drumul oricum... nu mă interesează adevărul, pe mine...

— Ce vorbești? Va să zică nu te interesează adevărul?!

— Ei, asta-i! De ce să mă intereseze adevărul? În primul rând, asta nu mai e o chestie modernă: adevărul! Prin secolul XVIII, începutul secolului XIX, am mai auzit ultima oară expresia asta, evident, folosită de niște spirite conservatoare...

— Retrograde, vrei să spui?

— Nu-nu, conservatoare. Dacă vreau să spun retrograde, spun eu, n-ai nici o grijă, comendatore...

— Și ce-i acu cu comendatore ăsta? Ce-i tot dai zor cu...

— Hai, lasă-lasă... nu te eschiva... atacă la esență!

— A, la esență?!

— Bineînțeles, la esență! Numai la esență!

— Deci adevărul nu, esența da?!

— Mă rog, cum vrei... spuse Minda, ridicând din umeri. Dacă vrei neapărat, din când în când, poți să spui și adevărul... dacă nu se poate altfel... Îți atrag atenția, însă, că nu interesează; nu e modern.

— Ce-i asta, o ironie didactică?!

— Ironie? Să mă ferească Cel-de-Sus! Nu mă interesează adevărul pur și simplu, nu poți să înțelegi, seralistule! Mă interesează altceva!

— Nu sunt seralist. Sunt la fără frecvență.

— Vezi că eu sunt prieten cu trei din profesorii tăi. Și ceilalți mă stimează, ceea ce e și mai grav. Inclusiv secretarul O.B.-ului facultății voastre.

— Adică ce vrei să spui cu asta?

— Nimic. Am spus tot ce-am avut de spus. Și dacă te mai obrăznicești...

Ceea începu să râdă. Râdea cu hohote, pur și simplu. Minda începu să râdă și el încet, fumând mereu. Se găseau pe un pod acum, larg, vechi, cu parapete largi, de piatră. Cei doi stăteau rezemați de parapet și priveau în apa tulbure, murdară, care curgea sub ei, urmărind involuntar petele mari, albastre, de ulei, de la suprafața râului.

... Pitina... Pitina... Ăsta e un nume, un nume pe care-l știu bine, pe de rost... Dacă nu l-aș fi ținut minte, poate că aș fi uitat totul, precis aș fi uitat totul. Mi-aș fi pierdut vremea cu disecții, sau, și mai bine,

colecționam timbre. Dar eu am făcut invers. Exact invers: am primit, pe când aveam vreo 12 ani, un album de timbre, ca moștenire de la un fel de unchi pe care nu l-am văzut niciodată, cine știe ce maniac bătrân, care nu m-a văzut niciodată în viața lui. Mi-a lăsat un album de timbre foarte bine garnisit, din care mi-am făcut rost de bani de buzunar vreun an de zile. Era un unchi ăsta, necunoscutul, formidabil! Mergeam cu toți banditii mei la cofetărie, haleam o grămadă de torturi și-apoi închiriam câte o trăsură publică... pe vremea aia se mai aflau în B. câteva prăpădite de trăsuri publice, care au dispărut bineînțeles acum și au apărut niște autobuze... mai e câte un tâmpit, pe ici, pe colo, care le regretă... unul din ăștia fără scaun la cap, care nu știe ce-i aia civilizația... un bou! Odată, hî, i-am cerut birjarului, lui Keri-baci, să ne plimbe cu rabla lui de trăsură cu tot în parcul cel mare, să ne plimbăm pe alei, și dobitocul bătrân n-a vrut. L-am dat jos pur și simplu de pe capră... da, de pe capră, așa se zice, nu? Ei bine, l-am dat jos de pe capră și am mânat chiar eu căruța, trăsura adică, pe aleile late ale parcului nostru! A fost un hai! S-a lăsat cu un proces, deoarece Keri-baci afirma că pe la unsprezece noaptea, când i-am adus rabla înapoi, lipseau două pături! Auzi ce dobitoc: să reclame două pături care cică ar fi dispărut! Nu-i nimic, așa-i trebuie, pe urmă i-au luat și trăsură, și cal, și pături, și l-au trimis la dracu', să crape ca o râmă, în mahalaua lui nenorocită. Istoria, tovarășe, l-a măturat de pe scena ei și a pus în același colț, lângă restaurantul „Traian", trei „Moskviciuri". „Moskviciurile" au rămas. Ei bine, astea sunt șotii, lucruri neinteresante... uite câte tâmpenii mai căpușează pe țeasta mea?... D-aia, probabil, nu înțeleg unele chestii pe care mi le explică *Procedura civilă* sau nevastă-mea!... Pitina... Pitina... Ea a apărut în cursul superior, odată cu „revoluția". Ea e fiica „revoluției", ea e fata-comisar. Dacă n-ar fi fost ea... dacă n-ar fi fost ea, n-aș mai ține nimic minte. Ce interes aș avea să țiu minte atâtea tâmpenii? Cu ce m-ajută acum, când stau la câte-o coadă mai lunguță, să zicem, la carne? A, nu, la carne nu m-ajută. Când stau la „ape" sau la sifoane — astea sunt cozile intelectuale, așa se cheamă — atunci mă ajută. Pe cuvântul meu. Mai ales că la „ape" nici nu trebuie să stau la coadă, nu-i așa? Bineînțeles, mi-am dat și eu seama, am

exagerat. Am exagerat, dar nu conștient. Am exagerat inconștient. Pitina... Pitina... numai pe tine te am... ce prostie, să te legi, așa, de-un nume... de-un nume care nu înseamnă nimic, pur și simplu de-un nume. Să-l iei, să-l strângi în brațe ca un senil, ca un zaharisit, ca un dobitoc, să-l morfolești, să-l legeni, să-i cânți un șlagăr... Pitina... Pitina... știi cum ne-am cunoscut? Ai să râzi, la o manifestație la sate! Au fost organizate două sau trei camioane cu voluntari, de la cele două licee din localitate, cel de băieți și cel de fete, și am plecat în campanie la sate. Eram cu adevărat voluntari, entuziaști, copii leniniști, credeam în revoluție, urlam, îngrămădiți în lăzile camioanelor care ne aruncau și ne striveau unii de alții prin hârtoapele acelor autostrăzi și scandam lozinci, era una, foarte bună, dramatizată, era câte unul, cu voce groasă, care striga: „Măi tovarăși, ce vreți voi?" și noi, căci noi eram tovarășii la care se răstea, răspundeam: „Noi vrem pace, nu război". Sau, alta: „Stalin și poporul rus, libertate ne-au adus" sau „Ana, Luca și cu Dej, bagă spaima în burgheji". Spre seară, jumătate dintre noi nu mai puteam vorbi, dar asta nu conta, era o răgușeală fotogenică, eram tineri, înfiorător de tineri, scârbos de tineri, și credeam în revoluție, în revoluția mondială, în comunism, singurul viitor al omenirii... Într-una din lăzile alea zbuciumate, prin praful uriaș răscolit de noi pe drumurile de la o comună la alta, ca niște pânze de corăbii, rezemați turtiți amândoi de cabina mașinii, așa am cunoscut-o... pe minunata mea Pitină... Când ne-am dat jos, noaptea, din camion, am sărit primul și i-am întins mâna, ca un dobitoc. Dar ea a primit mâna mea, de care nu s-a sprijinit deloc, și-apoi a plecat cu colegele ei, fără să mă privească. Și-așa îmi făcuse o favoare, era cu doi ani mai mare ca mine, eu eram într-a opta și ea într-a zecea, îți dai seama ce prăpastie! Era exact în anul una mie nouă sute patruzeci și nouă. A doua oară... unde puteam să o întâlnesc a doua oară? Tot la o manifestație! Acțiunile astea, cum se chemau, ne plăceau grozav, bineînțeles și pentru idee, dar și pentru conținut, aș zice, pentru că erau ocaziile, singurele, de a ne întâlni cu cele de la liceul de fete, sau cu cele de la Școala Normală, tot de fete, bineînțeles... mai era și un liceu comercial, dar ăștia nu prea contau... nu contează nici astăzi... noi eram viitorul și mai ales

prezentul. Cu o generație înainte, elevii se întâlneau la biserică și cu alta înainte, tot la biserică. Noi, pentru prima oară în istorie, ne-am întâlnit în campanii, în acțiuni, făceam de pază la sediu, aveam toți niște mutre de parcă eram anarhiști... Acasă încasam niște bătăi fioroase, bineînțeles noi, ăștia, fiii de mic-burghezi, de intelectuali, pentru că ceilalți, orfanii, sau copiii găsiți, puteau să umble noaptea și ziua, după pofta inimii. Câte acțiuni, câte paze la sediu n-am ratat din pricina prostului de taică-meu, Dumnezeu să-l ierte... imaginează-ți să ieși noaptea din casă, la treisprezece-patrusprezece ani, să lipești afișe, să stai la sediul județenei U.T.M. în niște birouri uriașe, luminate *a giorno*, cu alți câțiva, să râzi, să povestești și mai ales să te lași înfrigurat de vârsta aceea fantastică în revoluție... să vii dimineața la școală, mai odihnit ca niciodată, cu secretul acelei nopți în tine, cu misterul acelei nopți albe lipite de coaste... fuseseși, măcar pentru o noapte, unul din cei aleși, unul din cei inițiați, fuseseși câteva ore alături de câțiva colegi mai mari și, uneori, chiar cu un *tovarăș!* Se înființau organizațiile U.T.M. în școli și... a, iartă-mă, uitasem, va să zică a doua oară am întâlnit-o la teatru la unul din zecile de spectacole pe care le dădea liceul nostru, liceul lor, liceele reunite, școlile profesionale, căminele de ucenici etc.... și am întâlnit-o chiar în culise, era o lume în culise, cred că o jumătate din sală se afla în culise: corul mixt, reunit din cele două coruri ale liceelor, aveam și un cor vorbit, cea ce era altă brânză, cei de la echipele de teatru, și eu eram unul din ăștia, pentru că ne produceam și cu mici scenete, unde apărea figura odioasă a chiaburului, țăranul sărac, țăranul mijlociu, ba odată am jucat și într-o scenetă cu niște mineri în care eu pronunțam foarte mândru tot timpul cuvântul pikhamăr... scenete luate de prin îndrumătorul cultural, scrise de nu știu cine... Ce Homer, ce Ovidiu, ce Petrarca! Recitam pe Dan Deșliu și pe Maiakovski, Bezîmenski și alți clasici ai acelor vremuri, și eram fericiți! Nu, e fals! eram mai mult decât fericiți: eram exaltați. Era o adolescență în altă adolescență, o febră în altă febră, o tensiune dublă și triplă, și-oricum, tensiunea cea largă, cea socială tensiona și pe aceia dintre noi care se născuseră având deodată vârsta de șaizeci de ani... chiar cei mai nesimțiți, chiar cei mai prăpădiți simțeau că se întâmplă ceva,

umblau cu nasul prin aer ca mânjii primăvara... Ovidiu și Petrarca am avut tot timpul să-i citim pe urmă, și eu, unul, i-am și citit. Sau pe Blaga și pe Ion Pillat, care atunci erau „interziși"! De fapt, nu erau interziși, nu erau încă *„reconsiderați"!* Bravo lor! Să văd eu cine i-ar mai fi citit pe urmă dacă n-ar fi fost, sau, dacă ar fi fost, pe vremea aceea în manualele școlare! Chiar și Ovidiu, ce zic eu, chiar și bătrânul Homer nu era reconsiderat și a avut și el noroc că, după aceea, când a apărut după nu știu câți ani, s-a vândut ca pâinea caldă. Mai citește cineva Homer sau Thomas Mann în Occident? Aiurea, câțiva bucheri, pensionari senili, împreună cu amantele lor, și vreo doi-trei nenorociți de doctoranzi care își scriu teza cu ei, că altfel nu pot avansa și nu-și pot plăti ratele... noi însă îi citim pentru că am trecut prin revoluție, am trecut cu adevărat și am citit pe sub bancă nu *La Medeleni* de Ionel Al. O. Teodoreanu, ci chiar pe Eminescu, *Oda* în metru antic și *Glossa*, care nu erau încă „reconsiderate". Și au citit atunci o grămadă lucrurile astea, numai pentru că nu erau în manuale, așa cum o generație înaintea noastră, fete și băieți, au citit *La garçonne* și Pitigrilli și așa cum astăzi se citește *L'histoire d'O* și alte porcării sadico-fantastice... Noi am citit pe ascuns numai literatură bună, pe Blaga l-am citit prima oară pe niște foi bătute la mașină. Și ea era printre toate astea, curgea și fâlfâia printre toate astea! Acolo, stând câteva ceasuri în culise... la un moment dat am făcut o manevră de apropiere de grupul de fete în care se găsea și unde se aflau și doi dintr-a zecea, de la noi... o manevră foarte dibace, îngrozitor de dibace, și cred că dacă nu s-ar fi întors ea deodată și mi-ar fi vorbit, abia ținându-se să nu izbucnească în râs, cred că mai manevram și astăzi peste scândurile acelea stropite cu apă, unde se zice că s-ar fi produs și Franz Liszt... da, ea s-a întors, cu totul pe neașteptate, și... și...

După ce se despărți de Ceea, Minda făcu instinctiv câțiva pași mai repezi, cu teama că e în întârziere, dar constată curând, controlându-și ceasul, că nu e nevoie să se grăbească. Atunci când ajunse la casa doctorului Birtașu, toată lumea, fără excepție, era de față. Gazda era un radiolog „modest și harnic", coleg de clinică. Alături de Minda, mai avea

invitate două „somități": dr. Gurgut Ivan, profesor de dermatologie, și dr. Roșca, director în minister. Birtașu era șeful unei numeroase și vesele familii (mai avea și doi bătrâni în casă și o nepoată rămasă de timpuriu orfană de ambii părinți). Împreună cu soția sa, învățătoare, care, dedicându-se familiei, se retrăsese din învățământ, însuflețeau o mică colonie umană și reușiseră, traversând o mie de greutăți, să dea o educație „completă" progeniturilor lor. Astăzi îi prezenta pe Dan, de 11 ani, violonist, și Mirela, de 13, pianistă, în câteva duete, și-apoi, la cererea generală, politicoasă, câte un solo al fiecărui „virtuoz". Copiii erau, bineînțeles, nu din cale-afară de dotați, dar întreaga familie respira un aer senin, cu adevărat senin, soția doctorului era o femeie care râdea cu plăcere, ascunzându-și mâinile masculinizate de muncă, nu făcea însă eforturi prea mari să și le ascundă și nimeni nu părea, din familia Birtașu, prea crispat de a avea invitați atât de simandicoși, lucru pentru care și venea lumea la ei și pentru care te puteai simți cu adevărat bine acolo. Despre acest Birtașu se pronunțase atât de drastic Ceea, numindu-l „tipul semidoctului" și greșind, bineînțeles, pentru că Birtașu era unul dintre rarii oameni modești, fără calități individuale, neglijent îmbrăcat, lipsit complet de tact (lucru într-adevăr dificil de suportat), dar având o calitate prețioasă, pe care puțini erau în stare s-o detecteze: un fel de veselie naturală, care apărea și exista la el fără nici un motiv, un fel de râs veșnic și senin, inutil și imbecil poate, dar reconfortant între atâtea expresii grăbite, crispate. Această „veselie blândă" reușise s-o transmită și familiei sale și acesta era secretul, dacă era un secret, al prietenilor lor, numeroși și, unii dintre ei, iluștri. Era ceva neprefăcut, și musafirul inteligent care avea norocul să intre în acea casă modestă își dădea destul de repede seama că aerul care plutea acolo și de care se lăsa cu bucurie oricine contagiat exista și înainte și după o astfel de „vizită" sau „serată" sau de față cu un grup mare și simandicos sau numai față de unul sau doi invitați; acel aer era un dar cu atât mai prețios cu cât se întâlnește rar, și Birtașu era bineînțeles mai cunoscut pentru familia sa, în clinică, decât pentru tomografiile sale. El ar fi fost — împreună cu ai săi — poate mai potrivit undeva, la o circumscripție, călătorind cu un cal sau cu un faeton

de lăptar condus de un țăran surd și inutil la munca câmpului peste livezi și coline, cu o veche geantă de piele scorojită etc., etc., dar iată că întâmplarea a vrut să-l așeze într-o clinică universitară, într-un mare oraș, spre norocul atâtor „orășeni" grăbiți, plictisiți, înăcriți de „marile" lor destine.

Seara avea pentru Minda și un alt scop: trebuia să facă cunoștința doctorului Roșca, director în minister, personaj foarte influent, întâlnire programată și aranjată de un amic al lui Minda, dr. Velici, conferențiar de medicină legală. Cei dintâi interesați în această întâlnire erau Velici și Roșca; Velici voia să se facă util directorului general, iar Roșca auzise de Minda, de capacitatea sa deosebită profesională, dar, mai ales, urmărise de departe în ultimii doi ani felul de a se comporta social, autoritatea reală a lui Minda în colectivul catedrei, în conferințele internaționale străine și interne etc., și voia, în sfârșit, să-l cunoască de aproape înainte de a-l atrage în anturajul său oficial, care, se știa sigur, era și al ministrului. Roșca „pescuia oameni", Minda știa că urmează să fie „pescuit", iar Velici, o natură complicată, radia că se afla în centrul acestei „țesături".

Ludmila, logodnica lui Minda, nu dăduse dovadă, la început, de nici un fel de indispoziție — așa cum se temea el — față de faptul că, în loc s-o ia de acasă, el o trimisese înainte, întârziind astfel aproape o oră întâlnirea sa cu Ceea, o prietenie pe care Ludmila, din diferite motive, o suporta destul de dificil. Dimpotrivă, în primele minute ale întâlnirii lor, cu atâta lume de față, ea îi zâmbi, veni la el, îl prezentă cuiva și, prin câteva zeci de semne afectuoase și criptice, mărunte și foarte concrete, îl făcu să înțeleagă că raporturile lor sunt perfecte. La început Minda simți ceva vecin cu recunoștința față de înțelegerea ei, dar apoi zâmbi de propria-i naivitate, dându-și seama că totul era un joc. Un joc al ei, bineînțeles, pentru că ea nu putea să lase nerăzbunată o asemenea neglijență. Ea era orgolioasă, chiar trufașă, și logodnicul ei, contrariat, se surprindea uneori plăcând-o pentru această mândrie a ei, care avea uneori un timbru strident, dar era totdeauna „a ei", „semnată de ea". Poate în felul acesta se exprima demnitatea ei sau nevoia ei vitală de a fi respectată. În acest

sens, Ludmila avea un instinct sigur. Mai puțin trufașă, Minda ar fi iubit-o mai adânc, dar ar fi părăsit-o mai repede. Pentru aceasta și pentru stridențele la care ea nu voia să renunțe, deși simțea perfect că accesele ei erau false uneori. Dar aceste note false o ajutau să supraviețuiască lângă bărbatul dificil care era logodnicul ei, în această legătură ridicolă pentru oricine, afară de Minda. De zeci și zeci de ori, ca și în acea seară, Minda, greșind mărunt față de ea, se aștepta, încrezător ca un adolescent sau un îndrăgostit fără vârstă, ca ea să-i fie superioară, tandră, calmă, generoasă; și, de zeci de ori, ea îi înșelase așteptările, îi făcuse scene disproporționate, se răzbuna în cele mai felurite și înspăimântătoare forme, și Minda, după un ceas sau o noapte încărcată de ură, revenea la ea — deși ea nu-l chema în nici un fel — se lăsa recâștigat printr-un secret pe care nu-l înțelegea prea bine. Dealtfel, înfricoșat de prea marea raționalitate și organizare care domnea în viața sa, în ființa sa, se lăsa, lângă Ludmila, „să plutească". Nu cu totul, se înțelege, și nu fără a o examina tot timpul, dușmană și prietenă în același timp, camaradă bună oricând, dar soția, pentru el, care mai fusese însurat o dată, chiar în anii studenției, și divorțase la nici doi ani, trebuia să însemne altceva. Soția *lui*, bineînțeles, viitoarea lui soție! Deși trecuse mai bine de un deceniu de la divorțul său, Minda era încă speriat, exagerat de speriat, de fostul său mariaj, de ceea ce numea el „incapacitatea de a alege" de care dăduse dovadă. Această spaimă exagerată, această „incapacitate de a alege" de care el vorbea și acum uneori prea mult și prin care încerca să explice logodna lor întârziată (deși, lămurit, el n-o făcuse niciodată) era, în ochii Ludmilei, cel puțin, și ea o afirma fără menajamente, râzând, o dovadă, poate singura, a unei trăsături feminine în caracterul său, ce părea atât de rezolut. O tendință nebărbătească de a se lăsa cucerit, sedus, „convins", un fel de cochetărie cu pretendentele la „mâna lui".

— Care pretendente?! — replicase el odată, pe jumătate furios. Nu e decât una singură... și nici măcar pretendentă, ci logodnică...

— Să nu ne jucăm cu cuvintele! — i-o tăie ea bine dispusă, realmente bine dispusă, pentru că era o bună luptătoare. E perfect exact: „Cu pretendentele!" În spatele meu tu vezi o armată de femei, atente la cea mai mică greșeală a mea, să-mi ia locul și șansele la „mâna ta".

— Absurd, pufnea el, *la mâna mea!*

— Da-da, riposta ea, scuturându-și cu atenție țigara, la mâna ta cam mare, de domnișoară jignită sentimental.

— Ascultă...

— Nu-nu, dă-mi voie! (Și ea îl întrerupea nu cu vocea mai ridicată, ci cu un zâmbet al ei, mic, de gheață, care îl scotea din sărite pe doctor, dar pe care, acasă, în singurătate, spre mirarea sa, îl regăsea, îl căuta chiar cu interes.) Tu ești convins — alt aspect îndoielnic al bărbăției tale! — că ești o partidă grozavă!

— Ce scârbos, făcea el, să fii o partidă...

— Bineînțeles, dar tu ești într-adevăr o partidă. Dar nu pentru mine!

— Și atunci, ce vrei? striga el, nu prea tare, însă cu un început vizibil de enervare.

— Eu? dădea ea ușor din umeri, sigură de inteligența sau poate de instinctul ei. Eu sunt printre puținii oameni care „te știu", oricum singura femeie care te-a intuit. Asta nu înseamnă — adăugă ea repede, perfect rece — asta nu trebuie să însemne că noi doi am fi o pereche ideală sau măcar potrivită. Poate chiar dimpotrivă!

— De ce râzi! întrebă el, mirat sincer.

— Pentru că am umor. Pentru că și tu ai umor. În orice caz e singura explicație valabilă — pentru mine, oricum — a încăpățânării mele de a sta lângă tine, individ execrabil ce ești!...

— Care motiv?... râdea el de astă dată.

— Cum care?! Acela că te cunosc! Asta e o valoare pe care am dobândit-o greu, e un semn sigur al perspicacității, dar și al tenacității mele, care ți-a ținut piept.

— Asta e adevărat. Tenace ești!

— Ia te uită! Brută! În loc să-mi admiri picioarele!...

— Sau să-ți cumpăr un sutien...

Ea îl privi o clipă, izbită de grosolănia lui, și apoi răspunse sec:

— Sutien îmi cumpăr singură; tu să-mi iei un mantou de blană, peste două luni începe să ningă.

— Am să-ți dau ție banii, eu sunt ocupat.

— Aceasta va fi una din ocupațiile tale de căpetenie. Eu, în schimb, am să spun la toată lumea că tu mi l-ai cumpărat.

— De ce la toată lumea? făcu el cu un reproș jucat.

— Ai dreptate. Numai la câțiva. La cei care trebuie să știe.

Minda râdea din nou, ușor:

— Ia uite ce bine ne înțelegem...

Ea îl privi atentă, drept, cu un început de roșeață pe tâmple:

— Fals, iubitule! Tocmai acum nu ne înțelegem. Eu îți țin piept, la o mârlănie de a ta eu îți răspund cu alta, și asta îți dă probabil o plăcută jenă precardiacă, care ție ți se pare că aduce cu dragostea! Grosolănia mea te înduioșează! Asta e o duioșie de proprietar, nu de amant...

— E plăcut să știu că sunt proprietarul tău... sau că voi fi în curând... încercă el un fel de compliment.

Ludmila îl privi din nou drept, fără expresie. El veni lângă ea, o atinse cu mâna pe păr, pe urechea stângă, apoi o sărută.

— Aș vrea să știu ce gândești acum? o întrebă el privindu-i profilul.

Ea dădu din umeri, fără să scoată un cuvânt. Fuma în continuare. Îi plăcea ca el s-o privească din profil.

La scurt timp după terminarea „concertului", în timp ce se serveau niște sandviciuri sărăcăcioase (cu pastă de pește prea sărată, unt și felii de salam ieftin) și fiecare se găsea cu un pahar desperechiat, umplut cu vin ieftin, Velici manevră în așa fel ca Minda împreună cu Ludmila să se găsească față în față cu Roșca. Directorul din minister era un bărbat scund, foarte vioi, cu dinții frumoși, cu un început de chelie, cu unghiile roase la degete. Părea o paiață în fața cuplului Minda-Ludmila, dar numai câteva secunde, primele secunde, pentru că, imediat, se reliefară calitățile sale de om de lume, cu bruschețe aproape, așa cum se umflă o băsică de plastic fixată la ventilul unui mic compresor. Minda îl privi la început cu o oarecare neîncredere — ca orice bărbat înalt pe unul mic, și Roșca — dintr-un bun instinct, sau din politețe? — se adresă în primele minute Ludmilei. Velici îl abordă pe Minda și, în timp ce discuta cu el — Velici era un bun specialist și un om inteligent, informat — doctorul putu să constate cu un zâmbet mic (pe care celălalt nu putea să și-l explice) că

logodnica sa „se răzbuna deja" pentru „mojicia" pe care i-o făcuse în acea seară, preferând compania lui Ceea. Deși era evident că nu putea să-i placă un bărbat ca Roșca — evident, de ce evident?! — ea, în doar câteva minute de când discuta cu el, la câțiva centimetri de umărul logodnicului ei, se „modifică" pe nesimțite, dar foarte vizibil pentru el, pentru Minda. Deși schimba probabil amabilități cu favoritul ministrului, întreg trupul ei înalt, subțire, cu umerii puțin prea lați, se „fluidifica" vizibil, conturul cărnii ei prindea un reflex mat, capul ei frumos și mândru și-l ținea cu o anumită eleganță aplecat pe un umăr sau altul — ca să atenueze diferența de înălțime dintre ea și partenerul ei? — întreaga ei inteligență rece, ironică cobora acum în corpul ei, difuzându-se, dilatându-i sexul pe fiecare centimetru pătrat al ființei ei vizibile, privirea ei ascuțită se voala și acum *privea* cu întreg trupul, cu o ciudată ascuțime, *el* privea și îi ordona apoi gesturile pe sfert cu mâinile-i frumoase, pe care le ținea în față (în fața ei și a *lui*, neliniștindu-l), zâmbetele acelea *neutre*, fără legătură cu ce se vorbea, delicate și *neutre*, când buzele subțiri și vii se întind și dezgolesc ușor vârfurile umede, sclipitoare ale dinților mărunți și albi, iar peste corneea ei albastră, de porcelan, o pensulă nevăzută, sigură, întinde ca un tuș movul acela pal, tulburat de pasiune, o pasiune încă fără scop, dar căutând unul... Minda zâmbea mereu, un zâmbet fin, persistent, ușor răutăcios (un zâmbet cu care Velici se resemnase), urmărind reflexul infra-gesticulației ei pe chipul ușor împurpurat al consilierului, care se stăpânea perfect, formidabil chiar (și Minda aprecia acest lucru, ca între bărbați!), în fața acelui tir continuu de artilerie, atât de suav, de rece și de exact. Da, și asta era feminitatea ei, a logodnicei sale, și Minda spumega (zâmbind mereu, nepierzându-și expresia feței care-l apăra), dar era, cumva, într-un fel ciudat, și încântat, și din nou își aminti fraza ei: „O încântare de proprietar!" „Se poate, replică el reflex, mental, dar ce proprietate!" în timp ce răspundea lui Velici, străduindu-se să nu pară mai prost decât celălalt și reușind. Ar fi fost timpul ca ei doi, Minda și Velici, să facă o jumătate de întoarcere și un pas, ca să se apropie de cei doi, ajungând la scopul propriu-zis al întrevederii. Minda nu o făcea însă, așteptând, întârziind acel timp al nimănui,

și, observând că Velici încetase să vorbească, începu el însuși o frază lungă. Îl amuza acel joc, îl amuza să-și simtă sângele în artere — pentru că se juca cu sângele său, sângele orgoliului său — deveni sclipitor, își inventă o vervă care-l uimi și fermecă pe Velici, lăsând-o pe ea să „continue", aproape curios, ca în fața unei lame de țesut viu, de evoluția ei. Toți patru, cu siguranță, simțiră întârzierea aceasta a lui Minda, și atunci, Roșca, cu o foarte scurtă ezitare, se întoarse spre el, și Ludmila îl acapară din nou pe celălalt. Din clipa aceea totul se tulbură, Roșca, cu o fină discernere a nuanțelor sociale, se încruntă abia simțit, răspunzând scurt frazelor Ludmilei, Velici se uscă brusc. Bineînțeles, apoi, cele două grupuri se reunire, Minda și cu Roșca își făcură o reciprocă „bună impresie", Velici reînflori.

În drumul spre casă, cei doi logodnici făcură o grămadă de remarci interesante sau nu despre seara lui Birtașu și despre cei de acolo, ca și despre alte lucruri, nici un cuvânt însă despre „mojicia" lui și „răzbunarea" ei. Ceva rece, abia simțit rece, se instală însă între cei doi, și acest lucru deveni cu atât mai evident în fața casei ei, unde el o conduse, în clipa când se sărutară de rămas bun. Ea încercă un sărut rece, pe obraz, el îl acceptă, apoi, iritat, o prinse în brațe și o sărută cu adevărat, pe gură, și ea îi răspunse, fericită, ca trezită dintr-o abia simțită hipnoză. Ea îl chemă sus, dar el o luă la el, la un *„scotch* fără gheață", și se iubiră și băură împreună, tăifăsuind goi, cu trupurile lor frumoase, încă tinere, pe jumătate sau pe sfert acoperite de cearceafuri, privindu-se în ochi, în iubirea lor mai tânără după acea „luptă" neexplicită, fericiți că sunt împreună, știind că în clipa aceea cel puțin (și astfel de clipe fuseseră cu sutele, cu sutele!) își erau indispensabili, nimeni dintre milioanele de bărbați sau de femei nu l-ar fi putut înlocui pe cel de față, ajuns printr-un fals hazard acolo, cu trupul gol, antic, dezgolit, luminând abia în semiîntuneric, obosiți de dragoste, așteptând, ascultând cu o ureche internă ca ea să se trezească din nou sau nu, fericiți oricum, trăind miracolul unui *interes* comun și atât de profund, încât își pierdea orice nume. Trăiau o oră — un timp când *ceilalți* dormeau, comunicându-le lor, celor doi treji, o stare ciudată de atâtare! — o oră dincolo de carierele lor sociale, dincolo de

vârsta lor chiar, de societatea în care trăiau, dincolo de politică și religie, de orice politică și de orice religie. Sexul lor opus și atâtea alte întâmplări din existența lor genetică și socială îi apropiaseră și îi păstrau alături, încă alături, și acel *încă* era o victorie împotriva morții, care, oricum, nu va întârzia să vină. Trupurile lor alături erau ca două filamente în incandescență, arzând într-un vas invizibil, din care fusese supt aerul social. Era o formă a libertății pe care o simțeau confuz cei doi, și când într-unul se atenua acest sentiment, celălalt i-l reaprindea. Un șir lung și complicat de „coincidențe fericite" se întâlnea în grupul lor statuar, un hazard care le era prieten și care le surâdea și ei alergau pe cele două șine alăturate în viteza ametitoare a două garnituri paralele, ce străbat, incredibil, în aceeași fracțiune de timp, aceeași fracțiune de spațiu, astfel ca două mâini de la două ferestre opuse să se poată prinde și ține strâns. Strâns, strâns, în paralelismul acela incredibil, în goana aceea fără scop — exista cineva, cu siguranță, care se încărca de scopul lor, de care ei nu aveau nevoie! — în ciuda vitezei, a accidentelor de teren, a istoriei și a naturii. Toate aceste noțiuni, aceste zeități grave și posomorâte erau negate cu violență și nepăsare și *ele* trebuiau să se nască încă o dată, să facă efortul de a se naște încă o dată, un alt firesc, o altă logică, a lor, o altă istorie, o altă natură. Durata însăși, timpul era neliniștit, privindu-i, pentru că se părea că cei doi nu aveau nevoie de el... aveau totuși nevoie și se temeau chiar de semnul său amical pentru că în el îi aștepta propria lor degradare, *reumanizarea* lor, de care nu aveau nevoie, stingerea sau scurtcircuitarea trupurilor lor ca două filamente verticale. Dar moartea aceasta era în nicăieri încă și apoi clipa lor fusese — rotundă, vie, concretă ca o bilă de oțel — sfidarea nu a morții, ci a vieții însăși. A vieții care îi aștepta după aceea, a vieții firești, a istoriei, a nu știu cărui gest din nu știu care dimineață când duci absent cana la gură, într-o absență ce durează o secundă, două secunde, pe care nu o înțelegi, care ți se pare inutilă, o absență din gând și din carnea acelei zile *firești*.

Spre dimineață stinseră veieuza, pentru că geamurile se colorau deja, și se culcară să doarmă. Nu reușiră însă, era ceva în ei, ceva confuz, inferior, care se opunea somnului, și atunci aprinseră ultima țigară.

Ludmila o stinse însă la jumătate și se ridică să facă un duș rece. De ce să se mai culce? Mai aveau nici două ore până să plece la lucru. Se ridicară amândoi, se îmbrăcară și ieșiră să dea o raită prin mica piață din apropiere (la vreo zece minute de mers pe jos), una din puținele care încă nu fuseseră desființate și unde, cu precizie, soseau acum, la această oră, țăranii din împrejurimi cu zarzavaturi și fructe proaspete, cu inutilele flori. Sau aceia dintre ei sosiți de cu seară și care dormiseră pe sacii încărcați, alături de femeile lor sau de o bătrână, se trezeau acum, cu siguranță, se spălau la vreo gură de apă ce ieșea din pavaj (sau la furtunul vreuneia din armata femeilor fără vârstă ce curățau rigolele cu jeturi de apă) și își aranjau apoi marfa lor pe tejghelele de ciment, văruite în alb. „Marfa" lor, legumele crescute de ei în dosul casei, aduse orașului — și pe care orașul le primea cu atâta suspiciune! — aduse funcționarilor, profesorilor de la institute, muncitorilor, militarilor, celor mărunți. Minda și Ludmila se îndreptau tocmai către acești oameni, cu veselie, odihniți de acea noapte de nesomn, mergând să respire aerul legumelor proaspete, nearanjate în vitrine, păstrând încă urme din pământul străbun, să privească fețele acelor oameni, aspre, senine, mulțumiți că fac încă ceea ce au făcut toți moșii lor, ceea ce nu vor face strănepoții lor, cu siguranță. Da, o revoltă împotriva planetei, împotriva ideii ei fixe, tiranice, de civilizație, tot mai grăbită, mai precipitată, mai panicată, o civilizație care își sfâșia încă marginile de mâinile acelea aspre, infinit plastice, a celor care își deșertau cu mișcări tremurate, dibace, sacii lor pe tejghelele acelea de ciment văruit. Ce aproape erau acum cei doi de acești oameni pe care nu i-au întâlnit niciodată. Nici unul din cei doi nu era copil de țăran. Deși cumpărători, erau abia priviți. Pentru că acolo nu se vindea și nu se cumpăra nimic, sau doar în silă, de formă, se petrecea un ritual, naiv, simplu, cu mult prea simplu, un ritual ca o fosilă a unei alte existențe. Țăranul venea încă la oraș, acel pumn de țărani, strecurându-se printr-o armată de intermediari „agricoli", venea, fără să știe de ce mai vine, fără nici un „rost". Cauza lui era pierdută, el aducea fructe care creșteau fără pământ, fructe și legume cu rădăcinile în aer, el aducea căpățâni proaspete de gulii și varză pe care le culegea din răsadurile sale de flori, un fel de

flori ale lui, ale singuraticului, prietenului nostru, strămoșul nostru viu. Minda și Ludmila se plimbau fără rost printre tejghele, cumpărară un kilogram de mere și respirară aerul legumelor proaspete. Era o noapte de iubire prelungită, și siluetele acelea îmbrăcate pestriț, printre care cei doi întârziau, erau profund liniștitoare, profund materiale, aspre și absente totodată. Orașul se trezea, în jur tramvaiele și mașinile se întețeau, indiferența lor zgomotoasă începea să se facă simțită, mecanica lui îi cucerea tot mai mult pe cei doi logodnici întârziați. Când plecară, lăsară însă, fără voia lor, un rest din ei și din noaptea lor — *a lor*, o particulă de neexpropriat — în piațetă. Ciudat, în momentul în care plecară, trăiră strania senzație nu a unei îndepărtări pe orizontală, ci parcă se ridicau lent și legănându-se în aer ca trași de un mătăsos elicopter, pentru că piațeta rămânea, cu o persistență inexplicabilă, ca un inel care se îngustează, se leagănă și se micșorează, apoi alunecă ușor în stânga, tot mai jos, mai departe, mereu prezentă în fața ochiului. Care ochi? Numai al lor, cei încă otrăviți de iubire, a celor ce intrau în istorie, în firesc, în logicul *cel de toate zilele. Dă-ne astăzi și pâinea noastră cea de toate zilele și ne iartă păcatele noastre, așa cum și noi iertăm greșiților noștri...*

Capitolul II

La vreo săptămână după serata de la Birtașu, Minda se afla încă la clinică. Era în jur de douăsprezece și treizeci; terminase de aproape o oră vizitele și dăduse câteva consultații unor cunoștințe, colegi, inși veniți cu unele recomandații etc. Faima sa crescândă de bun diagnostician, deși îl flata, în ultima vreme îi ocupa toate amiezile, perioada aceea de aproape două ore după vizită, pe care de ani de zile și-o dedica laboratorului clinicii și „literaturii". Acum nu-i rămâneau decât orele serii pentru lectură, și ele se dovedeau insuficiente la avalanșa tot mai mare de volume care se adunau pe masa de lucru, multe din ele venindu-i din străinătate, de la cunoștințele și colegii pe care-i cunoscuse acolo sau cu care coresponda. Beletristică sau, slăbiciunea sa, autori de istorie antică de la sfârșitul secolului trecut (Gibbon, Mommsen) aproape nu mai ajungea să citească. Devenea tot mai mult un „specialist împuțit", cum zicea el însuși zâmbind, necrezând, și își făcea planuri detaliate de lectură laică pentru concediul viitor, istorie și mai ales istorie antică. Imperiul roman, perioada târzie, a decadenței, îl pasiona acum, istoria cezarilor de la Augustus, caracterele lor complicate, schizoide, personalități fascinante, care, reușind în sfârșit să se elibereze din tirania sclavilor lor eruditi, greci, egipteni, evrei, au creat un *fin de siècle* fantastic, enorm, pe măsura planetei vizibile atunci pe care o posedau și căreia îi atinseseră limitele, obosiți de mitul puterii, dezvoltând în orgiile lor, în crimele și lecturile

lor, în prieteniile și capriciile lor ultima glorie a imperiului, alexandrinismul lor monstruos, pentru că, vai, erau încă prea vitali etc., etc.

Ceasul de pe masa sa de lucru indica ora unu fără cinci minute, și în minutele în care, ca și acum, apăreau „furiile" sale că nici „astăzi" nu reușise să se retragă, să lucreze, să salveze acele două ore pe care înainte de a fi „celebru" izbutea să le fure celorlalți și care, poate, tocmai acele două ore zilnice, închis în laboratorul său, îl făcuseră să fie ceea ce era astăzi, și iarăși mai apărea un telefon și apoi încă unul, cu o scrisoare de la miile, zecile sale de mii de cunoștințe, apoi încă un distins coleg, apoi rudele — îngrozitor de multe rude! — apoi din nou un amic (?), chiar un prieten (?), cineva cu care dracu știe când, într-un moment de neatenție, probabil dăduse mâna și îi spusese dintr-o nenorocită de bună-creștere — cel mai odios lest mic-burghez pe care-l cără încă cu el! — îi spusese o frază amabilă, ceva așa cum se spune prin romane: „Încântat de cunoștință!" sau: „Sunteți un om deosebit de inteligent!" sau: „Mi-a făcut plăcere cunoștința dumneavoastră!"... și alte porcării de felul acesta, și unde mai pui că ăștia vor să fie diagnosticați pe gratis, probabil își închipuie că l-ar jigni dacă i-ar lăsa sorei o bancnotă, dar atunci, dracu să-i ia, să trimită acasă, lui Ana-neni (femeia lui de casă), o curcă, ceva, cum se făcea în timpurile civilizate, o damigeană de vin bun, natural, și l-ar scuti de grija de a alerga la dracu în praznic, cu mașina, în goană după un vin după care să nu-ți vie a doua zi să-ți omori cu toporul singurul prieten care te mai suportă pe lume... Tâmpiții însă trimit zeci de sticle de licheur, cutii cu praline și alte porcării de felul acesta, în sfârșit... în sfârșit...; ei bine, tocmai când se apropia un asemenea sfert de oră de „furie a remușcării", i se dădu din nou legătura și la început nici nu înțelese bine cine era la telefon. Când întrebă a doua oară, mereu politicos, un fel de politețe scrâșnită, cu cine are onoarea, i se răspunse (era o femeie) că e o „voce blondă"... Asta era culmea! Cine era mahalagița asta care îi știa numărul de la clinică?! Să spună despre ea însăși că e o „voce blondă"?! „Și cum te numești mata dragă?" insistă el calm (auzi, „voce blondă"!), iar de dincolo ceva, ceva ce nu distinse foarte bine, parcă și un chicotit, se pare că persoana nu era singură. Cât p-aci

să trântească receptorul, deși nu-i stătea deloc în obicei, și atunci auzi deodată foarte clar: „Mia Fabian". „Cum", făcu el. Și i se răspunse prompt, de data aceasta foarte distinct: „Volumnia Fabian, de la..." și el așteptă să audă de unde, începuse să-l intereseze de unde poseda ființa aceea telefonul său de la clinică, pe care-l păzea ca pe ochii din cap. Apoi auzi, a doua oară într-o săptămână, cuvântul: Nestorescu, un om pe care nu-l mai văzuse de vreo doi ani, și atunci se lumină totul. Era individa aceea durdulie care venise la el la specială cu o micoză, cu vreo săptămână în urmă, cu totul inutil, dar căreia îi dăduse, parcă... cum? Ciulin? Cine-i Ciulin ăsta? întrebă el, plictisit bine deja, ce dracu, i se făcea legătura telefonică acum și cu... „Cum așa? — auzi el ciripind la celălalt capăt — nu ați auzit de doctorul Ciulin?!" așa, un fel de mirare lungă, mieunată, ce-i cu nebuna asta, domnule?! Nu, îi părea rău, dar nu auzise și îi veni să întrebe cu ce se ocupă acest „doctor Ciulin", când auzi stupefiat de dincolo:

— Ei, nu mă miră defel, vă mâncați și voi între voi... Află, stimate domnule, că acest „Ciulin" e un internist cel puțin la fel de bun ca mata, dealtfel, când a citit rețeta pe care mi-ați dat-o...

— Ei bine — făcu Minda, din nou cât p-aci să pună telefonul pur și simplu pe masă și s-o lase pe Elvira (sora-șefă), care era deja lângă el, să descurce ceea ce ea însăși încurcase, dar îl interesa totuși reacția ăluia — ei bine, ce a zis distinsul domn Ciulin când...

— Ei vezi — se auzi gângurind de dincolo — acuma mă și ironizezi!

Când dracu ajunseseră deja la... *auzi: „Mă* ironizezi", eu o ironizez *pe ea*!

— Nu-nu, se stăpâni el, cu tonul cel mai sec. Vă înșelați! Voiam doar să știu părerea colegului în... dealtfel... Vă recomand să urmați în continuare sfaturile domniei-sale, dacă, după cum...

— Îmi pare rău! i-o tăie ea, de dincolo, cu voce schimbată, avea dealtfel, sau poate numai la telefon, un timbru foarte plăcut, răgușit ușor, cald, când nu se mieuna, bineînțeles. Acum, însă, schimbă brusc, vorbea repede, foarte clar: Îmi pare rău, nu voiam să vă supăr! Să știți că dacă, cumva, mi-am permis să...

Asta era culmea! Acum începeau și scuzele, și el...

— Nu-nu — tăie el, din nou începând să se enerveze, fulgerând-o pe Elvira, care stătea, vinovată, lângă el — nu m-ați jignit deloc! Dar, vă rog, spuneți-mi ce... (era să spună: „Ce dracu!...") ce doriți de fapt de la mine? Din păcate nu posed prea mult timp acum, sunt deja așteptat la...

Imediat își mușcă buzele și, într-adevăr, o auzi spunând:

— A, domnul profesor e ocupat! Și eu îl reține cu fleacurile mele, când domnia-sa, nu așa, e solicitat de persoane simandicoase, de cazuri grave! Vă rog încă o dată să mă iertați dacă...

— Nu e nevoie să vă cereți iertare — făcu el, necăjit cu totul — cred că e o neînțelegere! Mi-amintesc foarte bine cazul dumneavoastră și v-am prescris dacă nu mă înșel, un fungicid. Cu ce vă mai pot ajuta acum?

Acum ea se crezu obligată să-l asigure că, deși ținea foarte mult la părerea acelui Ciulin, un fel de somitate (de care n-auzise însă nimeni!) și despre el, despre Minda adică, *ea* avea o părere excelentă și, poate, nu se exprimase destul de lămurit, dar îl considera, în ciuda faptului că era la modă (auzi, deci era la modă?!), un bun practician... nu auzise decât cuvinte de laudă despre... foarte citit, foarte la curent cu... Nestorescu, care de câteva ori întrebase de...

Minda își mușcă de câteva ori buzele, știind că orice întrerupere îi putea fi fatală. Scăpă numai promițându-i că poate să mai vie încă o dată la consultație.

— Dar bine, stimată doamnă, făcu el, încercând chiar, din teroare, un fel de umilință în ton, dar la specială poate să vină oricine, se plătește, sunt la dispoziția...

— Nu-nu, gânguri ea. Vă rog să-mi dați dumneavoastră, personal, permisiunea, știu cât sunteți de ocupat și nu mi-aș...

Ei, asta-i acum, începea aria cealaltă!...

— Bine! concedă el, cu mare prudență în ton. Vă invit atunci și... oricând, nu așa...

Strecură și el un *nu așa* de-al ei, cu oarecare teamă, dar totul se sfârși cu bine și el putu așeza în sfârșit... în sfârșit! receptorul, o privi mut, trist,

semnificativ pe Elvira, care stătea stană de piatră — cum poate rămâne stană de piatră o femeie mică, durdulie, de vreo cincizeci de ani! dar apoi, ușurarea că scăpase de vocea aceea mieunată și agățătoare fu probabil atât de mare, vinovăția Elvirei atât de marcată, încât el izbucni în râs. Sora-șefă începu atunci să explice, el îi făcu semnul lui cu mâna și se duse să se schimbe.

— O să scot telefonul ăsta de aici! strigă el de dincolo, deja bine dispus. Cine vrea să vorbească cu mine, să-mi scrie! știind că ce spunea e imposibil.

... În ziua aceea lua masa cu un amic, un fiziopatolog, un bărbat foarte tânăr, care se făcuse cunoscut în străinătate și se întorsese tocmai de câteva zile de la un congres de la Lugano, apoi un drum la un anticariat, unde i se rezervase o carte pe care o căuta de câteva luni, specială, acasă, lectură o oră cel puțin, un telefon Ludmilei și Ceea. Laurențiu îi dăduse în dimineața aceea un telefon, și el, în primul impuls, îi fixă o întâlnire în aceeași seară, uitând că Ludmila cumpărase bilete la un spectacol. Ca un făcut, Ceea și Ludmila se suprapuneau mereu, în ultima vreme cel puțin, și Minda, sâcâit de aceste coincidențe plicticoase — erau chiar coincidențe, înainte vreme ele nu se întâmplau, nu însemna oare, își dădu el cont, puțin uimit, că era foarte „interesat" în ultima vreme să-l vadă pe Ceea singur, să-l audă vorbind, să-l facă să vorbească, stârnind însă, din neîndemânarea sa, o falsă ostilitate a Ludmilei față de Laurențiu, ei care până acum timp de aproape doi ani, se înțeleseseră binișor, așa cum, evident, o logodnică poate suporta pe cel mai bun prieten?! — hotărî totuși în ultimă instanță că va renunța la spectacol. În schimb, o va lua de la teatru și vor rămâne împreună. Nu va fi ușor, știa, Ludmila ținea foarte mult să apară împreună cu el, și Minda îi dădea dreptate, ei doi realizau un cuplu și social, se puneau în valoare unul pe celălalt și, pentru acest lucru *(și* pentru acest lucru, spera el!) erau văzuți cu plăcere împreună. Astfel de cupluri sunt rare, oricât de surprinzător ar părea, și lumea, societatea, într-un fel de vanitate sau egoism al ei, inconștient (colectivitățile umane au adeseori și defectele unui organism singular), îi întâmpina cu mărunte și semnificative semne de simpatie. Ei „ornau"

o seară, un grup, atunci când apăreau împreună, aveau amândoi un înnăscut tact social, erau arătoși, încă tineri, și Minda știa să-și ascundă perfect succesele profesionale. Odată constituiți într-un cuplu atât de reușit, de „omologat", lumea strâmba din nas întâlnindu-i singuri (acolo unde ar fi trebuit să fie împreună, la spectacole, la serate, la ieșiri cu mașina etc.), și astfel ei începură să simtă și tirania grupului social de care aparțineau, ce era, datorită mai ales lui, foarte larg. Minda se sinchisea prea puțin de astfel de „mofturi", Ludmila, în mod firesc, era afectată uneori în tipul ei de reacție, foarte afectată, preferând să nu iasă decât să se arate singură. Ea, ca femeie, simțea și mai acut toată acea subtilă și, uneori, incomodă, reacție madreporică socială. De aceea el o și convingea mai greu, în asemenea cazuri, să nu ție seama de șicanele mărunte, dulceag-înțepătoare ale cunoștințelor, pentru că ea nu avea deloc chef să-i înțeleagă punctul de vedere, ei îi convenea perfect această tiranie mondenă.

... Totul se aranjă, sau... aproape, Ludmila admise să fie doar așteptată la ieșire, sau la ultimul act măcar, dejunul cu fiziopatologul decurse excelent, Minda își propuse chiar să fie precaut, să înceapă să fie precaut cu tânărul cercetător, care, nu se știe din ce pricini, îl simpatiza cu violență și îl amenința foarte serios cu o prietenie în perspectivă, o prietenie ce ar fi fost un lux care nu mai încăpea deloc în programul supraîncărcat al lui Minda, își luă cartea de la anticariat și se întâlni în jur de șapte (la șapte fără un sfert; Minda avea curiozitatea de a-și da întâlnire nu la ore rotunde, ci la: și un sfert, la: fără un sfert, eventual la: și jumătate, asta pentru a marca într-un fel obligația la punctualitate) cu Ceea.

— ... Nu ne-am văzut de aproape o săptămână, spunea Laurențiu, și mi se părea că am să-ți spun o grămadă de lucruri... acum, însă, nu știu de ce, mi s-a făcut un fel de... silă!

Stăteau amândoi așezați la o masă, lângă perete, într-un local de periferie. Mai încercaseră în două birturi, unde nu găsiseră bere de care Ceea era mare amator, și atunci căutară un al treilea. Bere nu găsiră nici aici („s-a terminat de nici jumătate de oră — li se spuse cu mare politețe

— dacă ați fi venit cu jumătate de oră mai devreme...) și, din lipsă de altceva, băură țuică, cu brânză, pastramă, gogoșari, o cafea — ce, în mod ciudat, nu era proastă — fripturile erau însă detestabile și le trimiseră înapoi. Era un local nu prea mare, care avea și grădină, ei se așezară însă în „salon", pentru că era mai puțină lume. Îi servea o femeie care îl indispuse de la început pe Minda pentru că observă că își rodea unghiile, iar restul materiei cornoase era dat violent cu lac roșu-sângeriu. Lângă ei, instalat în perete, se afla un telefon public și veșnic erau incomodați de indivizi care căutau fise, ocupau telefonul cu discuții interminabile, unul strigă în receptor încât se indignă și responsabilul localului, barmanul, un ins țigănos, cu sprâncenele negre, unite, ce spăla mereu pahare. Se indignă e un fel convențional de a defini lucrurile: acolo, intrușii erau ei doi, acceptați cu indiferență, ceilalți, se pare, se cunoșteau cu toții, cel puțin fiziognomic, sau, mai probabil, aveau fiziognomiile potrivite unui astfel de local. Cei doi nu schimbară restaurantul nici măcar masa, deoarece Luarențiu spuse că cel mai bun local era cel în care se găseau în clipa aceea, senzația cea mai incomodă ar fi fost aceea de a căuta un local „mai bun". Murdăria, gălăgia, telefonul sâcâitor din spate, femeia indolentă care îi servea, totul era mai acceptabil decât mărunta speranță, triviala speranță de a găsi altul mai convenabil. Minda îi dădu dreptate și abia se atinse de ce era în fața lui.

— Ciocoiule! îl gratifică, la un moment dat, Ceea. Pariez că cel puțin unul din cei cinci inși din jurul nostru ți-ar repezi cu cea mai mare satisfacție un pumn peste falcă!

— Posibil! răspunse distrat Minda, aruncând o privire oarbă în jur. La mine în clinică, însă, stau întinși ca mielușeii în paturi... iar când îi ascult și îi ating cu degetele, tremură ca fecioarele Sudului.

În curând, însă, zgomotul din jurul lor se absorbi în clipa când interesul lor se concentră în altă parte.

— ... Silă? se miră pur formal Minda.

— Silă! făcu Ceea. Tu, în ultima vreme, de vreo câteva săptămâni, începi să manifești un interes de un anumit tip față de mine... probabil că așa te uiți și la cobaii tăi, cu...

— Eu nu fac experiențe cu cobaii... decât foarte rar! Eu nu sunt fiziopatolog! replică, plictisit, doctorul.

— ... Și asta mi-a transmis și mie un fel de... silă continuă Ceea imperturbabil. De asta! În orice caz, am început să ne vedem, în ultimele două-trei dăți, cu un... anumit scop. Cel puțin eu! adăugă el repede, deși celălalt nu-l contrazise. O prietenie se murdărește dacă apare un anumit... un fel de scop, și...

Minda îl asculta zâmbind, sprijinindu-și bărbia în pumn.

— ... Există teoria, continuă Ceea după o scurtă pauză, că povestind, *trecând* cuiva ceva din propria ta încărcătură emotivă sau... cum să-ți spun, din propria ta experiență, te ușurezi... e un fel de sentiment de ușurare, foarte cunoscut, care... nu neg, probabil așa e! La mine însă se întâmplă altfel; ceea ce, cel puțin pentru mine, e o dovadă că eu nu încerc să scap de o povară, ci, dimpotrivă, mă încarc de o povară. Și asta, probabil, pentru că eu nu spun ce a fost, sau cel puțin ce am trăit eu... nu, pur și simplu...

— ...Îți proiectezi starea ta de acum pe trecut... — întrerupse, moale, doctorul — peste cei douăzeci de ani, și astfel modifici fără să...

— Aiurea! făcu Ceea. Nu proiectez nimic! Astea sunt teorii împuțite... proustianisme, teorii la modă! Nu înțelegi: eu sunt un individ incapabil să-mi trăiesc starea de acum... să-mi trăiesc clipa de față, asta, nenorocită, când individul ăsta de la telefon mi se așează în spate și, în față, chelnărița stă cu coatele rezemate de tejghea și râde cu șeful ei, care-i este probabil amant...

— Păi asta înseamnă... încercă, vag, doctorul, dar celălalt făcu un gest iute cu mâna, clătinând paharul său din față, care nu se răsturnă printr-o minune.

— Nu înseamnă absolut nimic! făcu Ceea cu un început de furie nemotivată, și doctorul îl privi iute, părându-i-se că celălalt ar fi beat. Înseamnă un căcat, asta înseamnă!

(„Nu e beat!" constată reflex Minda, și se întoarse cu umărul la el, lăsându-l să se liniștească.)

— Nu fac fițe! reluă Ceea. Ar fi și mai scârbos. Dar e... nu știu cum!... Nu reușesc să scap de o anumită senzație idioată... de o anume nevoie profundă și complet falsă... falsă pentru că îmi produce numai necazuri... un fel de nerăbdare, neliniște... un fel de frică, da, un fel de frică, de a trăi numai acum, acum, de a trăi până la fund ceasul, gestul ăsta pe care-l fac cu tacâmul inutil, dar să-l trăiesc numai pe el, fără nici un adaos, fără nici un fel de *fugă*... mă amuz uneori... amuz, e un fel de a vorbi, de a surprinde oameni într-o stare foarte scurtă, totală însă... nu știu cum să-ți explic; un fel de infrastare, un infragest, o cuantă de existență sau, mă rog, găsește vreun alt termen împuțit pentru ceea ce vreau să spun... ai urmărit oamenii care stau la coadă la o casierie, să zicem, într-un magazin... sunt distrați, vorbesc între ei cu o anumită indiferență, cei mai mulți cască ochii pe pereți sau se gândesc aiurea... în clipa când ajung în dreptul casieriei se schimbă total: toată ființa lor se concentrează într-o atenție simplă, e adevărat, dar totală... aș zice curată! Pot cita mii de astfel de situații: omul care aleargă după un vehicol, cel care-și caută locul la spectacol când e în întârziere, când cineva îți aruncă o cheie de la etaj... clipa aceea, fracțiunea aceea infimă de timp când stai cu privirea în sus, cu mâinile întinse, perfect concentrat să prinzi cheia metalică, nu? Secunda aceea, întreaga atenție e totală, nici un gând, cel mai mărunt, nici un mușchi al corpului nu au altă „preocupare" decât așteptarea, concentrarea, pentru a nu rata o acțiune simplă. Ca să mă înțelegi trebuie să ai în vedere numai o fracțiune infimă de timp, din toate aceste exemple și multe altele, atunci când concentrarea pe un singur punct al întregului organism nervos e totală... Prima oară... mai bine zis prima oară când am devenit lucid de observația mea, a fost cu un fapt cam întortocheat, deși și el banal. Eram la lacuri la Herăstrău și mă plimbam pe mal, lângă debarcader. Într-o barcă legată încă de țărm sau al cărei lanț îl ținea paznicul, nu mai știu, stătea în picioare un tânăr și privea spre o tânără fată, foarte arătoasă, care cobora cu atenție taluzul, cu biletele în mână, probabil de la casă. Acest tânăr, care urmărea cu o îngrijorare tot mai mare apropierea fetei, cu atât mai mult cu cât ea trebuia să se urce în barca ce se clătina și pe care tinerelul ce făcea pe paznicul o ținea cu multă neîndemânare sau

plictiseală... ei bine, pe mine m-a lovit aproape ca un șoc electric privirea acelui îndrăgostit, totala sa concentrare în acel sfert de minut al existenței sale, era atât de lipit de prezent, atât de sudat de cele câteva secunde, una, două, trei, patru... cinci, care parcă începuseră să treacă, să se audă cu un anumit zgomot. Eram convins, ferm convins, până la emoție, că în capul și în întreaga ființă neuromusculară a acelui ins... cum să-ți spun, acel individ, probabil un intelectual, un ins cu reacții și procedee mentale foarte complicate, devenise deodată, pentru mine, de sticlă, pentru câteva secunde... figura sa, ochii, expresia feței nesupravegheată, gura ce-i rămăsese ușor întredeschisă și mai ales ochii, parcă avizi de acel sfert de secundă în tensiunea acelei clipe care-l încordase cu o putere uimitoare... Uite, nu știu cum să-ți spun, dar cred că un om — e o simplă presupunere, bineînțeles — un om chiar aflat în pericol de moarte — eu însumi m-am aflat, ți-am spus parcă, într-o situație similară acum cinci ani, într-o tamponare — un om aflat într-o astfel de stare limită, creierul său poate emite totuși două sau trei idei, cel puțin, adiacente pericolului mortal în care a fost aruncat, de la o secundă la alta, sau chiar iminența catastrofei poate crea o astfel de ideație paralelă, cvadruplă etc. Ca să înțelegi însă ce vreau să spun, trebuie să te gândești doar la situațiile perfect banale pe care nu le observă nimeni... pentru că se întâmplă în jurul nostru cu miile, durează extrem de puțin și nu au nici un fel de consecințe, nici un fel de valoare... ei bine, această stare o numesc eu — și ia tot ce ți-am spus ca o metaforă —capacitatea de a trăi prezentul, prezentul pur, curat, nemurdărit de nici o fărâmă de trecut, de viitor, de meta-trecut, de meta-viitor etc. Nu știu, m-am exprimat foarte confuz, dar am convingerea că un matematician m-ar înțelege mai bine — nu orice matematician, bineînțeles — sau cel puțin m-ar exprima mai bine, acest sentiment al meu se poate exprima, sunt convins, mult mai bine, mai propriu, în limbajul matematicii superioare... sau al fizicii atomice, în limbajul particulelor infinitesimale, al cuantelor, unde poți surprinde cel mai bine, mai clar, legile, mecanica materiei... Habar n-am, e o simplă, o presupunere diletantă, dar așa cred... ei bine, sunt oameni, de tipul tău, care-și trăiesc existența curat, unitar... în sensul că sunt sincroni cu propria lor vârstă, poziție socială, cu

micro-mediul lor, mai mult sau mai puțin cu trecutul lor privat etc., adică ceea ce se cheamă adaptații!... Dar bine, nu asta voiam să spun: ce-i aia *adaptat?* Bineînțeles, este cam tot ce-am înșirat mai înainte, dar această adaptare a cuiva (care e și sursa fericirii sale individuale) e posibilă... această capacitate de adaptare e o formă de structură nervoasă echilibrată, la care reacțiile față de stimulii externi sunt totdeauna cu indicii cei mai mici de pierdere, cum ar zice un psiholog, vine, sunt convins, dintr-un fericit simț de aproximație a realității și chiar a realului, capacitatea de a răspunde conform acestei „aproximații" și, mai departe, rezistența la acest lanț de reacție, adică durata în adaptare... Iartă-mi te rog bâlbâielile astea pedante, vorbesc așa numai pentru că nu sunt în stare să mă exprim mai simplu, mai...

— Nu-nu, răspunse Minda, absorbit, continuă... (Zâmbetul mic, feminin, vinovat al lui Ceea apăru iute, traversându-i fața, și Minda îl recunoscu în orbita unei zecimi de secundă, așa cum avem revelația cuiva foarte apropiat, după ore și ore de intimitate, ciudat, într-un gest mărunt, neașteptat, cu o lumină neașteptată, și nervii noștri tresar și exclamă: *„Da, el este!"*)

— Adaptarea aceasta, „fericirea", vine dintr-un fel de acceptare profundă a realității și a prezentului (cu întreaga câtime de trecut și viitor pe care o conține), e un fel de a accepta orizontul infinit și sălbatic al mării în clipa când, înotând spre țărm, te întorci deodată cu fața spre mare și *o accepți.* Ți-este frică, bineînțeles, dar e o spaimă pe care o înțelegi, pe care o poți înțelege, pe care o poți accepta, cu care poți să trăiești. Ei bine, mie mi-a fost întotdeauna teamă — asta voiam să-ți spun atât de ocolit și de confuz — de ceea ce se cheamă prezent, o teamă infernală de clipa pe care trebuia să o trăiesc cât mai total, mai concentrat, pentru ca să pot fi *fericit,* am fugit totdeauna din oricare prezent mi s-a dat... mi s-a impus, prin biografie, prin vârstă, prin propriile mele sentimente etc..., am fugit totdeauna, cu același reflex stupid, imbecil, sinucigaș, onanist, abject, ca dintr-o casă în flăcări, ca dintr-un loc în care miroase urât, insuportabil, ca dintr-o hazna, ca dintr-o pivniță plină de șobolani, ca din fața cuiva pe care ai încercat să-l omori!... De aceea stau uneori

ca un redus mental și urmăresc oameni străini în mecanismele lor cele mai simple și mai fulgerătoare, pe care ei le fac cu o perfectă inconștiență și cu o totală lipsă de memorie...

— De-aia îți pierzi vremea pe la cozi! glumi superficial Minda, vrând să-l deconecteze o clipă pe celălalt, a cărui tâmplă palpita de emoție, și gâtul și partea inferioară a feței se roșiseră violent, neliniștitor.

— Da — acceptă Laurențiu, cu o bruscă oboseală, dând din cap și privind în lemnul mesei — tocmai de aceea...

...Ea s-a întors deodată spre mine atât de brusc, încât m-am speriat, și râdea. Era furioasă și râdea de furie. În spatele ei, grupul acela de colege și cei doi colegi ai mei, mai mari cu doi ani ca mine — deci cu douăzeci de ani, cel puțin! —camarazii ei firești, în jur zeci de siluete, grăbite, panicate, sau indolente, în grupuri, pe fundalul nu știu cărei recitări, al vreunei scenete sau al cuvântării vreunui profesor sau activist politic.

— Ce vrei? m-a întrebat, m-a șfichiuit ea, râzând mereu, pentru cei din jur, cu ochii însă reci și cruzi, cum numai vârsta ei fantastică îi putea crea. Nu-ți dai seama că mă compromiți, și tu te faci de râs? Apoi s-a apropiat cu gura de urechea mea și mi-a suflat, într-un scurt icnet de râs: Nu vezi că ești ridicol? Apoi serioasă: Ești ridicol! Profund ridicol! Privindu-mă în ochi, dându-și brusc capul pe spate, cu cozile ei țepene, șfichiuind aerul: Caută-ți pe cineva de vârsta ta... uite, îți prezint eu câteva fete de la noi, dintr-a opta, zău, foarte nostime... vrei? și râdea încet, gâlgâit. O știi pe Eta Sârbu? Aia blondă, înaltă, cu picioare lungi? ... Sau pe Vuia, e cea mai inteligentă fată din clasă... îi place Teodoreanu, Romain Rolland, puteți discuta literatură... Mai încet, cu ochii înecați de râs: Se pare că are sâni foarte frumoși!... Zău... mai frumoși ca ai mei! Și aici râsul o înecă total, și atunci, de teamă să nu cred că-și bate joc de mine (parcă mie mi-ar fi păsat de asta!), adăugă repede: Știi, tu ești foarte drăguț... zău, foarte drăguț, am auzit că citești mult, te-am auzit, atunci, la club, cântând la vioară *Romanța în fa* a lui Beethoven... la cine iei ore, la Willer-baci? Și, fără să aștepte, bineînțeles, răspunsul meu, totul

era spus într-o panică verbală și gestică totală din cauza grupului care o aștepta în spate (Corneanu, unul dintr-a zecea, era pentru ea, sunt convins), adăugă: Dar... noi doi... e nu știu cum, straniu, comic! și izbucni din nou în râs. Ești prea mic pentru mine, zău... prea mic, altfel! Altfel... altfel, poate că, cine știe...

Și râse din nou, fără răutate, fără ironie măcar, râdea pur și simplu pentru că se afla acolo, pentru că avea șaisprezece ani, cu atâtea lume în jur, pentru că era dorită — începea să simtă ce simte orice femeie când e dorită, ce binecuvântare, ce spadă tăioasă care cade deodată, totdeauna mult prea devreme, și împarte pe cele ce se retrag în vreo turmă de celelalte, norocoasele, fericitele, buimăcitele! — era dorită, și trupul ei se răzvrătea și râsul ei necontenit, prostesc, era o dovadă a răzvrătirii lui — avea colege foarte grave, ce imitau cucoanele! — dar ce revoltă! Tocmai această revoltă împotriva sexului ei și a victoriilor pe care i le pregătea, el, acest instinct al viitoarelor triumfuri și bravarea lui, că nu era o „vacă" și, se vedea, nu va fi niciodată, cu oricâte suferințe previzibile urma să plătească acest lucru, de asta râdea... râdea din pricină că se vedea femeie în cele câteva perechi de ochi masculini care o urmăreau, în cele câteva respirații pe care le îneca de pe acum, și ea nu era încă, ea brava încă toate acestea, întârziindu-se cu bunăștiință, cu o încăpățânare sublimă în sexul ei indecis, un ceas, o lună, un an, poate, o victorie împotriva tuturor, a ei înseși, ea, cea atât de sigură de victorie, încât o amâna, râdea de ea, o androgină, o Diană cu ciuta, așa cum aveam noi acasă o mică copie, la care gâtul ciutei era rupt.

— Pleacă acum! mi-a spus ea brusc, pentru că, a doua oară, o voce din spatele ei o strigase și râsetele care veneau de acolo erau datorate, noi o știam, și cuplului nostru...

— Nu plec dacă nu-mi promiți că te vezi cu mine...

Pitina m-a privit cu o anumită duioșie mirată:

— Să ne dăm o întâlnire? Noi doi? De ce? Vrei să flirtăm?

Am dat din umeri:

— Nu știu, așa... să ne vedem, să facem câțiva pași, dar nu prin centru. Încolo, spre Imbroane... (Asta era pe malul apei, la ieșirea din orășel, un loc foarte dichisit.)

— La Imbroane? întrebă ea și din nou îi luciră ochii de râs, dar se abținu, fața îi rămase serioasă. Vrei să mă atragi în locuri retrase... să-mi faci vreo declarație... te pomenești că vrei să mă și săruți?!

— Nu... nu vreau să te sărut cu orice preț! am replicat, privind în jos, în podeaua scenei. (Obrăznicia ei merita o cârpeală în clipa aceea, dar avea dreptate, eram prea mic pentru asta.) Vreau să fim prieteni, am adăugat, am nevoie de cineva care să... cu care să pot vorbi, colegele mele sunt niște gâște, se gândesc numai la prostii!...

— A, și crezi că eu sunt mai serioasă?!

— Da, sub toate maimuțărelile astea, știu eu ce se ascunde!

Ea se aplecă ușor spre mine și-mi șopti, de parcă ne-ar fi auzit cineva:

— Sub toate maimuțărelile astea se ascunde o altă maimuțăreală și mai mare! Tu ești un băiat inteligent, de ce te lași păcălit de niște fuste?

— Nu mă las păcălit de nici un fel de fuste! am replicat eu cu atâta furie, încât am simțit cu spaimă umezindu-mi-se ochii. Tu nu ești o fustă! Ești altceva...

— Eu? făcu ea și mă privi. Ești un prost! Uită-te la cozile mele, uită-te la genunchii mei... Apoi, la ureche, cu o voce din nou înecată de râs: Știi că am început să port sutien?... și mă lăsă, fără o vorbă, și, în clipa în care s-a întors cu spatele, am știut, am simțit cu precizie că m-a uitat total.

Imediat se auzi un hohot măreț de râs în grupul în care tocmai reintrase și eram sigur că de mine se râdea, poate chiar ea spusese ceva mușcător, oricum, ceva despre mine, și derbedeii ăia, din care unul își lăsase deja mustață, se strâmbau de râs.

... Am făcut ce-am făcut — știu eu bine ce-am făcut, dar n-are rost să-ți înșir toate astea — și, după nici două săptămâni, am reușit s-o întâlnesc, bineînțeles nu la Imbroane și nu într-o după-amiază romantică, cu soare și cu râul fâșâind undeva în iarbă. Ploua, ploua de câteva zile și la sâcâielile mele multiple — bănuind probabil că n-am să încetez cu una, cu două și, poate, tocmai de aceea, acceptând, ca să mă convingă să încetez — mi-a transmis prin „persoana" de legătură să fiu la șapte în fața librăriei „Danciu", pentru că „s-ar putea" să treacă.

În după-amiaza aceea aveam program, ore de lucru manual cu Iorgovici. Acest Iorgovici fusese profesor de gimnastică, mai era dealtfel și acum la o școală profesională, și la noi căpătase niște ore de „dexteritățI", ne „învăța" să facem ștergătoare din pănușeii de porumb, să legăm cărți, să legăm dracu știe ce, tot felul de lucruri nefolositoare, un individ detracat, mizer, morfinoman într-un grad înaintat, și doar o conducere tembelă putea să-i mai permită accesul în școală. Avea nasul coroiat, gura dreaptă, severă, fără buze, un fel de mers disperat, înfiorător de țeapăn, cămașa murdară inabil mascată de un fular ros de mătase, și din hainele sale, ca și din întreaga sa făptură se degaja un miros insuportabil: un fel de mucegai pătrunzător, violent. Mâinile sale înfiorau cel mai mult: puternice, cu degete lungi, frumos desenate, vitriolate de nicotină, murdare, zgâriate și cu urme evidente de arsuri, rotunde, de parcă cineva ar fi strivit zilnic pe pielea lor mucuri de țigări aprinse. El și soția sa (o femeie înaltă, slabă, cu o aceeași veșnică rochie cenușie, ruptă la poale, cu picioarele subțiri acoperite și ele de un fel de răni sau arsuri, foarte ciudate, cu părul veșnic în dezordine, ochii tulburi) intrau, pentru ochii noștri dilatați, incapabili de a prefigura viciul pentru că nu-l cunoșteam, într-o lume grotescă și fantastică, vagă, extrem de vagă și respingătoare.

Prima oră a decurs în liniște. La începutul orei a doua, nu știu cum, se stinse lumina electrică, și cum sala noastră de clasă avea puține geamuri, nu se mai putu lucra. Atunci se întâmplă ceva ciudat: semiobscuritatea care plutea în clasă, contururile șterse ale obiectelor, ale fețelor colegilor și ale siluetei lui Iorgovici, care se plimba printre bănci, ne dădură o neașteptată euforie, fără pricină, fără scop. Lăsarăm cu toții orice preocupare și ne concentrarăm atenția asupra profesorului, până acum cvasi-ignorat, într-o tăcere care ar fi trebuit să i se pară suspectă, lui, obiectul atâtor farse și glume rele din partea noastră. Apoi răsunară chiar în spatele meu un șir de explozii repetate: era Lică, cel ce avea din naștere o infirmitate la mâna dreaptă, un fel de palmă cu degetele chircite și lipite, și cu acest ciot pocnea acum un șir de pușcoace de hârtie, aflate în fața lui pe bancă, cu o viteză și regularitate inegalabile. Iorgovici se repezi în direcția lui (era, sărmanul, un sangvin), dar alt șir de explozii răsunară

în spatele său, apoi altele, cred că o treime din clasă fabricase astfel de bombe de hârtie. Iorgovici, derutat, se agita ca un biet animal, cu o anumită furie disproporționată în mijlocul râsetelor bonome și ale exploziilor care încetară apoi brusc, fără pricină. Profesorul, care împărțise câteva palme la dreapta și la stânga unor necunoscuți, care le primiră râzând, scăpându-i din mână, se liniști și el, înșelat de liniștea care se lăsă deodată, împreună cu întunericul care devenea tot mai dens. Fu atunci o clipă când ar fi trebuit să ne dea drumul, dar, scăpând momentul, intrarăm cu toții într-un fel de fascinație a întunericului și a adultului aceluia atât de lipsit de autoritate și care, odată cu mirosul stătut al hainelor și corpului său, începu să exale un miros ciudat, necunoscut, teribil de atâtător... Deodată, în partea cealaltă a clasei se auzi, la început înăbușit, ca o părere, un bâzâit care se transformă repede într-un mormăit general, tot mai clar și mai puternic care, în câteva secunde, ne cuprinse pe toți. Iorgovici, după ce strigă de câteva ori: „Încetați! Încetați imediat, altfel vă elimin din cinci în cinci!", neobținând decât o și mai mare intensificare a zgomotului, ce devenise acum un muget insuportabil, se repezi și lovi pe vreo doi care-i stăteau la îndemână, apoi, părându-i-se că instigatorul general era ciungul Lică, care stătea singur în ultima bancă și se agita la stânga și la dreapta, excitat la culme, se repezi la el, vrând să-l prindă de păr probabil și să-l lovească. Lică era însă nerușinat și abil totodată: stătu nemișcat până când Iorgovici ajunse lângă el, apoi alunecă cu repeziciune în dreapta, aruncându-se în culoarul dintre bănci. Iorgovici, avântându-se imprudent, înșelat de mișcarea elevului, își pierdu echilibrul și căzu cu fața în jos, lovindu-se cu tâmpla de lemnul băncii. În clipa aceea se ridicară câteva brațe în semiobscuritate și, în liniștea aceea atâtată, se auziră lovituri înfundate și o plesnitură scurtă, seacă, urmată imediat de un strigăt. Iorgovici sări în picioare ca un arc — părea nu știu cum mai înalt — și trecu repede prin șirul de bănci, printre noi, nu destul de repede ca să nu deosebesc pe tâmpla stângă un fel de pată întunecată, sânge sau poate era doar ideea mea de sânge, o idee fixă și stăpână, care plutea tot mai concretă deasupra noastră, în aerul acela schimbat brusc, electrizat, imbecilizat. Făcu câțiva pași repezi, se vedea

efortul pe care-l făcea încercând să se stăpânească, să nu-și trădeze de tot frica ce-l cuprinse, și eu așteptam ca cineva să înceapă să râdă, un râs binefăcător, eliberator pentru noi toți și pentru el. Tăcerea însă, un fel de tăcere fibroasă, metalică, țeapănă, era mai acută ca nicicând. Ea îl sperie și pe cel care se simțea acum, evident, hăituit și, de spaimă, începu să alerge spre ușa clasei, care, din locul în care mă aflam eu, în stânga lângă perete se zărea în semiîntuneric doar ca o pată, o pată parcă la marginea unui coridor, instabilă, alunecând pe șine în acel relief, micșorându-se și rămânând tot timpul egală, apropiindu-se și micșorându-se. Înainte de a ajunge și de a atinge această pată — care era, poate, la fel de ireală și de instabilă și pentru Iorgovici — el se împiedică de ceva, probabil un obiect pus cu intenție sau piciorul cuiva, și căzu cu fața la pământ. Spre deosebire de prima căzătură pe lemnul băncii lui Lică, de data aceasta fostul profesor de gimnastică se ridică greoi, gâfâind cu putere, cu ochii bombați în orbite, cu cracul stâng al pantalonului spart la genunchi. Sărise la timp, pentru că trupul său căzut ridicase din nou patru-cinci siluete, care se apropiaseră dintr-o mișcare, de-un uluitor automatism, și, câteva secunde, *cei doi* se priviră, pentru că erau doar doi, singuratecul, victima, și ceilalți, care făceau un singur corp de-o omogenitate electrică, cleioasă, fumegândă. El se dădu instinctiv o jumătate de pas înapoi, cu mâinile curbate, deodată asimetrice, cu părul viu și hainele jucându-i pe trup în efectul acelei semiobscurități, iar ceilalți se traseră și ei înapoi, înspăimântați de forța unei libertăți apărute brusc și fără limite, deși nu se mișcară cu un centimetru, siluetele lor fugind înainte și înapoi în semiîntuneric. Se retraseră totuși, sau în ei înșiși se născu un gol pe care Iorgovici îl simți și în care păși cu o prudență inutilă și jalnică. Era jalnic, mi-amintesc, pentru că încerca să zâmbească în acele clipe când avea hainele și fața sfâșiate de căzături, de lovituri, în timp ce, în sfârșit, se strecură pe ușă. Deodată, însă, jalnici devenirăm noi, cu adevărat jalnici, respingători și adulți, în mod strâmbat adulți, era o maturitate deodată atinsă și ratată, era incapacitatea de a deosebi o victimă reală de o fantoșă, sau era acesta, bătrânul detracat, adultul rămas în urmă din turma adulților și acei patru-cinci lupi tineri ce se treziseră în acel

semiîntuneric eliberator cu o siluetă șovăitoare în față, cu o victimă pe trei sferturi, o falsă victimă totuși, un hibrid din care viața se scursese demult, o păpușă asimetrică din cârpe, care icnea și gâfâia la lovituri?!...

El nu mai apăru niciodată în clasa noastră, și aceasta fără un cuvânt, fără nici un fel de vâlvă, și noi ne risipirăm în după-amiaza aceea întunecată, tăcuți, mânjiți pe mâini, pe coate și pe maxilare de urmele acelui aer sangvin în care ne mișcasem, speriați de ura aceea colosală, lichefiată între noi și el, între noi și ei?! Nu-nu, fals, omul acela nu putea fi victimă, era un fals instinct al unor falși vânători... doar ura, ura rece în care ne mișcasem cu toți câteva secunde era reală, concretă, și ea urma să revină...

Pentru că ieșisem mai devreme de la ore, am umblat hai-hui prin ploaie, nu știu cât... ea a întârziat aproape o jumătate de ceas și a venit atunci când nu mai trebuia de mult să vină. Mi-a făcut din ochi un semn să mă țin la distanță, deși era singură, a intrat în librărie, unde a întârziat destul de mult, deși habar n-am cât a stat. A ieșit apoi la fel de grăbită, fără să-mi dea nici o atenție. Am rămas câteva secunde nehotărât, ferindu-mă de ploaia subțire și persistentă, apoi am pornit în urma ei, panicat, și am regăsit-o destul de ușor. Apăru deodată în fața mea, cu gulerul raglanului ei sărăcăcios ridicat, cu baticul legat strâns sub bărbie, aproape anonimă. Eu mergeam în urma ei cu mâinile în buzunare, cu ploaia rece picurându-mi prin șuvițele lungi de păr, pe urechi, strecurându-se pe lângă gulerul cămășii, pe pielea gâtului, pe spate, dar, în sfârșit, în sfârșit, ea se strecura înaintea mea printre cei câțiva trecători și eu așteptam să... apoi, nu știu cum s-a întâmplat, deși eram la o distanță de câțiva metri de ea, am văzut-o stând de vorbă cu cineva, o doamnă în jur de vreo treizeci sau șaizeci, o conversație plină de volubilitate se încinse, de parcă nu ploua, nu era și-așa îngrozitor de târziu, timpul meu nenorocit împărțit, aruncat cu demență la toată lumea, la toate... Ea râdea cu poftă uneori, râsul ei contagios, neobișnuit de expansiv, care sfârteca ploaia aceea gri, provincială, râsul ei pe care trupul meu îl recunoscu cu un început de teamă. Doamna aceea o mângâia uneori pe frunte, îndepărtându-i șuvițele ude de pe obraz, un gest ce ajunsese să-mi fie nesuferit. În sfârșit, se

despărțiră (eu mă făceam că mă uit într-o vitrină cu vase de bucătărie, de unde aveam nevoie de cratițe pentru bucătăria mea din sudul Franței!) și, în sfârșit, se despărțiră, adică începu acel tango, doi pași înainte, doi pași înapoi și apărură chestiile acelea: „Dar, bine, eu niciodată n-am... Apropo, m-am văzut cu... știi tu care... nuanța aia de *vert-électrique*, răscroită în față puțin, așa, un pliu doar, cât să... în bié, da, în bié... imposibil, am o jumătate de kilogram prea puțin, m-am gândit să fur ceva de la mâneci, dar... Mi-a povestit-o și mie, dar știi că ea începe cu ultimele pagini și... Hai, du-te, du-te, cine știe cine te așteaptă după colț, vreun tinerel cu un moț negru peste ochi... eu, aș, trebuie să fug să duc un caiet Mirelei... Cine, care Mirela... Fata lui Belcia, șeful secției comerciale... A, ești prietenă cu fata lui?... Hi-hi-hi... he-he-he... și iar: Hi-hi-hi... ha-ha-ha..." cu o nerușinare care făcea să-mi fiarbă sângele în vine, da, sigur că da, aruncați, doamnelor, cu timpul meu împuțit, nenorocit, sluga dumneavoastră pentru totdeauna, agentul dumneavoastră comercial și imobiliar și statuar, reprezentantul dumneavoastră de încredere în afacerile de vidanjaj pe care le veți întreprinde, huo!

Din nou, ca într-o tăietură de montaj cinematografic, ea mergea în fața mea, puțin aplecată, fără măcar o jumătate de privire în urmă sau într-o parte, să se asigure că valoarea mea neglijabilă se mai află prin preajmă sau că am întins-o furios și disperat, lovind cu pantofii în toate zidurile și în toate bălțile... cu demnitate, nu? Aiurea, știa domnișoara foarte bine cu cine avea de-a face. Câinele o urma, o urma, o urma, ud ca un câine, furios ca un câine, demn ca un câine, mirosind ca un câine (cel mai mizerabil miros din lume)... în sfârșit, a cotit-o pe strada Avram Iancu, o stradă largă, străjuită de-o parte și de alta de salcâmi mici, strâmbi și pipernicițI, am ajuns-o din urmă și ea a ridicat atât de surprinsă privirea, de parcă o acostam. Poate că, cine știe, o acostasem?!

— Trebuie să mă grăbesc, spuse ea fără să-și încetinească goana, trebuie să las un caiet încă înainte de a mă întoarce acasă... Dacă vrei, poți să vii cu mine, dar grăbește-te, te rog!...

Eram atât de furios încât am tăcut din gură; tăcea și ea, ne-am înțeles perfect. Tropăiam pe lângă ea și m-am hotărât ca, abia după ce o să-și

depună caietul la sclifosita ei de colegă, să abordez chestiunea cu toată... Ea s-a oprit în fața unei case mari, verzui, și am văzut după fața ei, care luase o expresie energică, că se hotărâse să mă concedieze, așa că am luat eu repede cuvântul:

— Te aștept, am spus, nu poa' să dureze mult până lași caietul ăsta, și eu, oricum...

— E mai bine să... începu ea foarte gravă.

Dar i-am tăiat-o:

— Nu plec oricum! Stai cât poftești, totuși ar fi mai bine să intri acum, în felul ăsta ai să ieși mai repede...

Ea mă privi o clipă, dădu din umeri și intră. Reveni peste habar n-am cât timp și am început goana spre casa ei. Asta era întâlnirea pe care mi-o promisese domnișoara Pitina. N-am spus nimic și am continuat să alerg pe lângă ea prin ploaia aceea nemuritoare. Tăceam și mă consolam cu ideea că ea locuiește foarte departe, deci aveam ocazia să tac încă vreo jumătate de ceas lângă ea. Aș fi tăcut, într-adevăr, dar, după vreo jumătate de kilometru de mers, ea s-a oprit și a început, bineînțeles, să râdă. Iată ce forță are tăcerea!

— Ce vrei, puștiule, a spus ea în mare formă.

— Eu? am făcut eu pe niznaiul, întorcându-mă ușor pe călcâie. Prea puțin. Să te conduc acasă, dacă... În fiecare seară, bineînțeles!

Se pare că tonul meu plictisit a făcut-o să mă atace direct:

— N-are să fie imprudent din partea ta? Am auzit că ai o oră precisă, șapte, sau șapte și jumătate, și peste ora asta, tatăl tău te altoiește zdravăn, cum? Se pare că e un bărbat care nu știe de glumă!

— Exact, am răspuns eu, tatăl meu e un om de nădejde! Dar asta ne privește pe noi doi!

Apoi, după câteva clipe de tăcere, ea, privindu-mă drept:

— Ei bine, spune-mi ce ai de spus. Parcă voiai să-mi spui ceva?!

... Peste o jumătate de oră ne găseam în același loc. Acest lucru era o victorie a mea. Ploaia încetase nu știu când, de fapt nici nu știu dacă încetase sau nu. Mergeam încet de data aceasta, era mai mult un fel de

ı sta pe loc, și ajunsesem foarte departe în relațiile noastre, în sensul că :a acceptase să discute cu mine de la egal la egal.

— Chiar dacă aș accepta să... spunea ea, alegându-și cuvintele acum, :ă fim prieteni, să ne întâlnim uneori, în ciuda... în ciuda atâtor lucruri :are par că ne despart, de fapt e imposibil, pentru că, pentru că, fundanental, noi doi ne deosebim. Tu cauți un singur lucru, în timp ce eu, eu, :um să-ți spun?...

— Spune direct!

— ... Chiar dacă mi-ai plăcea foarte mult, foarte mult, chiar dacă ni-ai plăcea cu adevărat, ar fi imposibil, pentru că... și ea dădu din umeri, oate aceste lucruri, acum, le privesc ca pe niște... fleacuri, sentimenalisme... mic-burgheze! Acum e nevoie de noi, de mine în alt fel, acum ıre nevoie de mine...

— Revoluția! am spus eu cu ironie, pentru că ea întârzia.

— Da... a confirmat ea gânditoare, privindu-mă cu oarecare tristețe, ın fel de falsă tristețe. Eu am trăit toate astea odată, întâlniri, bilețele, :ărți împrumutate cu anume pasaje subliniate, staluri de cinematograf, :hiar... chiar...

— Nu mă interesează! am făcut eu scurt, de parcă vorbeam cu o :urtezană vlăguită de amor.

— Nici pe mine! replică ea imediat, scuturându-și cozile (pe care și e eliberase din baticul cenușiu). E nevoie însă de întreaga mea energie ıcum, de toată inteligența și devotamentul meu, de...

— Astea-s ideile lui Guga, nu-i așa? (Guga era un coleg al meu lintr-a zecea, membru în biroul U.T.M. al școlii, era un tip citit, inteligent, ın fel de fanatic, comunist din convingere. Alții, din același birou, erau :arieriști, inși șterși, complexați, care găsiseră un prilej de a prinde putere ısupra propriilor lor colegi, chiar și asupra profesorilor.)

— Nu numai ale lui! îmi replică ea, fulgerându-mă cu ochii ei cenușii. Și pe urmă, să știi, eu sunt foarte bună prietenă cu el. E un tip de mare cultură, mai inteligent decât toți profesorii voștri la un loc, cinstit, atașat... el nu-mi cere și nu-mi trimite bilețele de amor! irupse Pitina, deodată, cu ură veritabilă.

— Probabil că nu ești genul lui... sau te pomenești că o place pe Tufeasca!... (Monica Tufescu era o fată înaltă, blondă, limfatică, un fel de frumusețe americană de dinainte de război, care, nu știu de ce dracu, plăcea la o grămadă de derbedei de la noi.)

— El e mai presus de toate astea! făcu ea, încruntată, schimbată. El și-a dedicat întreaga ființă revoluției, cauzei!

— Ia uite! am spus eu, puțin descumpănit. Să fie sănătos! Ce te privește pe tine, pe noi, toate astea?

— Pe „noi"? întoarse ea capul. Există vreun „noi"? Exiști doar tu, un individ mărunt, ridicol, mic-burghez, ca și taică-tu...

— Mic-burghez?! am făcut eu plictisit. Se poate. Să lăsăm afară din chestie pe bătrân. În orice caz, cred că e mai cinstit să nu te amesteci în toate porcăriile astea. Eu învăț, vreau să...

— Vezi! mă întrerupse ea cu un gest scurt, pe care nu i-l știam. Ce mai vrei? Ce mai vrei? Ce mai vrei să vorbim, ce mai avem comun noi doi? Ai o ideologie de rață pe uscat, de umbrelă de domnișoară bătrână, semeni, cu aerul tău sfătos, cu unul din papucii bunicii mele căruia i s-a dezlipit tocul de lemn și bălăngăne...

Eu râdeam deja cu poftă veritabilă și, după o scurtă secundă de deconcertare, a început și ea să râdă. Apoi am vorbit serios de data asta:

— Ia ascultă, domnișoară, socot că e mai cinstit din partea mea să-mi fac datoria, să învăț cinstit, decât să-mi torn elevii și profesorii, să mă folosesc de niște lozinci politice ca să tai și să spânzur, să-mi fac o situație privilegiată, dintr-un biet pârlit și analfabet cum era Suciu, să ajung membru prin tot felul de comitete, să umblu toată ziua cu un fular soios în jurul gâtului și cu un carnețel în mână, să stau ore întregi la sediu, să strig la profesori... dă-l încolo pe Suciu... de ce, ia spune-mi, de ce nu-i Guga secretar și membru la județeana U.T.M., de ce-l sapă ălălalt, împreună cu ăilalți doi, cu Chirilă și Ignea, numai pentru că Guga e fiu de profesor și citește franțuzește de mic și nu râgâie după fiecare fel de mâncare!... Da, o să-l coste pe Guga chestia asta cu cămășile schimbate și altele și cu franțuzeasca lui nenorocită. Iar tu, dacă mai iei mult lecții de pian, o să te dea și pe tine afară din comitetul de clasă!

— Ce prostii! spunea Pitina, de data aceasta fără nici un fel de revoltă. Ce amesteci toate lucrurile astea, ce harababură!

— Oho, ce harababură! am făcut eu, simțindu-mă ca un prost tare pe poziție. Și asta nu-i decât o mică parte. Ca să nu vorbim de...

— Ce? întrebă ea, întorcând încet capul spre mine. Spune, ce?!

Am dat din umeri. N-aveam chef de o discuție intelectualo-politico-socialo-dialectică tocmai cu ea.

— De ce? spuse ea făcând sforțări, o vedeam, să fie calmă, stăpânită. De ce amesteci toate acestea... de ce, mai ales, vezi din revoluție doar părțile joase, meschine, aspectele de suprafață, accidentale... sigur că există oportuniști, mai bine zis... oportunism!

— Violențe! am punctat eu. Abuzuri...

— Abuzuri? a făcut ea. Astea sunt eterne, au existat întotdeauna. Violențe, da! Aceasta-i revoluția! Putem instala puterea muncitorilor și țăranilor și prin violență. Burghezia nu va accepta niciodată de bunăvoie să...

— Bine-bine! am făcut eu, pentru că-l citisem și eu pe Lenin. (Aveam chiar un portret al lui pe perete, la mine, în camera mea, un portret făcut în Elveția în 1911, un Lenin intelectual, ars de febră, după prima mare înfrângere a sa din 1905, un chip asimetric, cu fruntea tăiată în două de un reflector prost pus, dar ce plutea, Dumnezeule, pe acel chip de Prometeu din umbră, cu Ideea aceea nebună, ce-i ardea straniu pe față!)

Și deodată ne pomenim cu această față plină de coșuri a lui Chirilă!... De ce nici unul din cei șapte sau opt membri în biroul U.T.M. al liceului nu era fiu de muncitor? Guga este fiu de profesor, aproape toți ceilalți însă erau veniți de la țară și nu fii de țărani săraci, ci de țărani *mizeri*, din procentul acela etern și el de bețivi, care stau pe cuptor toată ziua și ies la lucru cu ziua numai când îi dă foamea afară din casă, din cei care și-au vândut pământul ca să scape de-o grijă, lumpenul agricol... sau, și mai rău, erau, s-a văzut după aceea, unii dintre ei fii de chiaburi care își ascundeau originea, și, prin exces de zel... da, erau chiar unii care nu și-o ascundeau, cărora li se cunoștea această origine, cele câteva zeci de hectare de acasă, dar nu se dădeau unii pe alții afară pentru că *serveau*,

sau știau prea multe despre alții din aceeași făină sau, și mai rău, erau inși care se pretau la orice,... inși lipsiți de organ moral, de structură morală!

— Bine-bine, am replicat eu, vom instala puterea muncitorilor și țăranilor, dar noi, ăștia care nu suntem nici muncitori, nici țărani... pătura aceasta subțire, categoria asta, dacă vrei, această viitoare clasă... ce faci cu noi, ce faceți cu noi?

— Cine *noi*, adică? întrebă ea, privindu-mă bănuitor, și mi-a venit să izbucnesc în râs și de cele ce spusesem eu, din cauza aerelor mele, și de aerul ei „vigilent", ca și de întreaga noastră discuție proletcultă, dar era o fanatică atunci, în acel ceas, eram însă și eu un fanatic, de alt tip.

— Noi! am răspuns. Noi, ăștia care citim...

— Ei bravo! făcu ea. Parcă numai voi citiți!

— Ei, nu, dar la noi asta este o... cum să spun, un fel de slăbiciune, o slăbiciune care ajunge până la urmă o profesie... (Vorbeam, nu știu cum, cu o anume jenă, deoarece, printr-un simplu hazard, eu ajunsesem să reprezint „tipul intelectual", iar ea „tipul revoluționar". Era însă o simplificare, un ridicol fără ridicol din cauza marii noutăți a întâmplării, a marii ei violențe sociale, a marii idei pe care o aducea.)

— Intelectualul este un muncitor cu creierul, cu mintea! mi-o reteză ea scurt.

— Ei, bravo! am făcu eu cu ironie. Am auzit-o și pe asta! (Începusem să devin ironic, antipatic, opoziția noastră devenea tot mai evidentă, exact ceea ce doream mai puțin. Pentru o astfel de discuție stupidă alergasem aproape o lună după această întâlnire, pentru o astfel de Pitina, deodată emaciată, masculinizată, „ideologizată"... deși știam că „nu e bine", nu puteam să fac altfel, poate că iubirea mea față de ea era prea slabă pentru a mă umili, pentru a renunța la „convingerile mele" — aveam eu convingeri politice atunci, le am eu acum? — pentru a rămâne un simplu și eficient pretendent, fără nici un fel de suprastructură, un Romeo pur, invincibil jucând cu armele șlefuite de milenii ale inimii).

— E falsă opoziția! spuse ea cu severitate.

— Da-da, e falsă! am izbucnit eu cu atâta spontaneitate, încât ea zâmbi și adăugă imediat.

— Nu, m-ai înțeles greșit, nu era vorba de noi doi. Opoziția pe care vrei s-o provoci e falsă. Iartă-mă că-ți răspund mereu cu lozinci, dar ele sunt adevărurile simple: să câștigăm, și după aceea vom vorbi și de nuanțe, vom aborda subspeciile, destinele categoriilor, ale grupelor, bineînțeles ale celor care creează valoare...

— ...Și, bineînțeles, numai acea valoare de care avem *noi* nevoie!

— De ce? Avem nevoie de orice fel de valoare...

— Nu ți se pare că dai dovadă de simț eclectic?...

— Ce-i aia eclectic? întrebă ea, și o clipă era aceea pe care o iubeam eu. Trebuie să câștigăm, adăugă ea, strângându-și umerii, până atunci nu poate fi vorba de iubire, pălăvrăgeală pretențioasă, sentimentalisme, chiar sentimente, milă mic-burgheză...

— ...Artă, frumos, valoare!

— Nici artă, nici frumos, nici valoare! a replicat ea fulgerător, cu o asprime care m-a înghețat o clipă. Apoi, dându-și seama că mă șocase, adăugă: Poate că ai dreptate cu unii care se strecoară... elemente necinstite, oportuniste...

— Depinde până unde, cât de sus se strecoară! am adăugat eu, posomorât la rându-mi.

— Nu contează! făcu ea din nou același gest pe care nu i-l știam, un gest cu mâna stângă în care se sprijinea parcă. Până la urmă, ei înșiși vor fi dați peste cap de revoluție, de socialism!

— Și răul pe care-l fac?

— Ce, tu vrei să fii tribunalul revoluției? Tu? Du-te atunci și judecă Thermidorul, nouăzeci și treiul francez, salvează-i pe André Chénier, pe Lavoisier, pe doamna Roland, pe Danton, care a salvat revoluția, care a condus armatele revoluționare împotriva Europei reacționare... Deocamdată noi ne facem revoluția noastră. Când vom învinge, vom face și dreptate! Victoria e întotdeauna generoasă. Lupta, nu!

— Nici tu! am spus, cu teamă și un început de tristețe.

Ea dădu din umeri. Era altfel de cum credeam. Pitina, dar, ce ciudat, nu cu mult altfel. Alesesem oare greșit? Era o exaltată... dar eu însumi nu eram un exaltat? Nu în felul ei, evident, eu eram un exaltat *chircit*, înlăuntru, la mine un blestemat simț al pudorii devia mereu fasciculul principal, și lumina mea — căci fiecare avem o lumină, un reflex de neconfundat — era mereu dedusă, nefrontală. Ea privea drept și își arunca lancea ei ca o Minervă, o Minervă de provincie. Știu eu? Provincial poate eram eu, sau poate nici eu. În clipa aceea nu exista provincie în România, nici provincial. Mult mai mult există acum...

După o pauză lungă, eu:

— Ce bine că discutăm totuși, că suntem împreună chiar și în acest fel, certându-ne, neînțelegându-ne... suntem totuși alături, vreau să spun că eu sunt alături de tine...

— Numai așa putem fi... împreună! spuse ea zâmbind.

— Certându-ne?!

— Nu ne certăm deloc. Nu ne certăm deloc. Ce, crezi că eu sunt o activistă, sau voi fi una? Niciodată. Peste vreo zece ani voi fi o dolofană mamă de familie, cu patru-cinci derbedei în jurul meu, emoționată la ideea că soțului meu, cine știe ce contabil cumsecade, nu-i ajung cămășile sau cum să fac curte proprietăresei, să ne amâne plata chiriei!...

— Nu vor mai exista proprietărese! am spus eu triumfător.

— Crezi? mă privi ea într-o parte. Simplifici!

— Ceea ce faci tu mereu: simplific!

— Ai dreptate, făcu ea, dând din umeri, simplific. Nu poți lupta altfel decât simplificând.

— Și crima e o simplificare?

— Bineînțeles. Dar la ce crimă te referi? Există atâtea crime în istoria omenirii!

— La cele care se pot face de acum înainte, printr-o simplificare forțată, nenecesară, la crimele care se pot evita! La crimă în numele unei idei!

— Da-da, spuse ea cu un fel de absență, știu cântecul ăsta...

— Ce-ai împotriva lui?

— A, nu, n-am nimic împotriva lui. E un cântec foarte frumos, eu însămi îl cânt uneori... uneori! E unul dintre cele mai frumoase cântece. Dar nu e decât un cântec.

Am vrut să adaug ceva, dar ea mă opri, punându-mi mâna pe braț:

— Dă-mi voie! Nu trebuie să te sperie discuția noastră! Tu voiai altceva, dar, de fapt, trebuie să fii fericit că s-a întâmplat așa. Ceea ce am vorbit, ce vorbim acum ne leagă. Aceasta e umanitatea Revoluției, noi doi, acum, aici, pe strada asta periferică, noroioasă... poate am mai multă nevoie de tine decât credeam, oricum, cu mult mai multă decât la începutul serii, când voiam într-un fel, rapid, să scap de tine, de tine, un tinerel frumușel, cu lecturi și-o anume sensibilitate vagă, generală... un tinerel care nu avea loc, care nu-și putea găsi nici un sfert de oră în timpul meu atât de... atât de...

— Dedicat Revoluției! am ajutat-o eu.

Ea dădu încet din cap, fără să mă privească. Se făcuse târziu, trecuse de nouă. Ciudat, ea nu se mai dezlipea de mine acum. Nu știam ce să fac cu ea, cum s-o ating —sufletește, se înțelege, altfel, o simțeam prin raglanul ei spălăcit, era o singură fibră, de-o tensiune insuportabilă, care-o urâțea. Dar o urâțea frumos. Eram într-un fel trist: știam, niciodată n-am s-o mai pot privi altfel, niciodată n-am să pot ignora ceea ce aflasem acum, virginitatea ei se maculase de politic. Politicul, politicul acesta era secolul în care intram, în care mă născusem. Ce căutam în acest secol? Ca Eminescu, trăiam nostalgia lui o mie patru sute... „Fals! Fals! m-am scuturat. Eu sunt cel fals, un excrement livresc. Ea e viața, în orice caz e mai vitală, mai directă, mai... masculină!" Într-adevăr, intuiția mea din seara de la teatru, cu o săptămână înainte, fusese justă: ea refuza să intre în gesticulația sexului ei, ea se „încăpățâna" într-o anume virginitate bravardă, într-o frondă dincolo de sex, da, e adevărat, dar altfel decât credeam atunci. Nu era o Diană hăituindu-l pe Acteon în pădurile eterne, de sticlă, așa ceva nici nu există. Miturile antice sunt perfect perimate și, în genere, orice mit e perimat care-și trage seva din fantastic, din acea hibridizare a naturalului, din ființele jumătate om, jumătate cal sau pește sau zeu. Omul a devenit sceptic, omul alb cel puțin, înfiorător de sceptic

și matur. Nu se vrea decât pe el, nu-și iubește decât propria sa imagine fidelă, perfect fidelă, fidelă până la trivialitate și halucinare vizuală. Din copil, omul a devenit brusc bătrân. Iată ce bătrână e această fecioară... dar nu, nu, bătrân eram eu! Poate de aceea îmi și plăcea... poate de aceea mă atrăgea virginitatea ei, pe care politicul o apăra cel mai bine. Da, castitatea ei era apărată de politic. Cu toții eram, de altfel, atât de caști, atunci, o castitate de care eram mândri, pe care nu ți-o poate da decât revoluția. Orice revoluție! Iată ce apolitic eram eu: acceptam numai ideea de revoluție, ca o formă goală, necesară, împotriva spiritului reacționar pe care-l prinde orice societate care s-a uzat, care își pierde „ideologia", care-și pierde nimbul ideatic, care-și pierde, cum spuneau pașoptiștii, „idealul", singura noblețe a omului. Dar *această* revoluție era adevărată?! Era adevărată, de vreme ce exista, deși unii, atunci, o credeau mimată, accidentală, importată etc. Iată că nu era o tiranie întâmplătoare, fără istorie, fără drept la istorie. Dar ce greu e, ce infernal e să treci de la generalitate la particular, la concret. Ce strâmb ni se pare concretul, poate chiar și este, până devine din nou general și istorie. Dar ce-mi păsa mie, ce-aveam eu comun cu toate acestea, ce căutam la ora aceea pe stradă, ud de ploaie, cu fetișcana aceea exaltată, scrântită?! Nu eram eu însumi scrântit, nu fugeam eu însumi de la obligațiile mele sigure, de la cărțile mele, de la ascultarea părinților și profesorilor, din prezentul meu... Care era prezentul meu? Nu era ea, în clipa aceea, cu tot balastul ei, care se umaniza prin ea, care se armoniza prin ea?! Ce existență nenorocită! Îmi venea să scuip!

— Aceasta e umanitatea revoluției! spuse ea din nou, sau era doar un sfârșit de frază, pentru că ea tăcu și nu mai adăugă nimic.

— Care? am întrebat. Noi?

— Nu, nu noi, noi suntem vânt, aer, două forme, eventual doi inși post-puberali în prima panică fiziologică, doi fluturi dizgrațioși, orbi... dar ceea ce ne umple acum, ideea asta mai necesară decât pâinea și sexul, de vreme ce există... de vreme ce ne împiedică să ne strângem mâinile! și ea mă privi cu un fel de tristețe lipsită de tristețe.

— E o simplă expresie a unui fel de nonconformism al vârstei, am făcut eu în continuare pe scepticul, dar inerția mea era mai puternică decât mine. Toată lumea la șaisprezece ani scrie versuri!

— Da, dar unul dintre cele câteva zeci de mii e cu adevărat un poet. Poate chiar un mare poet!

— Eu nu sunt un poet. Eu sunt un post-puberal, cum spui tu, de serie. Mi-e silă de gesturile mari, chiar frică.

— Și eu sunt din serie, spuse ea, dar nu mi-e frică.

— Poate ești mai inconștientă...

Ea mă privi mirată, și atunci m-am precipitat, simțind cum mă roșesc cu repeziciune pe față, o boală pe care o am de atunci încă:

— Iartă-mă, sunt un tâmpit! Nu voiam să te jignesc! Te rog să mă ierți... să lăsăm toată discuția asta. Nici nu trebuia începută... E falsă, copiată de undeva și mai ales profund iritantă... ne proiectează pe amândoi în două stări false... profund false!

Ea dădu încet din umeri, fără să răspundă. Habar nu aveam ce gândea. Poate devenise brusc absentă, poate un cuvânt al meu, indiferent care, o proiectase în afară, o înstrăinase deodată, și am tăcut. O furie începu să mă inunde, o furie împotriva acestei discuții interminabile, de serie, care ne ascundea, ne calomnia, ne arunca în stări extreme. Cum ajunsesem aici, în capcana asta, în banalitatea unor asemenea idei? Banalul mi se părea atunci cel mai mare păcat, mă înfuria, mă scotea din minți, mă murdărea, îmi dădea un complex de necurăție, de vină.

— ... Sigur că da, mi-a răspuns ea după un timp, eu sunt mai inconștientă, precis mai inconștientă.. dar nu e grozav asta? Ca unul dintre noi să fie inconștient, să-și disprețuiască trupul și legile sale mecanice, triviale, finalitatea sa măruntă... finalitatea sa previzibilă! Și, în clipa aceea mă prinse de mână și am roșit că ea făcuse acel gest. Gestul ei nu însemna însă nimic. Cred că m-a prins de mână pentru că eram lângă ea, pentru că eram mai mic decât ea, pentru că mă disprețuia într-un fel, pentru că era mai puternică decât mine. Pe Guga, pe aureolatul, nu l-ar fi prins, cu siguranță, de mână, și dacă ar fi atins-o el, din nebăgare de seamă, ea ar fi tremurat. În clasa a doua de liceu am fost câțiva colegi la

cinematograf și, cu unul dintre ei, m-am ținut de mână, unul dintre ei cu care ascultam împreună Beethoven și Berlioz și descifram primele texte din poezia simbolistă franceză. Fusese, țiu minte, atunci, o senzație cu mult mai incertă, mai sexuată, mai atrăgătoare decât strângerea ei de mână, decât mâna ei cu o temperatură egală, aproape uscată, neechivocă, mai puțin sexuată decât a unui bărbat. Ce puteam să fac să încălzesc această mână, numai această mână, să-i redau forța ei unică, ambiguă, animalitatea ei fantastică, neliniștitoare? Nu știu, eram disperat, disperat și trist. Niciodată nu voi fi în stare s-o înving, gândeam, și mă lăsam dus de mâna ei de fier, de mâna ei care se oprea la umăr.

Capitolul III

Ajuns acasă, doctorul Minda o găsi pe Ludmila așteptându-l. Probabil că nu-și închipuise că el va întârzia atât, voise să-i facă o surpriză, și acum o găsi adormită într-o pijama mare a lui, cu lumina aprinsă deasupra patului. O privi câteva clipe dormind, cu lumina aceea obositoare deasupra capului — era frumoasă, întinsă astfel cu picioarele lungi, desfăcute, conturându-se cu claritate sub pledul subțire, cu brațele ridicate, pozând aproape, deși dormea cu adevărat, respirând adânc, mișcându-se încet, chinuit, de parcă l-ar fi simțit. Apoi, în timp ce el își aranja haina în dulap, ea se trezi și el, fără o vorbă, deschise frigiderul și prepară un *scotch* cu gheață pentru amândoi. Ea se ridică în capul oaselor, recunoscându-l cu un zâmbet obosit, și abia atunci își dădu seama că era încă prea surescitat de lunga povestire a lui Laurențiu ca să poată dormi. Stinse lumina din perete și aprinse un lampadar dintr-un colț mai depărtat al camerei, se așeză pe marginea patului lângă ea și ciocniră, apoi își aprinse o țigară. Întârziară aproape o oră astfel — cu un *scotch* repetat — ea deveni subit volubilă, el deveni vesel, râse de câteva ori cu o sonoritate exagerată, încât ea îi acoperi gura cu palma, făcându-i semn spre vecini. Apoi Minda se culcă și o iubi și se simți bine în cuibul acela al lui, în care nu era singur, și în clipa aceea dori cu putere să nu mai fie singur, acum, că își găsise perechea, dar o oarecare reticență, o anume spontaneitate greoaie, caracteristică, aproape firească firii sale, îl împiedică să i-o spună prea lămurit și ei, dar ea înțelese din frânturi de frază mai

bine, din lăcomia mereu vie a gurii, a mâinilor sale, a mâinilor sale mari, puternice și pofticioase ca ale unui adolescent, ca ale unui puber, atât de nerăbdătoare și lacome încât deveneau stângace, febrile, nehotărâte și brutale. Ea era mai stăpânită decât el, dar nu, era mai speriată, și asta îl ațâța mereu, dorința de a o poseda total și felul în care ea îi scăpa, împotriva voinței ei, acea spaimă care tremura mereu, niciodată ucisă, în vocea ei șoptită, în epiderma ei albă pătând întunericul, în mișcările ei abandonate, semihipnotice, în ochii ei care râdeau deșănțați câteodată, cu o desfrânare de-o clipă care îl fascina, peste o gură tremurătoare în care se împiedicau mereu țipete scurte... și gâtul ei viu, lung, nefiresc de lung, subțire, înspăimântător... era femeia lui și era mulțumit de ea și, simțeau amândoi, ceea ce el nu-i spunea acum îi va spune în curând, cât mai curând, odată când se vor preface amândoi că îi preocupă altceva, vreun amănunt important apărut atunci în epica trivială a vreunei după-amiezi de timp lânced, încremenit, când se pot spune câteva cuvinte mari, grave, fără să trebuiască să roșești prea mult, să te prefaci prea mult... într-una din după-amiezile care vor veni, care sunt în fața pragului deja și care îi va uni pentru foarte multă vreme, pentru neînchipuit de multă vreme, cum se spunea atât de frumos odată: „Până dincolo de mormânt!" Un mormânt dublu, nu-i așa, spre asta tindeau amândoi, un mormânt pașnic, care le surâdea familiar deja, impunător, care nu era, la urma urmei, decât paturile lor două, apropiate, în care se aflau acum, mișcându-se cu atâtea neobosealã, căutându-se, alungându-se, trezindu-se deodată așezați transversal, cu capul lângă tăblia de la picioare sau mâna atârnând în gol, în stânga, piciorul deodată lipindu-se de covor și apoi revenind în trupul lor comun care încerca să se agațe de acel pat uriaș dublu, de parcă ei ar fi stat nemișcați, și el, mobila aceea, se mișca și se zgâlțâia, încercând să-i azvârle spre exterior, într-o centrifugare aproape spațială, acel pat care voia atât de greu să se transforme în mormântul lor spre care tindeau, pe care îl apropiau și-l depărtau în fiecare clipă, speranța lor, mormântul lor dublu, surâzător... Într-una din după-amiezile care vor veni, poate chiar mâine, își propunea Minda, încercând să adoarmă, ascultându-și trupul care respira lângă trupul ei, cu sângele liniștindu-se, retrăgându-se cu un zgomot nesimțit din vârfurile depărt-

ate ale degetelor, din umerii care se răceau binefăcător, din membrele inerte pe care nimic nu le mai putea mișca așa cum se îngropau acum în piatra cearceafului... Ea nu gândea nimic, pentru că era mai curată, iar trupul ei „gândea" cu mult mai mult și mai muzical, dar surâdea fără să vrea, la rându-i, unei după-amiezi din acelea, atât de apropiate probabil, care îi lega deja, prima lor după-amiază casnică, ei, deja obosiți de acea singurătate în doi, falsă, renegată acum, care durase prea mult... În zâmbetul ei indecis, devorat în fiecare clipă de întunericul din jur, albăstrui, se scălda deja ora aceea din după-amiaza care se apropia, o auzea zgâriind tăblia ușii de la intrare, strecurându-se ca o pisică printre picioarele arcuite ale scaunelor din hol, așezându-se lângă perna pe care stătea aparatul de telefon, împingând aparatul, răsturnându-l cu o mișcare lenevă pe parchet și instalându-se acolo, în aerul acela apăsat de obișnuințe vechi și tiranice, de consemne stricte ca niște rituale pe care ea le cunoștea bine, aproape în întregime, de aerul acela de nepătruns, calm, care îi aparținea deja, în care se strecurase de atâtea ori așa cum îți strecori degetul jumătate pe furiș într-un inel vechi de familie, sau îți prinzi o broșă din platină cu pietre stinse, opaline, ce n-au mai fost purtate de aproape un secol, cu acul tocit de mâinile fine străvezii ale unor bunici cu mult mai tinere decât femeia de acum, șovăitoare, încercând să pătrundă într-un secol neînțeles, atrăgător, atât de depărtat... Era o după-amiază binecuvântată, pe care ea și trupul ei, surpându-se în somn, o așteptau, o chemau, pentru care era pregătită și căreia avea să-i servească cu cinste, fără de prihană... în care avea să-l subjuge lin, definitiv, așa cum el aștepta, nerăbdător, dezarticulat de-o așteptare lungă, ca un coridor prea drept, fără tablouri, sever, și va ști să ia asupră-și partea aceea din el care îi aparținea și care rătăcea de câtăva vreme, sălbăticită, în ființa lui de bărbat singuratic, înăsprit fără rost într-o celulă în care se închisese singur și din care ea îl va elibera, cu blândețe și fermitate... Da, trebuia să fie o oră a unei după-amiezi, ea îi simțea deja mirosul, culoarea care creștea deasupra trupului ei ca o umbră liliachie, tot mai mult, tot mai prezentă, împingând-o definitiv în somnul acela care o smulse, ca o îmbrățișare, ca o promisiune certă, definitivă.

... Trecu o zi foarte încărcată pentru Minda, a doua zi avu din nou „specială" și foarte mulți solicitatori, cele două bănci lungi, galbene, din holul comun erau pline de pacienți care-l așteptau. Deși nu obișnuia acest lucru — și nici nu voia să se încetățenească acest obicei — stătu aproape o oră după program, la rugămintea direcției, dar când ieși, se simți deodată foarte bine, aproape odihnit. Ludmila îl aștepta, sau un telefon cel puțin, și el se gândea că va merge fără să se anunțe, va cumpăra o sticlă pe drum și ceva, un mărunțiș de undeva, un obiect mărunt, colorat sau nu, care să fixeze după-amiaza aceasta pentru amândoi. Privi ceasul, era cu puțin înainte de șapte, avea tot timpul deci, își impuse să nu ajungă la ea înainte de o oră și să meargă pe jos, relaxat, atent la fiecare pas... trebuia în această oră de singurătate să se odihnească, pentru ca falsa odihnă pe care o simțea să nu se prăbușească în vreo depresiune fiziologică, abia simțită, dar ea, care-l cunoștea prea bine, ar fi știut și s-ar fi simțit jignită că el îi dăruiește oboseala lui de la sfârșitul zilei, fără nici o scuză, pentru că bărbații tari nu au niciodată scuză. Când coborî scările de marmoră tocită care îi aminteau de fiecare dată, fără greș, de scările de la liceu, pe unde nu urcau decât profesorii și pe unde se strecurau ei, pe furiș, uneori, fericiți că încalcă o interdicție și un privilegiu, simți în urmă niște pași mărunți, pe tocuri, și putu deja să-și închipuie „persoana", mică, grăsuță, cu obrajii grăsuți jucând în tactul pașilor sacadați, mecanici, și rări și mai mult pașii, ca să fie depășit, pentru că nu îi plăcea să coboare scările împreună cu cineva. Pașii se rărirră și ei și atunci întoarse capul, de nevoie, cu o plictisită curiozitate, și o recunoscu imediat, încercând să se prefacă însă că-și continuă drumul, de parcă n-ar fi văzut nimic atunci când i se răsucise craniul, de parcă privise înlăuntru, spre un obiect din el, și o clipă i se păru că va scăpa, „ea" încetinise intimidată pașii, rămânând puțin în urmă, dar era o fire voluntară probabil, pentru că o simți foarte curând lângă umărul său — mai avea trei sau patru trepte până jos și portarul se pregătea deja să-l salute — și-o auzi vorbind, cu timbrul ei răgușit, ciudat de plăcut, de fiecare dată ciudat de plăcut, deși nu vorbise cu ea decât în două rânduri. E unul din aceia care nu-și pierd timbrul la telefon, gândi el și începu să asculte.

deși ea era la mijlocul frazei, din fracțiunea de timp în care el își îndreptă atenția spre ea, toate cuvintele, deja spuse, săriră la locul lor și el auzi următoarele:

— Ai trecut pe lângă mine fără să mă saluți, domnule doctor, ceea ce nu se face... mai ales la un om ca dumneata, cu pretenții...

Minda simți un mărunt val de căldură la acel „dumneata", precum și la intonația ei jucăuș-insolentă, care reușise și în cursul convorbirii telefonice să-l irite puternic în primele secunde, și o întrebă:

— Ce doriți dumneavoastră? și se opri. „Trebuie să fiu atent, gândi el reflex, e unul din indivizii care mă poate scoate din fire înainte ca să bag bine de seamă..."

Ea îl privi în ochi fără o vorbă, cu atâta insistență, încât îl obligă și pe el s-o facă o clipă. Zâmbea și, deodată, din mijlocul acelei fețișoare rotunde, frumușele, puțin triviale, sclipiră niște ochi de-o expresie amuzată, care, deasupra aerului său brutal-distant și a mișcărilor ei de femeiușcă insolentă, păreau că vorbesc: „Ce proști suntem, doctore, hai, nu mai fi ipocrit... Și ce dacă sunt o femeiușcă pe care dumneata n-ai s-o bagi niciodată în seamă? Poate nici nu vreau asta..." Cam așa ceva, pentru că simți cu ușoară mirare un vag curent subversiv care începea să-i macine morga ce voia să-l apere de intrușă. Era Mia Fabian, pacienta care îl găsise la telefonul de la clinică, și în clipa aceea își aminti abia că uitase să cerceteze cum parvenise ea să-l găsească acolo, dar își răspunse singur, acum, cu o ridicătură din umeri: astfel de pramatii ajung uneori să se infiltreze acolo unde alții, care au într-adevăr nevoie...

— Îmi permiți să te însoțesc câțiva pași, continuă ea, portarul arde de nerăbdare să te salute...

Și ea făcu câțiva pași înainte, ca să nu-i dea timp să refuze, cu același mers țopăitor, probabil foarte obositor, și el, dând a doua oară din umeri, cu sprâncenele sale groase, puțin ridicate, ieși. Avea prea mult umor ca să nu guste situația, deși în cariera-i de practician mai trăise cel puțin câteva variante ale aceleiași. Nu reușea însă să se debaraseze de ușoara enervare pe care i-o producea permanenta ei semitutuire, dar își reprimă și asta și se hotărî să termine repede scena, fără crispare, luându-și partea

sa de amuzament și plantând-o definitiv. Așa că în fața porții se opri și luă mina unui om politicos, dar grăbit.

— A, făcu ea, credeam că facem câțiva pași, dar, mă rog... Deși știu că-ți place să apari cu femei frumoase, dar...

— Dumneavoastră, începu el pe un ton voit moale, îmi comunicați mereu amănunte despre persoana mea pe care nu doresc să le cunosc... și e împotriva principiilor mele să ofer consultații pe trotuar, așa că...

— Asta-i bună, irupse ea, fără să-și piardă însă expresia jucăușă, vorbești cu mine de parcă m-aș agăța așa de dumneata ca să!... N-am vrut să te mai reții în cabinet, văzusem și-așa că-i ora peste program și... oricum, parcă am fost amici, odată... sau...

— Aș fi preferat să depășesc programul în cabinet decât aici în stradă! punctă el cu răceală și fu mulțumit de fraza sa, dar Mia Fabian izbucni într-un gâlgâit interminabil, privindu-l aproape cu compasiune, și el se frământă puțin pe loc, fără s-o arate, nemulțumit încă o dată de prejudecata bunei sale creșteri care îl împiedica să părăsească o femeie fără s-o salute, și nu puteai saluta o femeie care râdea, mai ales în felul acesta.

— Asta-i bună, făcu ea a doua oară, mă pui și la punct acum! și-l privea în continuare așa cum privește o femeie de treizeci pe un adolescent cu coșuri, stângaci-obraznic. Ai dreptate, e o bună pedeapsă pentru snobismul meu! Toată lumea îmi dă ghes: „Du-te și la Minda, până nu te vede el, nu poți fi sigură de diagnostic!" Deși, ți-o spun sincer, astea nu sunt decât mofturi. Ciulin e un specialist la fel de bun ca dumneata, dar dumneata ești la modă și el nu!

Minda simți cum trebuie să depună un efort ca să-și stăpânească contrarierea că este târât într-o discuție care nu-l privea și în care nu reușea să găsească tonul care-i convenea lui:

— Cazul dumneavoastră e banal, continuă el, încercând să treacă pe terenul său, din momentul în care veți fi în posesia medicației, micile dumneavoastră inconveniente se vor fi rezolvat...

— Fals! sări femeiușca, furioasă, deși, el trebui s-o recunoască, dintre ei doi, ea se stăpânea cel mai bine. Mi s-a preparat în mod special

nedicamentul la Farmacia nr. 3 de către domnul Mihailopol, pe care-l cunosc personal și care voia să mă servească, și nu a dus la nimic... Simptomele s-au ameliorat, dar de fapt...

— V-am mai spus — făcu Minda, mereu calm și stăpânit, simțind cum discuția aceasta inutilă îi mănâncă din timp, din odihna lui — trebuie să faceți rost de medicamentul străin... fungicidele noastre nu dau încă rezultatele scontate! Acest lucru vi-l poate atesta și „domnul Ciulin"! făcu el cu o ușoară plecăciune malițioasă.

— He! He! făcu femeiușca scuturându-se de râs și făcându-i cu degetul roșu de oiă. Te roade invidia, doctore, și...

Minda se aplecă însă ceremonios, rece, și spuse:

— Îmi pare rău, trebuie să vă las. Bună seara! și se întoarse, decis să-o lase acolo.

Dar în aceeași clipă auzi distinct în spatele său:

— Lașule!

Și când se întoarse, dintr-o mișcare, rămase într-adevăr descumpănit o clipă, pentru că ea râdea, neforțat, cu toată fața și cu ochii aceia, ca și vocea, discordanți cu întreaga ei personalitate măruntă și trivială, ochii blânzi, calmi și calzi.

— Dumneata ești un om serios, de ce joci teatrul ăsta! Crezi că mă păcălești pe mine?!

— Doamnă, vă rog să considerați că...

— Haide, haide! făcu ea și din nou îi apărură gropițele în obrajii bucălați, foarte proaspeți, ca de copil, în contrast cu buzele prea puternic, vulgar conturate cu creionul roșu de buze. Nu-ți mai da osteneala să te prefaci... în fața mea nu ești decât cel care ești!

— Daa?! făcu Minda surprins și făcu o jumătate de pas spre ea. Și cum sunt anume, dacă-mi permiteți?!

— Ei haide, iarăși începi! făcu ea, cu tonul cu care o femeie bate pe umeri bărbatul. Ceea ce e caraghios e că dumneata îți închipui că eu aș avea cine știe ce planuri și că chestia cu boala mea nu-i decât un pretext! Dacă crezi că am pus ochii pe dumneata și așa mai departe, te înșeli! Nu-mi placi deloc ca bărbat, iartă-mă că ți-o spun...

Minda deschise ochii, părându-i-se că visează: ca și cu câteva zile în urmă, la telefon, insolența ei, după o primă formă de iritare, îi producea acum un interes aproape amuzat, atât de... oricum, ajunseseră destul de departe dacă ea îl respingea deja ca bărbat. Se stăpâni să nu zâmbească și spuse:

— E o mare dezamăgire, pe care numai timpul o va consola!... („He, he, he!" râdea ea, bine dispusă, privindu-l cu o anume compasiune caldă.) Totuși, trecând peste această dură lovitură, continuă el, m-ați îndatora dacă mi-ați spune mai răspicat cum anume „sunt" eu, pentru că, după cum am înțeles, nu-i așa... în spatele teatrului pe care-l joc, ascund, mefistofelic, o cu totul altă mască și...

— Ei, las-o, las-o! făcu ea. Te-ai supărat acum!...

— Dar nu m-am supărat deloc! replică Minda, și atunci, în clipa aceea, nu rostea decât adevărul. Dimpotrivă, sunt foarte curios ce se ascunde sub această mască pe care privirea dumneavoastră, cu mult prea pătrunzătoare, a sfârtecat-o fără milă!...

— Ah, cum vorbești acum! replică ea, încântată mereu, nu se știa prea bine de ce. Spui niște fraze! Oricum, îmi placi mai mult așa decât adineaori, când făceai pe cocoșelul grav și fandosit... Parcă n-aș ști cine ești!

— Da?! spuse Minda tot mai uimit de această trivialitate francă. Tocmai asta voiam să... și cum anume sunt?

El începuse să vorbească mai ușor, mai cursiv, mai relaxat, intrând în jocul ei dintr-un imens și, la urma urmei, foarte odihnitor amuzament.

— Ei, cum anume ești? Dar ce ne-am protăpit aici? Fii galant și însoțește-mă câțiva pași! și ea o porni înainte, pe tocurile ei prea înalte și Minda, după o clipă, dar nu de șovăire, ci ca s-o contemple mai bine în tot mecanismul ei, o urmă, făcându-și reflex socoteala că putea să mai întârzie cu ea zece minute, cu condiția să ia apoi un taxi.

— E foarte bine! începu să sporovăiască Mia Fabian, pășind cu încântare lângă statura masivă, elegantă, a lui Minda. E foarte bine și nimerit ca la „serviciu" să-ți iei o mutră gravă, pretențioasă... asta impresionează pacientul și-l face să dea drumul mai mult la pungă!

Și ea râse, și Minda, care-și propusese să-i facă jocul un timp, râse și el.

— Dar cu mine ar fi ridicol, ciripi Mia Fabian mișcându-și cu ostentație șoldurile prea pronunțate de un taior strâns croit, mai ales că ne și cunoaștem dinainte și...

— A, de la Icu Nestorescu... își aminti Minda, frecându-și fără să vrea mâinile. Ce mai face?

— Icu? întrebă ea, ridicând sprâncenele mult deasupra ochilor ei puternic conturați cu negru. Habar n-am! Nu l-am mai văzut de vreo lună... i-am dat însă un telefon alaltăieri și i-am spus că te-am consultat... m-a întrebat ce mai faci și, dacă vrei, să-i dai un telefon...

— Da?! se miră Minda, tot mai uimit, amuzat-uimit, cum persoana sa putea fi atât de ușor și de repede amestecată în relațiile acelei lumi — chiar și în memoria acelei lumi — din care sărise, ca un pește durduliu, Mia Fabian. Bine că mi-ați spus, continuă el cu seriozitate, am să-i dau un telefon bătrânului Nestorescu...

— Mai știi numărul? întrebă ea și i-l spuse.

Era un număr făcut din zerouri și o aceeași cifră care se repeta de două ori, un număr parcă al unui serviciu de utilitate publică, care i se impregnă imediat în memorie.

— Nu-l notezi? observă ea. Vrei să-ți dau un pix?

— A, nu, replică surâzând Minda, îl am notat! (Mințea, dar întreg jocul îl amuza tot mai mult. Își privi ceasul: mai putea să mai întârzie șapte... chiar zece minute).

— Nu-i elegant să te uiți la ceas când ești cu o doamnă! îl apostrofă ea, privindu-l șăgalnic, cu colțul gurii ei grăsuțe ridicat puțin în sus, probabil într-un fel care ei i se părea irezistibil. Cu toate acestea, atitudinea ei nu era indecentă; balansa ușor între armele obișnuite de seducție ale unei femei de condiția ei, aproape automatisme, și un anumit ton de lejeră camaraderie, ca între *copains*.

Continuară apoi să meargă, fără un cuvânt. Erau amândoi mulțumiți, fiecare în alt fel; Mia Fabian pentru că-i reușise consultația pe care și-o plănuise și mai era și însoțită de un asemenea domn serios, impunător,

Minda pentru că se amuza copios, odihnindu-se tocmai în acest fel, un alt fel de relaxare decât și-o promisese, într-o plimbare liniștită, de o oră, solitară, dar se pare la fel de eficientă, tocmai prin aerul de divertisment, de insolit jucăuș pe care-l aducea. Întâlni o cunoștință și avu — spre amuzamentul său crescând — o clipă de derută, deoarece era văzut într-o astfel de companie. Cel care-l salutase — un asistent de la catedra lui Zager, neurologul — se înclinase cu tot respectul, și atunci, cu această ocazie, observă Minda că se îndreaptă spre bulevard, unde vor fi probabil mult mai multe cunoștințe. O clipă cochetă cu ideea să încerce această formă de teribilism social, de frondă, apărând alături de o astfel de muierușcă, ce, în aparență, pentru un ochi neavertizat și care nu-i cunoștea marea sobrietate, nu prezenta nici un element contrastant. Trecătorii, numeroși la acea oră, păseau cu indiferență, unii chiar respectuoși, pe lângă acest cuplu format dintr-un domn serios, iremediabil serios, bine îmbrăcat, cu un mers elastic, și o doamnă ceva mai tânără, în jur de treizeci, poate chiar mai puțin, maturizată însă printr-un ușor exces de fardare, o femeie bine îmbrăcată, puțin cam „plinuță" în ușoara ei disproporție cu talia înaltă a însoțitorului ei, dar felul ei de a înțepa trotuarul, hotărât, cu tocurile ei foarte înalte arăta că se simte perfect potrivită în acest cuplu, și nimeni, din cei care îi întâlneau, nu gândea altfel. O pereche sobră, de vechi cunoștințe, nu-i așa... în nici un caz soț și soție, nici măcar amanți, deși, cine știe... dar nu, puteau fi colegi de instituție, evident o instituție culturală, un centru de cercetări sau așa ceva... sau... poate avocați, da, colegi într-un barou, sau rude prin alianță, în sfârșit... Minda se simți astfel tentat să prelungească gluma, îngroșând-o, lăsându-se dus spre bulevardul larg, cu pomi, spre care, poate instinctiv, îl duceau pașii ei, și deja savura, singur, unele mărunte surprize, dar apoi renunță, zicându-și că nu-i era permis să violenteze în nici un fel optica unor oameni serioși, care îl stimau, și, dacă se distra în acest fel, trebuia s-o facă singur. O rugă deci, cu tonul său ceremonios, fin exagerat, pe care și-l luase față de ea de când acceptase acel joc atât de inedit, să se abată din drum, și ea acceptă imediat, privindu-l în față, cu unul din zâmbetele ei mici, care îi stăteau deodată foarte bine și nu păreau

a-i aparține. Va mai întârzia două sau trei minute, se gândea Minda, și apoi se va eclipsa, râzând singur, povestindu-i Ludmilei totul, până la amănunt, ca să râdă împreună.

— Ești însurat? întrebă ea, deodată, ca un vechi camarad.

— Nu, răspunse Minda, reluându-și ușoara sa afectare din ultimele minute, sunt un burlac convins. Nu am...

— Mă miră, îl întrerupse ea, un om cu situație, ca dumneata... și bărbat bine, trebuie să ți-o spun! Sper că nu te-a afectat prea mult ce ți-am spus în legătură cu faptul că nu ești genul meu... Asta n-are nici o legătură cu...

— Dar, marșă Minda, trebuie să recunosc că nu mi-a fost perfect indiferent... nici un bărbat nu rămâne indiferent când o femeiușcă atât de nostimă ca dumneata, dacă-mi permiți să...

Pronunțase cuvântul „femeiușcă" cu oarecare teamă de reacția ei, dar Mia Fabian nu păru să observe nimic neobișnuit în acest epitet care i se adresa și spuse, cu nonșalanța ei obișnuită, cu gesticulația ei categorică, nu lipsită de feminitate:

— Haide, haide, doctore... nu te lansa pe panta asta, nu-ți stă deloc bine! Se vede limpede că nu-ți plac, probabil pentru că nu sunt din cercul dumitale sau din casta dumitale, cum i-oți fi spunând... mă rog, n-am nimic împotrivă... și-apoi, un tip ca dumneata, serios, cu viitor, trebuie să-și stăpânească reacțiile, să nu se repeadă să facă complimente primei doamne cu care face o plimbare de o jumătate de oră... asta nu se potrivește cu ținuta dumitale și nici nu-mi place...

— Dar de ce, insistă Minda, înveselit că ea pronunțase cuvântul „castă" și „tip", „un tip ca dumneata", îmi spuneați adineaori să nu mă prefac... să nu joc pe un altul...

— Ei, asta-i! făcu ea. Adineaori era să mă lași în stradă, și-acum mă-nghesui cu complimentele... Mi se pare că îți râzi de mine, sau...

— O, o, cum se poate! replică el, puțin plictisit. Dar aș putea să vă întreb, cu ce vă ocupați... unde „aveți serviciul"?

— Eu?! Ți-am mai spus, la prima vizită... lucrez la Editura Academiei!

— Da? se miră doctorul, gândindu-se: „Ciudat, eu te credeam dactilografă sau funcționară la Muncă și salarii!" Și continuă: Și ce anume, corectoare?

— Ei, asta-i bună! se înveseli ea. De ce să fiu corectoare? Sunt redactoare... Am eu o mutră, așa, care respinge intelectualitatea?!

— Vai de mine, vai de mine! se scuză Minda, gândind: „Da, dealtfel, totul e posibil! Până la urmă am să aflu că e cercetătoare în lingvistică și că are și lucrări publicate!"

— S-a făcut întuneric, observă ea, ce-ai zice dacă ți-aș permite să mă inviți undeva, într-o cofetărie, la o cafea? Pentru o jumătate de oră, doar, pentru că...

— Regret din suflet, sunt dezolat, spuse Minda privindu-și ceasul-brățară, trebuie să alerg, nu mai pot întârzia o clipă... mă reclamă o îndatorire urgentă! („Am început să vorbesc ca Farfuridi!" se înveseli el, tacit.) Dacă aș fi știut din timp, desigur că... neîntârziat...

— Nu face nimic, a fost plăcut și atât! spuse Mia Fabian întinzându-i mâna plinuță, albă, cu unghiile lungi, violent roșii, în felul evident în care dau unele femei mâna pentru a le fi sărutată, și Minda se și conformă cu o galanterie mereu exagerată.

Ea era bine dispusă, refuzul lui n-o afectă deloc. În clipa când el voi tocmai să se răsucească pe călcâie ca să alerge după un taxi, ea mai spuse:

— Dă-mi puțin pixul dumitale... sau un stilou!...

Ea luă stiloul pe care i-l întinse el și scrise ceva pe o bucată de hârtie pe care o rupse dintr-un carnețel pe care îl purta în poșeta ei cam mare, laolaltă cu pudriera, batista, portfardul etc., pe care le răscoli ca să-l găsească.

— Ți-am scris numărul meu de telefon! Poți să mă suni când vrei, cât de târziu, să șuetăm puțin... nu mă deranjezi!...

— A, foarte încântat, mulțumesc! se înclină Minda și se îndepărtă repede, ca să nu i se vadă zâmbetul care îi plutea deja pe trăsături.

...Ajuns cu oarecare întârziere, nu prea mare, la Ludmila, nu o găsi singură, așa că nu putu să-i spună, din prima respirație, „aventura" pe care

o trăise. Se găseau la ea o veche prietenă și colegă de facultate împreună cu soțul ei, ce locuiau în orașul C., la distanță de o oră și jumătate cu mașina, și care veneau cu regularitate să o vadă — o pereche pe care Minda nu o vedea cu ochi prea buni din motive ce lui însuși îi erau nelămurite. Astă-seară era însă nerăbdător să-i vadă plecați, dar Ludmila, fără să înțeleagă, sau tocmai din „meșanterie", îi reținu atunci când soții Nistor se hotărâră să plece. Minda se răzbună la rându-i și plecă împreună cu ei, în jur de zece și jumătate, deși, după felul în care îi năvăli sângele în obraji Ludmilei, când se ridică să plece, își dădu perfect cont de starea de spirit în care o lăsa.

Ajuns acasă, el întârzie, voit, să-i formeze numărul, știind că ea așteptase ca el să se întoarcă din drum, și, cunoscându-i mândria, ghicea că ea nu va suna prima chiar dacă ar fi fost ca el să n-o caute zile la rând. Stătea tolănit, însă, pe un fotoliu, lângă telefon, așa cum intrase din stradă, aruncându-și ochii și răsfoind distrat un ziar pe care îl culese de pe birou, lăsându-se purtat de o ciudată și plăcută inerție. Apoi se răsuci în scaun și ridică receptorul, dar în ultima clipă se răzgândi și se pomeni formând numărul lui Ceea. Laurențiu nu răspunse, și Minda deduse că se culcaseră și scoseseră telefonul din priză. Putea să-și închipuie, el și întreaga sa familie ducea o viață extrem de echilibrată, în afară de serile când întârzia cu el sau la facultate, Ceea și ai săi se culcau devreme, în jur de zece. Din timpul studenției, când citise mult și învățase acerb, cu o putere de muncă ce impresionase pe colegi și pe profesori, laolaltă, Minda rămase cu obiceiul, atunci când era acasă, să citească până la douăsprezece punct. Nu renunțase la acest obicei, folosind orele de după cină, ore liniștite, când nu mai era solicitat de pacienți sau chiar de colegi, pentru a se pune la punct cu „literatura" specialității sale, atât de vaste, de internist. Și acum făcu la fel; își luă lângă el câteva tomuri la care citea simultan și, hotărât să folosească din plin ora care-i mai rămânea, deschise *Bolile metabolismului* de G. Duncan, o carte apărută de curând în românește.

Nu citi mai mult de o jumătate de oră însă. Se ridică, își aprinse o țigară — deși nu obișnuia să fumeze seara, înainte de culcare — și se plimbă de câteva ori în sus și în jos, apoi se apropie de telefon și formă,

în sfârșit, numărul Ludmilei. Telefonul sună lung, fără nici un răspuns. Minda își privi ceasul: trecuseră, într-adevăr, cincizeci de minute de când plecase de la ea și mai bine de o jumătate de oră de când ea aștepta, probabil, telefonul. Acum îl scosese din priză. O clipă, simți dorința să se îmbrace și să se întoarcă la ea, dar renunță. O curioasă inerție îl stăpânea, o moleșeală de care nu se putea scutura. N-avea nici un chef să se întoarcă la Duncan, care-l aștepta deschis pe marginea fotoliului, și măsură în continuare camera în diagonală, de la colțul biroului până la fereastră și înapoi, oprindu-se cu grijă și răsucindu-se de fiecare dată în același loc. Nu se simțea deloc obosit, nu se putea concentra însă asupra unui singur lucru și se simțea incapabil de orice inițiativă. Când avea astfel de stări — rare în caracterul său atât de bine ordonat, dominat fără greș de o voință pilduitoare — el se lăsa în voia acestor „crize" care durau uneori o jumătate de oră, altă dată o jumătate de zi, niciodată mai mult, și care, prin raritatea lor și opoziția lor perfectă la felul lui de trai, la tipul lui de existență, îl înveseleau aproape, în orice caz li se aservea cu o lene de inițiativă, ca un răsfăț al tenacității sale atât de des verificată. Astfel și acum, nu făcu nici cea mai mică tentativă de a redeschide *Bolile metabolismului*, deoarece era sigur că a doua zi, prin revanșă, va recupera această oră pierdută, și mai mult chiar. Se întâmplase așa în atâtea rânduri, și de aici originea unui anumit orgoliu al său, echilibrator al activității sale, perfecta încredere în resursele proprii și în reacțiile sănătoase, puternice, ale organismului său moral. Nu-i era însă somn și se abandona acelei pendulări fără rost, care, tocmai prin perfecta ei inutilitate, îl atrăgea, așa cum, în aceeași după-amiază, plimbarea aceea, cu femeiușca aceea care-l agasase de câteva ori în cabinet și la telefon, îl odihnise. De ce oare? Numai din divertisment? Sau era o veche formă de teribilism, neepuizată în vârstele adolescenței, care pentru el, din proprie voință, fusese atât de severă, de fructuoasă? Sau poate atracția unui lucru, mărunt, e adevărat, care se opunea perfect firii sale? Poate, zâmbi doctorul, pășind înveselit de unul singur prin holul său spațios, care îi servea și drept birou. Era cazul, poate, și al acestei inerții, care apărea atât de rar în viața sa plină de muncă și atât de organizată, „inuman

organizată", cum se plângea uneori Ludmila, căreia, însă, îi convenea în fond felul lui de a trăi, capacitatea sa de a se dirija rațional, de a folosi fiecare parte a zilei pentru un singur scop, calificarea sa profesională. Tocmai de aceea ceda el acelor mărunte „crize", cum le numea el, ironic, ce nu erau, poate, decât astenii scurte ale nervilor săi suprasolicitați, de fapt semnale pentru un program supraîncărcat. „Da, gândea Minda, e o artă aceea de a-ți găsi parametrii proprii, limitele de efort și de rezistență nervoasă". Și trebui să constate, cu oarecare mândrie naivă, că apariția atât de rar și pe perioade atât de scurte a acelor „crize" sau „răsfățuri" era un semn sigur de aproximația destul de exactă la care se supunea, o cunoaștere destul de precisă a propriilor sale limite. „Cunoaște-te pe tine însuți și în sensul rezistenței psihice" spunea el.

Era, oricum, odihnitor acest abandon, și poate tocmai acest lucru îl împiedicase să-i dea un telefon Ludmilei, ca să-l poată gusta din plin. Era doar un fenomen atât de rar, și pentru ca mărunta sa astenie să se resoarbă deplin, trebuia, nu-i așa, lăsată să se consume în voie, iar el avea șansa de a trăi, un timp foarte scurt, într-o „vacanță" totală a firii sale, de-a dreptul amuzantă, tocmai pentru că se opunea perfect, era o opoziție perfectă a felului său de a fi, de a exista și, poate, de aceea, o odihnă perfectă. Oamenii — monologa în continuare Minda — cu deosebire cei structurați; cei care au o fire cristalizată, puternic cristalizată, simt uneori tentația amorfului, așa cum cei nestructurați, probabil, au o veșnică tânjire după ordine, voință conducătoare, capacitatea de a opune instinctului rațiunea, și poate această tânjire după calitățile perfect opuse firii lor amorfe le dă acestora senzația de ratare. Nu-nu — se contrazise singur doctorul — senzația de ratare e totuși o senzație superioară, a unui individ superior, dacă ea nu e mimată, cum e în majoritatea cazurilor, când devine o formă foarte nimerită de existență, un *modus vivendi* al unor firi isteroide, care reclamă mereu compasiunea publică sau pur și simplu un fel mai „nobil" de a fi mediocru, pentru că, nu-i așa, sunt mulți care preferă să pară „ratați" decât mediocri, deși pentru un Horațiu, *aurea mediocritas* putea fi un scop al unei existențe... Da-da, oboseala, chiar când e rară și întâmplătoare, poate fi fructificată — gândea Minda,

zâmbind involuntar de noua sa „cauzalitate", cum își numea el micile sale descoperiri teoretice în planul existenței proprii și private — oboseala, astenia e și ea o formă de existență, care poate fi supusă, dominată, din care se poate extrage odihnă și plăcere... da-da, chiar plăcere! Plăcerea de a fi, o clipă, *cu totul altfel*, perfect opus ție însuți, nu doar opus sau diferit, ci *perfect opus*, așa cum un tren vine în întâmpinarea altui tren dintr-o direcție perfect contrarie, dovadă că rulează ambele pe aceleași șine, dar într-un sens opus fiecare. Și catastrofa pe plan feroviar, în funcționalitatea moral-nervoasă se transformă în odihnă, relaxare printr-un divertisment total... foarte scurt, e adevărat, apărând la mari intervale, dar totale! Probabil aici se află și tentația spre viciu a oamenilor profund virtuoși și decenți, spre anonimat a celebrităților, spre lene a harnicilor — și, evident, spre hărnicie a leneșilor! — spre adevăr a mincinoșilor și, de ce nu, spre minciună a celor care nu pot trăi în afara adevărului! O minciună măruntă, e adevărat, poate chiar neexprimată sau repede retractată, sau infirmată apoi prin slujirea fanatică a adevărului zile și ani întregi, dar, totuși... — zâmbi reflex Minda, un zâmbet uitat, puberal, stângaci și puțin feminin — era o minciună ca o odihnă după o severă profesare a adevărului, poate o odihnă necesară chiar adevărului pentru a regenera cu nouă forță din această scurtă izbire de opoziția sa fundamentală în cadrul îngust al unui caracter, perfect structurat și cu vocația născută a sa...

Această „odihnă" scurtă sau „astenie" abia observabilă nu era decât — gândea doctorul — un fel de a-ți contempla propria existență din afară, un fel posibil de a te arunca în afara ei, perfect în afara ei, ca dintr-un tren în mers, dar în loc să te rostogolești sub roți sau să te strivești pe planșeul de beton al unui viaduct peste care trece duduind garnitura, să plutești miraculos alături de ea. Evident, acest lucru nu se putea realiza, atunci când se realiza, decât prin fracțiuni infime de timp și poate era un fel de leac al existenței, așa cum otrăvurile, dozate cu strictețe, pot fi folosite ca antidot într-o serie de afecțiuni, un fel de *mitridatism*, o adaptare a corpului prin otravă dozată progresiv tocmai ca să reziste unui șoc de acest tip, al unei otrăviri. Da, otrava dozată în porții infime

anihilează chiar otrava, o face suportabilă!... Da — zâmbi încă o dată, amuzat, Minda — posibilitatea de joc, de a trăi câteva clipe de parcă ai fi cu totul alt om, de a naviga împotriva propriei tale existențe era de fapt o formă a sinuciderii, această trăire a unei existențe opuse, fulgerătoare, dar nu o anihilare pasivă, sterilă, absolut sterilă, ca în cazul autodistrugerii fizice, ci una dinamică, activă, fecundă, chiar... o sinucidere de o zecime de secundă, sau chiar mai puțin, căreia îi poți supraviețui, poate o odihnă de existență, necesară în acest secol în care existența a devenit atât de tensionată, electrică, în care sarcina nervoasă funcționează uneori în șocuri atât de greu suportate de întreg sistemul nervos, uneori abia supraviețuind de la un șoc la altul... șocurile mari, nervoase, ale secolului!

Minda își continua rondul său regulat, pe același traiect, precis, întorcându-se în loc, de fiecare dată în același punct, la colțul biroului și la extremitatea dreaptă a ferestrei ce da spre curte, cu mâinile în buzunarele pantalonului. Deodată își dădu seama că are între degetele mâinii drepte o bucată de hârtie cu care se juca reflex de un timp și o scoase din buzunar, privind-o fără nici un interes, apoi o aruncă pe birou, concentrat mereu în gândurile sale care îl absorbeau și înveseleau totodată, așa cum se întâmpla totdeauna când încerca să urmărească un oarecare „motiv" teoretic, uneori pur speculativ, până la ultima sa consecință. Era un joc intelectual acesta care îl scotea din monotonia studiului său, dar era și o formă de exercițiu, de muncă intelectuală care arăta că, în ciuda teoriilor sale „ad-hoc", mintea sa activă și ordonată nu putea trăi „hiatusuri" sau „astenii" totale, ca o formă de „odihnă existențială" sau „fascinație a unei stări perfect opuse" etc., etc.

Trecând însă mereu prin dreptul biroului, privirea sa distrată alunecă din nou peste hârtia aceea albă, îndoită, aruncată acolo, de câteva ori așa cum, minute întregi, degetele sale se jucaseră inconștiente cu ea. Apoi, el deveni încă o dată conștient de ea, se apropie și, cu un gest gratuit, de umplutură, o ridică cu două degete și o despături. Zâmbi apoi imediat pentru că hârtia nu avea înscris decât un număr de telefon, al Miei Fabian, pe care îl uitase în fundul buzunarului, deși îl primise în aceeași după-amiază. Minda contemplă cu sprâncenele ridicate, înveselit, cifrele

numărului ca pe un desen și fu uimit că nu aruncase imediat notița. Voi încă o dată s-o arunce, când se abținu și un zâmbet larg îi înflori pe buze. Privi ceasul-pendulă, vechi cât propria sa vârstă, pe care îl primiseră părinții săi dar de nuntă de la un unchi al tatălui al cărui nume îl purta și el, Alexandru, Ovidiu-Alexandru! Era, în cinci minute, douăsprezece. Se apropie de telefon, ținând hârtiuța în mână, zâmbind larg: „Poți să mă suni cât de târziu, să șuetăm puțin... nu mă deranjezi!" spusese parcă femeiușca aceea, atât de nostimă în ridicolul și trivialitatea ei francă, și, cu această frază în gând, doctorul ridică receptorul. Se răzgândi însă pe loc și formă încă o dată numărul ei, al Ludmilei, care, poate... dar nu, apelul se făcea în gol la celălalt capăt al firului, și atunci, dând din umeri, cu zâmbetul adolescentin pe care și-l simțea aproape fizic pe buze, formă numărul de pe biletul îndoit.

— Alo! auzi la capătul celălalt, aproape imediat după primul apel.

Minda puse la loc receptorul fără o vorbă, ezită o secundă, apoi surâsul acela strengăresc reapăru și el formă încă o dată numărul.

— Alo! se auzi din nou vocea, ceva mai iritată acum.

Și Minda răspunse moale, încercând să-și stăpânească râsul:

— Bună seara, doctorul Minda la telefon! Vă deranjez, duduiță?!

— A, domnul doctor! se auzi vocea ei, înmuiată și caldă, deloc surprinsă. Cum de ți-a dat în gând să mă suni?... Credeam că ai să arunci biletul, de aia ți l-am și dat...

— Da, se uimi doctorul, atunci poate e mai bine să...

— Ei, haide, făcu ea cu timbrul ei ușor răgușit, foarte puțin deformat de pâlnia receptorului, astea sunt glume la miezul nopții, nu mai e o discuție serioasă dacă...

— Vreți să avem o discuție serioasă, duduie? întrebă ipocrit Minda, fericit de acel „duduie" și „duduiță", apelative de care se amuzase întotdeauna auzindu-le întrebuințate de alții, și își propuse ca să încerce, cu prima ocazie, și pe „domniță", pentru că se părea...

— Bineînțeles, replică vocea, sau te pomenești că vrei să-mi faci curte... afemeiat cum ești, te cred în stare...

— Afemeiat! făcu Minda, într-adevăr uimit. Sunteți sigură că nu vă înșelați? Chiar afemeiat?

— Haide, haide! replică ea. M-ai trezit la miezul nopții ca să... vrei neapărat să-mi faci o impresie bună, mi se pare? Ce urmărești, domnișorule, hai? și vocea ei gâlgâi de un râs concesiv și echivoc.

— Cum, v-am trezit din somn? N-am să-mi iert asta niciodată! replică doctorul, așezându-se comod în fotoliu, simțind, nu se știe de ce, o dorință ascunsă să-și frece palmele, un gest pe care nu-l putea suferi.

— Zău? făcu ea. Dar ce-ai vrea să fac la ora asta? Crezi că dacă nu dormeam, dacă eram cu cineva, ți-aș fi răspuns? Nu-mi place să fiu deranjată în anumite momente, he, he!

— Ha, ha! râse și Minda, bine dispus de turnura jocului și de vulgaritatea atât de francă a femeiuștii.

O convorbire telefonică conserva întreg ineditul hazliu al situației și, în plus, nu era atât de compromițătoare ca o plimbare pe străzi, în văzul lumii. Își promise ca, în cazul că va mai simți vreodată nevoia să-i vorbească, amuzându-se de limbajul și reacțiile ei nude, s-o facă exclusiv la telefon. Trebuia în același timp să-i interzică să-i mai solicite serviciile în calitate de medic, mai ales că îl avea pe „specialistul Ciulin", de care el nu auzise niciodată, dar care era, probabil, din aceeași făină... „doctor de femeiuști"... foarte bine! Își propuse să nici n-o mai vadă, pentru că, realmente, nu simțea nici cea mai măruntă atracție fizică spre acea femeie, cu trupul ei cam îndesat și unghiile violent vopsite... cu lipsa ei totală de candoare, de feminitate... se putea însă să fie o bună camaradă, evident, pentru cei de-o seamă cu ea, *ejusdem generis*...

— Ei, ai tăcut! întrebă ea. Ți s-a făcut somn? Cine știe cum ți-ai petrecut seara, hai? Doar nu ești obosit că ai stat să citești prin manualele alea ale dumitale, recunoaște?! Nu ești omul, dealtfel...

— Dar ce, marșă el, înveselit și curios, puțin emoționat dintr-o pricină nelămurită, eu vă întreb pe dumneavoastră ce-ați făcut în...

— Ascultă, știi ceva... dacă tot ne ținem de-un fir la miezul nopții, hai să nu ne mai dumneatarisim... mă tot iei cu dumneavoastră, etțetera... nu ți se pare că nu se potrivește?

— Cu ce? întrebă el, râzând ușor.

— Cu ce! Cu nimic... în fața mea nu trebuie să te prefaci... poți să dai dracului toate snobismele voastre împuțite, care, trebuie s-o recunoști, sunt și cam plicticoase... ce nevoie ai, când vorbești cu o doamnă la miezul nopții la telefon, să spui tot felul de prostii... nici nu te prind, dealtfel!

— Da-da, ai dreptate, râse încet Minda, nu mă prind! Dar știi, puterea obișnuinței!

— Să fim serioși! ciripi ea la celălalt capăt, deosebit de bine dispusă. Mai bine spune-mi niște bancuri, sau să-ți spun eu... când stau cu cineva față în față sunt mai rezervată, să știi, mai timidă!...

— Da?! se uimi, destul de grosolan, Minda.

Dar ea adăugă imediat, cu volubilitatea ei de neînfrânt:

— Dar la telefon e altceva... mai ales la ora asta, faptul că stau în pat, într-o cămășuță destul de subțire, și mă conversez cu un tip atât de fandosit ca tine... e ceva, nu?! Parcă mă gâdilă ceva, he, he!

— Ha, ha! râse și Minda, fără să vrea, simțind că roșește de ce aude, furios în același timp de propria sa crispare. Oare pe femeiușca asta n-o scotea nimic din firea ei ușuratică și agresivă?!

— Ei, hai, îl îmboldi ea, mai spune ceva, nu mă ține așa, că începe să mi se facă frig!

— Ce să-ți spun, „domniță", riscă el, poate vrei să-ți fac curte.

— Fă-mi, de ce nu?! Poți să-mi faci și altceva, la distanța asta, he, he!

Minda resimți o scurtă panică și, furios pe sine însuși, continuă, deși începea să regrete c-o sunase:

— Trebuie să mă înveți ce să fac, că eu...

— O, bebelușule, tare mai ești candid și parșiv! Știi tu foarte bine, mult mai bine decât... ia spune-mi mai bine, la câte femei ai sucit capul până acum?

— Ei, asta-i! râse el. Mă faci să roșesc... m-ai luat așa...

— Dar acum cu cine ești? Sau ești cu mai multe, hai? Ia spune-mi o minciună frumoasă! Te pomenești că e una lângă tine întinsă în pat și... ești în stare! Cunosc eu tipii ăștia marțiali și reci: „Aș fi preferat să depășesc programul sus în cabinet decât aici jos, în stradă!" îl maimuțări ea.

— Ia uite, ai ținut minte!

— Păcat că nu te-ai văzut în oglindă! Îmi venea să mă îndoi de râs! Sanctitatea-sa, care pune la punct o femeiușcă obraznică, care vrea să-i facă ochi dulci, poate chiar vrea să-l ia de bărbat pentru că s-a interesat în prealabil de salariu și de procentele de la policlinică...

— Recunoaște că te tentează, drăguță! spuse el, neștiind ce să răspundă la un asemenea val de enormități.

— Dacă nu te superi, îți spun sincer: nu! Prea suntem amândoi canalii ca să ne înțelegem! Îi știi pe ăia care au divorțat din potrivire de caracter? „Tovarășe judecător, zicea el, ne potrivim prea bine: ea bețivă, eu bețiv, ea mincinoasă, eu mincinos, ea curvă, eu curvar", he, he!

— Mă faci să roșesc, domniță! spuse el, nemințind.

— Eu pe tine! Drept cine mă iei? Poate că...

În aceeași clipă Minda aruncă receptorul în furcă și se ridică în picioare dintr-o mișcare. Făcu câțiva pași, trecu în baie fără să știe de ce, aprinse lumina și se văzu în oglinda de deasupra chiuvetei. Tresări, era roșu violent pe față, de parcă ar fi fost lovit cu o mănușă. Își scoase ochelarii, își frecă ochii cu mâna stângă, masându-i încet, și se privi din nou, cercetător, străin: avea ochii puțin dilatați, surescitați și urme roșii pe obraz ca niște dungi. Se întoarse încet și stinse lumina, dar rămase pe loc, în întuneric. Atunci sună telefonul. Abia la al doilea apel el se mișcă, deodată grăbit, pentru că își aminti brusc de Ludmila. Era însă tot ea, aceeași voce plăcută, caldă, distinctă, fără inflexiuni emotive, veșnic bine dispusă:

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea.

— Nu știu... se bâlbâi el, s-a întrerupt... tocmai voiam să te sun, dar m-am gândit că vrei să te culci! Dealtfel...

— Aiurea! spuse ea. Nu mi-e deloc somn. Te ascult, dă-i drumul...

— Spune-mi tu ceva, replică el, începând să-l plictisească, să-l obosească deja acel joc, care se prelungea. Gândul la Ludmila nu-i murise. Făcu o sforțare: Spune-mi, domniță, cine te iubește?

— Pe mine? se auzi gâlgâitul ei încântat. O mulțime, drăgușule! Nu duc lipsă și-mi face plăcere asta, o recunosc pe față! Deși nu mă culc decât cu unul singur!

— Haida-de! o imită el, privindu-și vârfurile pantofilor.

— Parol! Când ai să mă cunoști mai bine, ai să-ți dai seama! Întreabă-l și pe Icu, care...

— Pe cine?

— Cum pe cine? Pe Nestorescu, pe cobzarul ăla care a încercat și el marea cu degetul... nu că mi-ar fi rușine, dar poți să mă crezi, e foarte incomod! În primul rând e riscant, tu știi bine, ca doctor, asta, și nu-mi place să am de-a face cu serviciul dermato-veneric, he, he! Mai ales că atunci când o femeiușcă nostimă ca mine încape pe mâna voastră, o vindecați și de altele, nu numai de ce are ea... și p-ormă e incomod în sensul real al acestui cuvânt... trebuie să-l minți pe unul pentru altul și pe amândoi pentru un al treilea! Da, poate că-i interesant la început, pentru fetișcane, deși eu și când eram mai mică nu făceam asta! E așa, amuzant, la început, să ieși din patul unuia și să te plimbi cu altul în parc și să nu-l lași să te ia de-un deget, să-l faci să asude până pune mâna pe tine, dar, de fapt, e profund plicticos! Nu trăiești niciodată dragostea până la capăt, și eu, să știi, ciripi Mia Fabian, eu sunt în amor ca și la mâncare, nesățioasă: vreau totul! Când las un bărbat, las numai pielea de pe el, și aia scorojită și ruptă, așa cum își aruncă șarpele blana! Tu ești însă dintr-ăia care-i place să ție un cârd după ei, hai!

— Ai o părere prea bună despre...

— Hai, las-o, ce, crezi că vreau să-ți fac morală? Faci ce-ți place, dar în fața mea ai avantajul că poți să te arăți cum ești... nu e nevoie să faci fițe, să-ți dai aere, care, la urma urmei, sunt și foarte obositoare... Cu mine poți să fii un camarad, să știi că eu sunt loială! Nu amestec borcanele și nu trăncănesc! Dar, apropo, cum de nu ești la ora asta împreună cu distinsa doctoriță Ogrin? Cu Ludmila?

— Cum? se fâstâci din nou Minda, simțind deodată acel „bici" al unei mănuși de piele, pe față. Ce fel de Ludmila?!

— Ei, asta-i! Credeam că ești numai fandosit, dar acum văd că și minți! Vă știe o lume... bineînțeles ea e „oficiala"! De celelalte nu te întreb, mai ales că...

Minda depărtă receptorul de ureche și-l așează încet pe perna aparatului. Simțea cum îi zvâcnește sângele în vine, o ciudată emoție și rușine îl invada. Deși la oarecare distanță, se auzea ciripitul Miei Fabian, egal în debit, proaspăt și limpede, ușor răgușit, dar și cristalin totodată, trecând ca un tăvălug peste el, peste deprinderile sale, peste puterea sa de reacție și stăpânire... ea era mai tare în acel joc de cum crezuse, trivialitatea are o forță impresionantă, se pare, și o insensibilitate la fel de remarcabilă, aproape masculină... în timp ce el, cu experiența sa de viață, cu forța sa, cu atâția oameni, bărbați și femei, care-i trecuseră pe sub mână, care i se abandonaseră cu spaima aceea animalică de moarte în ochi, el se roșea stupid ca un puber, făcea un puls instabil ca o fată de pension... luă din nou receptorul și auzi:

— ... Tatăl meu murise pe front, nu mi-l amintesc, dar cred că era un bărbat care plăcea femeilor... galant, darnic, se pierdea în petreceri, n-a lăsat în urmă decât o fotografie, care îl arată cu pălărie și fular de mătase ca pe Rudolf Valentino, și maică-mea, săraca, deși a avut multe de tras după el, l-a iubit până a murit... Eu nu l-am iubit, pentru că nu mi-l aminteam și pentru că îl uram că murise și ne lăsase pe noi două, singure, la discreția bărbaților, a mizeriei... Ea cred că de asta a și murit, ea nu era o femeie dintr-astea, moderne, cum sunt eu, de exemplu, făcute să „răzbească" prin viață! Trebuie să recunoști, o specie destul de neplăcută de femei, astea care „răzbat", cot la cot cu bărbații... să vă fie rușine că ne-ați acordat drepturi egale! Ce prostie! Tocmai această „egalitate" e de fapt începutul inegalității, al disprețului față de ce înseamnă o femeie, mai mult chiar, față de amintirea pe care o păstrează orice bărbat despre *femeie*, începând cu mama sa și apoi cu prima fată de care s-a apropiat. Adolescenta aia stângace și proastă, gâsculița aia de provincie care trebuia să fie suma delicateții și farmecului acelei slăbiciuni care subjugă pe bărbat sau, mă rog, pe viitorul bărbat care tânjește în orice licean... și, ai să râzi, de multe ori această gâsculiță stângace și care calcă în strâchini, care râde și plânge când nu trebuie, de cele mai multe ori își îndeplinește cu succes grozavul ei rol, cel mai greu rol din viața ei, atunci, la început, în fața voastră, care, la vârsta aia hidoasă, sunteți

obraznici și răutăcioși, fără nici un Dumnezeu, niște monștri mici și crude animale de pradă... Ce faci, ai adormit?!

— Nu-nu! spuse Minda. Ascult! Continuă.

— În sfârșit, nu vreau să-ți spun toate într-o seară, dar îmi place să vorbesc cu tine, pentru că nu ești prost... cred că e singura ta calitate, hai? He, he!

— Ha, ha! râse Minda, aproape cu slugărnicie, și râse de două ori, o dată în el și o dată spre ea, și în clipa aceea nu ar fi putut spune cu precizie care din cele două râsete era al său, dacă era vreunul. Ai totuși puțină încredere în mine, spuse el, ca să spună ceva, dacă îmi spui astea?...

— Nu prea... aș fi spus-o oricui, dacă m-ar fi sculat din somn, astăzi, la ora asta... Am făcut greșeala să mănânc niște papanași înainte de a mă culca — în mod obișnuit nu mănânc seara, pentru siluetă — și am avut un vis urât... de-asta, când m-ai trezit, ți-am fost recunoscătoare...

— Ei, totuși, insistă el, mi-ai spus mie și nu altcuiva!

— Da, se poate... făcu ea, pentru prima oară gânditoare. Apropo, știi că o cunosc pe logodnica ta, pe Ludmila?

— Apropo de ce? spuse Minda repede, ca să-și ascundă uimirea.

— Nu știu, replică vocea, am fost colege de școală... într-o vreme am fost și prietene, deși nu ne potriveam deloc, dar ea a dorit foarte mult asta, nu știu ce i se năzărise la mine! Era o fată inteligentă, curată, cea mai bună din clasă... avea scârbos de multe calități, pentru mine... mă și complexa puțin, de aia, până la urmă, am și dat dracului întreaga prietenie, știi, cu ifose, jurnale, panglicuțe și bilețele, confesiuni și miliarde de secrete grave... Ceea ce mă plictisea mai mult era nu toate astea, ci mai ales un anumit aer de „castă" pe care îl aveau ea și încă vreo două prietene ale noastre și ale ei, tot așa, inteligente, curate, eminente, serioase... O scârboșenie! râse Mia Fabian. Și adăugă repede: Eu am părăsit repede „casta" și în curând am și plecat de la liceu, am plecat în alt oraș... dealtfel, mie niciodată nu mi-au plăcut prieteniile cu femeile, dar nu le acuz pe ele, ci pe mine... cred că eu am ceva „bărbătesc" în mine, ce spui?

— Mă provoci! Ha, ha...

— De ce nu?! Ești destul de departe ca să... fii inofensiv! Vorbesc serios, pentru o femeie eu sunt ceva insuportabil, ceva atât de respingător, încât parcă nici n-aș avea sex... Știi că femeile nu au nevoie de prietene, ci de călăi sau de victime... și mai ales de victime, și dacă nu le găsesc printre bărbați, le caută printre așa-zise „prietenele lor". Și ceea ce e scârbos la aceste „victime" odată găsite, e că nici nu sunt victime autentice, totul nu e decât slugărnicie, teatru ieftin, care mă face mereu să pufnesc în râs! Ai văzut că femeile nu-ți iartă când râzi de ele? Poți să le înșeli, dar să nu râzi de ele!

— L-ai citit pe Pitigrilli? întrebă Minda, plictisit de atâtea banalități prețioase.

— Da, sigur că da, în liceu, sub bancă... cred că mi-ar plăcea și astăzi... ceva total neafectat, inteligent...

— ... Foarte spiritual, fără frazeologie inutilă! completă ironic Minda.

Și ea făcu:

— Da, da, exact! cu atâta convingere, încât lui i se făcu deodată silă.

Făcu în așa fel încât, după câteva fraze scurte, să trântească un: „Noapte bună, păpușică"! fără să se obosească să ducă jocul până la capăt. Sau poate îl dusese, pentru că ea nu păru ofensată de felul în care o expedie. Avea, pentru o femeie, o ciudată insensibilitate, sau poate o sensibilitate medie, chiar submedie. Ce animal curios, cam respingător, e adevărat, deloc fandosită, dar, dar cu ce preț! Se hotărî să n-o mai sune.

...Peste câteva zile Pitina m-a întâlnit din nou, și după câteva fraze oarecare (ce ușor obținusem această întâlnire!) a tăcut, a tăcut minute în șir, și eu i-am respectat tăcerea, mergând lângă ea pe trotuarele acelea strâmte, cu asfaltul crăpat, prin care năvăleau iarba și blajine bălării... Apoi s-a oprit și m-a privit cu seriozitate în ochi, a făcut un efort aproape fizic și a scos un plic alb din buzunarul raglanului ei sărăcăcios. M-a privit cu gravitate în ochi, apoi a surâs, un zâmbet silit, și m-a întrebat, încercând să mimeze nepăsarea:

— Îl cunoști pe Guga? Poți să-i dai plicul ăsta?!

Mi-a năvălit deodată sângele în obraji; astfel se lămurea deci, totul, trebuia să devin un fel de curier de amor și ea mă găsise destul de imbecil pentru treaba asta... Ea mi-a simțit crisparea, și eu, de ciudă, ca să nu încep să plâng, am zâmbit, un zâmbet răutăcios, înghețat:

— Sunt foarte onorat că ai...

— Taci! mă întrerupse ea cu un ton de fier, cu ochii scăpărând — o, îi scăpărau ochii teribil! — apoi se înmuie. Deodată își strânse umerii și spuse încet, fără să mă privească: Ți se pare că te jignesc? Că vreau să te folosesc ca... ca un codoș pentru... și crezi că sunt atât de indecentă, pot fi atât de nerușinată încât să exploatez ceea ce simți tu pentru mine ca să... Dar nu, taci! Nu e nevoie! Poftim, ia plicul și fă ce vrei cu el! Rupe-l acum în fața mea!

— De ce? am întrebat eu cu un zâmbet destul de hidos. De ce să-l rupem? Hai să-l deschidem dacă tot...

— Nu-nu, replică ea, încet, abia am auzit-o, cu o mare paloare a vocii, asta nu se poate... e ceva care nu-mi aparține!

— Dar dacă îl deschid totuși?! am replicat eu, simțind că-mi alunecă gheață prin vine, fluturându-i plicul prin față, așteptând ca ea să întindă mâna și să încerce să mi-l smulgă.

Eram pregătit la orice. Dar ea stătea nemișcată, privindu-mă fix, cu o față de hârtie, se pare că n-avea nici cel mai mic chef să mi-l smulgă.

— Dar dacă îl deschid totuși?! am repetat eu cu o încăpățânare rece, dincolo de voință, un fel de furie rece, lichidă, rea, crudă cu amândoi, cu mine și cu ea. Dar dacă îl deschid totuși, pentru că mi l-ai dăruit, nu-i așa?

— Ți l-am dat, acceptă ea mereu fără expresie, dar nu ai dreptul să-l deschizi... poți să-l rupi, ți-am mai spus, dar nu să-l deschizi, pentru că...

— Dar dacă îl deschid totuși?! am repetat eu cu suavă brutalitate.

Și atunci, o clipă, ochii ei fulgerară lung, puternic, buzele i se strânseră, și am adăugat eu repede injuria, am articulat eu cuvintele, ca să nu le aud de pe buzele ei, pentru că orice epitet negativ, cât de mărunt, cât de puțin jignitor, i s-ar fi strecurat în memorie, undeva, adânc, în subconștient, și ar fi început, nesimțit, să-și schimbe dacă nu purtarea —

lucru care mă interesa, în definitiv, mai puțin, deși mă interesa enorm! — măcar opinia, și tremuram de felul în care ar fi putut să mă privească acei ochi cenușii, foarte limpezi... oricum, mai bine râsul acid, un dispreț leneș, un dispreț abia ca o politețe, ca singura politețe posibilă, dar un anume dispreț care putea porni dintr-o femeie tânără, fascinant de tânără, spre un adolescent care își caută încă propria sa adolescență, propria sa vârstă și, într-adevăr, oricât de neplăcut ar suna, propriul său sex... ce gol suna acest cuvânt pentru mine, atunci, deși era omniprezent, mă înconjura ca un zid rotund, alb, un zid de vată însă în care mă afundam cu un sentiment de neplăcere, de repulsie... și poate Pitina, amestecul acela de forme fizice, sunete întretăiate, de priviri electrice schimbătoare, ca un puls al soarelui peste care alunecă fulgerător fâșii înguste de nori albi, triunghiulari, și vârful miliardelor de raze ce trăiesc pe aleea de nisip din față pe care stau strivite, pe jumătate putrede, frunze galbene, ude, respingătoare... da, poate ceea ce numeam eu atunci „Pitina" era și ea — sau el?! — o parte a acelui zid de vată, zidul umilințelor mele nesfârșite, de bărbat care încă nu poate fi bărbat, care aleargă indecent, cu brațele întinse, bezmetic, cu ochii larg deschiși și vâscoși, mai orbi decât lumina, după acel cuvânt de aer, mai concret decât orice, decât mâinile mele, decât zidurile de mușchi nevăzuți care ocroteau ca niște tunele sângele meu ce alerga fâșâind și bolborosind prin trupul unui liliac enorm, decât părinții mei, pe care îi vedeam adeseori departe, ca în vârful unei perspective, de parcă ar fi fost desenați într-o oră de exercițiu, de tehnică a desenului, undeva foarte departe, acolo unde cele două margini paralele ale drumului se apropiau într-un punct, sau aproape de acel punct iluzoriu, fals, o boală a ochilor noștri, o veșnică boală.

...Da, acel cuvânt era torturant de concret, îți amintești cred, ți-am povestit, am avut un coleg care și-a tăiat venele în penultima clasă de liceu din cauza acestui cuvânt, cred, dar nu știu nimic, și nimeni n-a aflat atunci nimic, cu toate acestea... deși știu totul, precis, până la ultima consecință... rareori în viață trăim atât de împuțit de apropiați, de lipiți unul de altul, și de alții, și ai mereu senzația — la această vârstă — că te afli, în grup, la examenul medical general, undeva într-o încăpere

străină, mare, diformă, în care se găsește o „comisie", trei sau patru doctori plictisiți, mahmuri, în halate albe, descheiate, și „noi", de partea cealaltă, sau „ei", de partea cealaltă, lungi, slabi, cu coastele vizibile, goi, urâți, diformi și goi și conștienți de acest lucru, împingându-ne unul într-altul ca niște viței nou-născuți, cu blana încă umedă de uterul mamei, râzând cu gura până la urechi și arătându-ne dinții neregulați, respingători... niște animale orbite de lumină și cu urâțenia aceea a goliciunii pe care numai un om o poate avea... asta era vârsta aceea a noastră, o încăpere mare, cei trei-patru martori plictisiți, definitiv plictisiți, și „noi ceilalți", râzând fără rost, împingându-ne unii într-alții, frecându-ne pielea impură de a celuilalt, privindu-ne cu gura căscată sexele, reciproc, o turmă care putea fi biciuită, expusă batjocurii publice, închisă, împușcată, mânată din urmă cu un singur baston, împinsă într-o groapă de excremente sau lăsată ore întregi în fața unui cântar și a unui spirometru, în dosul unor geamuri mari, vopsite, prin care trece o veșnică zi murdară, lăptoasă, fără răsărit, fără amiază...

...Apoi, deodată, m-am hotărât, sau ceva din mine a hotărât și, cu un gest scurt, am desfăcut plicul, rupându-i marginea... Înainte însă să pot lua cunoștință de conținutul lui, Pitina s-a întors fulgerător pe tocuri și s-a depărtat de mine cu pași iuți. M-am repezit după ea, încercând să-i explic, să-mi cer scuze, să încerc să-i restitui plicul... ea însă nu mă asculta, devenise brusc o străină care nu mă văzuse niciodată și, mai grav, părea că încearcă să scape de mine ca de un oarecare individ necunoscut și sâcâitor care-ți apare, deodată, alături, pe stradă, un nebun sau un alcoolic sau poate... Am renunțat să-i mai vorbesc și m-am întors abătut acasă, convins că o pierdusem pentru totdeauna. Nu-mi mai păsa de ce mă aștepta, figura teribilă și gravă a tatălui meu pedepsitor, acel *pater tonans* se estompase în ceața nevăzută și prezentă a unei suferințe încă tulburi pe care mi-o provocasem atât de fulgerător și fără să vreau, aproape din stângăcie... sau poate nu, din răutate și slăbiciune, dintr-o pornire joasă spre răzbunare, e sigur, lezat în vanitate, mă purtasem, oricum, ca un puști nenorocit, ca un mucos cu ifose, și mai voiam să fiu iubit de cea mai frumoasă elevă din oraș... și nu știu dacă era cea mai frumoasă, nu mai

ține nimeni minte aceasta, a dispărut orice martor, dar dacă am rămas eu singurul, atunci pot să jur că ea era... ea era aceea care putea duce întreaga povară a acestei exclamații: „Cea mai frumoasă elevă din oraș!" Ce ani neverosimili, fără istorie, încremeniți sub pleoapa mea gânditoare, fixă, imbecilă și visătoare, ca acei copii de la Fatima poate, cărora li s-a părut că zăresc plutind peste un mărăcine o pată albă, o doamnă frumoasă, gravă, celestă... Acasă, în acea seară, am scăpat de pedeapsă, tatăl meu întorcându-se mai târziu decât mine, și „femeile" casei, adică mama și cele două străbătuși, ascunzându-i vina mea, într-o conspirație măruntă, tacită.

A doua zi l-am căutat pe Guga și i-am dat plicul, așa rupt cum era. După acea lovitură care însemna pentru mine fuga Pitinei, nimic nu m-ar mai fi putut convinge să violez secretul acelui plic. El a rămas surprins că îl caut cu un astfel de mesaj, m-a întrebat cine l-a rupt, apoi, parând că nu-l mai interesează răspunsul, a scos o foaie împăturită, care era scrisă probabil pe partea interioară, și m-a concediat, cu un zâmbet reținut, fermecător...

...Laurențiu tăcu deodată, și Minda se ridică imediat și aduse două pahare și vermut cu sifon. Erau amândoi bine dispuși, Minda era expansiv și de câteva ori îl lovi cu palma pe genunchi pe Ceea, care îl privi amuzat, pe jumătate surprins. O aștepta pe Ludmila, și în clipa când se auzi soneria la ușă, doctorul se afla în bucătărie, pregătind cafeaua, și strigă de acolo, rugându-l pe Ceea să deschidă. Ludmila avea în brațe un pachet mare cu fursecuri și portocale — se dăduseră undeva portocale, povestea ea, și stătuse de două ori la coadă, pentru că se vindeau cantități limitate — era îmbrăcată într-un taior elegant, *bleu turquoise*, cu o bluză albă cu jabou bogat, foarte bine dispusă, încântată — spunea ea în timp ce despacheta și aranja pe o tavă mică, de metal argintat, fursecurile — că-l întâlnise pe Ceea acolo, încât celălalt fu convins că era momentul să plece, și când Minda intră cu cafelele, el se ridică și își luă rămas bun. Nu reuși însă să plece și se așezară toți trei, Ludmila desfăcându-le portocale celor doi bărbați. Ea era mulțumită într-adevăr că îl găsise acolo

pe Laurențiu, pentru că nu-l mai văzuse pe Minda din seara când o vizitase odată cu soții Nistor, plecând împreună cu ei. Veselia ei de acum era într-un fel nefirească, aproape o stare de surescitare, în timp ce Minda se crispase brusc și devenise ciudat de protocolar. Laurențiu simți toate acestea, simți că e nevoie de el, acolo, de prezența lui fizică în primul rând, ca de un obstacol. Era puțin umilit de această constatare, dar rămase totuși, pentru că era prietenul lor, prietenul doctorului, și prietenia, gândi el, cu un zâmbet interior, „nu e o cauză prea ușoară".

— V-am întrerupt — spuse Ludmila cu satisfacție, așezându-se — dar, e singurul fel de a vă întâlni, împreună. La mine nu prea vrei să vii, sau cel puțin așa-mi spune Minda...

Laurențiu se mulțumi să surâdă, încercând să nu roșească — ridicol, gândi el, un tată de familie să roșească în fața unei fraze atât de stupide! — și Minda, care se așezase din obișnuință în spatele biroului, confirmă, spunând:

— Nu vrea, e adevărat... și eu îl încurajez în asta!

— Bravo, făcu Ludmila, bine că recunoști!... Mai ales că în ultima vreme parcă vă vedeți mai des... faceți plimbări... de ce nu luați cu voi și o biată femeie care se preface foarte ocupată și care e de plâns, de fapt... Laurențiu, pe tine te rog!

— În ultima vreme — spuse el, aplecându-se în față și prinzându-și genunchii cu mâinile — e adevărat că ne întâlnim, pentru că eu am nevoie de Minda... am devenit un oarecare... un neplăcut pacient!

— Ha, ha! râdea Minda.

— Și nu te amuză postura de pacient... de pacient al lui? întrebă ea. Am auzit că sunt unele dame care se dau în vânt...

— Ce vorbe! replică doctorul încercând să pară serios, dar se vedea că nu avea nici un chef. Apropo, o cunoști pe una Mia Fabian?

— Da, răspunse Ludmila, am fost colege de liceu, în cursul inferior... o femeie cam rebelă, neconformistă...

— Da? se miră Minda. Neconformistă la ce? Mie mi s-a părut trivială... Când ai văzut-o ultima dată?

— De curând, răspunse Ludmila, de vreo jumătate de an... dar nu ne văzusem multă vreme, ea a plecat din oraș, împreună cu mama ei,

rămăsese orfană la o vârstă ingrată, și am întâlnit-o, din întâmplare, anul trecut sau cu vreo doi ani în urmă, într-un hol de cinematograf, cu cineva, un bărbat în jur de cincizeci, foarte prezentabil, distins, îngrijit îmbrăcat, pe care mi l-a prezentat cumva, dar am uitat... pe vremuri fuseserăm bune prietene, dar, nu știu ce, ne-a despărțit... De altfel, moartea tatălui ei a sălbăticit-o, a făcut-o insuportabilă, deși o compătimeam toate... Am schimbat numere de telefon și ne-am despărțit, dar peste câteva zile doar ne-am întâlnit din nou și atunci ea m-a întrebat de tine, ne văzuse împreună...

— Când a fost asta? întrebă Minda.

— Prin iarnă, cred... sunt vreo șapte-opt luni de atunci... mi-a spus că te cunoștea, te întâlnise în repetate rânduri la o cunoștință comună, un inginer radiofonist sau așa ceva... Crevescu sau Teodorescu...

— Nestorescu, corectă Minda, și tehnician obscur, nu inginer...

— Nu știu, nu-mi amintesc numele... i-am spus că suntem logodiți și, spre uimirea mea, ea a râs, crezând că glumesc, apoi s-a indignat de-a binelea, spunându-mi că fac o mare greșeală... n-am vrut să-ți spun, pentru ca să nu te indispun, și nici nu știam că vă cunoașteți...

— Dar nu mă indispuneai deloc! făcu Minda, într-adevăr indispus. Am întâlnit-o doar o singură dată, când...

— De ce îmi dai amănunte? întrerupse Ludmila, zâmbindu-i cald, victorioasă. Dacă vrei, încheiem discuția, mi se pare că m-am pierdut în amănunte...

— De ce? făcu Minda, recâștigându-și buna dispoziție. Să vorbim cu cât mai multe amănunte... vasăzică era indignată că...

— Da, îmi spunea că te cunoaște bine și că... Ludmila ezită surâzând, apoi continuă, râzând tot mai tare, mai nestăpânit, de cele ce spunea: Și că nu ești demn de mine, așa spunea ea, că ești un găunos, un individ „căptușit de fraze", este expresia ei, un fel de doctor șarlatan, la modă, cu o „morgă de tinichea", o altă expresie a ei... mi-a dat apoi telefon și s-a invitat la mine. Deși îmi vorbea în acest fel, nepermis și profund ridicol despre tine, îmi făcea plăcere s-o revăd, își păstrase de atunci, din primele clase de liceu, când eram colege și prietene, o anume prospețime, un anume neconformism...

— Sunt profund interesat ce numești tu nonconformism? întrebă Minda uitându-se semnificativ la Ceea.

Ludmila îl privi o clipă deconcertată, apoi făcu cu mâna un gest ușor, de parcă ar fi vrut să alunge o undă de fum care se mișca prin încăpere:

— Îi acorzi prea multă importanță... dar de ce mă întrebi de ea? spuse ea, ridicându-se și făcând câțiva pași prin încăpere.

— A venit de vreo două ori la specială și m-a agasat apoi, la clinică, cu un telefon insolent, răspunse Minda, nu știu cum de-a ajuns să afle...

— Eu i-am dat numărul și i-am spus cui să se adreseze... spunea că e ceva grav și...

— ...Și voia să-l consulte pe „doctorul șarlatan"! Nu-i așa?

— De ce? replică Ludmila. Deși, într-un fel, e adevărat, a ținut să se explice de ce te caută, îmi spunea că a auzit că ești în posesia unor medicamente străine...

— Sau în legătură cu anumiți misiți de medicamente, nu-i așa?

— Da... recunoscu ea, râzând stingherită, mereu amuzată de întreaga discuție, privindu-l uneori, în fugă, pe Laurențiu care părea că ascultă altceva, nu discuția lor, deși îi privea, surâzând. Da... în alți termeni, dar era interesată de un medicament... un fungicid, parcă, era vorba de o micoză, sau așa ceva...

— Iată un frumos portret, ce zici? se întoarse Minda spre Laurențiu. O „morgă de tinichea", șarlatan de medicamente sau „medic șarlatan", cum era de fapt?

Minda se adresase acum Ludmilei, dar ea râdea de felul în care el se prefăcea că îl amuză toate astea, precum și de acele epitete atât de nepotrivite, perfect nepotrivite, și care tocmai pentru asta stârneau râsul.

— Dacă ai vedea-o, continuă Minda spre Laurențiu, mică dolofană, o femeiușcă în toată legea, trivială, francă, perfect echilibrată, aproape agresiv echilibrată...

— De ce te răzbuni acum în felul acesta? întrerupse Ludmila, care râdea și ea. Ce legătură au toate astea...

— De ce să mă răzbun? spuse Minda, ridicând sprâncenele. Dimpotrivă, lucrurile astea sunt interesante la culme... tu însă, dacă te-au

amuzat epitetele ei, de ce nu mi-ai spus nimic... de ce mi-ai ascuns, nu-i aici, oare, începutul unei... credințe, unei îndoieli?!

— Nu ți-am ascuns nimic! replică Ludmila, mai hotărâtă acum, pentru că râsul ușor cu care Minda își subliniase ultimele cuvinte o intrigau. De fapt ea nu vorbea despre tine. De la primele cuvinte, atât de nepotrivite, mi se părea că vorbește despre o altă persoană și am pus-o să mi te descrie fizic. Erai tu, într-adevăr, deși, avea și aici, felul ei cu totul particular de a te vedea... ha, ha! Fabian și-a păstrat originalitatea, deși totdeauna mi s-a părut puțin excentrică... nu ți-am spus pentru că era total nesemnificativ, pentru că... intuiam reacția ta de acum. Una din calitățile tale majore e aceea de a trăi cu gravitate existența, precum și propria ta existență... dar tu conferi gravitate uneori și unor amănunte nesemnificative și atunci devii tu însuți ridicol...

— Se poate, se poate! murmură Minda și pe față i se putea citi buna dispoziție.

— De altfel, continuă Ludmila, totul era atât de nepotrivit cu tine, încât devenea ridicol, amuzant, hazliu. Este evident, ea nu te cunoaște deloc și repetă, probabil, părerea cuiva despre tine, a vreunui coleg mărunt și invidios, sau...

— Nu cred, întrerupse doctorul, a avut posibilitatea să mă cunoască, și încă destul de bine. Ți-am spus că am cunoscut-o la Nestorescu, un tehnician radio-electronist foarte priceput, la care m-am dus cu *pick-up*-ul ce trebuia controlat. La acest Nestorescu, care locuiește singur, împreună cu mamă-sa, într-o casă destul de mare, se adună uneori tot felul de lume bizară. Colegi, ingineri sau avocați, dar și antrenori de rugby, dansatoare de la Operetă, secretare de instituții pompoase, studente la Arhitectură... Odată am întâlnit acolo și un ofițer superior, care era însă în civil. Toate astea, constatate în câteva vizite, necesare, cu aparatele mele electrice, pe parcursul a câțiva ani, și din cele ce-mi spune el... de altfel nu se întâmplă nimic neîngăduit acolo. Se vine, se bea o cafea excelentă totdeauna, pe care el o primește de undeva, din străinătate, servită de mama sa, o femeie grasă, cu o expresie tristă, și se ascultă muzică de *jazz*, de bună calitate, de la Benny Goodman și Bing Crosby

până la Oscar Peterson, Bill Evans, Dave Brubeck, Miles Davis, Bob Dylan, *freejazz*, fără *pop* și muzică de dans, lucru în care gustul meu se potrivea cu al lui Nestorescu. Năvala aceea de lume atât de diferită mă alunga însă, de fiecare dată, și nu m-am dus niciodată la el fără să am nevoie de el. El, Nestorescu, nu-mi ia bani pentru reparațiile pe care le face, și pentru acest lucru îmi creează o serie de neplăceri, de incomodități. Nu pot să mă duc la altcineva și, în general, deși i-am făcut câteva contraservicii, voi știți, ideea de a fi cuiva obligat, atunci când poți să-l plătești, foarte simplu, e teribil de sâcâitoare. Ei bine, cu o asemenea ocazie am cunoscut-o și pe „doamna" Mia Fabian, care venise „să bea o cafea" și care părea în relații foarte amicale cu un fel de avocat cu studiile neterminate, un tip înalt, distinsoid, de-o mizeră eleganță sau de-o disperată eleganță, nu știu, un fel de Gregory Peck de pe aici, dintr-unul din satele din jurul Capitalei. Nu erau decât ei doi, afară de Nestorescu și de mine... de fapt, nu era niciodată prea multă lume deodată acolo, dar diversitatea obositoare a celor care veneau acolo mă indispunea, mă alunga, chiar atunci când aș fi vrut să mai întârzii încă o jumătate de oră, cafeaua lui, repet, și instalația sa de „Hi-fi" sunt unice... Eu sunt un ins greoi în relațiile mele private, neplăcut de greoi... epoca noastră, se pare, cere un tip psihologic mult mai mobil, insul capabil necontenit de relații noi, psihicul flexibil, mobil, apt de-o mare varietate de adaptări psihice, în conformitate cu noul relief psihologic al lumii, cu călătoriile rapide, cu mijloacele de comunicare atât de perfecte, cu această planetă care se micșorează îngrijorător. Eu, în privința asta, sunt un neadaptat și doresc să rămân astfel... eu am cultul unuia sau doi prieteni, aceiași pentru un deceniu, cel puțin, și-apoi eu nici nu am timp să cunosc mereu indivizi noi, să mă adaptez intern la tot felul de psihologii variate... dacă mă duc undeva, îmi place, în genere, să întâlnesc cam aceiași oameni, pe care să-i pot cunoaște, aprofunda... bineînțeles, și ei pe mine, să cultiv legături durabile, de profunzime. E, dealtfel, foarte incomod să te tot prezinți unuia și altuia și să-l ajuți să te pătrundă, să te intuiască și alte prostii de felul acesta, prietenii americane cu o spumă de conversație franțuzească. Mie-mi face plăcere să mi se cunoască în mare tabieturile,

preferințele, tipul meu de reacție, de a gândi... asta e ceva comod și practic, în același timp, practic într-un sens adânc, în sensul cultului unei relații, al unei afecțiuni reciproce... așa cum sunt împotriva celor care schimbă femeile, inși incapabili să aprofundeze un sentiment, inși care nu cunosc confortul unui sentiment care să-i învăluie adânc...

(Ludmila îl asculta cu un surâs ușor, pentru că felul acesta de a gândi al lui era exact ceea ce dorea ea de la el, ancora ei aruncată stabil în ființa lui, astfel ea îl recunoștea rapid și total, acest ins „demodat" și stabil trebuia să fie prietenul ei de o viață, soțul ei. „Suferim amândoi de aceeași infirmitate — gândea ea ascultându-l, cu o ironie falsă, satisfăcută adânc — suntem amândoi anacronici timpului nostru, prieteniei americane... speriați de facilitatea atâtora de a lega mereu noi relații, de a se adapta, aproape zilnic, la noi și noi fețe... Ceea e la fel? Probabil că da, un greoi, la rândul său, altfel..." Ciudat, să-ți auzi propriile-ți gânduri, nici măcar gânduri, ceva mai adânc, exprimate de altcineva! Da, și dacă luni în șir, ani în șir, cineva îți exprimă mereu, cu exactitate, propriile tale... nu idei, sau, mai bine, *idei ale ființei*, cum să nu-l recunoști, să nu ți-l apropii, să nu-l păstrezi, cu un fel de egoism chiar, un egoism necesar, un fel de altruism față de propria ta existență... Și Ludmila tresări și zâmbi încă o dată, pentru că Minda, în clipa aceea, ce ciudat, pronunța și el cuvântul „egoism".)

— ...Da-da, spunea el, eu recunosc sunt un egoist, dintr-un fel de egoism fac toate astea. Ca să revin, însă, la această Mia Fabian, în după-amiaza când am cunoscut-o (singura și ultima oară, afară, bine-înțeles de săptămâna trecută, cînd mi-a făcut onoarea să mă caute ca s-o pun în legătură cu contrabandiștii de medicamente...), ei bine, în după-amiaza aceea, asta se întâmpla cu aproape doi ani în urmă, nu știu cum s-a făcut, încât am vorbit foarte mult și despre multe cu acel avocat cu părul lins. Lucrasem intens o săptămână întreagă, în laborator și acasă, fără să văd aproape pe nimeni, și Nestorescu și cei doi musafiri ai săi erau primele fețe pe care le întâlneam. Cred că am avut un puseu adolescentin, în orice caz m-am trezit deodată vorbind, am vorbit despre Renaștere, câte ceva despre amintirile mele din Italia și marea emoție

care mi-a dat-o descoperirea sculpturii de dinainte de Michel-Angelo, Verrocchio și Donatello, din care se găsesc câteva piese magistrale la muzeul „Bargello" din Florența și care nu numai că explică apariția lui Buonarotti, dar îl depășesc în rafinament și în modernitate. Apoi despre *„le nouveau roman"* și despre arta abstractă, în general, și-apoi, nu știu cum, despre prof. Victor Papillian, pe care l-am cunoscut, și cenaclul său literar de la Cluj, despre afinitățile mari pe care le au oamenii profesiunii mele cu literatura și arta, care însă, din păcate, astăzi, abia se mai remarcă pe ici, pe colo, într-un mod cu totul izolat, semănând mai mult a diletantism decât cu o nevoie profundă, autentică, sistematică, cum era la noi înainte de război... Pe scurt, m-am pomenit debitând o grămadă de stupidități inteligente, nelalocul lor în fața celor doi străini, a avocatului și a femeii aceleia durdulii, în timp ce Nestorescu, care și el e un durduliu, meșterea la masa sa plină cu sute de piese mărunte, ascultându-mă cu capul plecat pe un umăr, surâzând ușor, din vanitate satisfăcută, probabil, că în casa sa se aud astfel de lucruri... *și* astfel de lucruri! Am vorbit aproape o oră numai eu, și deodată m-am uitat în jur, zăpăcit, realizând unde mă aflu. Dealtfel, e evident, iată cu ce impresie a rămas amica ta, „nonconformista", cum îi zici tu! Trebuie că lucrurile alea despre Renașterea italiană i se păreau foarte dubioase... probabil că își închipuia că am venit acolo să plasez niște medicamente străine și făceam un preambul viclean, vorbind despre colajele lui Severini și ale lui Kurt Schwitters, sau despre fascinanta „L'Estaque" a lui Braque, deși perioada lui cubistă nu m-a încântat niciodată prea mult!...

Minda începu să râdă, contagiat de cei doi, care râdeau în voie.

— Ce copilăros ești, sau te prefaci! spuse Ludmila, apropiindu-se de el și atingându-l ușor cu mâna ei subțire, foarte îngrijită, pe păr. Parcă tu voiai să le comunici celor trei de acolo ceva?! Precis că i-ai speriat, i-ai neliniștit puțin... cât despre părerea care și-a format-o Mia Fabian, n-are nici o legătură cu sporovăiala ta deplasată, care nu era, probabil, decât un fel de monolog! Ea a fost și rămâne o ființă practică și, în prețuirea care mi-o poartă, voia să mă avertizeze...

— Poate voia să-și bată joc de tine! spuse Minda.

— Te înșeli! Cum poate un om cu inteligența ta să fie atât de subiectiv, atât de prost?! Nu-ți poți închipui că există undeva, cineva, în fața căruia „marile tale merite" să nu sclipească, sau, mai grav, să provoace o impresie detestabilă? Cum poate un practician ca tine să fie atât de puțin practic, atât de neexperimentat... sau poate atât de vanitos, de ridicol de vanitos?!

— Eu nu sunt un practician! mormăi Minda. E interesant, adăugă el încet, ea voia să te avertizeze...

— Vorbiți prea mult despre femeia asta! spuse Ceea. Astfel de neînțelegeri se întâmplă curent... și mie mi s-a întâmplat de câteva ori să fiu luat drept altul! Odată, țiu minte, acest lucru mi-a produs chiar plăcere, era un sentiment al impusturii autentic pe care nu l-am încercat niciodată înainte! Era ca o furnicătură plăcută, ca un sfert de oră de chiul de undeva, un fel de incognito în propria-ți piele, ceva delicios...

— Da-da, făcu îngândurat Minda, dar cu atâta violență!...

— Dar e perfect hazliu! spuse Ludmila, apropiindu-se de fereastră, absentă sau plictisită deja de temă. Adăugă totuși: Nu realizezi ridicolul întregii ei revolte? Are haz pentru că părerea ei despre tine se opune perfect firii tale... defectele pe care ți le atribuie se opun perfect calităților tale, e un fel de caricatură involuntară... ceva extrem de comic!

— ...Da, ai dreptate! spuse Minda și, ridicând ochii, o privi o clipă uimit pe Ludmila, mai bine zis fixă uimit spatele ei, căci ea continua să se uite pe geam. Da, e ceva perfect opus! Fascinant, nu-i așa? Cu totul fascinant, nu-i așa? el întoarse capul privindu-l pe Laurențiu.

Acesta dădu din umeri:

— Chiar fascinant... nu cred. Ludmila are dreptate, e comic, e hazliu... faptul că există așa ceva, un om în care tu te poți răsfrânge astfel...

— Dar bine... făcu Minda cu un început de exaltare, ea, această femeie, există, e reală și e sinceră! În ochii ei, pentru ea, eu exist astfel, nu? Inteligența mea e platitudine, cunoștințele mele sunt dubioase, cariera mea e o șarlatanie, nu?!

— Sigur că da, dragule! spuse Ludmila, întorcându-se și reîncepând să râdă văzându-i figura uimită. Realitatea e comică, nu? Ce credeai, că

te reflecți în ochii tuturor femeiuștilor ca un fel de doctor Faustus, combinat cu Don Juan?!

— A, nu, nu, murmură Minda, întorcând capul, nu, bineînțeles că nu... dar aici e altceva... sau...

Cum doctorul nu părea că vrea să mai adauge ceva, Ludmila începu, cu multă însuflețire, să povestească despre o expoziție de ceramică și obiecte țărănești, făcute din lemn, pe care o văzuse cu o zi înainte. Ceea îi răspunse ceva și, nu se știe cum, se ajunse la cuvântul: cinic.

— Ăsta e unul din cuvintele care și-au pierdut înțelesul! îl auzi Minda spunând. Și, în mod reflex, întrebă:

— Ce cuvânt?

— Cinic. E un cuvânt total devalorizat, a început să prindă cele mai contradictorii sensuri. Nu mă refer, bineînțeles, la cele din dicționare, care n-au nici o influență asupra limbii vorbite... cinic a ajuns să însemne un ins impertinent sau unul care nu se formalizează prea mult de uzanțe. Cinic înseamnă pentru unii și excroc sau, direct, sadic. Sensul lui adevărat e, ciudat, foarte rar întrebuințat. Și e curios că...

În clipa aceea sună telefonul. Minda voi să-l scoată din priză, dar Ceea îi făcu semn să vorbească și, după o secundă de șovăire, doctorul ridică receptorul. După câteva clipe de ascultat în receptor, îi privi nedumerit pe ceilalți doi, care tăceau, apoi dădu din umeri și spuse:

— Bineînțeles... bineînțeles! Să ne dăm o oră... ce, ești jos?... Bine, dar... a, nu-nu... mă rog, cum vrei, deși... da, mă rog, dacă e atât de necesar!... Da, urcă... nu-nu, poți să urci! Mă deranjezi, râse doctorul ușor crispat, dar dacă vrei neapărat... urcă!... Ceva plicticos, se scuză el, așezând receptorul, ceva total plicticos și neașteptat: cineva pe care nu l-am văzut de aproape douăzeci de ani, Bibi Medoia, un fost coleg de liceu... ce stupid! Stupid, dealtfel, sunt și eu, el e pe undeva în provincie, inginer sau așa ceva, și, probabil, felul ăsta de a năvăli arată trepidația vieții adevărate nefalsificate... antisnoabe! Sunt curios, acum că tot vine, cum arată? Era mic, subțire, cu un păr moale, feminin, ondulat, un individ plin de farmec, câțiva ani am făcut un cuplu. Era un mare amator de muzică clasică, mai bine zis era colecționar de discuri, avea tot ce e mai

important din Bach, Beethoven, Brahms etc., concerte, simfonii, la el am auzit primele partite pentru vioară solo de Bach, cu Enescu, și toate astea implicau un veritabil eroism, erau discuri de ebonită, și o simfonie beethoveniană atârna vreo zece chile... Ha — râse doctorul, deodată bine dispus, părând că nu bagă de seamă figura contrariată a Ludmilei, care își vedea distrusă după-amiaza ei — Bibi Medoia! Tatăl său, ceva șef de birou la Administrația Financiară sau așa ceva, a fost arestat peste noapte, nu se știe pentru ce, și săracul Bibi a făcut tot cursul superior al liceului și facultatea cu spaima în suflet, cu hainele jerpelite, mutându-se la cămin, întreținut vag de o mătușă de-aiurea. Am auzit apoi că tatăl său a supraviețuit, s-a întors și... n-am ce să fac, trebuie să-l suportați!...

Capitolul IV

Laurențiu încercă să spună ceva, apoi Ludmila, nimic nu se lega însă. Toți trei așteptau crispați să se întâmple un lucru neplăcut, nedorit, de neoțolit, sosirea acelui Medoia care își revendica un drept pe care nu-l mai avea de mult, dacă îl avusese vreodată, care venea sub forma unei stafii... o stafie corpolentă, cu picioare scurte (se văzu atunci când intră) excesiv de gălăgios, cu o sticlă de licheur ieftin în mână, chel, fără urmă din acel păr mătăsos de care amintise doctorul, cu un cap gros, rotund, răsuflând zgomotos pe nările mari, păroase, cu brațele scurte, rotunde și tari, cu doi ochi albaștri, limpezi, surprinzători, atât de nepotriviți cu el însuși încât erau mereu uitați de îndată ce-i părăseai figura și care reapăreau apoi ca un miracol nedorit, nepotrivit, un miracol de prost-gust. Se simți obligat, de la început, să vorbească mult, ceilalți făcură la fel, vrând să-și ascundă antipatia spontană care-i cuprinsese față de musafir. El se simțea stingherit față de propria sa realitate așezată brusc în fața celor trei siluete străine, distante, grețos de politicoase, jignitor de manierați, de distinși, de ireali. El însă, Medoia, era extrem de real, brutal de real, concret, pe măsură ce amfitrionii își pierdeau tot mai mult din substanță, din realitatea lor puțină, cedându-i-o (așa părea!), renunțând la ea ca la un lucru, ca la un obiect excedentar, una din acele poveri de care abia aștepți să scapi, ca de-un coșmar sâcâitor, de isteria stinsă a gesturilor mărunte, necesare, de neocolit, a surâsurilor repetate aruncate în gol, cu oboseală definitivă a buzelor, murdărite astfel. Minda propuse

un vin, din cel din care beau el și Ceea (Ludmila nu bea), un vin adus de el, cu propria sa mașină, din jurul Tulcei. Musafirul privi însă de departe, bănuitor, vinul și-l întrebă pe doctor dacă n-are „ceva tărie" în casă. Minda aduse o sticlă de horincă ardelenească și una de coniac „5 stele". Medoia, după o scurtă șovăire, opină pentru coniac, dar când Minda umplu un pahar, musafirul adăugă: „Lasă și sticla aici, pe masă!" și gazda se supuse, surâzând, simțind însă, peste umerii săi, figura Ludmilei ce înghețа.

— Îți amintești de... Cutare? întrebă musafirul.

Era răsturnat comod în unicul fotoliu de piele al încăperii, după ce sorbise jumătate aproape din paharul de coniac aflat în fața sa în felul acela specific în care beau oamenii obișnuiți să bea cu regularitate, și anume: lichidul se topește miraculos la atingerea buzelor doar, niciunde nu se simte, sau nu se vede, alunecarea undei fluide pe traiectul gastric, gura nu trădează nici ea, în vreun fel, lichidul conținut, doar nările se umflă ușor, abia vizibil, de parcă ele l-ar aspira, cu o ușurință plină de haz. Expresia feței nu trădează nimic ca la nebăutori, unde ochii se îngustează sau se crispează, gâtul emite un fel de sunet gâtuit, sufocat, iar întreg trupul are o abia simțită revoltă amuzată împotriva violenței alcoolului. Nu, aici nu se întâmplă nimic, absolut nimic. Peste tot e liniște, relaxare, calm, aproape absență, de parcă gândul ar fi concentrat în altă parte, asupra unor treburi evident mai importante, iar când paharul din care lichidul, cum spuneam, s-a evaporat miraculos, parcă pe un alt orificiu decât pe cel indicat, e golit și când toată lumea privește cu o anume stupoare recipientul gol, singurul spirit liniștit e tocmai cel în care s-a vărsat — sau s-a „aspirat" — acel lichid violent și periculos. El privește în jur senin, sau reîncepe să vorbească despre ceva cu haz sau nu, chiar abordând sau continuând un subiect grav, așezat, neobservând nimic deosebit, nimic schimbat, nici în el, nici la ceilalți. Astfel că privirile lor amuzat-speriate, gurile lor contractate, toată mărunta lor agitație te poate face foarte bine să crezi că în ei s-a vărsat de fapt lichidul acela roșietic sau alb-cristalin, oricum, mai degrabă în ei, atât de neliniștiți și de crispați, decât în bărbatul acela grav și demn, liniștit-demn, care își

toarnă cu seriozitate un alt pahar, până la vârf (în dispreţul liniştit al etichetei care cere ca orice pahar să fie umplut doar până la jumătate sau trei sferturi), şi din nou făpturile acelea atât de neliniştite din jur încep să se agite, deşi paharul e încă plin, atât de „frumos-plin", s-ar putea spune, şi atunci eşti cu adevărat tentat să crezi că oamenii aceia sunt cu mult mai laşi decât cel ce bea cu adevărat. Îl bea oare cu adevărat?! Nimic nu lasă să se vadă acest lucru, această „realizare" s-ar putea spune. El rămâne în continuare acelaşi, vorbeşte calm, binevoitor, îşi şterge din când în când ca orice om serios transpiraţia de deasupra buzei superioare şi de pe bărbie, cu palma mâinii drepte, într-un gest scurt şi foarte îndemânatic, pune picior peste picior, vorbeşte mereu, bineînţeles nu uită să râdă acolo unde trebuie, pufăie pe nări acolo unde trebuie — evident, acolo unde consideră el că se potriveşte, că se „cere" — tresare apoi şi se îndreaptă din fotoliul său pentru că a uitat să-şi reumple paharul (cu câtă siguranţă urcă lichidul roşietic până sus, ameţitor de sus, o infimă fracţiune dintr-un centimetru îl mai separă de buza subţire de sticlă), se reaşează apoi la loc, fără să bea imediat, a, nu, cu o indiferenţă, cu o nonşalanţă de parcă ar fi umplut pur şi simplu paharul altuia, ajutând gazda atât de neîndemânatică în oficiile sale şi... ciudat, încet-încet se liniştesc şi figurile crispat-neliniştite din jur, alcoolul acela puternic, e evident, şi-a făcut efectul. Bineînţeles, din nou asupra lor, mereu asupra lor, i-a amorţit, le-a trezit un mic zâmbet ambiguu şi stingherit pe figură, care a şters spaima aceea măruntă şi caraghioasă, o spaimă nelalocul ei, fără motiv. Conversaţia poate continua acum, în linişte, cu toată seriozitatea necesară, şi domnul acela *„trapu"*, cu toate semnele unei vitalităţi sută la sută aruncă şi el o privire scurtă, circulară, satisfăcut, în fine, că toată lumea se poate dedica, se poate concentra, intelectual şi moral, asupra temei în discuţie. Teama aceea diletantă, puerilă, de alcool a dispărut, el a urcat repede şi voios în vasele comunicante ale făpturilor din jur şi i-a anesteziat uşor, scoţându-i din sâcâiala măruntă şi atât de burgheză a atâtor triviale inhibiţii. De-acum înainte, ei vor putea cu toţii împreună să dezbată atâtea idei mari şi captivante, atâtea probleme cu adevărat majore pe care secolul nostru le pune în faţa atâtor oameni cu simţul

răspunderii, a unor inși care nu vor să se „strecoare", să se „fofileze" pur și simplu, ascultând doar de meschinele imbolduri ale instinctului de conservare. Nu, hotărât că nu...

— ... Îți amintești de Cutare? spusese Medoia. (Cutare purta numele de Sârbu.)... S-a însurat a doua oară și s-a transferat la Turnu-Severin. Copil bun, tot așa vorbește, parcă trage unul un dulap, pe podele, dar... apropo, pe Eremia l-ai mai văzut? Nu? A, e mare acum, e directorul bibliotecii județene din C., tâmpitul ăsta care în tot liceul făcea comerț cu romane polițiste! Dar, mă rog, ăsta-i drumul culturii, poate că... se zice că lectura amestecată dă precocitate! Mă rog! Eremia s-a ajuns însă, pezevenghiul, are în total opt bibliotecare în subordine, și asta numai la centrală! Mai pune și filialele! Și nici una peste treizeci și cinci! Din când în când, așa mi-a spus, mai pasează câte una și vreunui tovarăș de la Consiliul popular sau la județeană, asta, bineînțeles pentru o alocare suplimentară de fonduri pentru carte, nu mare, una mică-mică, dar iată că depozitul de cărți se mărește și tot mai mulți oameni ai muncii, nu așa... Eremia, copil bun! Are soție, doi copii, e la fel de grăsuț ca în liceu... m-a întrebat de tine zău! „Eminența noastră cenușie ce-o mai fi făcând?!" mi-a spus, credea că eu te-am mai văzut, știe că eu mai umblu prin București. Nu știu de ce-ți spune așa! Cine știe ce și-o fi închipuit el că înseamnă „eminență cenușie"? Nu-i nimic, trebuie lăsat la locul lui, e un copil bun! Apropo, chestia, scandalul cu Vuia?! Formidabil... Fii atent, copile! Vuia ăsta — se adresă Medoia binevoitor și spre ceilalți doi — era un individ frumușel încă din liceu; avea voce frumoasă, tenor parcă, își lăsase din clasa a șasea o mustăcioară mică, englezească, mai avea, ții minte, un pardesiu foarte bine croit dintr-o stofă englezească pe care-l purta foarte calm, până târziu, în vară, mă rog... când trecea pe sub ferestrele liceului de fete „Iulia Hasdeu" (acum îi zice numărul doi, probabil că nu e ceva în regulă cu bătrâna) era cutremur mare. Pentru că a rămas de două ori repetent din cauza lui Simu, la istorie deci, Vuia și-a pus în ambiție să se facă profesor de istorie și a reușit, al dracului! A intrat și în partid și a fost repartizat de la început chiar în oraș, îți dai seama ce bucurie pe babacii lui, să-l știe pe copilaș lângă ei, nu înotând

cine știe prin ce noroaie!... *Bref*, s-a aranjat Todică și la liceul nostru și la cel de fete, și la amândouă la cursul superior, și cu toate că era a treia oară divorțat și a treia oară însurat, le-a intrat pe sub piele și la unul de la partid și l-au numit instructor pe linie de partid cu liceele, sau așa ceva... În orice caz, stătea bine, cânta frumos, și-a cumpărat mobilă, elegant, parfumat, mă rog când venea un străin prin oraș, sau la câte o masă comună, nu-ți era rușine când te uitai la el! Nenorocirea însă a făcut că profesorii trebuiau spre sfârșitul anului să dea meditații, gratuite, bineînțeles, la elevii corijenți sau și la ăilalți, dracu să-i ia, *bref*, Todică, săracu, a fost prins cu o fată dintr-a zecea într-o sală de clasă, numai ei doi, singurei... sau nu, ea, fata adică, a vrut să-și facă raclaj în luna a patra sau a cincea, și toată chestia a ieșit la iveală, ea a plâns și a spus că de la meditație adică... pe scurt, o nemernică, care a pus ochii pe el, o copilă din astea de azi, emancipată, și prin luna a șasea, Todică a trebuit să se cunune cu ea (se pare că era tocmai în divorț și de cea de-a treia nevestică), așa că s-a potrivit bine. Numai că ticăloșii ăia l-au dat afară din partid și l-au și trimis nu știu unde dracu, la țară, i-au luat diploma sau l-au amenințat doar că i-o iau în caz că la alte meditații, nu așa... sau dacă divorțează de fosta elevă habar n-am! Acum săracu Todică bate drumurile la București cu memorii, se pare că a fost și un fel de lucrătură, știi cum sunt invidiile în provincie, deși, recunoaște că a ajutat și el cu ceva... are pe nu știu cine, el zice că are un ștabuleț, care i-a promis că dacă... prostii! Ce modă și asta, acum, cu meditațiile?! Pe vremea noastră elevii trebuiau să învețe ca șobolanii, și care nu, îl lua mama dracului! Așa, mă rog, o întinzi de-acasă, zici că mergi la meditație, mai apare și câte-un profesoraș cu un raglan frumos, parfumat, inteligent!... Todică mi-a spus că Tarcău, directorul adjunct al liceului nu știu cum îi zice, face chestia asta cu meditațiile de ani de zile și nimeni nu... știi, acolo e și seralul, și Todică îmi spunea că Tarcău ăsta, precum și directorul, Julzan, au împărțit diplome la inși cât de cât reprezentativi de pe la Consiliul Popular, O.C.L., mă rog... din localitate, încât poate să dea meditații până la anul două mii și tot nu... știi că a venit o dispoziție ca să-și completeze studiile altfel îi zboară, așa că îți dai seama... nu mai

merge, așa să fii cu trei clase și să răspunzi de nu știu ce sector. Diploma tovarășe! La învățătură! Cine nu-și completează studiile, afară! La munca de jos! Fără pardon! Așa că... îți dai seama!... Ștefănel, săracu, știi că e nebun... e la fel ca acum cincisprezece ani. Familia a crezut la început că e din cauza femeilor, adică din cauza abstinenței sexuale, și i-au adus o țigancă, una Ghizela, promițându-i că dacă se culcă cu Ștefănel și, bineînțeles, se înzdrăvenește cât de cât, îi transcriu o jumătate de casă pe numele ei... săracu Ștefănel! Era unul dintre cei mai buni din clasă, colabora la *Ziarul științelor* încă din clasa a doua, ierbare și insectare ca el nu mai avea nimeni! Și la facultate, la Chimie industrială, până în anul trei, când l-a lovit nenorocirea, se pare că făcea foarte bine față! Pe Ghizela aia, însă, nebunu a dat-o afară, se apropie, ca și noi, acum de patruzeci, e cast și așa va rămâne până la sfârșit, stă într-o cameră dosnică, întunecată, și când vin să-i aducă mâncare se ascunde sub masă și trage peste el fața de masă, ceva lucrat în casă, cu franjuri... săracu Ștefănel, tu știi că eu am fost prieten cu el, îl admiram, eram convins că va ajunge o celebritate în viață! Păcat! Mai bine i-ar sta tovarășului profesor Vuia să-și tragă fața de masă cu franjuri peste cap, dar uite, vezi... Dumnezeu are planurile lui!... Pe Joloncovschi l-ai mai văzut? Ții minte, el a fost deportat în Bărăgan, cu familia... cum, nu ții minte? Cum dracu... bineînțeles, prin '50, taică-su nici măcar nu era chiabur sau așa ceva, era un simplu popă, dar era, se pare, într-o comună foarte înstărită și... în sfârșit, habar n-am, știi cum era atunci, te lua la plimbare și după cinci ani, în cel mai bun caz, îți cerea sincer scuze, ha, ha! Că a fost o greșeală, știți o confuzie de nume, cineva ranchiunos, care, nu așa... în sfârșit, bine că s-au terminat și astea! Măcar familia lui Joloncovschi, ai lui Vlad, i-au strămutat doar, le-a luat tot ce aveau și i-a dus nu știu unde, în Bărăgan, unde erau strămutați o grămadă de chiaburi din Banat, elemente ostile colectivizării (era adevărat, se pare, după ce i-a dus, ai văzut ce repede s-a făcut colectivizarea...), și a trebuit, fiecare familie, indiferent, să-și clădească casa, din chirpic, din ce putea, să-și câștige pâinea din munca câmpului, cât era câmp, că mai mult erau mlaștini pe acolo... dar, mă rog, ce, mlaștinile nu pot fi asanate?! Vlad s-a întors, cu

ai săi, prin '56, ca și ceilalți, a făcut armata și acum e contabil la spital! S-a însurat, are o fetiță, își face casă acum, n-o duce rău! E la fel ca în școală, sfios, timid, nu bea deloc... zău, mai mult bea nevastă-sa! Copii minunați! Îi vizitez regulat când trec prin oraș, anul viitor ne-am propus să facem împreună concediul la Sovata! E o familie care-mi place, și-apoi eu, mă, eu țiu legăturile cu vechii colegi, cu vechii prieteni, nu m-am distanțat ca tine... carieriștule! Ciocoiule! Toată lumea se plânge că ești distant... că nu scrii, sunt unii, cei mai mulți, care nu te-au văzut de douăzeci de ani, prin ziare ce se mai aude de tine... nenorocitule!

Minda râdea, bine dispus, Medoia începu și el să râdă, râdeau cu toții.

— ... Berețariu, săracu, știi că a murit!... Nu-nu, n-a fost un accident de mașină, a fost un accident C.F.R. dacă pot să mă exprim astfel... era într-un accelerat București-Timișoara și undeva, pe la Balota, parcă, trenul și-a luat avânt, într-un mod suspect se pare, la vale, și lumea a intrat în panică, s-a zis că s-au ars frânele și alte prostii... era noapte, și Berețariu, săracu, a sărit de pe scară și a nimerit exact peste un pod, a căzut pe planșeul de beton, de la o înălțime nu prea mare, dar... se zice că nevastă-sa s-a și logodit cu altul! Ce prostie, să te logodești după ce ai fost măritată o dată! O dată în viață te logodești, atunci, la douăzeci de ani! După aia, gata! Te însori, divorțezi, te-nsori, divorțezi, și-așa mai departe, da' logodna o lași! Nu se face, nu-i frumos! Ce-i asta?!... Eh, ce m-aș mai logodi și eu o dată, ce zici, bătrâne...?! Câți copii am? Trei... până acum. Trei fetițe dulci, minunate, parșive! Le face tata contabile sau infirmiere-șefe sau responsabile de alimentare... trei curviștine mititele, cea mai mare are nouă ani și e premiantă! Scârbos! Singura condiție e să treacă clasa, dar, mă rog... mă-sa e cu ambițiile sociale! Le-am făcut târziu, n-am știut cum se face... he, he! Marcu are un băiat care termină liceul! Da-da, Marcu e tehnician veterinar, n-are licență ca noi doi, dar câștigă de trei ori cât mine. Umblă să vaccineze câinii, și cum nu-ș' ce mă-sa ser le dă, mor jumătate din ei, patruzeci și nouă la sută, cum zice el, și să vezi ce bacșișuri încasează ca să-i vaccineze numai din doi în doi, sau din cinci în cinci, în ultima vreme! I-e și lui greu, vrea să-și ia o mașină, și numai cu salar', știi tu! Dar ce, parcă tu știi? Voi, doctorii,

parcă nu primiți peșcheșuri de tot... a, tu ești universitar, ai dreptate, tu ești un pârlit de universitar, un pârlit de savant! Eh, ce să-i faci, dacă n-ai vrut să vii la țară, acolo îți găseam ceva așa să-ți tragi zilele de azi pe mâine! La noi nu moare nimeni de foame... cum îi spuneam lui Gicu, deunăzi, ăsta e un coleg de șantier, cu mine: „După ce că ducem mizerie, ne mai și îngrășăm, ha ha!"

Medoia continua să pălăvrăgească, bine dispus, sticla de coniac din fața lui, din care bea singur, se golise mai mult de jumătate. La un moment dat, pe neașteptate, în mijlocul uneia din frazele sale, se întoarse spre Ceea, despre care probabil că avea o foarte vagă idee cam cine ar fi putut fi, și-l întrebă:

— ...Noi ne-am luat cu ale noastre și am uitat că... eu am intrat aici pe o discuție, cred... ce vorbeați?!

— Noi? făcu Laurențiu, surprins și roșindu-se ca un licean. Vorbeam despre cinism!...

— A! făcu Medoia, privind cu discretă duioșie sticla din fața sa, lăsându-se înapoi, pe spătarul fotoliului. Despre cinism... Interesant!...

Mai făcu de vreo două ori: „Interesant", mulțumit de sine însuși, absent, apoi întrebă din nou, de data asta fără să se obosească să privească pe cineva anume, ci, tot așa, cu bunăvoință, privind în gol:

— Asta e la modă acum... pe-aici?!... Vreau să zic cuvântul ăsta cinism sau... ce discutați!...

— Nu-nu! se repezi Ceea, impulsiv, și Minda se surprinse privindu-l cu antipatie, pentru că își dădea seama că Laurențiu vrea să fie politicos cu fostul lui coleg. Nu cinism, ci cinic. Tocmai făceam observația că acest cuvânt, mai bine zis sub acest cuvânt se înțeleg astăzi cele mai surprinzătoare lucruri, afară de... vreau să zic, sensul său adevărat, primul său sens, nu e folosit deloc, nu e simțit deloc...

— Da-da... se poate! făcu Medoia, concesiv, moale. Probabil că aceasta era ideea lui despre politețe, așa cum și Ceea avea una, aceea a spontaneității.

Apoi Medoia se întoarse spre Ludmila și spuse, privind-o mieros:

— Și duduia ce crede? Ce părere aveți?...

Și fața lui surâdea ușor, ceva onctuos, o groasă amabilitate se îndrepta spre logodnica lui Minda, și Ludmila înțepeni, în ciuda voinței ei, iar când răspunse, vocea ei suna ca o hârtie:

— Nu vă preocupați de părerea mea! Era o discuție ca oricare alta... o simplă...

— A, spuse Medoia, făcând o mișcare în fotoliul său și un zâmbet satisfăcut i se lăți pe față, duduia nu mă crede apt pentru o discuție așa, mai... à la București! Mai intelectuală, așa...

Minda se crispă auzind a doua oară acel „duduie" pe care el i-l adresase ironic femeii aceleia, Fabian, acum adresat logodnicei sale. Se ridică, trecu în biroul său, reveni, își făcu ceva de lucru cu o sticlă de apă minerală, pentru că voia să stea câteva minute cu spatele la cei trei, sau la cei doi, Ceea și ea, fiecare în felul lui, se crispa acum de dragul său, aveau, probabil, amândoi senzația unuia căruia i se urcă o gânganie pe umăr, lucru pe care musafirul îl simțea. Îi era insuportabilă această senzație de falsă superioritate care se căscase între musafirul său și cei doi prieteni ai săi, poate chiar între el și celălalt... el nu trebuia să vină, poate, dar acum era aici și ce se întâmpla era intolerabil... deși nu se întâmpla nimic, aparențele erau încă salvate, și tocmai această salvare a aparențelor era o formă a grosolăniei lor, a falsității lor, a celor care trăiau într-un mediu închis, într-o castă poate, cum sunt atâtea zeci, și, iată, în casta lor pătrunsese o gânganie care... care... poate și el, la rândul lui, își avea propria sa castă... una mai așa, mai de „serie", a inginerilor din provincie, exista oare așa ceva? Cei peste, să zicem, trei mii pe lună, cei care câștigă în jur de cincizeci de mii, cum ar zice Balzac...

— ...Și noi, tocmai spunea Medoia, după ce golise din nou, netulburat, o jumătate de pahar de coniac, fără să ție seamă că în jur nu se bea deloc, avem, bineînțeles, discuțiile noastre... discutăm chiar foarte mult, am un coleg, Molnar îl cheamă, e român, cu toate că numele... ei bine, ăsta citește colosal! Vine de pe șantier și se-apucă de citit! Și tatăl meu, săracul, citea foarte mult... tu l-ai cunoscut pe tatăl meu, nu?! A murit acum câțiva ani...

Și o clipă părea că se va afunda iar în vreo istorioară care se mișca în jurul vreunui fost coleg de liceu, din lumea aceea atât de populată, de pestriță și de vie, care fusese și a doctorului. Tăcu însă, privind mulțumit, îngăduitor, în fața sa, și Minda aduse sticla de horincă și își turnă un pahar plin ca al fostului său coleg, pe care îl dădu jumătate pe gât.

— Ia te uită! făcu Medoia. Bravo! Asta zic și eu că... că știți că pe măsură ce se golește sticla asta din fața mea, mă chinuie tot mai mult părerea de rău că nu am atacat țuica aia ardelenească, ha, ha!

— Nu-i prea târziu nici acum... spuse Ludmila, zâmbind, plictisindu-se. Dacă vreți, vă ținem și noi... adică eu, companie... horinca asta i-a adus-o lui Minda (ea îi spunea mereu pe numele de familie) prietenul său Pupi, de la Cluj...

— Pupi? făcu Medoia, uimit. Ce-i asta?

Și Ludmila izbucni într-un râs mărunt, care-l crispă încă o dată pe Minda, și adăugă repede:

— Un prieten, un coleg, doctorul Mărgineanu... un fost coleg de facultate!

— Pupi!... făcu din nou Medoia cu un fel de consternare, și cu această consternare pe față, goli ce rămăsese în pahar, a doua jumătate, bineînțeles.

Pentru că el golea paharul, ceilalți putuseră să învețe acest lucru, deja, din două înghițituri, deși era un pahar măricel, pe care Minda, nechibzuit, i-l pusese în față. Nechibzuit? Da, pentru că un pahar identic își luase și el, pentru horinca lui, ca să nu-l jignească pe musafir, deși e problematic dacă acesta observase „finețea" doctorului. Ludmila își luă singură un pahar mic, în care Minda îi turnă horincă, și ea își muie buzele, cu ochii sclipind. Chiar și Ceea dădu pe gât paharul său de vin și rugă să i se mai toarne încă unul. Medoia îi privea amuzat, îngăduitor ca o cloșcă, pe noii săi prieteni, care se avântau cu atâta bună-creștere, vrând să-i țină de urât, măcar în acest fel, lui, intrusului. De fapt, doctorul era singurul care bău cu adevărat un pahar din acea teribilă horincă, care oscila în jur de cincizeci de grade, de „focuri", cum se zicea, dintr-un fel de ciudă disperată și neputincioasă pe el însuși și pe ceilalți doi, apropiați lui, pe

care ar fi vrut din suflet să-i vadă plecați, încetând să mai joace comedia aceea stinsă a politeței. El, oricum, nu bea din politețe, și, cu acest sentiment, își mai turnă un pahar. Medoia îl privea cu un fel de duioșie ironică, iar Ceea spunea tocmai, răspunzând unei fraze a Ludmilei pe care doctorul n-o auzise sau o uitase:

— ... Ce legătură are asta? Aici e vorba de un fel de idiosincrasie față de un cuvânt... un fel de antipatie a românului față de cuvântul catolic... papistaș sau papistășesc, așa cum e întrebuințat de anumiți istorici, peiorativizat. Uite, polonezii au o mie de ani de „papistășism", și acest lucru nu le-a înmuiat ființa națională, nu i-a înmuiat, nu i-a dezmembrat!

— Același lucru a făcut la noi ortodoxia! spuse Ludmila, fumând.

— E adevărat, rosti cu un fel de vehemență Ceea, dar ne-a ținut în aria greco-balcanică-slavă! O Grecie, însă, fără antichitatea greacă, un slavism fără Dostoievski! Ne-a ținut, vreau să zic, departe de Occident, de instituțiile lui, de moravurile lui, de cultura lui... eu am fost anul trecut la Cracovia: imaginați-vă tot centrul orașului e un fel de Florență, mai mohorâtă, mai nordică, imaginați-vă, să crești, să copilărești între asemenea ziduri, să fii dus la biserică, unde să asculți corale de Händel, Bach, arii din Palestrina, Monteverdi... aceste lucruri se impregnează în individ, determină o societate, creează structuri stabile, clare, cu care nu se pot face compromisuri fundamentale... formează în insul social ideea de libertate, o idee profund europeană, care a dus la laicizarea culturii, la Renaștere, în definitiv... ce atâta teamă de un cuvânt?!

— Nu uita, spuse Ludmila rece, ea nu se aprindea niciodată la astfel de discuții, la noi ortodoxia asta greco-slavă, de care spui, a adus tiparnițele, a răspândit scrisul tipărit și limba română...

— Știți ce sunt eu? se amestecă și Medoia. Eu sunt greco-catolic. Eu n-am semnat...

— Ce anume n-ai semnat? întrebă Minda. Apelul Păcii?...

— Nu-nu! făcu Medoia, punând picior peste picior. Nu mai ții minte, la noi era o episcopie greco-catolică, care a fost desființată în '48?!

— Nu-i adevărat, spuse Ludmila, biserica unită s-a contopit cu biserica ortodoxă în '48 sau '49 și... era de fapt și o stupiditate să existe

două biserici românești, care, tocmai, slăbeau unitatea noastră de credință, de rezistență...

— Va să zică tu ești greco-catolic? îl întrebă doctorul zâmbind, pe Medoia. Ești unit... unit cu ce?

— Cum cu ce? sări Ceea. Unit cu Roma. Și eu aș trece astăzi la această biserică, dacă ar mai exista...

— Nu-ți dai seama, spuse cu gravitate Ludmila, înființarea acestei așa-zise biserici a fost o deriziune, o încercare a ungurilor de a slăbi rezistența românească din Ardeal, uniți în jurul ortodoxiei, care apăra ideea de națiune, de...

— Ungurimea papistașă! râse Laurențiu, ridicând paharul, din care uită să bea apoi.

— Da-da! făcu cu seriozitate Ludmila. A fost un grup de preoți, pe la 1800, care, atrași de niște promisiuni sau avantaje materiale oferite de unguri... .

— Nu 1800, făcu Medoia, ci 1700, episcopul Atanasie, care...

— Da... spuse Ludmila, privindu-l puțin deconcertată pe inginer. În definitiv...

— ... Și avantajele materiale au fost burse de studiu la Roma, adăugă Medoia, din care s-au întors unii, care...

— Cum, unii? făcu Ceea cu indignare. Micu Klein, Popa Maior, Șincai... Școala ardeleană, singurul mare curent românesc cultural-politic! Pentru că aceste burse, în loc să dizolve rezistența națională, au întărit-o în mod neașteptat, au adus argumentele originii noastre latine.. auziți? Argumentele! Ceea ce visau Miron Costin și Dimitrie Cantemir, ceea ce ei încercau să deducă, să anticipeze, cu modeste argumente filozofice, toponimice, tinerii ăștia care „și-au trădat dreapta credință" au demonstrat, ei au adus dovezile din biblioteca Vaticanului, istoria cuceririlor Romei, coloana lui Traian etc. Astea nu mai erau intuiții sau semantică măruntă, discutabilă... dovezi, dovezi, o uriașă bucurie: era certitudinea, revelația!

— ... „Marius Chicoș Rostogan"! spuse, râzând, Minda.

— Sigur că da! spuse Ceea cu o înflăcărare deplasată, care-i diminua forța de convingere. Marius Chicoș Rostogan era un european! Un

postiluminist, de provincie poate, dar asta răzbate chiar prin caricatura pe care i-a făcut-o Caragiale, acest *graeculus*, care, bineînțeles, nu vedea decât umorul... șarja, peste tot! Dar înaintea lui Chicoș Rostogan a fost Heliade, un oarecare Heliade-Rădulescu, cu mult mai ridicol decât Mariu-Chicoș, de care însă maestrul, nenea Iancu, n-a mai îndrăznit să se atingă, deși acest pașoptist exaltat și fricos era cu mult mai ridicol decât pedagogul nostru de școală nouă, cu italienismele și cu mantila sa albă, pe care o fâlfâia la Paris, interesându-se discret în scrisori dacă se poate întoarce în țară fără pericol... ridicolul, își închipuia, se măgulea cu ideea că cineva voia să-l închidă! Bineînțeles că era un ridicol, un *caraghios*, cu toți erau niște caraghioși, stârneau râsul și pe vremea aceea, nu numai acum... și-acum îmi vine să mor de râs când citesc: — ...A, bellă ești Dilecto și capellura-ți blondă / De voluptate peplu, ca crinii lui Amor / Cu buclele lui Phebu te-ammantă, te circondă / Electric radioasă... Te acoperă, că mor!...

— Asta-i ceva tipic românesc, să râzi de totul, chiar de propriile tale necazuri, suferințe! Aceasta-i o supapă națională, și în felul acesta am reușit să rezistăm, sublimând în râs, într-un râs autentic, necrispat, ceea ce era fatal... râsul ăsta, șarja asta de care spui, e o dovadă de vitalitate, până la urmă, o formă...

— Nu totdeauna — făcu Ceea, încruntat, bând din pahar din pură distracție — nu totdeauna! Poate fi și o formă a deturnării unui adevăr prea grav, a unui adevăr care te poate ucide sau... sau schimba!

— Păi asta spuneam și eu... spuse Minda, privindu-l cercetător pe Medoia.

— Nu-nu, replică Ceea, din nou cu o violență inutilă, tu vorbeai de sublimare, de încercarea colectivă sau individuală de a ține piept, de a rezista istoriei, care era uneori absurdă, dizolvantă... vorbeai de o deturnare a atenției, de fapt, a stării de spirit, binefăcătoare poate, precis, nu poate, de cele mai multe ori... dar uite că din toate acestea a rămas râsul, deprinderea asta de a lua totul în râs, chiar și ceea ce nu trebuia... Mariu Chicoș ăsta e de fapt Gheorghe Lazăr, care deschide prima școală în București și...

— Haide-haide, făcu Minda, asta am mai auzit-o! Te înșeli, Mariu Chicoș e pedantul mărunt, cu ticurile verbale ale...

— Ale cui? Ale cui? strigă Ceea, și Ludmila își astupă ostentativ urechile.

Ei îi displăcea — și avea grijă să o arate întotdeauna — impulsivitatea, violența în discuție a lui Ceea, adolescența sa stridentă, uneori.

— Ale Școlii ardelene, nu?! spuse Ceea. Latinismele lui Laurian, ale lui Massim, italienismele ridicolului Heliade, nu...?!

— Da... bineînțeles că da! admise Minda. Dar șarja lui Caragiale nu e decât o dezinvoltură față de o anume rigiditate, e o ironie la adresa unei forme pozitive în cultură, a unei școli pozitive, prea exaltată însă, care își maimuțărea propriile idealuri... ironia asta a grecului poate e mult mai europeană decât întreaga revelație latino-papistășească cu care au venit... de care...

— Da, bineînțeles... spuse Ceea.

Dar Ludmila îl întrerupse:

— Dă-mi voie să spun și eu ceva... și începu să vorbească calm, măsurat, dând dreptate, la sfârșit, în mod surprinzător, lui Ceea.

Cei trei mai discutară astfel câteva minute, apoi, într-o pauză, Medoia spuse:

— ... De fapt, toată cearta asta a voastră e o ceartă religioasă... mie religia nu-mi spune nimic... ca om modern...

Cei trei îl priviră o clipă, și Ludmila avu, o zecime de secundă, atâta dispreț în privire, încât Ceea, care simți crisparea doctorului începu să vorbească repede, în felul lui neplăcut, cu gesturi vii, prea largi, prea iuți, vorbind prea tare și, mai ales, cu o roșeață neplăcută care-i urca repede de pe maxilarul său inferior, mare, pe figura osoasă, țărănească, ajungând până sus, la chelie, invadându-i fața sa urâtă, grea, ca o cască metalică, grosolană, medievală, în care își răsucea gâtul subțire un veșnic postpuberal, cu toate calitățile dizgrațioase ale unui astfel de tip, calități care, în mod ciudat și profund semnificativ, puteau atrage doar pe un tip ca Minda, orgolios și insultător de sigur pe sine. Ceea vorbi despre piesa lui Al. Davilla „*Vlaicu-Vodă*", unde exista o asemenea dispută religios-politică,

și luă partea doamnei Clara, favorabilă catolicismului, victima boierilor până la urmă...

...La vreo două ore după toate acestea, Ludmila plecă, după un schimb de vorbe cu Medoia, chiar cu Minda, Ceea, încurcat, teribil de încurcat, o însoți. Se pare că se răzbunase toată acea sforțare de a fi politicoasă, de a se stăpâni, de a face pe placul unui om pe care îl considera inferior, sau, oricum, un intrus, un ins ce „deranjează", un impostor, cineva care i-a furat o după-amiază ce fusese plănuită una de împăcare, de revedere cu iubitul ei după acea nefericită neînțelegere cu vizita soților Nistor și-apoi cu acel hiatus de câteva zile între ei, în care nu se văzuseră, nu se atinseseră, nu se priviseră în ochi — odihna lor, bucuria lor! — nu se iubiseră, nu merseseră împreună pe stradă, undeva, oriunde, cu mersul lor și staturile lor ce se armonizau atât de bine, nu se certaseră măcar în acest interval mort și, iată, din pricina acelui „ipochimen", timpul neutru, răutăcios, se căsca în continuare, ca o gură bătrână, știrbă, moluscoidă, răutăcioasă... era o neînțelegere desigur, mai bine zis o serie de neînțelegeri; prezența lui Ceea la el, deși doctorul știa că ea vine, întârzierea lui Ceea acolo, e adevărat că și ea ajutase la aceasta, săracul Laurențiu voise să plece imediat, dar ea îl reținuse pentru încă un sfert de oră, ca „revederea" lor să fie blând-mediată, prietenul acela al lui trebuia să înmoaie, să îndulcească, să apropie și apoi, bineînțeles, să dispară, să fie ejectat, dat pe scări, râzând, bineînțeles, cu fluturări de mâini, dar, oricum, azvârlit de acolo de propria lor atingere, în sfârșit, de regăsirea lor și a celor o mie de nuanțe și înțelegeri tacite dintre ochii, mâinile, pielea, silabele lor, a senzualității și spiritului fratern ce sărea din fiecare por al aerului aceluia dintre ei, laminat, tensionat până la strigătul gâtuit, până la șoapta pe jumătate ghicită, dulce-nerușinată, vulgară fără vulgaritate, stridentă și brutală în armonia lor, care salva, mântuia totul, care surâdea peste ei doi, deodată puerili, pierduți de-o infantilitate bruscă, dureroasă, panicardă, în imperiul lor, inventat de ei înșiși, de ceva din ei înșiși!... Și-apoi, după toate alea, apăru și inginerul Medoia — Bibi Medoia, ce nume, croit pentru acel personaj! — insul acela care năvăli între ei tocmai când primele suturi le lipeau ființele și Ceea se mișca deja nerăbdător pe scaun,

insul acela cu „drepturile" lui... o catastrofă, evident! Bineînțeles, un fost coleg, un prieten de acum douăzeci de ani, ales la acea vârstă dintr-o colectivitate restrânsă, nu putea să arate altfel; singura lui vină, a lui Medoia, era aceea că „năvălise în după-amiaza ei", și acest lucru ea i-l spusese, spre furia de moment a lui Minda și uimirea lui Ceea, care se frământa pe loc cu atâta spaimă, roșind atât de violent pe față și pe gâtul său neplăcut de alb, încât Ludmila, deși vorbea repede, mânioasă, era cât pe-aci să izbucnească în râs...

— ...Ce vină să ai dumneata? făcuse ea cu un dispreț ușor, când, la o frază măruntă a ei, o înțepătură (probabil felul acela nestingherit în care provincialul golea sticla aceea de coniac o scosese din sărite până la urmă), și el se ridicase cu statura sa sferoidă, masivă, și încerca să bolborosească o scuză („Mă iertați, e vina mea poate, că..", de fapt, un șantaj sentimental, pentru că se știa în inferioritate și își specula bine acea inferioritate, precum și „dreptul" lui de dinainte de două decenii). Ce vină?! Dumneata n-ai nici o vină, dar nu trebuia să te afli aici, acum, în prezența mea! Aceasta se cheamă tact, lipsă de tact, o sfruntată lipsă de tact, pentru care nici măcar joviala dumitale provincialitate nu te scuză!...

— Ludmila! strigase Minda, nu prea tare, încercând mai mult s-o tempereze cu privirea sa și cu contrarierea sa grav-reținută.

— De ce?... făcu ea și râse, aproape cu politețe, cu farmec oricum. Domnul Medoia va înțelege că aceasta nu e prea grav, el e un bărbat... sinceritatea mea e un compliment de fapt, o dovadă că îl consider dintr-ai noștri!...

Medoia se înclină — era surprinzător de stăpân pe el, pe persoana sa fizică, adică, după atâta alcool — era o înclinare pe jumătate teatrală, pe jumătate batjocoritoare, sau stângace, el își plecă creștetul și schiță cu brațele un fel de gest în lături, rămânând secunde lungi în această poziție, și, peste umerii lui groși, Ludmila îi trimise iubitului ei un surâs cald, tânăr, victorios, rece totuși... și Minda, enervat de menajamentele crispate cu care toți trei îl trataseră pe intrus, care, la urma urmei... simți, uimit el însuși, că, dincolo de contrarierea pe care i-o provoca acea ieșire

a Ludmilei atât de „ludmiliană" de fapt!, o obscură mulțumire îl invada cu discreție...

— ... Vina dumitale e de fapt, adăugă Ludmila, luându-și mănușile, că ai ratat o posibilă prietenie a noastră! Nu se intră astfel într-o amiciție... îmi pare rău, îmi pare nespus de rău. Vă las, nu mai am destulă răbdare să asist și la golirea sticlei de țuică, vă las să vă priviți în ochi cu duioșie, să vă bateți ca niște birjari pe umeri, să vă pricepeți din sferturi de fraze, să imitați vreun profesor de-al vostru, de-acolo etc., etc., lucruri foarte firești, ca și scuipatul sau scărpinatul, dar nu trebuiau să se întâmple în după-amiaza aceasta, a mea! N-aveți tact, nici dumneata, nici Minda, trebuia să aranjați asta altfel... Ceea, vii și dumneata?!... și Ludmila ieși repede, tocmai ca să-l împiedice pe Medoia să plece (acesta se și precipitase spre ușă, mai bine zis tușise de câteva ori și își încheiase nasturii hainei încercând să bolborosească ceva), și, la sfârșit, Ludmila zâmbi chiar, spuse o frază amabilă, găsi chiar un epitet liniștitor, relativând tot ce spusese (era evident, felul în care „intrusul" îi suportase mânia, flagelarea, o îmblânzise într-un fel, în orice caz ea îl va detesta fără dispreț, sau îl va disprețui fără ură...), și Ceea o urmă tulburat, privindu-l comic pe Minda, căruia, furios, îi venea să și râdă în același timp, și dacă cei doi, Ceea și Medoia, printr-o minune fizică, ar fi dispărut ca un abur din încăpere, ce-ar mai fi râs cu ea, deodată, așezându-se amândoi pe câte un fotoliu cu brațele în jos, și ar fi râs, ar fi râs!...

...Când se reîntoarse în încăpere, Minda îl găsi pe fostul său coleg reinstalat în fotoliu, cu paharul plin în față, pe care îl privea cu o anume gingășie, cu un zâmbet mărunt, ca o ființă ce trebuie protejată. Doctorul se așeză și el, bău puțin din propriul său pahar, împreună cu apă minerală rece, de la gheață (horinca era vitriolantă!), și tăcură amândoi, după ce schimbară un zâmbet de înțelegere, adică: „Astea sunt femeile, bătrâne!" În ora, în ceasul care urmă, ei nu schimbară mai mult de douăzeci de fraze. Afară se întunecase, doctorul aprinse un lampadar într-un colț, și cei doi prieteni-străini nu făcură altceva decât să bea împreună. Să bea! Ciudat, după plecarea celor doi, Medoia bău mai puțin, cu regularitate totuși, și Minda bău și el, mult mai puțin, evident, dar și el cu regularitate.

Medoia devenise morocănos sau absent, acum că rămăseseră singuri, de parcă societatea celor doi, a străinilor, a logodnicei prietenului său, ce fusese atât de aspră cu el, i-ar fi lipsit. Sau locvacitatea sa nu fusese decât șocul primei revederi și un fel de a face față al lui, al celui venit din provincia depărtată față de trei străini distanți din Capitală, sau, în felul acesta, se simțea de fapt bine, el... sau, în sfârșit, și mai banal, nu mai „aveau ce să-și spună".

Minda se liniștise treptat, prima parte a după-amiezii îl crispase, îl obosise teribil, cu pânda aceea dintre ei, cel care „năvălise" și care trebuia apărat și ceilalți, deși tocmai această idee a apărării celui răsărit, ca o boală rușinoasă, din trecutul său era lucrul cel mai neplăcut, umilitor... și, într-un fel, răbufnirea Ludmilei, acea revoltă a francheței ei... de altfel, Medoia nu-i purta pică, dovadă câteva jumătăți de frază, după plecarea ei, spuse în felul său, bineînțeles, numai în felul său, arătau că... „Te felicit! spusese el parcă. E bine femeia! Vă potriviți bine, e altceva... cu totul altceva decât..." și făcu cu mâna sa groasă, foarte puternică probabil, un gest evaziv și elocvent, încât Minda tresărise, de parcă celălalt ar fi făcut o aluzie la prima lui soție, colega sa de facultate, dar era imposibil, de unde ar fi putut s-o cunoască Medoia, ei nu se mai văzuseră de la bacalaureat, asta e sigur... dar nu, totuși, odată... da-da, Minda își aminti, odată, în Gara de Nord, când tânărul student la Medicină căuta pe cineva la un tren de Timișoara care-i aducea un pachet de la ai săi, de acasă, îl întâlnise pe Medoia, care venea de la Craiova, unde făcea facultatea, un Medoia subțirel, cu hainele jerpelite, fugit din internatul acela al lor, pentru o noapte și o zi, la un meci în Capitală, un Medoia de care se simțea înstrăinat, dar simpatia pentru acel tinerel care făcea facultatea cu atâtea eforturi, în sărăcie, cu teama aceea de „cadre" în spate (tatăl său se mai afla în detențiunea aceea brutală, fără motiv), îl încălzise totuși, încă o dată, în acea oră petrecută în gară, undeva, în picioare, la o masă, într-un bufet sordid, hiperaglomerat, într-o gloată amorfă, gălăgioasă, care îi ascundea totuși pe cei doi prieteni, foști prieteni, cu tot mai multă repeziciune. Iată, acum, în această înserare, stând în fața acelui individ cu hotărâre străin, dinaintea acelui trup gros, puternic, a

acelui obraz lipsit de spiritualitate, de gingășia dezarmată care fusese farmecul lui Medoia adolescentul, lui Minda — totuși, prin ce forță?! — îi năluci propria sa adolescență, o stafie ce prindea corp — un anume corp, o anume substanță! — o stafie ce se înălța ca un abur, evident, doar din trupul acela cu umerii prăbușiți din fața sa, stafia propriei sale adolescențe, o vârstă care avusese prea puțin drept de existență în viața atât de încordată, de metodic împărțită, de două decenii, a doctorului. Într-adevăr, cât de rar se gândise el — spre deosebire de Ceea, pe care, poate, tocmai de aceea îl asculta cu atâta aviditate! — la propria sa pubertate și adolescență, cât de puțin loc avuseseră aceste vârste, stadii abandonate, în viața sa ambițioasă, harnică, excesiv de harnică... Iată, Medoia nu venise cu mâna goală: îi adusese acest mărunt dar: halucinația, aburul pe jumătate închegat, stafia încă timidă — care poate va muri încă o dată, pe loc, pentru multă vreme! — a „stadiilor" acelora cărora li se spunea astfel: pubertate, adoles... „Învierea lui Lazăr!" gândi înveselit Minda, prin nu știu ce curioasă asociație, și-apoi cum această expresie se fixă, din oboseală, dintr-un mărunt automatism al vreunui contact cerebral, ca un deget care bate distrat și mecanic aceeași clapă la o claviatură, într-o cameră goală, doctorul se ridică, surâzând, și trecu în bibliotecă. După o foarte scurtă căutare, reveni în fotoliul său cu o carte pe care n-o mai avusese în mână de foarte multă vreme, *Noul Testament* în traducerea lui Luther. Din trecuta sa „erudiție de liceu" își aminti — cu un zâmbet involuntar de orgoliu — că istorioara cu „Învierea lui Lazăr" nu se găsea decât în *Evanghelia lui Ioan*, și în timp ce o căuta, cu gesturile acelea simple, hotărâte, ale unui om care a frunzărit sute și sute de cărți, încercă să-și explice de ce în celelalte trei evanghelii era omis perfect acest fapt, găsi în sfârșit *Evanghelia lui Ioan*, capitolul 11, verset 1, și citi, cu amuzament la început, apoi tot mai prins, tot mai contrariat de lectură:

„Es lag aber einer krank mit Namen Lazarus, von Bethanien, in dem Flecken Marias und ihrer Schwester Martha. Maria aber war, die dem Herrn gesalbt hat mit Salbe und seine Füsse getrocknet mit ihren Haar; deren Bruder..."

„În vremea aceea zăcea bolnav un oarecare, pe nume Lazăr din Betania, din satul Mariei și al surorii sale Marta. Maria era însă aceea care unsese cu mirodenii picioarele Învățătorului și le șterse cu propriul ei păr; fratele ei, Lazăr, era bolnav. Surorile trimiseră atunci după el, ca să i se spună: «Doamne, vezi, cel pe care-l iubești zace». Când Iisus auzi aceasta, spuse: «Boala lui nu e spre moartea sa, ci spre mărirea lui Dumnezeu, ca fiul lui Dumnezeu să fie slăvit prin ea». Iisus o iubea însă pe Maria și pe sora ei și pe Lazăr. Când auzi el, deci, că acesta era bolnav, mai întârzie el doar două zile în acel loc în care se afla. Apoi vorbi el către învățăcei: «Să ne întoarcem în Iudeea!» Învățăceii însă îi răspunseră: «Învățătorule, nu cu multă vreme în urmă vroiră iudeii să te lapideze, și tu vrei să te reîntorci acolo?» Iisus răspunse: «Nu sunt oare acestea cele douăsprezece ceasuri ale zilei? Cine umblă ziua, însă, acela nu se împiedică; pentru că el vede lumina acestei lumi. Cine însă călătorește noaptea, acela se va rătăci; pentru că în el însuși nu se află lumină.»

Astfel vorbi el și după aceea le spuse lor: «Lazăr, prietenul nostru, doarme; dar eu voi merge la el și-l voi trezi». Atunci grăiră învățăceii: «Doamne, dacă doarme, e spre binele său». Iisus vorbea însă de moartea sa, iar ei înțelegeau că era vorba doar de somnul trupului său. Atunci Iisus le vorbi deschis: «Lazăr a murit și mă bucur pentru voi că nu am fost de față, pentru ca voi să credeți. Dar să mergem la el!» Atunci Toma, cel numit Geamănu, vorbi către învățăcei: «Să mergem, deci, ca să murim cu el împreună!» Astfel ajunse Iisus acolo la patru zile după ce îl îngropaseră. Betania nu se găsea însă prea depărtată de Ierusalim, ci doar la o jumătate de ceas. Și mulți iudei veniseră la Maria și Marta să le consoleze de moartea fratelui lor.

Când Marta auzi deci că Iisus venise, îi alergă în întâmpinare; Maria rămase însă acasă. Astfel îi vorbi Marta lui Iisus: «Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit. Și iată, știu, Dumnezeu îndeplinește rugămintea celui care i-o face» Iisus vorbi către ea: «Fratele tău va învia». Marta îi răspunse: «Știu că va învia la învierea judecății de apoi». Iisus vorbi către ea: *«Eu sunt învierea și viața. Cine crede în mine va trăi chiar dacă moare; și cel care trăiește și crede prin mine, acela va fi nemuritor.*

Crezi tu aceasta?» Ea îi răspunse: «Da, Doamne, cred că tu ești Christos, fiul lui Dumnezeu, care ai venit în lumea aceasta».

După ce grăi acestea, alergă și o chemă în taină pe sora ei, Maria, și îi spuse: «Învățătorul e aici și te cheamă». Iisus însă nu ajunsese în satul lor, ci se găsea încă în acel loc în care îi alergase Marta în întâmpinare. Iudeii care se găseau la ea în casă, consolând-o, zărind-o pe Maria că se ridică grăbită și iese afară, o urmară, gândind în sinea lor: «Merge la mormântul lui, să-l plângă».

Când Maria ajunse deci în locul în care se afla Iisus și îl zări, îi căzu la picioare și îi spuse: «Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu nu ar fi murit». Văzând-o Iisus că plânge, împreună cu iudeii care o însoțeau, se înverșună în sinea sa și se tulbură și spuse: «Unde l-ați așezat?» Și ei răspunseră: «Doamne, vino și vezi!» Și Iisus își ascunse ochii. Astfel vorbiră iudeii: «Vedeți cât de mult l-a iubit?» Unii dintre ei, însă, grăiră: «Nu putea, oare, cel care a deschis ochii orbilor să facă ca acesta să nu moară?» Atunci, tulburându-se Iisus încă o dată în sine însuși, se apropie de mormânt. Era o criptă însă și o piatră grea era așezată la intrare. Iisus vorbi: «Luați piatra de aici!» Atunci grăi către el Marta, sora celui care murise: «Doamne, el pute deja, căci au trecut patru zile de când e aici». Iisus îi răspunse: «Nu ți-am spus oare că dacă vei crede, vei vedea măreția lui Dumnezeu?» Atunci dară piatra la o parte. Iisus își ridică ochii și spuse: «Îți mulțumesc, Tată, că m-ai ascultat! Știam că tu mă asculți mereu; dar spre binele poporului, al celor care stau aici în jur, ți-am vorbit, ca ei să creadă că tu m-ai trimis la ei.» Spunând acestea, strigă el cu voce înaltă: «Lazăre, vino afară!» Și mortul ieși afară, cu picioarele și mâinile înfășurate în bandaje și cu fața acoperită cu un giulgiu. Iisus vorbi deci către el: «Desfaceți-i bandajele și lăsați-l să umble!» Mulți dintre iudeii veniți la Maria, văzând acestea crezură în el. Unii însă alergară la farisei și le povestiră totul."

...Nu se opri însă aici și citi mai departe, când observă, deodată, că era urmărit; ridică ochii: Medoia îl fixa cu o privire atât de clară, de lucidă, încât doctorul se îndoi o clipă că acest om băuse o jumătate de

kilogram de coniac. Sau poate acesta era felul său de a-și pierde mințile, felul lui de a fi, vesel și liber.

— Ce citești? îl întrebă Medoia. Și în clipa când Minda deschise gura, să-i răspundă, i-o tăie: Lasă, nu-mi răspunde, nu mă interesează... Ce dracu ești atât de politicos? Dă-mi un pahar cu sifon rece, un pahar foarte mare și un sifon rece!...

Minda se ridică supus, zâmbind stângaci, vinovat, un surâs care îl uimi pe el în primul rând — el se transforma cu rapiditate sub ochii sau în apropierea lui Medoia în ceva ce nu mai fusese niciodată sau nu mai fusese de multă vreme, o docilitate și o stângăcie dezarmante, care îl uimeau și îl și amuzau, probabil pentru că nu era ceva care să dureze — și îi aduse celuilalt, din frigider, paharul cerut.

— Sunt un porc, nu? făcu Medoia, zâmbind, ștergându-se mulțumit la gură cu mâna. Ce crezi acum, când te uiți la mine, sfios și bine crescut, scârbos de bine crescut? Că m-am îmbătat?! Bineînțeles că m-am îmbătat! Am vrut să mă îmbăt și am făcut-o, ha, ha! râsul lui Medoia era cald, fără urmă de ironie. Nu era nici râsul minții, nici al unei inimi duplicitare, nici râsul vreunei memorii încâlcite; era râsul trupului său, mulțumit de sine însuși. E adevărat, adăugă el, că nu știam că am să fac asta la tine, stricându-ți seara și alungându-ți prietenii... se întorc ei mâine, nici o grijă... și domnul filozof, domnul...

— Laurențiu Ceea.

— Exact. Asta voiam să spun și eu: Laurențiu Ceea. Și distinsa domniță care... în sfârșit! O femeie cumsecade, foarte bine aleasă. Însoară-te cât mai repede cu ea... De când sunteți împreună?

— De vreo doi ani.

— Prea mult. Nu mai sta și calcula atâta. Ai ales bine, este exact ce-ți trebuie ție: arătoasă, serioasă... asta n-o să te înșele nici dacă și-ar pierde mama! Nu pentru tine, bineînțeles, nici nu știu dacă te iubește sau... nu-nu, prostii, te iubește, numai că... la ea, acest lucru nu e foarte important, nu e cel mai important... nu-nu, prostii, ce vorbesc! Bineînțeles că te iubește, te iubește de nu mai poate, dar asta numai fiindcă ești tu așa cum ești... ce mai, ești un câine singuratec, însoară-te cât poți mai repede,

toarnă și tu un copil, doi, și pe urmă poți să-ți vezi mai departe de... știința ta, de consultații, congrese, etțetera...

Medoia vorba cam în felul acesta, cu bonomie, neprivindu-l, mai relaxat acum, de când erau singuri, revenindu-și din amorțirea sa, care, doctorul își dădu acum bine seama, nu era o prostrație a alcoolului. Unde era acel tinerel, Bibi Medoia, cu părul moale, feminin, cu gesturile acelea stângace, ce-l fermecaseră pe seriosul și echilibratul Minda, acea dezarmare a întregii lui ființe, a „acelui" Medoia, predestinat atât de devreme sărăciei, umilințelor materiale, *fricii*, abia acum pricepea doctorul, încercând cu ochi sfredelitori, să deslușească silueta subțirelului său prieten în acel bandaj gros de carne care era trupul lui Medoia (...„Și mortul ieși afară, cu picioarele și mâinile înfășurate în bandaje..."), câtă frică, spaimă abjectă, animalică, abrutizantă, trebuise să îndure, să simtă, sub ce colosal ciocan de spaimă trebuise să gâfâie trupul acela melodios, pe care-l iubise, ce-l tulburase pe el, sub ciocanul acela ce-l turtise și-l făcuse astfel... da, bineînțeles, multă lume trăise atunci în spaimă, „revoluția" adusese și spaima simplă, animalică, cu ea, sau numai așa zisa revoluție?! Alții au plătit mai greu, el, Medoia și familia sa au avut totuși noroc... da-da, noroc! gândi Minda și dădu încet, fără să vrea, din cap, cu amărăciune bineînțeles, noroc, tatăl său s-a întors, totuși, și a murit de moarte bună, o-ho, și încă ce bună, moarte veritabilă, sută la sută, și el, tinerelul acela speriat, jegos, hăituit, pe care-l întâlnise atunci în Gara de Nord, când el, Minda, era atât de îngrijit îmbrăcat, cu pantalonii călcați, un student la Medicină exemplar, cu toate relațiile sociale în regulă, cu un tată bine adaptat și atunci, nu grozav de descurcăreț, dar alunecând în media aceea — ce subțire era în anii aceia chiar și media *aceea*, a celor uniformi, cenușii, a celor lipsiți de personalitate, a celor care nu atrăgeau în nici un fel atenția! — da, alții au plătit total, deși... supraviețuirea aceasta, a fiului și a tatălui, era de preferat? A fiului și a tatălui Medoia, ei supraviețuiseră... deși, bineînțeles, și el și tatăl său, adică cei doi Minda, supraviețuiseră! Să supraviețuiești, asta e totul, totul, cu încă ceva, foarte puțin, ceva neclar, confuz, pe deasupra, dar, de fapt, asta e: să supraviețuiești!

„Lazăre, vino afară" strigă cineva în gâtlejul lui Minda, privindu-și prietenul, trupul său gros care-i stătea în față, pe jumătate amorțit de alcool — băuse, poate, nu poate, ci sigur, speriat că-l vede, și erau și celelalte două animale de față!... „Lazăre, vino, vino afară!" strigă cineva, ceva, în cripta aceea uriașă, și doctorul trebui să se ridice brusc, era ceva care-l sufoca, ceva grețoș, nebărbătesc, ceva nepotrivit, total nepotrivit cu... Medoia îl întrebase ceva, și Minda se întoarse vioi, deodată stăpân, și celălalt repetă:

— ...Nu mai ai ceva de băut?

— De ce, simți că te trezești? și Minda râse și se auzi cu plăcere. râzând.

— Da, cam așa... spuse Medoia puțin uimit, și e ceva foarte scârbos. Dintre două rele, eu aleg pe cel mai mic... mahmureala asta e tot ce poate fi mai infect, e tot ce nu pot să sufăr eu la băutură... de asta, îmi explic, nu mă îmbăt în fiecare zi... ha, ha, să te trezești tot timpul și, mai ales, cu rahatul ăsta în gură... în sfârșit, adă ceva...

— Nu mai am coniac.

— Altceva n-ai? Vin, bere, vodcă...

— Vin am... spuse Minda, îndreptându-se spre bucătărie.

Dar Medoia îl opri:

— Nu, lasă vinul, n-am nici un chef de vin... altceva n-ai?

— Am niște vermut... dar...

— Ce fel? Românesc?

— „Cinzano".

— Bravo! Adă-l încoace... repede! Cu un sifon rece! Simt că mi se face rău... și ochii lui râdeau și o clipă sclipi în ei feminitatea aceea puberală, dispărută, ochii aceia nepotriviți cu restul, perfect albaștri, intacți.

Se apucară amândoi de *vermuth and soda*, și Medoia se amuza de mutra îngrijată pe care o făcea doctorul când el își dădea paharul peste cap:

— Ți-e frică, bătrâne? Stai liniștit, cât timp beau, nu mi se poate întâmpla nimic...

Apoi începu să povestească o istorie cu o inginеră tânără, stagiară într-unul din șantierele unde era el șef de lot, „un drac tânăr cu ochii de viezure, cu ghiare lungi, subțiri, care îi răscoliseră ficatul", pentru că, spunea el, „îi fusese atinsă nu inima, ci ficatul, un organ la fel de nobil, mult mai înțelept însă, dar, ce folos..." și Medoia continua să turuie, cu bonomie, despre „viezurele ăla infect, ce se lipise de pielea lui" și pentru care „era cât p-aci să-și luxeze căsnicia!"... Reușise să se „salveze", se îmbătase cu bună-știință, în câteva rânduri, într-un asemenea hal, încât o îngrețoșase „pe aia mică", deși, se jura inginerul, atunci alcoolul îi era total nesuferit, scârbos, de parcă ar fi sosit proaspăt de la o dezintoxicare, dar „am închis ochii cât am putut, am strâns din fălcile mele late și n-am dat pe la șantier vreo săptămână... și-asta în două rânduri, plus ce... ce n-am băut atunci, până și faimosul nostru vermut roșu, care e la fel de bun la gust ca hipermanganatul, dar mult mai periculos! Da, bătrâne, beam și plângeam, beam și plângeam... ăsta e avantajul de a fi beat, poți să-ți dai drumul... dar ce, parcă numai ăsta?! Plângeam, hohoteam ca un bivol nespălat care se tot răsucește în mocirla lui de care nu se apropie decât țânțarii și musculițele, roiurile de musculițe, dragele de ele!... Și bineînțeles, aia mică a fugit mâncând pământul, deși, din când în când, se uita înapoi, uneori aveam senzația că își dă seama de întreaga schemă, ajunsese să mă cunoască prea bine... periculos, extrem de periculos! Am scăpat însă, nu-ți spun ce fericit am fost când am scăpat! Îmi venea să rup totul de pe mine, să dau dracului totul, jumătate de an n-am ieșit din baraca mea unde-mi am biroul, și, bineînțeles, am fost avansat... dar am scăpat (Medoia avea o crispare amară în jurul gurii când spunea acel „am scăpat"), am salvat ambarcațiunea, deși, bineînțeles, nevastă-mea a mirosit totul, nici bețiile *alea* n-au păcălit-o — ea a simțit imediat, cu o precizie magnifică că aici e vorba de cu totul altceva, nu de-o minunată și cinstită afaniseală — dar... s-a salvat. Totul s-a salvat, totul, bineînțeles afară de... minunea aia mică, cu unghiile ei, care mi se lipise de coaste și-mi gângurea acolo de-mi făcea respirația așa ca locomobilele alea chiaburești, tuf-tuf, tuf-tuf, pe arie... și ce mai arie, bătrâne, ce mai arie! Nu știu, data viitoare, dacă o să mai am atâta minte, dacă o să mai pot

băga în mine atâta zeamă amestecată... cine știe, data viitoare, dacă o să mai prindă schema cu... Data viitoare — și Medoia începu să râdă, scuturându-se tot, deși râdea fără veselie — să dea Dumnezeu ca data *viitoare* să vie cât mai târziu sau deloc... se pare însă că trebuie să fie și o dată viitoare, nu? Ce zici, doctore? Ai habar de chestiile astea...?!"

... De-atunci, spunea el, avea ficatul făcut praf și el însuși devenise un fel de cetățean cumsecade, ceva teribil de scârbos... Apoi trecu la altceva, Minda îi răspunse și el, și, după un timp — era aproape zece seara — doctorul îi propuse să mănânce ceva, avea câte ceva în frigider sau, mai bine, să coboare jos, la colț e un restaurant curățel, unde era cunoscut și... Nu-nu, nu-i era foame, spuse Medoia și se ridică în picioare, se uită afară pe geamul întunecat și începu apoi să se plimbe prin încăpere. Mergea calm, sigur, fără nici o ezitare, și doctorul se minuna de capacitatea de absorbție a acelui trup masiv; probabil că, în ciuda aparențelor, astfel de excese nu erau zilnice, poate nici săptămânale, deși... dar...

— Știi ce-ar fi bună acum, bătrâne? spuse deodată Medoia, oprindu-se din plimbare cu aerul cuiva căruia i-a dat prin cap o idee. O femeie... o fată, o femeie, ceva care să se miște, să zgârie, să sâsâie încet...

— Ești prea beat pentru așa ceva... râse doctorul.

— Crezi? replică Medoia, râzând și el, observând că Minda se roșise la cererea sa neașteptată. De ce crezi că un om beat, un cetățean cumsecade, care respectă legile, ca și mine, nu poate să placă unei femeiuști?! Crezi că minunatele de ele se împiedică într-o formalitate de-asta mărunță, cum ar fi starea de beție sau de veghe a pretendentului, adică... femeile...

— Ce-i cu femeile?! marșă Minda, încercând să zâmbească, încă roșu la față.

— Du-te-n mă-ta, făcu Medoia cu simpatie, ce te-ai crispat în halul ăsta?! Crezi că vreau să ți-o cer pe distinsa ta doctoriță, sau ceva asemănător?... Aiurea, mie-mi trebuie acum o femeiușcă, o minunată femeiușcă, binefăcătoare ca o mămică, așa, mai tânără, ha, ha, un animal care să sâsâie și să te împungă cu ochii, cum sunt câteva mii în orașul ăsta împuțit, care se perpelesc în așternut, visându-mă, și...

— Ha, ha, ha, tocmai pe tine te visează, comendatore! Bravo, ai nimerit-o, ești exact omul care...

— Ești un bou, Minda, spuse liniștit Medoia, te înșeli total, ele tocmai pe mine mă visează, exact un tip ca mine, gros la trup și ferches la minte! Eu sunt bărbatul ideal, eu sunt ce le trebuie... dar ce să mai... dacă-ți vorbesc ție de o femeie, e ca și cum aș învăța mierla să înoate! Printre cucoanele tale sofisticate, pline de idei ca găina de păduchi, care râd cu un ochi și lăcrimează cu celălalt, depilate pe picioare și pe la subțioară, ca niște...

— Hai-hai, faci pe grozavul, ți-ar plăcea și ție o cucoană de asta depilată, dac-ai ajunge la ea!

Dar Medoia continua să râdă, cu umerii mișcându-se puternic și respirând greoi, parcă obosit. Băuse aproape singur întreaga sticlă de vermut.

— De altfel, spuse Minda, ridicându-se dintr-o săritură, amorțit de atâta ședere pe scaun, cunosc o asemenea femeiușcă, ai să râzi... face toți banii! Este exact ce-ți trebuie!

— Să mergem la ea! făcu Medoia, cu seriozitate.

Minda dădu din cap și, fără o vorbă, se apropie de telefon și formă un număr. Așteptă un timp, destul de lung, apoi, tocmai când voi să închidă, se auzi dincolo, la celălalt capăt al firului, un:

— Alo!

— Alo, răspunse el, credeam că nu ești acasă, tocmai...

— Ba da, se auzi de dincolo vocea Miei Fabian, ca de obicei bine dispusă, și încă o dată pe doctor îl impresionă plăcut timbrul ei cald, ușor răgușit, pe care îl uitase. Dar aveam pe cineva în vizită și nu eram hotărâtă dacă să...

— Pardon, se scuză el, dacă e așa, atunci te rog să...

— Ha, ha, ha, ha, nu-nu, nu e ceea ce crezi, ha, ha... nu, cel puțin nu de astă dată... altfel, fii fără grijă, nu ridicam eu, ha, ha... e cu totul altceva, zău, cu totul altceva! Uite, două bune prietene, două porumbițe sunt la mine și bem împreună vin fiert cu smochine uscate... ce zici?! O să le dau afară peste câteva minute, pentru că, ți-am spus, nu suport prea mult timp femeile, în asta semăn puțin cu voi, ha, ha... prefer caii,

câinii, un papagal... uite, că-mi fac și semne, vor să știe cine ești, dacă ești drăguț...

— Bine! făcu Minda, simțind cu furie că începe să se crispeze și că dintr-o clipă în alta Medoia îl va simți. Atunci, dă-mi un telefon mai târziu, dacă vrei... bineînțeles dacă nu se face prea târziu și...

— Ha, ha, ha! se auzi gâlgâind la capătul celălalt, probabil că una din cele două „porumbițe" făcuse vreo remarcă, și Fabian reacționase direct, cu atâta spontaneitate, încât și inginerul ridică privirea, „ha-ha"-ul din receptor se auzea până la el.

Cu câteva cuvinte scurte, Minda închise.

Peste vreo jumătate de oră, când inginerul se pregătea, în sfârșit, să plece, sună telefonul și Minda auzi din nou timbrul acela răgușit, cald:

— Te-ai culcat, doctore! Ce voiai să-mi spui? Sau voiai doar să mă întrebi ce fac? și râse, fără rost, un gâlgâit care răsuna în pâlnia de ebonită aproape muzical, și câteva fracțiuni de secundă Minda nu-și putu prefigura prea bine fața ei, mișcările ei și întreaga ei fire, atât de sonor, de cald, de armonios îi era râsul. Ei, ce faci acolo, ai amuțit?

— Nu, te ascultam cum râzi. Uite ce, un prieten al meu, aflat la mine, inginerul Medoia, vrea să-ți spună ceva, dacă ești de acord...

Medoia luă receptorul și, în clipa când începu să vorbească, se înclină atât de puternic, atât de neașteptat, încât lui Minda îi fu teamă că celălalt se va lungi pe parchet; cu un miraculos echilibru inginerul rămase în picioare.

— Mă iertați, stimată domniță, vorbi el în receptor, că vă deranjez la această oră, cu atât mai mult cu cât... nu-i așa, nu am avut plăcerea... vreau să zic onoarea... poftim?... A, bineînțeles, și plăcerea, în primul rând plăcerea, ha, ha...

— Ha, ha! se auzi râsul sonor al Miei Fabian în receptor și, o clipă, lui Minda i se păru că halucinează.

— Dealtfel, se repezi inginerul, ștergându-și reflex, cu mâna stângă, cu gestul său atât de expert, sudoarea de pe buza de sus și de pe bărbie, faptul că el a fugit atât de repede... poftim? Cum cine? Bineînțeles, el, numai el... lăsându-mă în brațe cu... poftim? Ha, ha, nu, vai de mine, cum

puteam să-mi permit... cum? Ha, ha, asta-i bună... zău, n-am vrut să insinuez nimic! Mi-milioane de scuze, domniță... ha, ha...

Minda întoarse capul și-l privi cu suspiciune, deoarece îi trecu prin cap ideea că Medoia s-ar fi putut preface mai beat decât era în realitate. De ce ar fi făcut-o? Dădu din umeri, se întoarse cu spatele spre cel care vorbea la telefon și încercă să deschidă o carte, dar fu incapabil să citească două rânduri, într-atât de absorbit era totuși de cele ce se întâmplau în spatele lui.

— ... A refuzat chiar să vă descrie portretul fizic, se înțelege, ceea ce, din punctul meu de vedere, cel puțin, îl așează într-o lumină foarte proastă... dar dacă e să judecăm după voce, cel puțin după timbrul tonului, cum se zice, aș zice, dacă... dacă-mi permiteți... poftim? Vă rog să repetați dacă... a, nu, imposibil! Absolut imposibil! Ceea ce pot totuși să avansez... ha, ha, eu, bineînțeles, numai eu să avansez, se înțelege, să fac carieră, nu așa în... ochii dumneavoastră, ha, ha! Deci, dacă pot să... aș spune că, pardon, aș îndrăzni să spun că sunteți o persoană cu totul agreabilă, drăgălașă chiar, aș putea spune chiar... picantă...

— Ha, ha, ha, hi, hi! se auzi distinct în receptor, aproape în toată camera.

— Pe onoarea mea, nu exagerez cu o silabă... Poftim? Vă rog să repetați, dacă nu... evident, evident! Dealtfel, eu sunt un om modest, un salariat cinstit... înainte vreme se spunea slujbaș sau amploiat, înainte vreme aș fi spus că sunt un amploiat cinstit, ceea ce nu știu dacă... ha, ha, normal! Îmi pare bine că... nu-nu, nici vorbă, nu-l deranjăm deloc, de altfel stă și citește, ha, ha, bineînțeles că se preface, văd că l-ați intuit perfect, cu o magistrală... nu-nu, eu am marele avantaj că, fiind din provincie, nu așa... din provincie, dar nu provincial, cred că faceți, nu-i așa... a, deci o fostă provincială, mă bucură, care a făcut carieră la București, foarte bine... dealtfel, ce puteați să faceți, că bărbații ăștia de aici, dacă-mi dați voie, sunt un fel de... exact! Exact! Mai bine nici nu se poate să... nu-nu, am fost colegi de liceu și asta am și rămas! Viața ne-a despărțit, ha, ha... cum?! A, nu, absolut imposibil! Refuz categoric! Cum aș putea să mă descriu eu însumi, odată ce distinsul meu coleg —

de fapt, fostul meu distins coleg — nu a întreprins-o... am zis: întreprins-o, e un cuvânt care mi-e foarte familiar, deoarece, dacă-mi permiteți, eu lucrez la o întreprindere, ceea ce-mi dă un larg acces la acest cuvânt, cu toate variantele sale... a, nu-nu, cum o să mă plictisesc, ia te uită câtă perfidie, după ce că am neașteptatul noroc, ocazia aceasta încântătoare să... chiar și în acest fel, sau poate numai în acest fel... Poftim? Vă rog să repetați, dacă... nu-nu, ultimul cuvânt... a, da, desigur, cum spune o dactilografă de la noi, domnișoara Pleiniceanu, dar ce drăguț, nu-i așa: *da-desigur*, îmi pare bine că vă place și dumneavoastră, că am asentimentul dumneavoastră, ha, ha... nu-nu, nu-i deloc superfluu, în ochii mei, vreau să zic, în considerația mea, vă bucurați de un loc foarte... nu-nu, dați-mi voie să termin, de ce credeți că sunt mai ironic decât... dealtfel, după cum știți, ironia nu-i forța noastră, a provincialilor, ha, ha... cum ați uitat? Așa de repede, se poate?!... Exclus, nu cred o iotă, dați-mi voie să vă sărut mânușițele dumneavoastră dulci... dulci și grăsuțe, ha, ha!... Întocmai, și nu retrag o silabă!... Nu retrag și nu mă retrag cu un milimetru, dealtfel, la tonajul meu, dacă-mi permiteți, un milimetru nu-i glumă... cum, nu știți?!... Vă prefaceți, vă prefaceți, știu eu... ah, cum știți să vă prefaceți voi, bucureștencele, nu-i de mirare dacă oameni cinstiți, tați de familie și alte categorii de... da, bineînțeles, nu v-am comunicat încă... mi-milioane de scuze, sigur că da: sunt un fericit tată de familie, cu o soție! — prima! — demnă și bucălată, căreia i-am cumpărat o grămadă de rochii cu flori și rândunele, și trei fetițe șarmante, trei viitoare dactilografe emerite... da-da, dactilografe sau responsabile de alimentara, dacă o să aibă puțină șansă, evident, și pentru asta, le-am dat de pe acum la ore de balet, cea mai mare vreau să zic... vreau, și mândra mea soție la fel, să aibă educația completă, trusoul și educația completă... asta e sarcina mea morală de părinte și nu voi șovăi nici o clipă să... nu-nu, în chestia asta am principiile mele! Am dreptate, nu?!... Poftim?... Nu-nu, numai ultimul cuvânt. Vă rog, dacă... ha, ha, adorabil! Bravo! Sunteți adorabilă, și dacă și la chip arătați așa ca și la spirit, pot să spun că am avut noroc când am ridicat acest receptor, cum se zice, în onoarea dumneavoastră... cum?! Cum?!... Ha, ha, era să zic: bată-te norocul!...

Evident!... Evident! Evident!... Evident!... Evident!... Asta i-am spus-o și eu, luând asupra mea toate cele ce decurg, decurg, am spus, nu vă place expresia?! Ha, ha, da, tot de la domnișoara Pleiniceanu... a, nu, o persoană foarte distinsă, e de speriat câte persoane distinse lucrează în întreprinderea noastră... cum? Și la dumneavoastră?!... Formidabil!... Asta zic și eu că... Pardon, pardon, îmi cer iertare, scuzele mele!... Ha, ha, întocmai... deci sunteți o celibatară?... Vai de mine, bineînțeles că vă aprob, din toată inima, cu atât mai mult cu cât o fac pe gratis, ha, ha! Sunt cu totul de acord, stimată duduiță, aveți perfectă dreptate... cum?!... Exclus, niciodată, pe cuvânt de onoare! N-am vorbit în viața mea de rău o femeie chiar atunci când m-a refuzat, când nu mi-a cedat, cum se... când mi s-a strecurat printre degete... dealtfel, eu nu consider că patul e totul, deși, ca să fiu total sincer... dar, promiteți-mi că nu vă supărați... da? Ei bine, din punctul meu de vedere... ha, ha, colosal! Ce-aș mai putea spune, sunteți mai tare pe toate fronturile! Mare baftă și pe doctorașul nostru să dea peste o... cum? Zău? Nu cred... a, da, inconștient a fost totdeauna, dar prost... pentru că, dați-mi voie... Ha, ha, exact! Exact și întocmai sau, cum se spune în armată: întocmai și la timp! Dar dumneavoastră, stimată și dulce duduiță, iertați-mi întrebarea, ați făcut armata?!... Pardon, pardon, n-am vrut deloc să vă jignesc, ha, ha, dimpotrivă! Poftiți?... Repetați, vă rog, dacă... a, da, bineînțeles, ha, ha, n-ați uitat, da-desigur!... Dacă râde?... Nici nu-i trece prin minte, o idee prea bună pentru el!... Se uită la ceas, probabil că mă înjură, deși, și în asta, sunt convins că se preface, e tipul de om care știe totdeauna cum trebuie să se prefacă ca să... ha, ha, l-ați descris exact, punct cu punct! Nu, nu merită... cum? Nu, n-am înțeles, dar nu contează, ha, ha... Poftim?... E ceasul zece și șaisprezece.... ba nu, eroare, și nouăsprezece minute... Ideea originală era de fapt să vă facem o vizită... da, o vizită, deși e adevărat că ora, oarecum înaintată și care, nu așa, înaintează mereu, face ca... poftiți? Încă o dată dacă vreți să... nu-nu, m-am exprimat doar din punctul meu de vedere, în măsura în care... normal, normal, vine și el, îi voi oferi brațul meu durduliu, și dacă, nu-i așa... dar numai cu condiția să... nu-nu, vom achiziționa una, două, trei sticle de șampanie, marca demisec, și vom apărea în cadrul ușii! Ha,

ha, excelentă idee, neapărat în capot și, dacă se poate, un capot cu turnulețe și râuri... și râuri, am spus râulețe, așa cum vedem în... și pantofiori roșii, cu pampon alb, vă rog, adică, vă rugăm din suflet, ce poate fi mai... unghiile date cu ojă, sunt convins, așa că... cum, nu știe adresa?! Dumnezeule mare, asta n-am să-i iert niciodată... câtă degradare, voiam să spun, degradare și inconștiență!... Imediat, imediat, abia aștept, deși, ca să fiu sincer, îmi imaginez eu puțin, dar realitatea, știți dumneavoastră, realitatea e tot ce poate fi mai... da-da, nu, la dumneavoastră mă refeream, astă-seară sunteți dumneavoastră realitatea și încă... uite acuma, vi-l trec numaidecât... mă înclin până la pământ și mii de... da-da, uite, îi trec acum aparatul (și în timpul ăsta Medoia îi făcea semne disperate lui Minda, de parcă celălalt se afla pe o linie pe care sosea în goană un accelerat)... vine acum, îi trec lui aparatul, deși nu știu cum o să-i fie, știu că se teme al dracului de-o scurt-circuitare, ha, ha... Treci și notează adresa doamnei! îi ordonă el lui Minda, ștergându-se cu batista de transpirație, pufnind puternic pe nări, și doctorul se conformă, încruntat, alb la față, fără o vorbă.

Ieșiră apoi, în câteva minute. Jos, în stradă, era încă animație, ciudat de multă lume forfotea încoace și încolo. Intrară la o cofetărie, unde făcură o lungă coadă — toată lumea asta mergea undeva? — apoi ieșiră cu sticlele sub braț, căutând un taxi. Cu fiecare minut ce se scurgea doctorul era tot mai puțin entuziasmat de vizita pe care urmau să o facă, și la un moment dat o și spuse. Acum, gângăvi el, dacă, nu-i așa, se cunoscuseră și se înțeleseseră atât de bine... trebuia să-i mărturisească prietenului său că el niciodată n-a fost nici pe sfert în relații atât de bune, de cordiale cu acea ființă cu adevărat simpatică și care merita pe deplin interesul unui bărbat... așa că, datorită și faptului că erau orele sale de lucru, de lectură, și-apoi a doua zi... dealtfel se putea, era mai mult decât probabil, ca Ludmila să sune și era încă un telefon pe care-l aștepta, ceva în legătură cu obligațiile sale profesionale, încât...

Medoia însă nici nu vru să audă, îl taxă drept „scârțan", „laș", „misoghin ratat", „ciocoi", „snob nenorocit" și altele, la fel de pitorești, și Minda se înveseli din nou, acel tip de veselie pe care i-o producea

Medoia, nu cel înecat cu două decenii înainte, ci cel de lângă el, cu realitatea sa intempestivă, atât de concretă, brutală aproape, și în clipa când cedă, din nou (de câte zeci de ori nu cedase în acea după-amiază?!), și acesta îl luă entuziasmat de braț, împingându-l și trăgându-l în lungul străzii, Minda își dădu cont ce deosebit, fundamental deosebit era acest vechi prieten de cel nou, de Laurențiu, ce modificare profundă se produsese în felul lui de a-și alege pe cel apropiat sau pe cei, puțini, pe care ființa sa morală îi dorea și îi suporta. De ce îl alesese oare pe Medoia, cu douăzeci de ani înainte? Uitase cu desăvârșire sau poate, atunci, nu avusese nici un fel de criterii, sau erau criteriile pubertății, care erau la fel de departe de ființa sa morală de astăzi ca un corp necunoscut, cosmic?! Pentru că Ceea, Laurențiu, era orice afară de unitate, în sensul că se împrăștia mereu, se *scurgea* în trecutul său propriu sau în ceea ce-și închipuia el că-i trecutul său, sau pur și simplu își trăia un prezent al său, numai al său, populat de simboluri și stafii care-i aparțineau doar lui, cu un fel de egoism dulce, transparent, nespus de cuceritor, în timp ce Medoia, calomniatul Medoia, acel tânăr subțire, vioi, cu părul rebel, care își trimisese astfel concreta, brutala și calomnioasa sa stafie, era oricând și mai ales acum, pășind vioi și greoi în același timp alături de el pe stradă, pufnind zgomotos pe nări, perfect *prezent* și *unit* cu existența sa de acum, de fiecare fracțiune de secundă a lungului prezent pe care îl trăia, ceea ce se poate numi un om sănătos moral, „tonic", „realist", poate chiar fericit... Și Minda se simțea bine cu acest ins *fericit*, dar numai pentru că știa că în curând se vor despărți, poate chiar peste un ceas sau, peste o noapte, chiar și o noapte albă, dar nu mai mult decât atât... pentru că acest Medoia era ambasadorul *celuilalt* pe care îl învinse deodată și, odată cu el, stafia de puber a lui însuși, a lui Minda, acea „Înviere a lui Lazăr", acest concret și zgomotos Medoia avusese puterea să strige spre acel tunel al celor douăzeci de ani: „Lazăre, vino afară!" și, spre emoția și spaima profundă a sa, a severului și rationalului Minda, din tenebrele acelui tunel ieșise tremurător, împleticindu-se în bandajele acelea mortuare de care amintește evanghelistul, propria sa stafie, uitată, poate chiar renegată, pe care el ar fi putut-o respinge, renega, dacă nu ar fi fost atât de uimitoare,

de neașteptată, de concretă!... Medoia îl împingea și îl târa cu brutalitate spre locuința nedorită a acelei femei pe jumătate necunoscută și trivială, dar jumătate din ființa lui Minda era acum de vis și transparentă și extrem de docilă tocmai pentru că acel ins o isca mereu din sine însuși, o secreta așa cum secretă păianjenul firul său misterios și elastic pe care alunecă în gol, și Minda se arunca surâzând și amuzat în golul acelei nopți și al acelor oameni, al celor doi oameni apăruți atât de neașteptat în viața sa ordonată, previzibilă și rațională. Minda asculta, supus, el, atât de autoritar și de dominator, se lăsa târât de un străin cu care nu avea nimic comun, pe care cel mai bun prieten al său nu-l acceptase, depărtându-se de el, un străin care purta un nume străin, Medoia, ciudat de cunoscut, de familiar, e drept... propria sa ființă bărbătească și structurată definitiv se muia, se încețoșa, brațul său să făcea de apă, părul său flutura, tot mai nevăzut, lăsând loc acelui puber, uitat, care reînvăța să meargă pentru câteva ore, doar, pentru o noapte albă, împiedicându-se în bandajele sale mortuare... se lăsa dus de cei doi, surâdea amuzat, pentru că totul era o înscenare trecătoare, fulgerătoare chiar, și viața lor atât de scurtă, a celor doi, provoca în el o toleranță largă, generoasă, atât de neconformă cu felul lui de a reacționa încât, pentru scurt timp, e drept, totul se întorcea pe dos, ocara era mângâiere, strigătul o șoaptă slabă, râsul zgomotos un zâmbet pe jumătate, grațios, feminin aproape, jignirea o neînțelegere fermecătoare.

Mia Fabian ocupa un apartament surprinzător de spațios și mobilat cu mult gust. Îi primi cu afabilitate, încercând să-i facă să uite — mai ales pe Minda — jena orei târzii și a primei vizite într-o casă străină. Medoia se roșise tot pe gâtul său gros, dar nu-și pierduse vioiciunea mișcărilor și din prestanța aceea specială, a sa, tonică și contagioasă. Fabian le preluă sticlele, aduse o alta, frapată, și ciocniră primele pahare. În contact cu lichidul spumegând, Medoia se activă brusc, iar Minda se ofili ușor, în hohotele de râs ale doamnei Fabian, care răspundea perfect limbuției inginerului. Doctorul se simți brusc izolat — deși făcu eforturi să n-o arate — era uimit în primul rând, aproape bruscat, de bunul-gust, surprinzător, al interiorului în care locuia această „femeiușcă", apoi de

rapida și buna lor înțelegere, doi oameni care cu o oră în urmă își ignorau existența. Minda era un spirit greoi, cu tendința de apărare spontană la orice era „străin", „imprevizibil", constant, aproape conservator în gusturi, obiceiuri și prietenii, mai ales în prietenii, și observa cu o anumită uimită încântare capacitatea lui Medoia și a Miei Fabian de a se încrede cu atâta rapiditate unul în celălalt, sau era doar un efect de răsfrângere în spiritul său greoi, acești oameni nu se încredeau deloc unul în altul, nici nu-și puneau această problemă, și poate de aici perfecta și rapida lor conviețuire, poate și farmecul lor?!

De teamă să nu-și trădeze indispoziția, neparticiparea, să nu le pară un „acrit" și „ursuz" și, în același timp, plictisindu-l împrejurarea și flagranta lui nepotrivire cu acest cuplu, iute închegat, din care el era expulzat (sau se expulza singur, nu conta), profitând de un moment de absență a gazdei, care trecuse în bucătărie să pregătească „niște cafele faimoase", îi aruncă în treacăt o frază convențională lui Medoia, care aproape nu reacționă — lucru ce îl jigni pe doctor — și plecă, ieșind fericit în aerul rece, curat, de afară.

Drumul până acasă fu înviorător și, încet, încet, aproape cu fiecare pas, se scutură de toată acea lungă după-amiază din care ieșise de câteva minute, personalitatea gălăgioasă, neplăcut de concretă a lui Medoia se subția ușor în aerul străveziu — ciudat de străveziu pentru acea oră înaintată — și doctorul începu să râdă la un moment dat, era aproape un chichotit de școlar ce tocmai pregătise cuiva, unui coleg sau unei autorități școlare, o farsă, râdea mereu, icnit, ușor, o vibrație pe care nu și-o putea reprima și care renăștea ciudat, atunci când părea că se înecase în fundurile tulburi ale psihicului său eliberat și calm, redobândit și, pentru că nu putea să-l oprească definitiv, Minda începu să râdă de-a binelea, sonor, singur, pe strada aproape pustie acum, ca un adolescent sau un bețiv de ocazie, amintindu-și de cuplul celor doi, celor doi străini care se înțelegeau așa de bine acolo sus, „făcuți unul pentru celălalt", cum spusese Medoia odată la telefon în glumă sau chiar în bătaie de joc. Deodată îi trecu prin cap ideea că, de fapt, Mia Fabian căutase un astfel de bărbat când îl inoportunase cu atâta asiduitate pe el, și poate avusese

o bună intuiție, pentru că, iată, numai prin el putuse să ajungă la Medoia, poate ea, cine știe cum, printr-o specială intuiție sau clarviziune feminină, știa că undeva, în abisurile trecutului său, zăcea, în inerție și așteptare, acel individ gălăgios, franc și poate plin de farmec, cu care ea putea să facă un cuplu. „Prostii!" concluse Minda zâmbind, surprinzându-se zâmbind amuzat de aceste speculații prăpăstioase, odihnitoare însă pentru spiritul și habitudinea sa, torturate ore întregi de un „regim" atât de opus firii sale, tot ce gândea acum, zeci și zeci de asociații asemănătoare în legătură cu „cei doi", atât de speculate încât se pierdeau în absurdul simplu sau infantil, erau ca un fel de inofensivă și odihnitoare răzbunare, o răzbunare care nu se adresa nimănui, care nu voia să lovească în nimeni, doar să-l reconforteze pe el însuși, să-l „redea lui însuși" și în clipa când urca scările casei sale murmura destul de tare, căutând cu o mâna cheia apartamentului printre celelalte prinse în *porte-clefs*-ul său, de care atârna, ca breloc, o medalie veche, turcească:

„... Piară-mi ochii turburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă:
Ca să pot muri liniștit, pe mine,
Mie redă-mă..."

și râdea încet, spunând ultimele cuvinte, dar cu un alt fel de râs decât cel icnit și vindicativ de adineaori, de data aceasta era un râs „al său", deoarece expresia „muri liniștit", el o înțelegea în felul său, adecvat situației sale din clipa aceasta, și acest „muri" avea sensul de „supraviețui", chiar de „reînvia", atât de labile și contradictorii sunt totuși sensurile cuvintelor în care ne rezemăm atât, gândea Minda, stând încă în fața ușii întunecate a apartamentului său și observând cu o ciudă măruntă că se arsese becul de pe palier. Acest „muri" suna pentru el, acum, și numai pentru el, ca o „reîntoarcere" dintr-o aventură măruntă, spectaculoasă, pe care și-o dorise poate, fără de care o nemulțumire ascunsă, râcâitoare, ar fi persistat poate mereu, undeva, la periferia bunei sale dispoziții, dar care acum, epuizată, „cunoscută", era părăsită cu un

neauzit suspin de ușurare, cu mulțumirea „reîntoarcerii" în vechile haine și cute ale obișnuinței, ale *home*-ului său interior, acolo unde trona, ca o pisică mare, sclipitoare, o formă vie, cunoscută, fascinantă fără ostentație, vie... da, era ea, femeia lui, sau care trebuia să fie a lui, cât mai curând, și în apropiere, ceva mai în spate sau într-o parte, dar nu prea mult, o siluetă întunecată înaltă, subțire, *el*, cel încărcat de trecutul său, Laurențiu, și pe care el îl iubea tocmai pentru că propriul său trecut exista atât de puțin sau prea șters, prea fad, și felul în care Ceea își trăia „falsa existență", cum spunea el, era o răscumpărare și a sa, cel care se identifica astfel prin tăcere și contagiune totală cu un trecut străin și care devenea astfel, într-un fel și al lui. Poate de aceea își simțea Laurențiu, într-un fel „fals" trecutul, pentru că el, celălalt, Minda, și-l însușea pe măsură ce se desprindea de pe buzele sale harnice, narcotizate, și o făcea cu puterea sa mare de posesiune pe care o avea în fiecare act al vieții sale diurne, chiar și în cel mai mărunt. Își aminti apoi, intrând în sfârșit în casă, de cele câteva minute în care ar fi vrut să-l vadă plecând, minute lungi, aproape de ură și repulsie față de cel pe care-l simțea legat de el mai strâns decât poate lega o prietenie, și se surpinse, cu o oarecare uimire că nu regretă pornirea atât de ciudată, de unică, pe care o simțise față de Laurențiu sub „presiunea" staturii masive, concrete, a lui Medoia. N-o regretă, așa cum îl suportase și pe Medoia, cu conștiința că totul era trecător, strict efemer, și el se putea odihni în acest „efemer" care îl proiecta la antipodul reacțiilor și stărilor sale. Închise deci în sine, lăsând să cadă la fund antipatia aceea surprinzătoare, momentană, față de unicul său prieten, și fiindcă nu putea s-o regrete, o ascunse. Apoi, din nou, primul plan fu recucerit de forma aceea albă, sclipitoare, și în clipa când închise ușa apartamentului în urma sa, cu grijă, și auzi țârâitul lung al telefonului, se activă brusc și alergă, cu numele ei în gând și chiar pe buze, cu atâta putere încât atunci când ridică receptorul, fără să aibă răbdare să asculte sau să aștepte, spuse într-o singură respirație:

— Ludmila!

Nu era însă Ludmila, și dovada că era așa fu un hohot interminabil de râs, în care recunoscu, cu destulă greutate, timbrul acela cald, răgușit,

atrăgător, o voce care nu se potrivea de fel — în mintea sa, cel puțin — cu pereții aceia de carne în care rezona sau cu buzele de pe care aluneca cu atâta ușurință. Era, bineînțeles, Mia Fabian, care îi mărturisea că suna de aproape zece minute, pentru că rămăsese singură!

Singură? se uimi Minda, intrând, fără să vrea, încă o dată, în acel univers incomod din care se eliberase deja, aproape cântând, dar unde plecase inginerul? Și cum, așa, deodată?...

Nu, nu plecase, îl liniști Fabian, dar la scurt timp după ieșirea sa, „după fuga sa rușinoasă și lașă!" Medoia adormise pe canapeaua pe care se afla, căzând într-un somn total, brusc, astfel încât ea, după ce renunțase să-l mai trezească, îi scosese pantofii, îl acoperise cu un pled și stinsese lumina, lăsându-l „în pace". Acum însă e singură, au rămas două sticle de șampanie, „intacte", și oare n-ar vrea el să se reîntoarcă și să mănânce împreună, așteptând să se trezească Medoia? Ar fi un fel de a-l păzi, și el, ca prieten, e oricum mult mai îndreptățit să... și pentru ca, nu-i așa... pe de altă parte, e evident... dealtfel, nu s-ar putea... fiind târziu și totuși devreme într-un... o simplă pază, atâta tot, aproape o... pentru că, nu-i așa, răspunderea le revine la... ei?! Poftim?!... Ha, ha, ha, hi, hi...

Nu, nu era posibil, replică Minda, încercând să înoate în șuvoiul ei de vorbe, oricât ar putea să pară de nemanierat, refuza să se întoarcă pentru simplul motiv că... ora fiind totuși târzie și a doua zi trebuind să se...

Dar a doua zi e duminică! întrerupse ea, aproape ingenuă.

Da, era duminică, replică Minda fără să se tulbure, dar el nu putea răspunde amabilei invitații. Poate altă dată. În ceea ce-l privește pe cel adormit...

— A, nu e nici o problemă! făcu Fabian. Eu mâine dimineață plec, destul de devreme, într-o excursie cu niște prieteni, cu o mașină, așa că am să-i las un bilet cu locul unde să pună cheia, o să-i sugerez să-și facă o cafea, și va pleca, în provincia sa, fericit că-și va fi făcut de cap în Capitală. Există atâtea feluri de a-ți face de cap!... gânguri ea, și o clipă, împreună cu râsul ei, nu păru mai mult de șaisprezece ani.

Minda nu mai era în stare să reziste acelei conversații, care nu-l mai amuza deloc, și, după câteva fraze scurte, trânti receptorul.

„Iată că nu erau făcuți unul pentru celălalt..." gândi el, în timp ce se pregătea să se culce. Sunase încă o dată la Ludmila, dar apelul se făcea în gol, într-un gol care se mărea, parcă, cu fiecare secundă, ca o grotă vie, cu stalactite vii, un gol concret, așa cum e acela al unui tunel în care te afunzi cu un tren întreg, lung, cu propriul tău trup, devenit deodată ireal, nevăzut, cu toate gândurile tale născânde, capsulate în întuneric.

— Da, iată că nu erau făcuți unul pentru celălalt!... mai repetă el, dând din umeri, apoi râse stins, fără zgomot, dezbrăcându-și haina.

Capitolul V

... A trecut astfel un an sau trei sferturi dintr-un an. Astfel, cum?! Cine poate să-și imagineze aceasta? De spus, de repovestit e într-un fel mai ușor, ceea ce ți s-a povestit odată, bineînțeles, fără cuvinte, decât să imaginezi sau să ți se imagineze... de cine, nu importă! Iar eu nu pot decât să repovestesc ceea ce n-am văzut niciodată, ceea ce, bineînțeles, nu s-a întâmplat niciodată, ceea ce nici nu avea de gând să se întâmple, ha!... Totul începe în viața noastră și încă atâtea lucruri și ființe — în măsura în care și gândurile sunt lucruri, sau ființele nu sunt decât simple gânduri etc., etc. — pe deasupra, neașteptate, nedorite sau neinventate, încât e binevenită imbecilitatea parțială de care ne bucurăm în tot timpul acestei împuțite de vieți, o imbecilitate ca o mască de gaze, din acelea care se aflau în podurile copilăriei noastre, măștile acelea de cauciuc, cu un filtru gros în loc de buze, cu niște ochelari de sticlă rotunzi încadrați în nu știu ce... inima noastră înoată de fapt într-un spațiu cosmic al ei, traversat de tot felul de meteoriți invizibili, rapizi ca niște schije, de raze cosmice și alte aiureli de acest tip, inima noastră care se apără atât de prost, dar se apără totuși, care supraviețuiește, supraviețuiește neîncetat, bineînțeles până într-un moment dat, când s-a isprăvit și cu istoria asta cu supraviețuirea... când devine plicticos și asta, să supraviețuiești, în definitiv...

— Ai numărat vreodată, doctore, așa, din pură plictiseală, de câte ori te-ai sinucis în viața ta asta searbădă, care încă-ți pare nefericit de scurtă...?! Ai făcut vreodată un calcul aproximativ? Te sinucizi așa cum

te masturbezi, cu aceeași concentrare, cu aceeași scârbă, evident, cu aceeași ușurare... cu aceeași fantezie, veselă, aș zice!...

— Nu m-am masturbat nici de zece ori în viața mea!...

— Crezi?!... Se poate! Tot ce se poate! cum spunea o mătușă de-a mea, din fericire, dispărută azi, dată dispărută, ha!... Nici nu aveai nevoie, deși asta nu are nici o legătură cu *nevoia*, dar... s-ar putea să te coste într-o bună zi această... să-i zicem, seriozitate sau... bună creștere, ha!... sau reținere de la... de la ce?! Știi cumva?!... O să te coste sigur că n-ai făcut-o, așa cum pe mine o să mă coste că am făcut-o!... Ce ideologie ai tu când te duci la closet? Ești tot așa grav, reținut, preocupat de altceva? Bravo ție, ești cineva! Ești un om care inspiră încredere, și avem al dracului nevoie de astfel de oameni, de astfel de personalități! Pentru că, să știi, tu ești o personalitate!...

— Bineînțeles că sunt! Și când ai să-ți dai și tu doctoratul, ai să fii și tu una!

— Licența...

— Indiferent... vorbești prea mult ca să nu fii de pe acum o personalitate! Așa că...

— Bineînțeles că vorbesc prea mult, ce dracu vrei să fac, o revoluție, o conspirație, luptă de guerillă, ambuscade, puciuri, mănări de poduri sau de stâlpi de înaltă frecvență, să împart broșuri interzise, în care să fie tipărit *Tatăl nostru* sau prima lecție din abecedar, greva foamei, să-mi dau foc, să-mi tai o ureche, să scriu un jurnal de călătorie sau un jurnal intim, pur și simplu... imaginează-ți, ce efect fantastic, comercial: *Viața intimă sau metajurnalul lui Laurențiu Ceea! Exciting*, am să fac toate astea, sau măcar o mare parte din ele, până atunci însă am să vorbesc... dacă ești destul de cretin să mă asculți!

— Te iei prea în serios, comendatore!...

— Crezi?!... Să dea Dumnezeu!... Aș avea nevoie de așa ceva, o nevoie stringentă, așa, ca o lămâie! Doamne-Dumnezeule, ce grozav ar fi, ar fi pur și simplu nemaipomenit, așa ca o aventură cu cocoși și cu gloanțe... dar mi-e teamă că bați câmpii, în felul tău grav, serios, care înșală pe toată lumea, inclusiv pe mine. De-atâta vreme faci pe gravul,

încât ai devenit, în sfârșit, un om grav. Și eu de atâta vreme fac pe palavragiul, încât am devenit, firesc... am devenit... ei, ce am devenit? Ha?!

— Un tirbușon!...

— Vezi că n-ai ghicit?!... Două tirbușoane!... Și nu imediat, ci așa, în timp, cu timpul, cum se spune... uneori nu-ți dai seama unde se ascunde tâmpenia cea mai mare: în ceea ce faci sau în ceea ce spui! Bineînțeles că tu faci ceea ce spui și cu asta...

— Nu totdeauna...

— Da, bineînțeles, cum de nu mi-am dat imediat seama, tu ești un tip mult mai complex, mai nuanțat... mai imprevizibil!...

— Hai sictir!...

— Ei vezi, asta e o idee!... Bravo!

— Ești un individ sensibil, ai nevoie de înțelegere... de compasiune, chiar dacă...

— 'Te-n mă-ta! Ține-ți prelegerile la facultate, la studenții tăi tâmpiți și hiperdotați, nu mie! De compasiune ai avea nevoie tu, dacă s-ar putea apropia cineva de tine... și până la urmă nici asta n-ar fi exclus, dacă nu ți-ar mirosi, pardon, gura!

— Ha, ha!

— Ha, ha!

— Nu vezi ce plicticos ești! Mai fă și: „Ho! Ho!" dacă ești în stare!

— Ho! Ho!

— Și-acum prezintă-te, cere-ți voie să te prezinți, știi tu cum se face... ridici lăbuța și spui... ce spui?

— Ceea, Laurențiu Ceea...

— Pe urmă?!

— Urinez!

— Bravo, cum spunea și portarul. N-ai trecut degeaba prin viață!

— Mai ales că m-am și întors.

— Tot aia e. Bine că-ți completezi studiile, ha, ha!

— Ce-ai împotriva studiilor mele? Sunt cineva de la fără frecvență! Știi bancul ăla cu nevasta dentistului?

— Nu, eu îl știu pe ăla cu nevasta mamiferului!

— Într-o duminică, la prânz, dentistul o îndemna pe nevastă-sa să se scoale, să meargă după pâine, că se închidea la douăsprezece și treizeci, iar ea îl îndemna pe el să meargă. La un moment dat, femeia, enervată: „Dar bine, cineva trebuie să meargă după pâine!"... Și atunci, dentistul, fiind cineva, s-a îmbrăcat și s-a dus după pâine. Pariez că ți-a plăcut.

— Da.

— E și ăsta un fel de curaj, să spui bancuri.

— Asta e deviza lașilor, comendatore, să facă lucruri curajoase. Tu ai avut toată viața curaj, iată un lucru suspect. Chiar și ideea asta, cu istoria ta de amor, politico-amoroasă, e tot un reflex de om laș care face pe curajosul!

— Dar îl face bine...

— E adevărat. Îl faci bine. Între curajul tău și al meu, nu știu pe care l-aș alege. Presupunând că aș putea alege. Nietzsche spunea că adevărul e o chestie de curaj, nu de inteligență. „Cât adevăr suportă un spirit, cât adevăr îndrăznește el? — spune el — aceasta a fost pentru mine, totdeauna, adevărata măsură a valorii. Eroarea, în credința într-un ideal, nu e o chestie de obtuzitate. Eroarea înseamnă lașitate..." Iată, domnule Ceea, tovarășe Ceea, câteva fraze spuse pentru secolul nostru. Bineînțeles, aici e vorba de curajul autentic, spiritual.

— Nu pot să sufăr cuvântul autentic... și-apoi, ce pretenție ai, vorbăria mea nu e o formă de curaj... autentic, dacă vrei să folosim cuvântul ăsta scârbos!

— Ba da!... Evident că da! Eu n-am spus că ești lipsit de curaj. Dar ce, vrei acum să-ți și admir curajul? Regret, asta nu pot. Mi-ajunge că-l admir pe-al meu.

— Ce curaj ai tu?!...

— *„Courage pour chaque jour"* ăsta mi se pare mie că e un titlu... nu?! Dar nu, eu am, dacă am, un alt fel de curaj. Pentru că, e evident, cu toții avem curaj. Nu știu, curajul meu —și Minda înălță dezolat din umeri — curajul meu, uneori, nu-l recunosc nici eu. Dar trebuie să existe el, știu asta, o simt, alunecă undeva în subsolul meu... nu mă părăsește

și nu mă va părăsi niciodată. Am nevoie de el, și... mai știi, poate are și el nevoie de mine. Curajul apoi, comendatore, e și o chestie de exercițiu, de „formă". Ca și libertatea. Cine nu exersează libertatea se pomenește într-o bună zi că nu mai are nevoie de ea. Și ăsta e cel mai trist lucru: nu să nu fii liber, asta se mai înghite... nu, să nu mai simți nevoia de a fi liber...

— Tam-ta-ra-ta-ta, tam-ta-ra-ta-ta!..

— Auzi mă, semidoctule, student-rămas-în-urmă ce ești, pensionar la fără frecvență: să nu mai simți nevoia să fii liber!

— Da-da, am înțeles și eu, am făcut un efort și am înțeles. Din când în când, un dobitoc de talia ta mai are și dreptate!... Am să-mi cumpăr un extensor și-am să fac exerciții de libertate!

— Când eram mic, la primară — la elementară, cum se zice acum, pentru că totul trebuia schimbat — i-am dat o palmă unui coleg, care-o merita, și învățătoarea m-a turnat la taică-meu, care, fie iertat, m-a bătut cu atâta furie, încât mi-a spart venele încheieturii, încât tot aceeași învățătoare a trebuit să mă bandajeze, a doua zi, în fața întregii clase, care se uita la mine ca la un șobolan. Zece ani, după istoria asta, am încasat toate loviturile, fără să mai dau înapoi. A trebuit să reînvăț să dau înapoi, și am reînvățat, deși a fost afurisit de greu să învăț un lucru pe care îl știam deja. Eram însă pierdut dacă rămâneam astfel, „bine educat". Tatăl meu și învățătoarea, autoritățile morale și sociale cele mai înalte pentru mine atunci, voiau să mă dezvețe de a fi un „bătăuș". Doamne, ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi reușit?! De câte ori nu m-am pomenit cu mutra însângerată la o simplă replică, la o privire distrată a cuiva, la o simplă minciună... ce se întâmpla, Dumnezeule, dacă n-aș fi reînvățat, greu, cu câte icneli, să dau înapoi?... Încă pot să dau înapoi, la cel puțin una din trei lovituri pe care le încasez, dau înapoi... M-auzi, studentule, asta înseamnă că încă mai sunt viu. Nu că trăiesc, ci că *sunt viu!*... Indiferent cine mă lovește, la una din trei... sau din cinci, în cel mai nenorocit caz, dau înapoi! Aceasta-i întreaga lege a moralei!

— A moralei tale!...

— Bineînțeles! Mai ales că eu o și recunosc! Voi o faceți, dar n-o recunoașteți, ceea ce e, nu-i așa, mult mai cochet! Eu însă nu sunt cochet. Sunt prea ocupat, nu mai am timp să fiu și cochet.

— Ia uite... a început să-ți fie milă de tine!...

— Bineînțeles că mi-e milă de mine. Ce credeai? N-ai învățat în cursul inferior de liceu despre funcția durerii? Durerea e cea care ne apără și mila nu e decât o formă a ei... mila de tine însuți, bineînțeles. Corpul tău e mult mai inteligent decât tine, Ceea, și ai putea să-l respecți, cunoscându-l mai bine... corpul tău e mai complicat și mai înțelept decât constelațiile de pe cer, la care cădem în cur cu toții...

— ...Așa!... Și pe urmă?!...

— A, am uitat. Tu erai predicatorul. Ai dreptate. Dă-i drumul, cu Pitina ta... sau cum îi zice...

— Pitina mea? N-a fost niciodată a mea. A fost a oricui, numai a mea nu. E ca și cum te-ai duce cu o gașcă la bordel și toți s-ar culca pe rând cu aceeași sublimă și gingașă târfă, numai tu nu. Aceasta e prima noastră iubire, dacă ai auzit de așa ceva. Pun pariu că ai auzit. De ce râzi? Crezi că fac pe cinicul? Bineînțeles că fac pe cinicul, dar și tremur de frică în același timp că ăsta e chiar adevărul. Dealtfel, nu spuneai chiar tu că nu te interesează adevărul... că nu e modern?... Poți să-mi explici și mie ce consideri tu că ar fi modern?

— Foarte simplu: politica. La început a fost bestia, apoi preotul-mag, sau preotul-profet, apoi soldatul, Cezarul și mercenarul, apoi...

— ... din nou preotul.

— Exact, de data aceasta preotul-funcționar, episcop, papă, sau chiar preotul-soldat, ca Borgia și Mahomet...

— Mahomet era profetul-soldat!

— Eventual! După aceea, negustorul.

— Ușor, ușor... și nobilul?

— Nu știu ce-i aia nobilul, nu-i o profesiune. „Monarhul luminat", da, asta este una.

— Iar negustorul e o categorie eternă, a existat totdeauna, a coexistat totdeauna, mai bine zis.

— Da, dar n-a condus. Acum el conduce, „aristocrația financiară", care e o efectivă aristocrație. Apoi politicianul.

— Și asta-i o profesiune?!

— O-ho, și încă ce! E ultima profesiune. Mai tare decât militarul, preotul și nobilul, care coexistă, bineînțeles, cu toții. Nimic nu se pierde, omenirea nu lasă pe drum nici cea mai măruntă invenție, și trebuie să recunoști că o nouă meserie, o nouă profesiune e o invenție babană.

— Și omul de știință... artistul, literatul... așa-zisul intelectual?

— N-am auzit. Să mai aștepte.

— Și țăranul?

— Dispare.

— Înainte de a fi condus?!

— Dacă nu s-a profesionalizat! Dacă n-a făcut o revoluție!

— Te pomenești că dispare și intelectualul, înainte de a...

— Posibil. E chiar de dorit. Nu cred că ar fi bun să conducă. El e bun ca opoziție, e veșnica opoziție, el e scepticul, singura școala filozofică care nu are idei proprii, dar va dura la nesfârșit, criticând mereu celelalte școli filozofice, găsindu-le mereu, cu inteligență, punctele slabe.

— Asta sună cam mefistofelic...

— Chiar este. Eu nu cred că Diavolul are idei... nici nu are nevoie de așa ceva. El e cel care descoperă mereu carența ideilor.

— Calomniezi intelectualul.

— Bineînțeles. Dar îmi permit asta pentru că și eu sunt un intelectual. Asta e, de fapt, și forța mea.

— Dar și prostituția ta. Ești, probabil, bine plătit pentru asta!

— Uneori, și nu așa de bine precum se crede. Dar adevărata plată e de fapt plăcerea pe care mi-o fac făcându-mi rău. Și asta e ceva foarte intelectual.

— Masochism, perversiune simplă sexual-psihică.

— Mai mult decât atât, o formă a forței. Cine poate râde de el însuși e un om puternic.

— Dacă nu face jocul altuia, interesul altuia, dacă, atrăgând atenția asupra sa, nu creează diversiune.

— A, bineînțeles, eu nu vorbesc de delațiune. Delațiunea e simplă și ea e cea care e bine plătită.

— Drăguț cursul tău scurt de istorie a profesiunilor!

— Aiurea, simple banalități. Doi inși, absolvenți ai cursului inferior de liceu, pot face la nesfârșit variante asupra aceleiași teme. E o simplă întâmplare că le-am făcut și noi. Dar se întâmplă. Ni s-a întâmplat și nouă. Îți explicam de ce nu mă interesează adevărul...

— Nici pe mine, bineînțeles. Dar, din când în când, nu-i așa...

— Înțeleg, înțeleg: dacă te împiedici în el. Ei bine, atunci, dacă n-ai încotro, poți să-l spui... dar numai cu această condiție, ha, ha!

— Ia uite, după ce că ai două norme, în timpul liber faci și pe cinicul...

— Nu vorbeai tu de cinism? Cine mai știe astăzi ce-i aia cinic?! Nici nu face să încerci să înțelegi sau să-ți explici unele...

— Cinism e totul. Bâlbâiala mea despre o așa-zisă Pitină, despre anii ăia când am iubit-o, despre tot ce-am trăit sau am inventat, atunci și acum... toată această bâlbâială nu-i o mostră de cinism? Există, mi se pare, la unii, o formă de perversiune sexuală care constă în aceea de a violenta femeile necunoscute, pe stradă chiar, expunându-și sexul, sau...

— Exhibiționism se cheamă și e ceva foarte interesant...

— Mă rog, nu mă privește. Uneori când ți se pare că ești un individ iremediabil plat, deodată îți descoperi un *côté* cu totul remarcabil, cum, de exemplu, mania asta a mea, apărută de curând, de a... în definitiv, o manie inofensivă, pe care tu o suporți, de bine, de rău...

— Se pare că am început să am chiar nevoie de ea! făcu, râzând, doctorul.

— Poftim. Mania mea, perversiunea mea îți face bine. Mie nu, dar asta nu contează. Și totul, în mine, bineînțeles, a pornit de la acest nume: Pitina! Auzisem acest nume înainte de a o cunoaște și am început s-o iubesc, așa cum poți iubi pe cineva pe care nu-l cunoști. Dulcineea din Toboso. Da, există așa ceva, eu m-am convins pe propria mea piele, adică pe dispăruta mea piele, pe decuamata mea piele. Când am cunoscut-o, în sfârșit, era același lucru: era ea, purtătoarea numelui ei, și nu mai

puteam da înapoi. Ea trebuia să fie! Să rămână ea, și asta s-a întâmplat cu tot ce a trebuit să... plătesc pentru asta. Da, am plătit cinstit și plătesc și acum, când nu mă pot debarasa de toate astea, de numele ei, în primul rând. De numele ei mai real decât ființa ei, pe care, de câte ori mi-o reamintesc, o încarc de tot felul de amănunte și senzații, încât, bineînțeles, o falsific grosolan, și ceea ce ajunge la tine și apoi la mine (căci la mine ea ajunge în ultimul rând, să ții minte acest lucru!) deci ceea ce ajunge la noi amândoi e ceva vrednic de tot disprețul... dar, asta e! N-o pot face altfel, n-o pot păstra așa *cum era* și nici nu pot să tac. Și pedeapsa mea e tocmai această grosolană calomniere a ei, a Pitinei mele minunate, unice, măruntul soare al adolescenței mele, în care trăiesc și astăzi. Ar merita, săraca, s-o las să se odihnească în neființa ei, dar nu pot, ca un nevolnic, ca un estropiat, și atunci... sunt un biet necrofil, bineînțeles, unul din ăia care se culcă cu cadavrele. Sunt un tip *chic*, nu?!

... A trecut astfel un an sau trei sferturi de an din clipa când i-am dus acel prim plic lui Guga. Pe ea am început s-o văd cu o anume regularitate, pe el, la fel, de câteva ori am fost și împreună; doar de două sau de trei ori. Ei înșiși mi se pare că nu se vedeau aproape deloc, își scriau doar și ardeau tot ce scriau. Am să revin mai târziu la aceste plicuri. Relațiile mele cu ea intraseră într-o stare bună, disperată însă, în același timp. Puteam s-o văd de câte ori voiam sau aproape în orice caz o vedeam mult mai des decât Guga. Dar nimic nu a evoluat între noi în sensul în care-l doream eu. Nici măcar de mână nu ne-am mai ținut, ca în acea primă întâlnire, după discuția aceea atât de amestecată, de puerilă și de gravă, totodată. Devenisem prieteni foarte buni, dar asta nu mă interesa prea mult, mai mult, mă înfuria, deoarece contactul nostru risca să ia o altă turnură, ea începea să se obișnuiască cu mine, să mă vadă doar ca un camarad etc. Nu renunțam totuși la a o vedea, așteptând un moment propice. Cred că ea își dădea seama de pânda mea, semicalculată, dar nu-i păsa, poate o și amuza. Între timp, însă, cu ea, ca și cu alte colege și, mai ales, colegi ai mei, se întâmplau cu totul altfel de lucruri. Ca și cu lumea din oraș și aiurea. Ceva mai pasionant, mai „aventuros", mai

„periculos" și mai grav decât însuși amorul. Da, se întâmplă uneori lucruri mai grave decât amorul, pentru scurtă vreme, bineînțeles. Dar ce condensare, ce tensiune e acolo, ce răsturnări! Câtă istorie!

În acel an, în clasa noastră s-au întâmplat o grămadă de evenimente, un reflex proporțional, foarte violent însă, al răsturnării întregii societăți. Erau anii '49, '50. Nu știu dacă generația tânără de azi mai are habar de cele ce s-au întâmplat atunci, dacă lor aceste cifre: '48, '49, '50, '52, '53 le spun ceva afară de câteva asociații generale cu unele evenimente istoric-politice. Pentru cei ca noi, ca mine, și mai bătrâni decât noi, aceste cifre se încarcă fantastic! Și asta stă, bineînțeles, sub semnul întrebării, pentru că asupra ta aceste cifre s-ar putea să aibă aceeași rezonanță ca asupra unui tinerel de șaptesprezece ani... Și la noi în clasă am avut câteva animale tot de felul tău, tocilari apolitici, tipi care briau la o materie, inși reci, plini de calități reale, care-și începeau cariera socială la cincisprezece ani, punând uneori în dificultate profesorii de specialitate, complexându-i, jignindu-i uneori cu întrebări provocatoare, în care se vedea că știu mai multe decât cel ce preda. Unii dintre ei, puțini, au confirmat și mai târziu aceste calități. Un procent de unu la sută dintre ei, și cu mult mai palid, mai puțin „pregnant" decât o făcuseră în liceu. Probabil și concurența, apoi, devenea mai acerbă, dar asta e eterna problemă a ceea ce numesc eu adaptarea la o vârstă. Uneori precocitatea — când spun uneori, vreau să spun de cele mai multe ori — e o simplă adaptare, perfectă, la o vârstă și la un mediu dat, un mediu izolat, fără comunicare în afară, o adaptare care ia uneori forme fascinante. Există regii vârstei de zece ani, inși care comandă grupuri întregi, o stradă, sau un cartier, există regii vârstei de cincisprezece ani, există regii vârstei de optsprezece-douăzeci de ani. Aici se opresc aceste regate efemere, atât de sclipitoare însă! Și regatele care urmează, apoi, au început să devină cele autentice, când se produce valoarea. Dacă aș fi profesor — nu voi fi niciodată! — m-aș teme îngrozitor de acești puberi, hiperadaptați, așa cum se întâmplă, de fapt. Am avut un coleg, Dona (la care voi reveni), care, la cincisprezece ani, la lecțiile de anatomie, cita din Gray și Papilian, și sunt convins, și toată clasa era la fel, că înțelegea acele tratate universitare mult mai bine, mai în spiritul

lor, decât putuse s-o facă bietul profesor în anii lui de studenție. Acestea și altele sunt eterne, banale chiar. Dar trebuie amintite pentru că acesta e rostul banalului: de a reconstitui cadrul excepționalului. Mărunta luptă, deci, între cei câțiva supradotați — în cadrele acelei vârste, nici unul dintre ei nu și-a păstrat acea supradotare și mai târziu, în anii când se creează adevărata valoare, omologată de social — deci, acel mărunt și banal antagonism între câteva vârfuri ale clasei și profesori, sau joaca profesorilor cu cei imbecili, leneși, submediocri (din nou, doar pentru acea vârstă, era o submediocritate trecătoare, ca și un geniu de trei sau cinci ani, superb, caduc), ăștia, „subdezvoltații" erau ceva mai numeroși, nu cu mult, decât „excepțiile", toate aceste probleme și altele, eterne, au fost înlocuite doar în câteva luni cu o forță care amintea de suflul unei bombe de mare tonaj. În fiecare clasă — vorbesc doar de cursul superior — au apărut câțiva, trei-patru, șase, opt, din masa aceea, care ascunde totdeauna rezervorul de cadre al oricăror noutăți istorice, și nu numai atât. În masa aceea medie, se află totul, iar extremele ei, supradotații și imbecilii, nu fac decât s-o acopere. Acolo se află viitorii, veritabilii supradotați, viitorii, adevărații creatori, viitorii oameni politici. Din masa aceea, atunci, însă, a mai apărut o „extremă", afară de celelalte două de care ți-am amintit și pe care le știi și le știe oricine: agitatorii. Se formase triunghiul, un triunghi fantastic, pe care nu l-au trăit decât generațiile noastre, bineînțeles, cei sensibili, inteligenți, cei cu o anume memorie. În nici un an de zile, ciungul Lică, de care ți-am amintit când cu episodul pseudosângeros cu Iorgovici, profesorul detracat, falsa victimă, Lică, pe numele său de familie Țunea, a ajuns secretarul U.T.M. al clasei și și-a constituit un birou, a selectat câțiva inși, pe anume criterii, din masa aceea, medie. Am să reviu la criteriile sale, căci ele au existat, deși nu pentru toată lumea. Lică, în orice caz, era fiul unui mecanic de locomotivă, el însuși de curând numit în activul de partid al orașului. Dar ascendența lui Lică, deși importantă, nu a fost nici aici singurul criteriu, bineînțeles. Mai aveam în clasă vreo șapte-opt colegi, fii de muncitori și de activiști sociali, unul avea chiar un tată ilegalist. Și nici unul dintre ei toți, absolut nici unul nu a ajuns sau nu a rămas, mai târziu, activist

într-un domeniu social sau de partid din oamenii lui Lică. De aceea îți vorbeam de noua „extremă". Vârfurile profesionale ale clasei — și clasa noastră era celebră în toată școala, chiar și în oraș, pentru elementele ei de vârf și pentru calitatea lor, doi dintre ei primiseră și premii naționale în literatură și cercuri științifice liceale — vârfurile acestea, cum spuneam, începeau să fie puse încet, dar categoric, în umbră de grupul lui Lică. Un instructor al județenei U.T.M. ne fusese repartizat și nouă (un tinerel de vreo 23–25 de ani, fost sudor, pe nume Treicu), și totul, cum era și firesc, a început să se învârtă în jurul acestui ax nou. Firesc! Ce cuvânt! Cum era firesc într-o revoluție, cum era firesc la câțiva ani după război, dar războiul, el însuși, pălește în fața celuilalt termen, el nu poate explica nimic din ce s-a întâmplat apoi. Altădată o țară care se refăcea din ruine — și una din cele mai înșelătoare pierderi e aceea care se face sub semnul victoriei! — urma un traiect cunoscut: se îndepărta molozul, se scoteau din pivnițe și adăposturi improvizate uriașele cutii de lemn în care au fost, în grabă, împachetate mașinile, utilajele fabricilor, partidele politice tradiționale se refăceau în grabă, apăreau și câteva partide noi, ce, bineînțeles, se dizolvau în curând sau făceau guverne de coaliție cu cele vechi, puternice, și începea din nou lupta între social-democrație și conservatori, între „reacționari" și „progresiști", apărea invazia de capital străin, se clădeau școli, apăreau sindicate noi în clădirile azilelor de bătrâni (un timp, lung, nu se mai ocupa nimeni de bătrâni), apăreau multe femei peste tot. „Crucea roșie", bineînțeles, supraviețuia armelor, avocatura devenea din nou o mare carieră în miile de procese care apăreau după război și din pricina lui, țăranii începeau să se agite, toată lumea se interesa de tehnică, toată lumea căra moloz, apăreau pe ici, pe colo cei „persecutați în război", indivizi cu adevărat nostimi, naționalismul cădea, pentru un timp, în desuetudine, din nou se vorbea despre și apăreau, cu adevărat, crimele pasionale etc., etc. Dar toate acestea, în variantele lor, sunt banale și previzibile. Revoluția, însă, e și a fost cu totul, fundamental, altceva. Tu n-ai trăit-o, dovadă că ai uitat-o. Eu am trăit-o printr-o femeie, care avea un nume, și, în primul rând, am trăit revoluția prin numele ei, Pitina. Alții, puțini, e adevărat, au trăit-o

direct. Cum a fost acel Guga, prietenul ei și care, astfel, a devenit și al meu. Unii dintre profesori, cum îți spuneam, în loc să mai fie respectuoși cu vârfurile, persiflatori cu „cozile" claselor și indiferenți cu media, au început să se teamă, întreaga lor atenție și spirit de conservare, uneori în sens strict biologic, s-au îndreptat împotriva acestei noi falange a lui Lică. Oamenii aceștia, care pentru noi aparțineau autorității morale și sociale, au început să arate fețe obosite și contorsionate de frică, ochi dilatați — parcă de o anume teroare, fără nume, fără precedent, imposibil de definit, deci și de controlat, cei câțiva fii de țărani „săraci" (Sârbu, secretar al U.T.M. al liceului, era el însuși fiu de țăran), împreună cu Treicu puseseră într-un fel stăpânire pe liceu, consiliu profesoral, cataloage, norme de conduită, limbaj etc., etc. Dar acestea, toate, sunt prea vaste, prea complicate. Eu nu sunt în stare acum să-ți vorbesc despre ele... Poate altă dată, în curând... Deși au trecut douăzeci de ani și... dar, nu, nu!... Și pe urmă, ha, nu spuneai tu, adevărul, nu-i așa, e perimat, e neinteresant... politicul, da, ei bine, eu am trăit politicul prin ea, printr-o femeie! O oglindă, un ochean cu o singură țeavă, așa cum folosesc marinarii, o lunetă marină era ea pentru mine și a rămas astfel, „o țeavă" din aceea marinărească cu care am privit eu depărtările de atunci, pentru că, ciudat, ca să privim în jurul nostru, în imediata noastră apropiere, avem nevoie de o astfel de lunetă, și pentru mine, atunci, acea lunetă a fost Pitina.

Eu aveam în acea vreme, la noi în clasă, doi prieteni, amândoi dintre vârfuri: Dona și Lepădatu. Dona era acel ins dotat la științele naturii, ce consulta tratate universitare, iar Lepădatu era un fel de dotat al literaturii și artelor, era mereu selectat în echipa de teatru a liceului, conducea corul liceului în absența profesorului de muzică, citea mult, scria etc. Acest Lepădau, dealtfel, a ajuns mai târziu o adevărată celebritate națională, o personalitate. Dona s-a adaptat foarte repede „realităților" noi și, deși îi disprețuia, s-a apropiat curând de noii șefi ai clasei și ai liceului, a ajuns instructor superior de pionieri etc. și a fost lăsat în pace, să brieze la „materiile" lui, să „dea" la Medicină apoi (pe acea vreme, liceul, organizația te recomandau la facultate, o țidulă aproape hotărâtoare),

unde, la fel, a intrat în biroul U.T.M. al facultății, continuând să fie un student eminent, cu o mare putere de muncă, inteligență, instinct etc. Lepădatu, prietenul lui și al meu, s-a adaptat invers. Neacceptând noua autoritate, în ciuda calităților sale manifeste și confirmate, a fost imediat izolat și în curând l-au făcut unul din țapii ispășitori ai clasei și ai liceului, în cadrul „ascuțirii luptei de clasă" a lui Lică și el ilustra perfect, în cadrul școlii „dușmanul". Mai erau câțiva astfel de dușmani, dar el era cel mai „reușit". Pregnant, inteligent, lipsit de flexibilitate, lipsit de simțul realității și, pe deasupra, mai era și fiu de popă unit, greco-catolic, iar tatăl său, odată ce n-a mai avut biserică, n-a mai vrut să treacă la un alt cult. Eu am rămas prieten cu ambii, deși, între ei, prietenia s-a rupt din motive exterioare și, mai ales, din acel spirit exagerat de adaptabilitate al lui Dona, care a înțeles imediat, deși îl mai despărțeau doi sau trei ani până atunci, felul în care trebuia să se comporte ca să-și poată continua, netulburat, studiile. Lepădatu, care era un spirit haotic și extrovert, avid de prietenie, a devenit, în ciuda sa, un singuratic, poziție împotriva căreia se revolta neîncetat, ridicol, nefiind în stare să-și trăiască destinul, atunci. Izolarea sa era pe jumătate obiectivă, pe jumătate se datora fricii și lașității colegilor. Lepădatu începu rapid să miroase „a victimă", și el era singurul sau ultimul care își dădea seama de aceasta. (Acest „miros de victimă" l-au prins, foarte repede, și profesorii.) Tembelismul acesta al lui Lepădatu, care, în ciuda calităților sale, nu era în stare de o minimă apreciere lucidă a realității, mă enerva și scârbea chiar și am rămas prietenul lui doar dintr-o măruntă contrariere socială, dintr-un fel de „nonconformism" pentru care am fost criticat de repetate ori în ședințe de organizație (Lepădatu era exclus din U.T.M.), luat la o parte de anumiți colegi etc., etc., dar până la urmă mi s-a îngăduit această extravaganță. Din pleiada de foști prieteni ai lui, din anii săi de glorie, din tot cursul inferior al liceului, eu rămăsesem acum singurul, și asta cu atât mai ciudat cu cât nu fusesem „atunci", când îi fermecase și fascinase pe toți, colegi și profesori, unul din „intimii" săi. Eram acceptat acum de el pentru că, deși el făcea nenumărate eforturi, ridicole, lamentabile de cele mai multe ori, de a se apropia de vechii săi prieteni, colegi, cu care

avea reale afinități intelectuale și sentimentale eu eram singurul care îndrăzneam să-i vorbesc, să mă plimb cu el, singurul cu care avea relații normale, deși tocmai pentru asta ele erau „anormale". În acest băiat se amestecau în mod curios calitățile cu defectele cu atâta violență aș spune, profilul său moral era atât de haotic, de instabil, violent instabil, încât producea, cum spuneam, un sentiment de admirație, de fascinație amestecată cu scârbă și repulsie. Acest lucru e tipic postpuberal și adolescentin, dar felul în care se manifestau la Lepădatu crizele acestea somato-psihice era în același timp ceva cu totul ieșit din comun. Dona era înalt, slab, osos, cu mâinile foarte expresive, neplăcut de expresive, neplăcut de „frumoase". Fața osoasă, ochii prinși în os, arcadele proeminente, gura mare, mobilă, cu un fel de zâmbet-rânjet, veșnic zeflemisitor. Lepădatu era la fel, înalt, subțire, cu o față mică, ovală, „frumușel", cu fruntea mică, informă, cu ochii mari, negri, catifelați, în care se concentra întreaga sa inteligență și neputință. Ochii albaștri, oțelii, ai lui Dona îi trădau viitorul imediat și mai puțin imediat, caracterul realist, rece, inteligența și o anume ironie față de toată lumea. Dona îi disprețuia pe cei ce conduceau liceul, și orașul, îi ajuta însă și se lăsa ajutat de ei; Lepădatu era incapabil de ironie, cu atât mai puțin de dispreț. Noua tipologie, care pătrunsese întreaga țesătură socială, ca niciodată înainte, într-un fenomen de-o violentă noutate și adâncă și brutală relevanță umană, îi atrăgeau atenția, concentrarea sensibilității și chiar și simpatia. Dacă ar fi avut cu câțiva ani mai mult în momentul răsturnărilor sociale, Lepădatu ar fi fost un fel de Guga, poate cu mult mai reușit prin profunzimea, deja evidentă, a caracterului său, un fanatic comunist, un iluminist social. Astfel a ajuns doar victima celor pe care era incapabil să-i urască, nici măcar să-i disprețuiască, precum Dona. Și „călăii" săi au simțit această slăbiciune funciară a sa, acest caracter încă nu perfect osificat, acest craniu embrionar, cu insulele sale cartilaginoase, cu fontanelele sale și, bineînțeles, ei au folosit acest lucru. Era o victimă aproape ideală.

Tot mai mult, din acel pueril nonconformism, eu m-am apropiat de Lepădatu, care nu mă iubea, care mă ironiza și mă disprețuia adeseori din cauza inegalității noastre intelectuale. Dar asta conta prea puțin. Pitina

mă disprețuia și ea la rândul ei, poate și Guga, a, nu, Guga avea realmente cu totul altceva, mult mai important de făcut decât să se ocupe de mine, și apoi distanța dintre mine și el era uriașă, n-o putea umple nimic, nici măcar disprețul. Dona nu vorbea cu Lepădatu, îl ocolea, mai mult chiar, făcea tot ce se putea ca să se vadă acest lucru, felul în care el ajută la izolarea și „însemnarea" lui Lepădatu, lucru cu atât mai prețios cu cât ei fuseseră prieteni și erau și sortiți să fie prin atâtea afinități de inimă și spirit. (Aveau aproape aceleași lecturi, neobișnuit de bogate și diverse pentru acei ani, ascultau, ambii, cu o mare frecvență, muzică simfonică, citeau curent în două limbi, erau foarte dotați în câte un domeniu etc., etc.) Dar, nu știu cum să spun, în ciuda presiunilor externe și a „poltroneriei" lui Dona (cum se exprimase, odată, Lepădatu), prietenia lor, profunda lor înclinare unul pentru celălalt continua și peste aceste piedici, într-o formă mai ideală, transfigurată, aproape fără substanță și gest, undeva într-un spațiu mai înalt, mai pur, într-un eter al valorilor, unde spiritele alese, aristocratice pot comunica nestingherite de trivialitatea și brutalitatea socială. Eu, măruntul, mediocrul lor coleg, eram semnul acestei legături mai înalte, adeseori îi întâlneam pe ambii și, fără să transmit nimic de la unul la celălalt, prin simplul fapt că îi vedeam, îi făceam să comunice. La fel ca și pe Guga cu Pitina: la fel, sau aproape la fel.

Iată câteva din elementele, înduioșător de simplificate, ale cadrului meu de atunci, ale acelui episod cu ea. Totul, toate conțin și un procent sigur de fals, orice amănunt, cel mai mărunt, cel mai verosimil, e încărcat de falsitate, de neadevăr, dar asta, pentru tine, poate să fie superflu. Pe mine însumi e de natură să mă întristeze pentru că, ți-am spus, frazele mele ajung în ultimul rând la mine, cel care le emite și e descurajant să te amăgești pe tine însuți, să te înșeli cu grosolănie și cinism, cu atât mai mult cu cât, uneori, de cele mai multe ori, ai intuiția adevărului clar și pur, uneori parcă nu trebuie decât să întinzi brațul într-o jumătate de gest ca să atingi peretele acela sclipitor și translucid al „faptului așa cum a fost", al istoriei „reale", al trecutului ca prezent. Trecutul liber, purificat, în vid, ce vis! Să „vezi" măcar o fracțiune de secundă trecutul neturtit, nedeformat, în stare ideală, ca un tipar senin și atotștiutor, aprioric,

desfidând experiența și memoria, devenirea, istoricitatea, desfidând chiar epicul, succesiunea, coerența. Un trecut fix, etern și cristalin în mișcarea din jur, haotic, așa cum e lumina, trăind din iubire, ca ființele inferioare, îngerii și idioții... un trecut fără întâmplări, cu o singură stare nemișcată, vibrândă ca un rezonator, un singur punct luminos într-o pată neagră, un corp cosmic scintilând! Te-ai gândit vreodată cum ar arăta obiectele din jurul nostru, plantele și ființele, propriile noastre mâini dacă n-ar fi înconjurate, apărate și falsificate de atmosferă?!

Iubirea, iubirea e singura noastră salvare, a mea, iubirea totală, fără scop, fără nici un fel de discriminare, iubirea nu numai a dușmanului, a „samariteanului", dar chiar și iubirea celui mai apropiat de mine, iubirea prietenului, a iubitei — ce paradox înfricoșător! — iubirea de mine însumi, recunoașterea umanității în venele mâinii mele drepte, a celor două sau trei sute de cute ale podului palmei (două sau trei mii, ce contează!), în mersul meu ridicol, în felul în care roșesc, în murdăria în care trăiește trupul meu, iubirea acestei murdării, a miilor și milioanelor de abjecții și trădări pe care le-am făcut în viață și de care sunt capabil încă — o, sper că încă sunt capabil, sper că Dumnezeu îmi conferă încă harul său și îmi va da puterea să mă umplu încă de noroi și de abjecție, de crime și trădări mărunte, lamentabile, pentru cele mari, pentru abjecțiile adânci eu nu sunt chemat, vai — până la moarte, în secunda morții, în *articulo mortis*, și cu toate acestea va veni și speranța, ultima abjecție, abjecția perfectă! Ți-am vorbit de atâtea ori de iubirea mea pentru Dostoievski Fiodor Mihailovici, de care prima oară în viața mea mi-a vorbit Lepădatu, binecuvântat să-i fie numele! El mi-a citit, cu vocea sa tremurătoare și exaltată — într-o vreme când aveam lecturi cu totul puerile și mărunt infamante — scena dintre Marmeladov și Raskolnikov și plângea, citind, plângea, bineînțeles, fără lacrimi, cu irisul zbătându-se încolo și încoace în orbitele sale împuțite și zâmbind, făcând eforturi fizice să zâmbească, pentru că el știa, e o impietate să plângi când citești un text atât de mare, de sfânt. El nu trebuie murdărit cu lacrimi, nici măcar bărbătești! El, Lepădatu, băiatul acela care avea un neplăcut amestec de vanitate și neputință în ființa sa atât de expusă, mi-a vorbit

pentru prima oară despre „descoperirea sa", despre umilință! Ce cuvânt îngrozitor! El însuși nu era capabil de aceasta, deși îmi povestea că avusese în ultima sau penultima clasă primară (la vârsta de nouă sau zece ani) o învățătoare, Mia Pop, o femeie încă tânără, cu un cap ușor masculin, o exaltată, care l-a convins pe el și pe încă câțiva colegi să se mortifice, să meargă în fiecare dimineață, înainte de a veni la școală, la biserică, la utrenie, sau altă slujbă specială, împreună cu ea, la catedrala greco-catolică, să se cuminece și să se spovedească cel puțin o dată pe săptămână, și oricum în prima vineri din fiecare lună — unul dintre ei se cumineca zilnic — să spună rugăciuni și rozariul, drept canon, ajunsese să spună de câte zece ori rozariul, zilnic, și să înceapă cu unele mici mortificări: abținerea de la o masă, dormitul fără saltea, tăcerea, exerciții de umilință față de cei inferiori etc. Unul dintre ei, Alfons, cel care se cumineca zilnic, ca și un preot, începuse să se flageleze, să doarmă pe pietriș, să stea nemișcat câteva ore etc., dar domnișoara Pop a intervenit, destul de hotărâtă, și a reușit să-l împiedice, arătându-i băiețelului de zece ani că există o gradualitate a acestor exerciții spirituale și că se poate păcătui și printr-un orgoliu al umilințelor, printr-o sfidare a suferinței exaltate, nepotrivite etc. Toată această „pasă mistică", de sub blânda îndrumare a domnișoarei Pop, a durat puțin, nici un an, după aceea ei au trecut la liceu, în clasa întâi, și influența acestei femei, ce ea însăși ducea o viață de călugăriță în lume, a încetat. Cu excepția acelui Alfons, care din anii aceia s-a consacrat religiei și care, dealtfel, până în ziua de astăzi duce o viață „sacră". În viața lui, însă, a lui Lepădatu, această perioadă s-a resorbit repede, rămânând doar ca o amintire pe jumătate ștearsă, ca o pată indecisă, păstrându-și mai mult caracterul spectaculos-exotic de nuanță puerilă, amuzantă aproape. Nu era, atunci, spunea el, decât mecanica elementară, superficială a umilinței creștine, un exercițiu interesant de individualizare, la o vârstă când spiritul trăiește încă în simboluri elementare, colective, semianimalice. Gestica exterioară, de-un atrăgător exotism, avea, pentru el și ceilalți, cu excepția lui Alfons, poate, o anume preponderență: de a aparține unui grup, unei „mărunte caste" din școală, comuniunea specială cu învățătoarea, femeia aceea de-o exaltare

stăpânită, ce ducea o viață singuratică, „netrivializată" de familie, sculatul de dimineață, pe la cinci, slujba era la șase, o oră când colegii lor încă dormeau, chiar și părinții, acea copilărească și tainică inițiere în misterele bisericii, și mai ales ale bisericii unite, care, prin numeroșii ei preoți celibatari, doctori ai unor universități străine, Roma, Strasbourg, Padua, și prin viața ascetă, ritualică, pe care o duceau unii dintre ei, îndemna la imitație, toate acestea și încă multe altele, simboluri mai mult de suprafață și ușor spectaculoase, au fost, pentru micii exaltați, poate, sursa trecătoare a atracției aceleia, oricum neobișnuite. Umilința, însă, îmi spunea Lepădatu, are nevoie de vocație, și aceasta vine cu mult mai târziu, vocația aceasta, una din cele mai rare, irupe la un moment dat din armătura unui caracter care până atunci părea „ferm" și „echilibrat", devastându-l și salvându-l. Am citit de cel puțin zece ori împreună acel lung dialog dintre Marmeladov și Raskolnikov, el mi-l citea mie pentru că nu avea cui altcuiva să-l citească și, adeseori, închidea ochii și eu sunt sigur că încerca să se gândească la Dona, să mă înlocuiască un minut cu el, cel care ar fi înțeles și trăit cu mult mai perfect, mai unitar, alături de el, toate acestea, cu același mecanism cu care o femeie, posedată de soțul ei, în patul conjugal, întoarce capul și, sub ochii închiși, lasă să apară un alt trup, o altă voce, râvnită, căreia i se oferă, pentru care trădează, înnobilând în acest fel actul acela simplu, animalic, de neacuzat, „fără iubire", cu bărbatul real — ce înseamnă real?! — care o atinge. Astfel, ca o femeie, închidea Lepădatu ochii și eu îl ascultam, fericit, și mă gândeam, contagiat puțin de frazele sale despre umilință, că fac eu însumi astfel un exercițiu împotriva vanității.

„— ... Pentru ce nu mă duc la slujbă? Credeți oare că nu mă doare inima că mă târăsc inutil de colo-colo, fără rost? Oare n-am suferit eu când, acum o lună, domnul Lebeziatnikov a snopit-o în bătăi pe soția mea, iar eu zăceam beat, credeți că n-am suferit? Permiteți-mi, tinere, vi s-a întâmplat vreodată... hm... de pildă, să cereți un împrumut, fără nici o speranță?

— Mi s-a întâmplat... adică... cum fără nici o speranță?

— Cu desăvârșire fără speranță, știind dinainte că nu vă veți alege cu nimic. De pildă, știți cât se poate de bine că cutare cetățean, bine intenționat și folositor omenirii, pentru nimic în lume n-o să vă dea bani, căci, permiteți-mi să vă întreb, de ce vi i-ar da? Știe prea bine că nu-i veți da înapoi niciodată. Din milă? Dar domnul Lebeziatnikov, care e la curent cu ideile noi, ne-a explicat deunăzi că, în vremea noastră, mila este interzisă, și asta cu argumente științifice, și așa este privit acest lucru și în Anglia, unde, economia politică este în floare. Și atunci, dați-mi voie să vă întreb, pentru ce mi-ar da bani? Și uite, cu toate că știi dinainte că n-are să-ți dea nimic, totuși te duci și...

— La ce bun să te mai duci? îl întrerupse Raskolnikov.

— Păi dacă nu ai la cine te duce? Înțelegi dumneata ce înseamnă să n-ai unde te duce? Căci orice om trebuie să aibă măcar un loc pe lume unde să se poată duce! Fiindcă vine o clipă când..."

„— Milă? Dar de ce să fiu compătimit? strigă deodată Marmeladov, sculându-se în picioare, cu brațul întins înainte, cuprins de exaltare, ca și cum abia ar fi așteptat aceste cuvinte. De ce să fiu compătimit? zici tu. Ai dreptate, nu merit nici un fel de milă. Răstignit ar trebui să fiu, răstignit pe cruce, și nu compătimit! Iar Tu, Judecătorule, răstignește-l pe păcătos, dar răstignindu-l, dă-i și mila ta! Atunci eu singur am venit la tine ca să fiu răstignit, căci eu nu beau din sete de veselie, ci de lacrimi și suferință mi-e sete! Tu, negustor nenorocit, ți se pare că m-am fericit din cale afară cu litra ta de vodcă? Durere, durere am căutat în fundul cănii și am găsit-o și am sorbit-o cu poftă! Iar milă are să aibă cu noi acel care față de toți are milă, care pe toți și pe toate le înțelege. El, singurul Judecător. Va veni în ziua de apoi și el mă va întreba: «Unde este ființa care s-a jertfit pentru mama ei vitregă, ofticoasă și rea, și pentru niște copii străini? Unde este copila care nu s-a îngrozit de nemernicia tatălui ei pământesc, un bețiv fără căpătâi, și a fost milostivă cu el?» Și va mai spune: «Vino în împărăția mea... încă de pe atunci te iertasem... de pe atunci te iertasem... Și-ți iert și acum păcatele tale numeroase, pentru că ai iubit mult...» Și o va ierta pe Sonia mea, o va ierta, știu bine... Am

simțit acest lucru în inima mea, când am fost astăzi la ea!... Și are să-i judece pe toți și are să-i ierte pe cei buni și pe cei răi, pe cei înțelepți și pe cei smeriți... Iar când va fi isprăvit cu toți ceilalți, se va întoarce și către noi: «Veniți și voi, va spune, veniți și voi, beților, voi, neputincioșilor, veniți și voi, nerușinaților!» Și noi vom ieși și ne vom opri în fața lui fără frică. Și va spune el: «Sunteți niște porci! Asemenea animalelor sunteți, dar veniți și voi în împărăția mea!» Atunci vor grăi cei înțelepți, vor grăi cei deștepți: «Doamne, pentru ce-i primești și pe aceștia?» Și va răspunde El: «Îi primesc, v-o spun vouă, înțelepților, îi primesc, v-o spun vouă, celor cu minte multă, fiindcă nici unul dintre ei nu s-a crezut vreodată vrednic să fie primit...» Și va întinde brațele și noi ne vom arunca la picioarele lui și vom plânge... și vom înțelege totul! Atunci vom înțelege totul!... Și toți vor înțelege... și Katerina Ivanovna... va înțelege și dânsa... Doamne, vie împărăția ta!..."

— *Căci orice om trebuie să aibă măcar un loc pe lume unde să se poată duce!* repetă Laurențiu și râse, privindu-l pe furiș pe Minda.

— Nu înțeleg bine toate acestea! spuse Minda după câteva minute lungi de pauză, cu mâinile în buzunarele pantalonilor. Între toate aceste lucruri, foarte ieșite din comun, și viața, cel puțin viața mea, nu există nici un drum direct, nici o legătură vitală. Eu aș putea trăi foarte bine toate aceste... fraze, nu vreau să te jignesc, dar e ceva exaltat în toate acestea, ceva, cum să spun... de prost-gust!

Laurențiu tăcu și Minda adăugă:

— Bineînțeles, un anume prost-gust. Iubirea și umilința eu mi le închipui altfel, mă rog, eu, tipul meu de sistem nervos. Eu sunt ceea ce se cheamă flegmatic, tu, un colero-sangvin. Între noi doi nu există nici un fel de comunicare importantă. Suntem două fenomenalități care se contemplă, care se observă, exaltarea ta mi se pare ceva de prost-gust...

— Dar bine, chiar așa și este! făcu Ceea, râzând crispat.

Minda îl privi iute și dădu din umeri:

— Iubirea eu o văd ca pe o funcție vital-socială, umilința... nu știu. Mai e nevoie de umilință?... Și dacă da, și bineînțeles că mai e nevoie,

atunci ea trebuie făcută fără ostentație, fără exaltare... fără sangvinitatea secolului XIX. Altfel apare prostul-gust și umilința se transformă într-un fel de vanitate. Habar n-am, dar cred că așa ceva, astăzi... pentru mine, cel puțin... de ce să faci din umilință o profesie? Omul modern cred că suferă azi mai mult de singurătate decât de aceste boli, moștenite de dracu știe când... eu sufăr mult de singurătate, deși bineînțeles că sunt foarte ocupat, tam-ta-ra-ta-ta... Despre singurătate, despre singurătatea mea, domnul Fiodor Mihailovici al tău nu prea vorbește. De aceea te caut și te ascult, singurătatea mea are nevoie de palavrele tale, de impertinența ta și de toate complexele tale, mai mult sau mai puțin minore, chiar previzibile.

— Însoară-te.

— Ha, ha! Ha, ha! Să nu crezi că râd pentru că ai spus o prostie. Dimpotrivă. Dar reacția ta a fost atât de firească, Dumnezeule! Bineînțeles că mă voi însura, cu Ludmila, mult nu poate să mai întârzie, e o chestie poate doar de săptămâni, de o lună, două. Am nevoie de ea, și, pe urmă, nu știu dacă ai observat, relațiile noastre au intrat într-un fel de punct mort, ne învârtim în cerc, ea a început să-și piardă puțin răbdarea și...

— Ce îngâmfat împuțit ești! Spune că ți-ai pierdut tu răbdarea, de ce te faci ca și cum ai „ceda"... ca și cum i-ai face ei pe plac, tu, care nu ești în stare să faci pe plac unei muște dacă asta nu intră în... în...

— În calculele mele! spuse râzând doctorul.

— Nu-nu, nu e chiar atât de simplu. Egoismul tău e profund și adeseori nobil, tu ești, cum să spun, folositor societății...

— ...Ca și domnul Lebeziatnikov!

— De ce, domnul Lebeziatnikov era probabil un ins folositor, oricum, mult mai mult decât bețivanul de Marmeladov! Eu nu reproșez nimic egoismului tău, dar de ce nu ți-l asumi? Asta e ceva scârbos.

— Ludmila, continuă Minda, e exact femeia care îmi trebuie. În clipa aceasta mi-e un dor nebun de ea. Dacă aș avea firea ta, te-aș lăsa cu câteva cuvinte și aș alerga la ea, deși ea nu știe că voi veni, nu mă așteaptă. Bineînțeles că s-ar bucura dacă m-ar vedea, așa, pe neașteptate mai ales dacă nu aș găsi-o acasă și ar trebui să fac câteva eforturi ca s-o

găsesc, s-o aștept câteva ore etc. Dar, după prima ei bucurie, cred că gestul meu ar dezamăgi-o într-un fel. Nu s-ar potrivi deloc cu mine, cu tipul meu, cu care ea s-a obișnuit, pe care l-a acceptat ca amant și soț. S-ar speria, nu prea tare, probabil că nici ea nu și-ar da prea exact cont de senzația de spaimă pe care ar încerca-o, care ar mina-o, dar în fața cadavrului unui om foarte apropiat nu ne speriem numai pentru că „el" e schimbat, pentru că e ceva schimbat acolo?! Și totuși... începu să râdă, fără pricină, Minda, mă simt tot mai ispitit s-o caut acum, și nu pentru că mi-e dor... o, bineînțeles, mi-e un dor nebun, dar... pentru că am spus asta, ha, ha! Felul în care am zugrăvit căutarea ei, așteptarea, imaginația de care trebuie să dau dovadă ca s-o găsesc, mărunta imaginație, care mie nu mi se potrivește... ha, ha, ha!...

— Ludmila are multă nevoie de tine acum, spuse grav Ceea, iar tu, ce să mai vorbesc... ce dracu sunteți amândoi așa de ciocoi? Ce dracu nu vă însurați odată? Când am plecat cu ea, atunci, cu Medoia ăla, a plâns... am vrut s-o părăsesc în grabă, dar ea m-a rugat să stau. Am vrut să intrăm la o expoziție, dar tocmai atunci închidea. Ne-am despărțit, eu i-am propus să intrăm într-o confetărie, ea a refuzat însă și a plecat cu o frază... Era ceva speriat în toată atitudinea ei, o spaimă confuză care nu se potrivește deloc cu firea ei pozitivă... ce dracu îi faci?!

Minda dădu din umeri:

— Nu știu, poate am amânat prea mult... logodna asta. Ar fi fost bine să fi... să fi fost însurați, deja, acum... poate!

— De cât timp n-ai văzut-o?

— Ce te privește?

— De ce dracu stai cu mine acum în loc să stai cu ea? Unde e acum?

— Habar n-am! spuse doctorul, dând din nou din umeri. S-ar putea să fie acasă, dar nu cred... poate e la sora ei, sau... ce-i azi, vineri? A, e la cabinet... până la șapte și jumătate!

— E șapte, spuse Ceea, du-te și așteapt-o. Fugi.

— Termină cu codoșitul ăsta! spuse Minda, cu lenevie.

— Dă-i un telefon.

Doctorul îl privi pe celălalt cu un început de interes. Apoi se întoarse, tăcu, iar când deschise gura, începu să vorbească despre altceva. Minda vorbi neobișnuit de mult, cu o vioiciune nepotrivită lui, și Ceea îl asculta cu atenție. Apoi se opri în mijlocul unei fraze și se uită la ceas: era exact șapte și jumătate. Fără o vorbă, se repezi la telefon și formă un număr. Ascultă, așeză receptorul, apoi îl ridică din nou și formă numărul. Făcu asta de câteva ori la rând. Renunță, se plimbă câteva minute, calm, apoi ridică din nou receptorul. Din nou răspundea ocupat. Își aprinse o țigară, privi pe geam. Când țigara ajunse la jumătate, o turti într-o scrumieră și formă din nou numărul. De data aceasta se făcu apelul, lung, fără să răspundă nimeni. În sfârșit, o voce plictisită îl anunță că doctorița Ogrin plecase.

— Dă-i acasă! făcu Ceea, văzând că celălalt rămăsese nedumerit.

— Nu răspunde acasă. Să mergem. Mă duc s-o caut! și Minda râse brusc. Am să iau mașina, probabil că se va duce pe jos acasă. Știu pe unde trece și... el râse încă o dată, în timp ce ieșeau pe ușă.

Și Ceea îl privi cu atenție: era un sunet nedefinit ironic, și Laurențiu, după câteva clipe, își zise că celălalt pozează, încurcat că face o acțiune pe care tocmai o persiflase cu puțin înainte.

Nu reuși s-o întâlnească pe traseul cunoscut, pe care ea îl parcurgea când venea pe jos acasă, odihnindu-se, având oroare de troleibuzele hiperîncărcate, mergând încet, absentă, cu geanta atârnând într-o mână, nevăzând pe nimeni, nerăspunzând la saluturi. Minda o așteptase de multe ori, undeva, într-un punct, de fiecare dată diferit, al acestui traseu, și ea, după ce el se oprea în fața ei, îl recunoștea cu greu, primul ei impuls era să-l ocolească ca pe un stâlp incomod, mereu cu ochii în jos și într-o parte. Chiar bucuria, când îl recunoștea, era înceată, progresivă, dar apoi, toată seara era de-o veselie fără margini, schimbându-și aproape firea. „E o seară furată?" „Cui?" întreba el, inutil, odihnindu-se în bucuria ei. „Cui? răspundea ea, dând din umeri. Nimănui... oricui. Ție!" și îl privea cu obrăznicie. „Ție de ce nu-ți trece prin minte să mă aștepți o dată!" făcea el, năzuros ca un copil (ea îl cunoștea atât de bine, încât putea fi el însuși

pueril sau ridicol lângă ea). „Eu? Să te aștept eu? făcea ea veselă, de o veselie fără scop. Ar trebui să fiu nebună!" „Bine, și de ce nu ești?" „Poftim?" „De ce nu ești nebună, atunci?" (În vocea lui era un început de enervare, jucată însă, falsă.) „Păi sunt, nu sunt?" „Nu ești, te prefaci!" „Crezi? spunea ea. Crezi că mă prefac? Dar tu nu te prefaci, nu-i așa, iubitule, tu ești nebun de-adevărat, sută la sută?!" „Da, spunea el, mângâind-o, eu nu mă prefac, eu sunt sută la sută!?" „Grozav! înseamnă că ne potrivim foarte bine. Și dacă ai să te însănătoșești?" „Exclus!" făcea el, sărutând-o pe gât, pe tâmplă, în dosul urechilor, pe „linia sterno-cleidomastoidianului" (cum explica el, punctându-i traseul și inserțiile mușchiului cu sărutări serioase, preocupate). „Bine, dar să presupunem" insista ea, maimuțărindu-se. „Ce să presupunem, cuscufus?" (Așa era unul din numeroasele ei nume.) „Să presupunem că... că-ți revii!" „Eu? Exclus! Sunt nebun pe viață!" „Bine, făcea ea, apărându-se pe jumătate și fals de îmbrățișările sale care îl preocupau atât. Să presupunem că ai o criză... o criză de luciditate." „A, da, făcu el, absent, o criză s-ar putea să am!" (Nu auzise ultimul cuvânt.) „O criză de luciditate" repetă ea cu o ciudă jucată. „Da, și?! A, de luciditate... nu știu, habar n-am. Am să mă internez. Da, precis, asta am să fac, mă internez... undeva la un spital." „Au!" țipă ea ușor, pentru că el o mușcase de lobul urechii... „La un spital de... de... de... ajută-mă tu, nu vezi că..." „La un spital de oameni... de... la pasfogeni!" făcu ea victorioasă. „La ce?" se întrerupse el o secundă din travaliul său grațios. „Cum, la ce? (Cu indignare) La pasfogeni, la oamenii pasfogeni!" „A, da, bineînțeles, am să mă internez la pasfogeni, și tu ai să vii să-mi aduci de mâncare cu sufertașul." „De acord. Prefer să te știu acolo decât în altă parte. Și... (Au!) ce-ai vrea să-ți aduc?" „Președintele!" spuse el, fără să șovăie. (Era mâncarea lui preferată.) „Bine, asta prima duminică. Dar a doua duminică?" El începu să râdă, ea îl privi mirată și el adăugă: „Ce mai întrebi? Vicepreședintele!" (Asta nu mai era nici o mâncare și ea pufni, la rându-i, într-un râs scurt.) „Hai, răspunde! îl scuturâ ea. A treia duminică?" „A treia duminică cartofi pai". „Cu ce?" „Ah, ce pisăloagă ești. Cu sare". „Bine, și a patra?" „Ce vrei tu, o surpriză. Dar când o să ies, ai să mă aștepți, la ieșire?" „Bineînțeles,

iubitule... (El îi sărută, grav, umerii, brațele, sânii, peste mătasea bluzei ei, și ea începu să se apere cu seriozitate.) Am să-mi pun *deux-pièces*-ul ăla ruginiu, care-ți place ție, și sandaletele acelea cu..." „Și cu el ce-ai să faci?" „???!" „Te faci că nu pricepi? Cu el, cu amantul tău, care..." „A, cu Rollex?" „Bineînțeles, ce-ai să faci cu bietul Rollex?" „Lui Rollex am să-i dau un picior undeva!" „Ia te uită..." etc., etc., etc., etc., etc., etc.

Minda ajunse în sfârșit în fața casei ei (ea nu era sus, știa asta cu precizie, pentru că primul lucru pe care îl făcea cum ajungea acasă era să deschidă geamurile și să ude numeroasele ghivece și vase cu plante, or, geamurile erau închise peste tot). O aștepta aproape o oră, în mașină —deși avea cheia — salutat de câteva ori de vecinii ei de apartament. Ultimul salut îl enervă atât de tare, încât demară, făcu un tur de cinci minute și reveni, apoi încă unul și încă unul. Coborâ, dădu un telefon surorii ei, unde nu era și nici nu trebuia să sosească. (Vorbi cu cumnatul ei, un individ foarte reușit etc., dar care îl enerva printr-un respect excesiv, de parcă i-ar fi fost superior la liceu. Reuși cu greu să se dezlipească de fomulele sale întortocheate, de vocea sa pe jumătate emoționată că îi vorbea. Ce porcărie, omul ăsta îl admira sincer!) Deodată îi trecu prin cap că ea se dusese la teatru. Nu era foarte probabil, dar cu cât trecea timpul, probabilitatea aceasta se fixa. De mai bine de o lună ea îl pisa s-o ducă la Municipal, la *D'ale Carnavalului*, pus în scenă de Pintilie, un Caragiale inedit, de care vorbea tot orașul, unii strigau că e un Caragiale trădat, alții, în sfârșit, etc., etc. Spectacolul începuse de o oră și el se hotărî brusc. Va intra în pauză și o va găsi.

Nu prinse prima pauză, așa că mai așteptă o bună jumătate de oră, în hol, fumând, plimbându-se prin fața teatrului, teribil de dezarmat în fața acelui timp inutil care trebuia umplut, uimit, pentru că lui de-atâția ani nu-i ajungea timpul și acum iată minutele acestea lungi ca niște fețe interminabile și, în sfârșit, când primii spectatori ieșiră în hol, se amestecă printre ei. Avu nesansa — sau șansa? —să întâlnească o cunoștință, un coleg de la Fundeni, doctorul Brehariu, un bun cardiolog, și acesta se agăță imediat de el, începând să-i povestească o istorie complicată cu unul Bojar, radiolog (cu care fusese coleg Minda la un curs de specializare),

care se culcase cu o pacientă, nevasta unui ştab nu ştiu pe unde, şi ieşise un *brouhaha*" etc., etc. Brehariu povestea cu mult haz, cu inteligenţă şi, un timp, Minda îi fu recunoscător că există, apoi, cum Ludmila nu apărea în holul deja aglomerat, îşi ceru abrupt scuze, intră în sală, n-o găsi, ieşi apoi şi trecu în goană pe lângă Brehariu, cu un: „Am să te sun!" care-l zăpăci pe celălalt.

Ieşi ca o furtună, apoi se opri; nu ştia ce să facă. Ar fi vrut să se ducă pur şi simplu acasă, să citească, să dea câteva telefoane, să lucreze la cursul său, avea atâtea de făcut, dar, ştia asta cu precizie, n-ar fi fost acum în stare. Chiar dacă ar fi lucrat, ar fi lucrat prost. Se întoarse la ea, blestemând în gând obiceiul ei idiot de a scoate din priză telefonul — asta în perioadele când era nemulţumită de el — obicei de care nu putea s-o dezveţe. Geamurile erau închise, întuneric peste tot. Trase maşină mai într-o parte, *vis-à-vis*, de unde putea vedea intrarea, apoi, cum din nou trecu cineva şi-l salută, el înjură încet printre dinţi şi se depărtă, într-un loc de unde erau vizibile doar geamurile. Deschise radioul şi-şi aprinse o ţigară. Încet-încet, după vreun sfert de oră, reuşi să se liniştească. Era obosit, şi surescitarea cu care petrecuse ultimele două-trei ore îi lăsase un reziduu neplăcut, ca o ţigară proastă. Numai atât?! În definitiv, şi acest timp când o căuta, când o aştepta — raţionă el — era un timp al ei, al lor... un timp pierdut ca s-o găsească, câteva ore cu gândul numai la ea. Unde putea să fie? Iată, erau împreună de mai bine de doi ani şi el nu putea ghici unde putea ea să fie, ea, care-i semăna atât de bine în împărţirea raţională, previzibilă, a timpului ei liber. Te pomeneşti că era cu un bărbat? Gândul ăsta îi mai trecuse de vreo două ori prin cap, când alergase la teatru, dar îl lăsase să cadă imediat, ca o hârtie albă, inutilă, pe care e notat un număr de telefon, fără nici un nume alături, un nume care nu trezeşte nici o asociaţie. Acum, însă, avea timp şi reveni asupra acestei idei. Nu reuşea însă s-o particularizeze, s-o complice cu un epic cât de cât verosimil; era ceva care nu se „lipea" deloc de ea. Sau o cunoştea el prost?! Nu-nu, Medoia o intuise bine, era una din acele femei care se poartă corect, al dracului de corect, inuman de corect, dintr-un fel de... snobism, da, dintr-o prea bună părere pe care o au despre ele

însele, ca și cum s-ar vedea mereu în oglindă, ca și cum s-ar simți mereu privite. Ce senzație, oriunde te duci, să te simți pe un fel de scenă, cel puțin cu un reflector aprins...! El nu era la fel? De vreme ce o plăcea, de vreme ce-i plăcea această corectitudine inumană a Ludmilei, siguranța aceea a lui că, în orice clipă, la orice oră, dacă ea nu se gândește la el, oricum nu se gândește la altul. Sau chiar dacă se gândește, că ea e în stare, aproape ca un bărbat, să-și disciplineze gândul, gesturile, infra-gesturile. Grozav asta, se entuziasmă tacit Minda, dar și teribil! Dacă forța asta a ei se întoarce împotriva lui?... Sau împotriva ei însăși?! El dădu din umeri, aprinzându-și o nouă țigară, refuzând să gândească cele zece secunde cât sărea bricheta din bordul mașinii. Ha, ce plăcere, aproape senzuală, de a te vida de cel mai mărunt gând, ce exercițiu fantastic, de care, evident, nu era capabil decât un om foarte inteligent, da, dar o inteligență îndelung exersată, decenii. Nu nu, continuă el, de parcă raționamentul său era o urmare logică a propriei sale mișcări din umeri (unde citise asta, parcă William James? „Nu dăm cu pumnul în masă pentru că suntem nervoși, ci devenim furioși pentru că lovim cu pumnul în masă"), nu, cu precizie, ea nu făcea parte dintre sinucidari, în primul rând, nu-i așa, dintr-o decență a gândului. Chiar gândul, alunecat o clipă la această enormitate, a autodistrugerii, îi era ei străin, ca și lui. Această „decență a gândului" îi apropia, era una din punțile cele mai sigure ale iubirii lor. Firile lor gemene, previzibile, structurate, „curate", europene. Nimic din romantismul bolnav, exaltat, de tipul „Fiodor Mihailovici" sau din lucheria balcanică, din tristul „tras pe sfoară" cotidian, din păcălirea destinului în fiecare ceas. De ce dracu nu se însura cu ea? (O clipă auzi timbrul lui Ceea.) De ce? Dar ce importa asta? Ceea ce îi lega nu era oare mai sigur decât o țidulă, decât un cretin cu cocardă care-ți debitează cele câteva fraze, penibil învățate pe de rost, și în jur, câțiva prieteni fâstâciți, și o rudă înviată din te miri ce cotlon al memoriei, al tribului? Bineînțeles, se va face și asta, chiar foarte curând, e un imbecil cel care contrariază convențiile mărunte, dar... logodna asta a lor nu era un miracol? O căsnicie nu aspira oare, o căsnicie fericită, evident, să ajungă o logodnă? Să se întoarcă, să se înalțe spre o logodnă? Căsnicia lor, zâmbi Minda,

scuturând absent țigara, va fi o farsă, ei vor rămâne logodiți! *I promessi spozi!* Căsnicia era una din cele șapte taine bisericești, era un mister, și, în pregătirea acestui mister... a, apropo, vor face nuntă religioasă, acesta va fi darul lui. Ea nu amintise niciodată despre aceasta, dar... — și Minda începu să râdă ușurel când își imagină surpriza ei, roșeața care i se va urca cu siguranță în obraji când el îi va propune aceasta, feminitatea aceea a ei, prețioasă, ascunsă, care i se revela doar lui..." „...*Et d'étranges fleurs sur des étagères, éclosent pour nous...*" da, ea nu amintise niciodată mândria aceea a ei, fantastică, care îi făcea și lui și ei, atâta rău! Atâtea plictiseli! Ar fi iubit-o, oare, fără această mândrie?... Bine-bine, dar de ce în irupții atât de brutale, uneori, de stridente... de ce atâta masculinitate în minutele ei de ură, de dispreț, de răceală inumană, când ea îl depășea în toate acestea, când îl domina în toate acestea și el se lăsa dominat, o privea uimit și înspăimântat, o lovise o singură dată, o dată pentru totdeauna, parcă izbise într-un fier, într-un stâlp de oțel!... O umilință feroce pentru el, pentru orgoliul lui, acest gest unic, care va rămâne unic până la sfârșitul lumii! Ea l-a privit albă, țeapănă, și apoi, spre stupoarea lui, zâmbi! Ce intuiție profundă avusese ea în acea clipă! El urma să ispășească luni de zile gestul său, de mii de ori își va proiecta, involuntar, în cele mai variate clipe și dispoziții, acea scurtă scenă când ridicase mâna, căzând cu aceasta atât de jos în fața ei, a memoriei ei eterne... și a memoriei sale eterne! Pentru că o femeie ca Ludmila poate provoca astfel de suplicii psihice, „orientale", pe care o alta, care-și ia plata pe loc, urlând, lovind înapoi, injuriind sau trivializând totul în jur, le ignoră.

...Ridică ochii întâmplător și, spre surpriza sa, văzu geamurile luminate, deschise. De câtă vreme? Trecu peste primul impuls de a sări din mașină. Rămase să-și termine țigara, eventual să-și aprindă încă una pe care s-o fumeze, calm, relaxat, până la jumătate. Ura gesturile pripite, spiritul panicat, și stăpânirea de sine, uriașă, de care dădea dovadă de atâția ani, în atâtea mii de împrejurări, mari și mici, era una din sursele autorității sale incontestabile. Cu atât mai mult cu cât era o stăpânire de sine veritabilă, ea se exersa și exercita în solitudine, fără martori, fără

spectatori, „cu toate proiectoarele stinse". Ha, asta era o mică diferență între el și ea. La ea se simțea asta, intuise și Medoia, care o văzuse doar un ceas, două; la ea era cel puțin un reflector aprins, unul nu prea puternic, cu un voltaj nu prea mare, dar în permanență... o „pință", cum spun cineaștii, pentru a colora, a îndulci, pentru a pune mai bine în valoare un farmec real. A, bineînțeles, real, nu se truca nimic, nu se trișa, nu-nu, chiar gândul la așa ceva ar fi putut fi deplasat... în definitiv! și el își mișcă din nou umerii, era femeie, nu? O femeie sută la sută, milion la sută! Femeia lui!

Își aprinse o nouă țigară (din nou cele zece secunde de vid psihic perfect, o performanță a sa, până sărea bricheta), o fumă până la jumătate, fără grabă, de parcă ar mai fi avut de așteptat o oră, apoi o turti în scrumieră, împinse recipientul de metal îngropându-l în bord, scutură cele câteva fire de tutun de pe tapițerie și de pe veston, ieși, încuie portiera și traversă strada. Era târziu, trecuse de unsprezece. Urcă încet scările (ignorând liftul, cu atât mai mult cu cât se afla jos, la parter, la îndemână), căută cheia de Yale de la apartamentul ei în buzunar, cu vârful degetelor, și, ciudat, în clipa când o găsi, când degetele o recunoscură, sângele începu să se agite. Își simți artera temporală zvâcnind încet, o ușoară vaso-dilatație, undeva, pe gât, apăruse probabil o abia vizibilă roșeață, chipul i se făcuse mai alb, o paloare pe care în semiobscuritatea scării cine s-o descopere? Doar el, el, care privea dinlăuntru, din corpul său în afară.

Capitolul VI

Unde fusese?! și Ludmila rămase pe gânduri, de parcă ar fi încercat să-și aducă aminte pe unde umblase. Minda făcu un gest scurt, cu mâna; nu-l interesa prea mult răspunsul ei. Era fericit din clipa când o văzu, începu să se bucure că o așteptase, că o căutase ore întregi, că nu făcuse *nimic*, că *pierduse vremea* ca o umanizare a timpului său atât de programat, de rațională.

— Am sunat la tine de câteva ori, spuse ea. Se așezase pe un scaun lângă fereastră și-și aprinse o țigară. Vrei o cafea? îl întrebă.

— Nu. Aș bea ceva.

— Ia-ți. Eu nu beau nimic. Vreau să mă culc într-o jumătate de oră. Am o cefalee idioată de vreo două ore.

— De când te caut eu!... râse el, și ea îl privi mirată.

Probabil că se gândea la altceva.

Minda își făcu un „Martini" sec (el o aproviziona și pe Ludmila cu băuturile lor preferate, a căror obținere, de cele mai multe ori, nu era o treabă prea simplă) și se răsturnă într-un fotoliu, cu o țigară în mână. Apoi, în mijlocul unei conversații ce lâncezea, el aruncă — fără nici o pregătire, fără s-o avertizeze în nici un fel, departe de ea — dorința lui ca ei doi să se însoare, cât de curând, să fixeze data căsătoriei și, așteptând reacția ei, sau șirul ei de reacții, se pregătea să puncteze *clou*-ul: nunta religioasă. Asta va fi într-adevăr...

Ludmila la început păru că nu auzise bine. El o privi, așteptând măcar o reacție facială, apoi repetă, cu un început de nervozitate, dar și de bucurie crescută — propriile sale fraze și cuvinte, auzindu-le, începură să-l entuziasmeze ușor — dar ea îl întrerupse la jumătate, stinse țigara, se ridică și, făcându-și ceva de lucru, îi spuse, neprivindu-l:

— E prea târziu acum să discutăm asta... sunt obosită, crede-mă. Să lăsăm pe altă dată.

— Pe altă dată? râse el, privind-o, nevenindu-i să creadă. Eu îți cer mâna și...

— Ia te uită ce formalist ai devenit!... zâmbi ea, trecând în bucătărie. Acolo se auzi robinetul, apoi ea reveni și spuse, începând să-și pregătească patul: Tocmai pentru că e un lucru care... care mă bucură prea mult... care trebuie să mă bucure și... tocmai de asta, te rog să mă menajezi și... haide, du-te, vorbim mâine.

— De ce să mă duc... aș vrea să dorm aici, n-am nici un chef acum să mă urc din nou în mașină și...

— Foarte bine! făcu ea cu aceeași absență în voce. Pijamaua ta nu-i curată, am să-ți dau o cămașă de noapte.

— Ai așa ceva? întrebă el, amuzat.

— Bineînțeles, ți-am făcut una, ce-ai uitat? Nu mi-ai povestit că dormeai, când erai mic, în cămăși de noapte lungi, cu arnici, cu mâneci largi, în motive naționale?... Uite-o, ți-am mai arătat-o!

— E adevărat! spuse Minda, ridicându-se și luând în mână cămașa de noapte țărănească, exprimându-și uimirea sa, cât de bine seamănă cu cămășile copilăriei sale.

— Dar, bine... râse ea, ai mai văzut-o cel puțin o dată și ai făcut exact aceleași remarci: cât de bine seamănă cu cămășile în care dormeai când erai copil și de unde am știut eu etc., etc.

— Da?! făcu el, cu cămașa încă în mână. Apoi o lăsă, se reașeză, își reaprinse o țigară, pe care, după primul fum, o privi cu oarecare uimire, apucă paharul, dar nu bău, turti țigara și începu să-și privească vârfurile pantofilor, fluierând încet. Ludmila era în baie; începuse demachiajul, spălatul și toate celelalte, care ei îi luau în fiecare seară mai mult de o

jumătate de oră. Minda se ridică, se asigură că telefonul e în priză și plecă, fără să mai spună o vorbă. Cum ajunse acasă, ridică receptorul și formă numărul ei. Apelul se făcea în gol. Se așeză la masă și lucră până la trei dimineața.

A doua zi o căută la policlinică. Cum dormise? Bine, deși durerea de cap o trezise după vreo două ore și dimineața cedă abia, la al nu știu câtelea antinevralgic. Minda îi propuse să vină s-o ia, la două, cu mașina și să mănânce undeva, împreună. Ea refuză, avea câteva curse de făcut, o probă la pantofar, ora ei de masaj, să plătească chiria etc. „Chiria am să ți-o plătesc eu!" se oferi doctorul, și ea îi mulțumi, o scutea de un drum, dar, oricum, mai rămâneau destule de făcut. Și după aceea? A, nu-i spusese? Melina (asta era o colegă a ei) luase niște bilete la „Aro", la un film american, făcut de Arthur Penn, „știi, ăla, cu *Bonny and Clyde*, la opt și jumătate"... „Da...?!" făcu el și promise că va fi și el acolo, la și douăzeci, le va aștepta în față și, după aceea, le invită pe amândouă la „Capșa". „Grozav!" făcu ea, dar de unde va lua bilete? El râse și spuse că avea peste tot pacienți, chiar și la Difuzarea filmelor... Ea îl mai întrebă apoi unele lucruri, mărunțișuri casnice, femeia lui, Ana-neni trebuise să se interneze pentru o spondiloză recalcitrantă și erau o grămadă de mici plictiseli cu rufele date la spălat, cu cineva care venea două ore pe zi, aceeași femeie care trebăluia și la ea, de două ori pe săptămână etc., etc. Minda așeză receptorul într-o bună stare de spirit și se dedică apoi zilei de lucru ce îl aștepta, deosebit de încărcată. Două ceasuri, vizita, două ore la specială, o comunicare ce trebuia terminată până duminică etc., etc. În ciuda nopții nedormite, se simțea perfect odihnit, ideea muncii îl însufleția de-ajuns, el însuși se compara adeseori cu un bun cal de povară, dintr-o rasă anumită, pe care un drum desfundat și o povară mărită, ore întregi de încordare nu fac decât să mărească, să înzecească forța și rezistența la efort. Unul din animalele acelea — spunea el, râzând — pe care îi sperie și indispune prezența biciului; căruța încărcată cu butoaie sau bușteni, nu.

„Și eu îmi trag bușteni mei, cu veselie, iar dacă drumul urcă în pantă, zâmbesc, râd, cât mă lasă zăbala! Și abia după o zi plină de tras, de cărat,

mă așez odihnit în fața cărților mele, a fișelor, a însemnărilor care mă așteaptă. Atunci abia sunt de neînlocuit, de neconfundat, ceea ce fac eu, atunci, reflexele mele psihice, capacitatea de a mă concentra sunt numai ale mele... aici nu mă poate imita nimeni. Pe mine, efortul, și mai ales efortul îndelung, mă stimulează, mă odihnește chiar. Eu sunt un greoi! Și în iubire sunt la fel: eu intru greoi într-o iubire și ies greoi din ea. Dintr-o prietenie. Totul în mine, la mine se face, se întâmplă sub acest semn, al rezistenței, al greoiului. Ușurința mea iese din greoi, inteligența mea iese din cazna. Originalitatea mea a apărut după zece ani de efort subteran, grețos, neomenesc, când alții din generația mea avuseseră timp de trei ori să strălucească și să se rateze. De aceea mi-a fost întotdeauna silă de orice fel de precocitate! Eu sunt contrariul unui astfel de tip, de individ, care se adaptează, la douăzeci de ani, perfect acestei lumi, care îi vine ca o mănușă, și această adaptare atât de ușoară, ca un dar, îi conferă, apoi, firesc, farmec, inteligență, umor, succese, false succese, fantastice însă, la vârsta la care trebuie să vină succesele, când ești pe jumătate îngropat în adolescență și în semilegendele ei, când lumea se deschide cu un efort doar pe jumătate și atâtea lucruri care, pentru alții, sunt de neatins, tu le iei, le rupi cu ușurință, cu eleganță! Da, atunci mai supraviețuiește acea eleganță cvasi-feminină, acel farmec care te face, brusc, iubit, căutat, imitat, invidiat, oho, ce invidiat! Și eu am invidiat, odată, pe unul din aceștia, un ins doar cu patru ani mai mare ca mine, care, din anul cinci, avea pusă la punct o lucrare despre *Influența secreției hipofizare asupra creșterii osoase*, sau așa ceva, pe care nici n-a citit-o bine la cercul științific al facultății că a și apărut în vreo cinci reviste străine, împreună cu un interviu al lui, unde tinerelul arăta că e la curent cu ultimele reviste nemțești și englezești, apoi au urmat toate celelalte: un post la o catedră, complexele profesorilor, admirația religioasă a trei generații după el etc. Astăzi? A dispărut. E la aceeași catedră, lector de zece ani, de la acea lucrare n-a mai publicat nimic esențial (s-a pastișat, s-a plagiat, bineînțeles, cât a putut, dar ceva nou n-a mai fost în stare să spună), lucrează și pe undeva, la o policlinică specială, de uz intern, pentru ștabi de mâna a doua, cu care s-a și împrietenit, e invitat din când

în când pe la o vânătoare, și-a adus un cumnat, medic de țară, la un spital județean, e încă plin de farmec, știe o grămadă de bancuri, politice mai ales, pe care le spune irezistibil etc. etc. O paiață, inteligentă, citită — are totdeauna la îndemână vreo cinci titluri și vreo trei-patru nume, asociate cu laboratoarele la modă, pentru că există și aici o modă — universități la modă, metode terapeutice la modă — împușcă oricând o viză în Occident, unde cască gura la vitrine sau vede oameni de-a doua mână. O paiață! Și cât l-am admirat atunci, cum îl invidiam, gloria lui i-a venit la timp, a îmbrăcat-o ca pe o mănușă moale, de piele parfumată, un licean genial, un mimetic, un seducător, un cuceritor. Când îl văd acum, uneori, mă amuză o jumătate de oră, o oră uneori, mă despart de el bine dispus, îmi spun: «Ia uite, domnule, insul mai are resurse, l-am judecat pripit, mai știi...» și las unele din frazele sale cancaniere să-mi reverbereze în memorie! Peste o jumătate de zi l-am uitat complet însă, iar după două-trei zile aflu că a difuzat *urbi et orbi* întâlnirea noastră și mi-a atribuit niște lucruri de care i se face greață și celui care mi le comunică, nu numai mie. Îmi pune în gură o calomnie la adresa rectorului și, de cele mai multe ori, nu direct, prin noțiuni, ci mai mult lasă să se înțeleagă prin semne din ochi, din gură, zâmbete pe jumătate, toate astea la care e mare meșter, că aș fi un fel de reacționar politic, că resping sistemul nostru de asistență medicală și socială, căruia îi găsesc grave cusururi, că mă revolt împotriva interdicției medicilor de a profesa privat, că m-am lăudat că dacă mi s-ar permite să deschid cabinet, chiar numai două jumătăți de oră pe săptămână, mi-aș clădi o vilă și mi-aș cumpăra două mașini, că reflectez la o propunere a universității din Geneva sau din Lyon, amestecând bineînțeles lucruri reale, pe care i le spusesem, cu altele, inventate sau făcând, ceea ce e și mai abil, un fel de «montaj» din lucruri strict adevărate, neminținд nimic, o iotă, cu atâta artă însă, cu atâtea clipiri din ochi, zâmbete fine, cu subînțelesuri, schime faciale, umor, farmec, inteligență, încât cel de care se desparte duce cu el, pe jumătate aiurit, un denunț politico-profesional de toată arta. Da, asta e, câte un copil din ăsta minune ajunge până la urmă un biet delator, de fină clasă, perfect voluntar, neretribuit, un cinic de mâna a doua, care se

hrănește pe ascuns, ca un gândac, din lichelismul său pe care și-l admiră la nesfârșit! Are și un nume de àsta latinizat, de origine neslavă, îl cheamă Catul, două silabe perfect neplebeice, care amintesc imediat de-un ilustru scriitor antic, deși taică-său a fost funcționar la vamă sau la poștă, am uitat, nu mai țin minte! În ultima vreme, nemaiputând să-și valorifice la nesfârșit lucrarea aia de treizeci de pagini din facultate, în a nu știu câta variantă, s-a apucat acum să facă carieră politică: a ajuns președintele sindicatului sanitar din oraș, a fost chiar într-o delegație în Finlanda și Iugoslavia și dă de înțeles, la toată lumea, prin începuturi de fraze abil întrerupte, că știe o grămadă de lucruri care, în curând, vor schimba politica unei jumătăți de continent; a început să se priceapă la politică — a uitat, săracu, că a debutat ca cercetător în biochimie — și lasă să scape câte un nume, un titlu, cum ar fi *Memoriile lui Churchill*, Trotki sau Chestov, s-a inițiat în cancanuri politice mondiale, îți vorbește cu multe amănunte despre pactul Stalin-Ribbentrop sau despre culisele asasinării lui Che-Guevara etc., etc. O paiață!... Altfel, grațios și, dacă îl întâlnești o dată în gară, din întâmplare, când tocmai ai pierdut trenul, te poate amuza o jumătate de oră! Trei sferturi de oră! Poate deveni și util: are o colecție impresionantă de *série-noire*—uri pe care le împrumută cu plăcere, cu reală plăcere, convins că te scoate dintr-o mare încurcătură! Și-așa și este..."

... Minda nu reuși să ajungă la film, în ultima clipă fu chemat într-un consult, la un caz grav, dar le așteptă la ieșire și le invită, așa cum fusese vorba, la „Capșa" unde cei doi mergeau cel puțin o dată pe lună pentru șalăul *„bonne-femme"* sau medalionul de căprioară al casei. De data aceasta erau în trei, împreună cu Melina Ionescu, colegă cu Ludmila la Clinica universitară stomatologică, o femeie măruntă, cu o față foarte vie, cu un fel de inteligență ascuțită, răutăcioasă, divorțată de curând. Era prietena-confidentă a Ludmilei, pe care aceasta din urmă o „arăta" destul de rar — Minda o întâlnise doar în vreo două rânduri și de fiecare dată venise nechemat, din proprie inițiativă. Cele două femei care semănau atât de puțin, dar care cimentaseră o prietenie de peste cinci ani, se vedeau săptămânal, două-trei ore, când se retrăgeau undeva, într-un interior, beau

cafea și discutau ca doi bărbați tot ce le privea pe amândouă, un fel de prietenie-alianță contra tuturor, în care se analiza totul cu o răceală aproape politică. Toată seara, Minda încercă să „se apropie", s-o câștige pe Melina „ca aliat" în favoarea sa — cum o spunea, pe jumătate în glumă — o rugă pe Ludmila să-idea voie s-o invite la el, cu ea împreună, să asiste la una din „ședințele lor de magie neagră", să iasă undeva, cu mașina, în trei, împreună cu Bob, băiețelul de opt ani al Melinei etc. Cele două femei răspunseră cu amabilitate asiduităților sale, luând totul în glumă, deși Minda nu glumea. La sfârșitul serii, Minda nu era avansat cu un milimetru în grațiile Melinei și, spre uimirea sa, observă că rezistența principală venea din partea Ludmilei, care-și apăra cu o tenacitate puerilă mica ei citadelă, senzația ei de a putea fugi undeva, acolo unde el nu putea să-o urmărească, sau... în sfârșit, prostii! Minda ridică amuzat din umeri și, cum tocmai în clipa aceea intră în restaurant un grup condus de dr. Velici și soția sa, se constitui pe loc o veselă masă comună. Velici era împreună cu doi colegi clujeni, ambii șefi de catedră (Velici nu ieșea niciodată într-o companie oarecare, dar inteligența și priceperea sa profesională te făceau să-i ierți spiritul uneori evident utilitarist), un chirurg și un epidemiolog, și seara se lungi peste măsură. Într-un aparteu, Velici îl anunță că Roșca vrea să-l vadă, și după ce Minda făcu unele rezerve, pe care Velici le anihilă glumind și scoțând un fel de mărunte țipete ce la el erau un semn că se amuză colosal, stabiliră o întâlnire pentru săptămâna viitoare.

În noaptea aceea, Minda dormi la ea. (O chemă la el, după ce o duseră acasă pe Melina, ce se ameți se puțin, dar ea refuză.) Noaptea aceea semănă însă cu celelalte nopți ale lor, ea fu din nou a lui până la ultimul fir de păr din coama ei întunecat-roșcată, noaptea se dilată din nou, se adânci, prinse muchii, vârfuri, ei deveniră din nou singuri, singuri-pereche, vii și treji în somnul celorlalți, rotindu-se în patul acela al lor, căzând, agățându-se de peretele nevăzut, ironic, lovindu-se de mobile care nu existau, împingând cu piciorul covorul care alunecă nu într-o parte, ci în sus, și-apoi în jos, pe-un fel de dușumea în valuri mare, pe care inimile lor se rostogoleau abia agățate de carne, o *„montagne-russe"* cu lumini

roșii și verzi-țipătoare, *orange* și albastru-pal în jurul lor, dar ce era asta: în jurul lor? Cum, în jurul lor?... Și cele două vagonete înlănțuite, cele patru brațe și patru sau opt sau șaizeci și patru de glezne și mii de degete, o roată subțire cu găuri în loc de spițe — ce spițe! — și tendoanele întinse, încât cineva, un deget distrat și mistic, ar fi putut, din întâmplare, din pură întâmplare, scoate un sunet, nu importă care, dacă le-ar fi atins tendoanele acelea subțiate și bătând ritmic ca niștere artere, iar arterele lor... oho, arterele lor cu adevărat băteau, dar nu în corpul lor părăsit pe jumătate, ci în aer, sângele alerga în aer, în aerul acela întunecat, și nu înscriind ovale și curbe șovăitoare, uneori drepte chiar, care se stingeau ca focurile de artificii — scântei de sânge, ce lucru perisabil! — cel mai adesea arcuri mărunte de triumf, o curbură orgolioasă, candidă, puerilă până la geamăt... rigide erau articulațiile lor, sutele, care fuseseră, înțepenite, o artroză generalizată trecea ca un val prin membrele lor, nimic nu se declina, nimic nu se mai flexa, rigiditatea inimii lor li se scurgea în membre. Din când în când se priveau, cu un hohot de râs care nu se auzea, el îi dădea un pahar plin cu o băutură oarecare, un pahar din care beau împreună, cu lichidul scurgându-li-se pe bărbie, pe gâtul indiferent, pe jumătate de gips, ceva dulce-animalic se răzvrătea în ei, ceva din nou și iarăși și iarăși fără istorie, ceva încăpățânat și fix, ceva monstruos, așa cum sunt îngerii, el întindea mâna, aproape cu timiditate, desigur cu timiditate, și o atingea pe gât și îi asculta prin brat tresărirea înceată a cărnii, așa cum bunicii noștri prindeau un post, înecat undeva în cosmos, în căștile lor misterioase, în aparatele lor „cu galenă", și el întindea și își retrăgea brațul și contactul se tăia, miraculos, de necrezut, și beau din nou, aruncând cu senzualitate lichidul în trupurile lor dispărute, și vinul sau ce pastele mă-sii se găsea acolo în pahar se afunda în afluenți pripiți pe pieptul său, în părul inelat și mătăsos, pierzându-se apoi, alcoolul acela, ca o apă ce se afundă într-un nisip avid, curgând încet, muzical, pe gâtul ei interminabil, pe umărul ei care pulsa... El se apleca apoi, mereu cu timiditate, el, deja obosit de dragoste, și îi săruta genunchiul, pulpa lungă a piciorului, și o clipă, printr-un efect simplu, el îi văzu picioarele ei interminabile, după care ar fi recunoscut-o dintr-un bilion

de femei cu glugă, picioarele ei care duceau o viață a lor, care aveau un orgoliu al lor, o mare a lor prin care înotau și o forfecau, întâmpinând rezistențe abia simțite, care le rotunjeau dumnezeiește mișcarea lor hipnotică, sigură de sine, înalt-și-melodios-imbecilă, coborî din nou, cu buzele pe gamba ei, apoi învăluind-o, ajunseră avide la genunchi, sub rotulă, în golul acela străbătut de vene, fără nume în limba română refugiul tuturor spiridușilor pubertății ei, încă prizonieri, pe care buzele sale calme, sigure, îi eliberau pe rând, devastând cu o ură înțeleaptă virginitatea acelui loc, apoi urcară din nou, încet, tiranic, pe un drum care se lungea ca o gumă, și îi întâlniră „gura ei întunecată", cealaltă gură a ei, capul ei fără ochi și fără frunte, ca un capitel spiritualizat al unor coloane atât de subțiri și de vii, pe care le unea, animalul acela atât de diafan, veșnic necunoscut, ce trăia acolo, „femeia aceea", făcută din cele două picioare și un craniu negru-blond, ce le unea, un sex-creier ce gândea și domnea, acolo, până la centură. Erau, evident, două femei suprapuse, un cap, un craniu negru-mătăsos, care „gândea" peste trupul acelor două picioare lungi, peste cei doi genunchi, peste cele două glezne —unde erau sânii acelei femei și brațele ei? — iar *deasupra* era „cealaltă" femeie, cea care se arăta, cea vizibilă, care umbla sau plutea sau se mișca deasupra „celeilalte", așa cum umblă clownii pe picioroange, sau, mai bine, cum apar, peste rumegușul unui manej de circ sau pe străzile vreunui orășel, anunțând spectacolul „nemaiîntâlnit" din acea seară, o formă vesel-hibridă, un lung halat sau „pielea" din stambă țipător colorată a vreunui leu, girafă, măgar, cal troian, în care se mișcă doi inși suprapuși, unul „membru inferior", celălalt „membru superior" al acelei forme hibride, centaurine, al acelui Chiron atât de infantil-proteic, de plastic, al acelui animal uriaș cu pielea din mătase aurie-fâlfâitoare sau din pânză ieftină, cu o coadă ce se mișcă, cu picioarele din față sau labele din față ce bat aerul, cu întreg corpul acela atât de dezarticulat și de nostim, cu capul enorm, cu mișcările într-o panică veselă. Două femei suprapuse, un fel de monstru pe malul mării, cu capul sfâșiind norii, cu sânii proiectați pe azurul depărtat, cu brațele subțiri și lungi în care se încurcă și se sfâșie pânze de corăbii, un coșmar surâzător salvadordaliesc, o

femeie-apocalips, necesară, eternă, atât de straniu-domestică... De undeva, de „sus", două brațe ale nu știu cui îl împingeau, îl trăgeau, îl respingeau cu un fel de scâncet al mâinilor, el însă, buzele sale respectuos-avide și încăpățânate, obrajii săi se lipeau de acel „craniu mătăsos", de buzele enorme — un cap atât de sferic ce râdea cu o gură disproporționată, ca o mască a nu știu cărui zeu primitiv — și în jur pluteau, enorme, pulpele albe, ca două pete electrice, într-o mișcare acvatică, oarbă, fascinată. Sânii ei începură să vorbească, distinct, coerent, și atunci când el îi prinse și îi sărută cu brutalitate, „ei" se sufocară literalmente, frazele „lor" se sparseră ca niște litere decupate ce se amestecă pe o foaie de hârtie albă, ca un înecat ce se duce la fund în apa unui bazin pardosit cu plăci de faianță azurie.

Se iubiră din nou, cu exact atâta puritate și nerușinare cât încape într-un om, într-o iubire, într-o dragoste de o noapte, de-o nopate repetată la nesfârșit, o noapte care se repercuta în viitorul sentimentului lor ca într-un șir de oglinzi paralele, aprinseră o țigară, el se ridică și umplu din nou paharul, ea aruncă într-o parte perna și sta întinsă acum, dreaptă ca o scândură — oho, ca o scândură! — cu sudoarea care îi îngheța pe coapse, pe sâni și pe gât, cu o epuizare aproape religioasă, curată, infinit curată și umană, ca o rugăciune care se spune dimineața, el îi întinse paharul, i-l apropie de buze și ea îl refuză, pentru că era incapabilă să se miște, dar el i-l apăsă pe gură, și atunci, cu un geamăt răsfățat, ea ridică un umăr și capul și bău, ștergându-se pe buze cu palma, ca unul din aceia care sapă gropi, el aprinse veieuza, bău și începu să o șteargă încet cu un prosop, umerii, brațele, fruntea, ca pe o masă de operație...

...El o ridică, apoi, exact în clipa când ea ar fi dorit acest lucru și, din nou, pe sfert acoperiți de cearceaf, cu trupurile frumoase, încă frumoase, antice, se priviră, trupurile verticale se priveau liniștite, gurile lor își regăsiră sunetele la început greoi, de parcă limba ar fi fost încă umflată de un anestezic care se scurgea încet, trupurile lor, față în față, respirau liniștit, contemplându-se, el se ridică, trase ruleta și deschise geamul, îi acoperi umerii cu un cearceaf și ea zâmbi în întuneric, un zâmbet pe care nu-l văzu nimeni, de care până și ea însăși fu inconștientă, un curent

nehotărât de aer rece se strecură peste mobile, printre ei, dimineața era undeva, la un etaj superior, și ei se recunoșteau, erau satisfăcuți unul de altul, se iubeau și acum, când trupurile lor se priveau cu politețe, totul rămânea curat și pur, ei nu erau în stare să facă nimic decât ce era curat, unul cu celălalt, și chiar și în timpul acesta, sătui, epuizați, cu sângele care cădea dulce în corp, cu un fâșâit aproape sesizabil, chiar și în clipele acestea, dificile, ei se „alegeau" din nou, a câta elecție? Din nou în același „partid", din nou complici, încă o dată frate și soră, sau frați sau surori, într-un incest diafan, necesar, binefăcător, într-un partizanat al cărnii lor, încă a lor, carnea asta luată cu chirie, atât de bine, de înșelător de bine lipită de oase, carnea asta ce nu trebuia frecată prea tare între degete, altfel s-ar fi fărâmițat ca niște foi uscate de tutun.

...A doua zi ei nu se văzură, Minda avea cursuri după-amiază, ședință de catedră, iar a doua zi sau a treia zi dimineață, când el o căută la spital, i se spuse, spre stupoarea lui, că ea își luase în pripă câteva zile de concediu fără plată și plecase la părinți. La Sebeș? întrebă el, nevenindu-i să creadă. Da, la Sebeș, i se spuse, primise o telegramă sau un telefon de acasă și plecase în trombă. Cu ce tren? Nu se știa cu precizie cu ce tren, dar... probabil că se și afla în tren la acea oră...

Era adevărat, Minda dădu telefon la informații Gara de Nord, era un accelerat de Cluj ce plecase cu câteva minute înainte de ora nouă. Acasă, la ea, el găsi un bilet cu câteva rânduri, aproape jignitoare prin laconismul lor, în care-l anunța că pleacă acasă pentru câteva zile, o chemaseră părinții și îl va suna la telefon, o dată ajunsă, în aceeași seară.

Minda nu avu răbdare să fie chemat, calculă ora la care ea ar fi putut ajunge acasă, lângă telefon, și făcu comanda ce dură însă neobișnuit de mult. În sfârșit, veni legătura și îi auzi vocea uimită o clipă, de parcă nu l-ar fi recunoscut. (Ca și în clipele când el o aștepta în mersul ei absent, pe jos, spre casă, de la policlinică, în după-amiezile acelea prăfuite sau ploioase când ea încerca să-l ocolească ca pe un stâlp, un pom sau cine știe ce imbecil ce i se postase în față, fără să ridice privirea, fără să-și închipuie măcar o clipă lungă că ar putea fi el, cu o detașare totală, deci, de el însuși, de ei înșiși, de iubirea lor, o fugă a ei laterală, oblică, inconști-

entă poate, o odihnă joasă, inferioară, de ei, de el?... Sau altceva, cu totul altceva, un simplu mers lent, un pas pus înaintea celuilalt, o cădere înceată, mecanică, lină, o particulă ce urcă în zigzaguri vagi într-un lichid incolor, o mișcare haotică, semilucidă, calmă, binefăcătoare, ceva simțit, trăit, pe jumătate, așa cum simte frunza picătura de apă ce se rostogolește pe fața ei brăzdată de canalicule, sau plantele mici diferențele de lumină, senzațiile amorfe, concrete șivagi totodată, cu haloul lor material, o înaintare într-un relief pipăibil cu antenele nevăzute ce-ți cresc subit, melodios, ca și coarnele unui melc somnoros, o orbecăire odihnitoare...?)

Ce se întâmplase? Era ceva grav, era bolnav cineva? Da, răspunse șovăitor vocea ei... tatăl ei... Ce-i cu tatăl ei? insistă el, văzând că ea întârzie să-și încheie fraza. E bolnav? Ce are? Da, e... într-un fel bolnav... făcu ea, șovăitor, stins, nehotărâtă. Dar bine, ce are, ce se întâmplă, irupse el deja enervat, de ce nu-l anunțase înainte de a pleca, cum se poate să... Nu avusese timp, abia putuse să telefoneze la policlinică, pentru concediu, și să prindă trenul, din gară făcuse numărul de la clinică, dar era veșnic ocupat și... Bine-bine, dar ce se întâmplă? irupse el din nou, într-o nouă pauză a ei, nefiresc de lungă, o pauză cu niște voci străine pe fir, apoi glasul telefonistei care întreba mereu, sâcâitor, ca o muscă: „Vorbiți?" Era cumva nevoie de el, acolo, dacă... Nu-nu, tresări vocea ei de dincolo, ea era capabilă să aranjeze orice... Să aranjeze? Ce să aranjeze, era ceva de aranjat? făcu el și din nou urmă o pauză nefirească dincolo... Deci, nu e nimeni bolnav, continuă tot el calm, și deodată încordat, atunci... Nu-nu, tatăl ei era bolnav, se și internase deja, povestea lui cardiacă... Ce, un preinfarct?... Nu, răspunse ea, din nou șovăitor, apoi, repede: „Te voi suna peste câteva ore, când voi putea să te informez mai exact, astă-seară, dacă nu mâine seară cel târziu..." apoi, repede, într-o suflare, îi dădu câteva recomandări în legătură cu niște treburi mărunt-casnice, perfect inutile, și închise, după o frază afectuoasă, grăbită. El rămase cu telefonul în mână, auzindu-se răspunzându-i cu „da"-uri și „nu"-uri, „aștept", „te sărut" etc., apoi puse încet telefonul în furcă și se apropie fluierând, de fereastră.

Încercă să lucreze în acea seară, să citească, vorbi în două rânduri la telefon (o dată cu Ceea, care-l anunță că una din fetițe făcuse febră și el îi dădu câteva sumare indicații), fumă nu știu câte țigări. Fiind incapabil să lucreze ca lumea, aprinse o veieuză, deschise geamul și se întinse pe o canapea îngustă ce se afla în biroul său, aducând telefonul lângă el, fumând cu fața în sus. Fără să știe când, adormi și se trezi atât de spontan, de parcă totul se întâmplase în spațiul unui singur minut. Un somn scurt, fulgerător, cum nu mai avusese din copilărie. Când se uită la ceas, observă uimit că se scurseseră aproape trei sferturi de oră. Fluieră ușor, admirativ, și în clipa aceea i se desprinseră din memoria „aceea" și câteva clișee, un fel de tindă țărănească în care el stătea pe un scaun, iar în fața lui, prin fața lui, trecea un grup de țărani, care intrau, aplecându-se prin fața lui, țărani îmbrăcați cu lucruri groase, obiele, sumane, în mâini cu cușme, iar o femeie, mai bine zis o voce de femeie îi îmbia să intre și spunea mereu, într-o limbă necunoscută: „Sene tei gubin, brahir!"... El stătea pe un scăunel, în halatul său de lucru, de mătase vișinie, și ei treceau îmbulzindu-se ușor, reticenți prin fața lui... parcă și fuma, o scenă stupidă, evident, fără nici o epică, visul însuși era atât de nesigur de propria sa consistență, încât aceeași secvență se reluă de câteva ori, simplu, una după alta, ca un montaj de duble dintr-un film în lucru, la prima proiecție, doar vocea aceea de femeie era hotărâtă, prevenitoare și hotărâtă: „Sene tei gubin, brahir!" și când el se ridică dintr-un salt de pe canapea — i se întâmpla extrem de rar să adoarmă în timpul zilei, mai ales la acea oră — acele câteva cuvinte, fraza aceea răsună în continuare și ea readuse și imaginea, apoi, încet, clișeul se încețoșă, rămase doar senzația lui, timbrul lui, fraza însă pulsa clar, începând să devie sâcâitoare.

Când, cu o valiză de mână, urcă în acceleratul de unsprezece și șaisprezece spre Cluj, Ludmila nu mai sunase, iar el, printr-o logică complicată, însă foarte firească, în loc să facă o nouă comandă telefonică, cu ore de așteptare, telefonă la gară, fugi la tren și se instală în compartimentul de clasa întâi, prost luminat, în care se mai găsea o pereche și o bătrână, foarte bine îmbrăcată, el repeta mental, ca pe un șlagăr, cum ar fi spus Laurențiu: „Sene tei gubin, brahir!"

Deși ajunse la Sebeș cu puțin după șapte dimineața, acasă la „socrii" săi nu găsi pe nimeni. Ludmila și maică-sa plecaseră deja, nu se știe unde (ei locuiau într-o casă mare, veche, pe strada Petöfi, la câteva minute de catedrală), și un vecin, cineva din curte, îl informă pe Minda ce se întâmplase. Tatăl Ludmilei, domnul Ogrin, fusese arestat. Stătea în picioare, într-o anticameră mare, în fața unui dulap enorm, cu fulgarinul pe umeri și valijoara la picioare, în fața unei femei grase și emoționate (doamna Albu, profesoară de desen), care îl îmbia sâcâitor să ia loc, să „depună" să se spele, eventual să se întindă pe o canapea, după noaptea petrecută pe tren, așteptând să se întoarcă cele două femei. În două rânduri, cineva, un cap ciufulit de fată, întredeschise ușa ce da spre interiorul apartamentului, ea însăși, doamna Albu, se scuză în două rânduri, alergând în bucătărie, și, după un sfert de oră, Minda nu era mai avansat în ceea ce-l privea pe viitorul său socru. Profesoara, cu pieptul ei impozant ce se ridica și cobora cu impetuozitate (Minda trebui să facă eforturi ca să reziste seducției de a-i face rapid, din ochi, un diagnostic diferențial, în fața unor atât de semnificative simptome de respirație astmatică cu expirația prelungită...), cu vocea ei atât de dramatic gâtuită, șoptită inutil, de parcă cineva i-ar fi putut auzi, adăugă, evident, erau cunoștințe vechi și, cel puțin în curtea aceea, arestarea avocatului pensionar, cu două zile în urmă, se pare, făcuse senzație. Fusese oprit pe stradă pentru „câteva mărunte informații", seara însă nu se întorsese, săraca doamna Ogrin era „toată alarmată" deja, începuse să-l caute la spital, apoi... în sfârșit, pe la unsprezece „noaptea", venise o cunoștință, fostul director de la tribunal, domnul Jurița, și o anunță pe doamna Ogrin că soțul ei se afla reținut la miliția locală într-o anchetă în legătură cu „aurul". Aurul, întrebă aiurit Minda, ce fel de aur? Profesoara Albu îl privi consternată, fără să scoată o vorbă, de jos în sus, cu ochii ei rotunzi, ușor exoftalmici, respirând cu greutate sub tensiunea momentului, cu satisfacția aceea de neconfundat a unei situații dramatice ce se întâmplă în imediata apropiere și în același timp cu teama de a nu fi implicată prea mult... În sfârșit, văzând că nu poate obține altceva, cum ușa apartamentului Ogrin era închisă, el refuză să aștepte la doamna Albu, refuză chiar și o cafea — lucru ce o uimi

evident pe buna femeie — își lăsă doar valijoara și fulgarinul în custodia ei și plecă, anunțând că va reveni peste două ore.

Nu reveni decât târziu, după-amiază, însoțit de cele două femei, pe care le întâlni, în jur de amiază, undeva pe stradă, într-un debit de tutun, în timp ce toți trei erau pe cale să cumpere timbre. Ludmila îl privi fără mirare, îl luă doar de mână, ca o școlăriță — ea, mândra, atât de calculată în gesturi de parcă poza mereu, și ea și poza, de fapt, o poză perpetuă de care el se îndrăgostise — mama ei, însă, înalta și încă foarte eleganta doamnă Ogrin, nu se putu stăpâni, ieși brusc din strâmta prăvălie, și când o regăsiră, la câteva secunde, afară, plângea, așa cum ar fi privit norii.

De dimineață, părăsind-o pe doamna Albu, primul drum al doctorului fu la acel „fost președinte de tribunal", domnul Jurița, a cărui adresă nu o află prea ușor, dar avu norocul să-l găsească acasă. Locuia undeva destul de departe de centru, într-un cartier vechi, de străduțe înguste, în parte asfaltate, întortochiate, cu spații verzi între case, cultivate cu zarzavaturi sau locuri de casă de vânzare. În clipa când Minda bătu la ușă (Jurița stătea în fundul curții, la etajul întâi, la el se urca pe o a doua scară, laterală, după ce treceai printr-o curte plină de butoaie metalice și cherestea depozitată), fostul magistrat îi deschise imediat, de parcă ar fi stat în dosul ușii și i-ar fi așteptat sosirea. Avea o sacoșă mare în mână, probabil făcută de el, și explică, surâzând, că se pregătea tocmai să iasă după cumpărături. După un scurt schimb de amabilități, Jurița își amână treburile și îl invită pe Minda să intre. Cei doi trecură pe un culoar îngust și, ajungând la ușa din fund, pe care se afla prinsă cu o pioneză o carte de vizită, intrară, de data aceasta în „apartamentul" lui Jurița, o simplă cameră foarte înaltă, dreptunghiulară, nevăruită de multă vreme, împărțită printr-un complicat sistem de perdele în nișe pentru bucătărie, baie — pentru că se găsea și o vană metalică acolo — debarale etc. Undeva, într-un colț, spre geamul uriaș, friguros iarna, cu precizie, se găsea un birou mare, masiv, și în fața lui niște canapele din catifea uzată, o berjeră din pai împletit, o măsuță inutilă, pe care se afla o superbă lampă de porțelan, toate în jurul unui covoraș uzat, curat. La auzul numelui vizitatorului său, Jurița se însenină, oarecum, mai bine zis își

pierdu o parte din politețea sa exagerată, în dosul căreia își ascundea nesiguranța. Era mărunt, înfiorător de șters, chel, cu ochii mici, morți, și, după aproape o jumătate de oră, Minda descoperi că avea mâini frumoase, albe, mari, puternice. Acolo, în mâinile acelea, se refugiase probabil tot trecutul acelui ins, întreg orgoliul vieții sale trecute. Se scuză că nu poate face o cafea, dar un ceai, dacă... Minda refuză însă, îi oferi celuilalt din țigările sale, fumară, și doctorul încercă să afle ce știa celălalt despre problema „aurului". În picioare încă —nu se știe ce anume îl împiedică pe Jurița să se așeze în tot timpul vizitei doctorului— magistratul, vizibil neliniștit, se interesă de unde deținea Minda adresa sa și încercă să se eschiveze de la orice fel de răspuns. Apoi Minda pronunță numele doamnei Albu, și Jurița, fericit, izbucni: „Eu nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta, domnule... este, sunt convins, o simplă eroare, care..." Minda începu, calm, să explice a doua oară în ce relații se afla cu familia Ogrin și... Jurița izbucni însă din nou, mișcându-se mărunt și neîncetat în dosul biroului său uriaș, declarând că nici nu-l cunoștea personal pe Ogrin, el e retras de multă vreme din magistratură, e pensionar, și e foarte mulțumit cu... Ce știa în problema „aurului"? Jurița făcu ochii mari, se întoarse și se uită pe geamul care dădea în curte, apoi încercă să... Este evident, adăugă calm Minda, e o problemă pur economică, nu avea nici o legătură cu... dânsul fusese, probabil, închis, nu-i așa, și... Da, Jurița acceptă acest lucru, fusese în detenție, prin cincizeci și ceva, dar... el vorbea despre asta cu un fel de nedumerire, de parcă nu și-ar mai fi amintit prea bine amănuntele acelei perioade, care părea foarte îndepărtată, i se șterseseră precis din memorie, și el îl privi de câteva ori cu o uimire stinsă pe vizitator, care părea să-și aducă mai bine aminte decât el... de unde știa, de altfel? A, bineînțeles că... din simplă... Nu știa, dădu din umeri Minda, o simplă presupunere, avusese și el în familie pe cineva care... (Minda mințea, în familia sa nu fusese nimeni închis în „perioadă", dar voia să-i insufle într-un fel încredere celuilalt.) Jurița îl asculta vizibil distrat, aprinzând o a doua țigară din pachetul celuilalt — abia acum Minda îi văzu mâinile splendide, pe care celălalt și le ascunse repede — dădea din cap, cu un fel de politețe, apoi încercă să aducă vorba despre

altceva, cu destulă abilitate. Dură mai bine de jumătate de oră, la a cincea sau a șasea țigară din pachetul doctorului, fumată cu secretă lăcomie, până când fostul magistrat acceptă că îi făcuse o vizită, cu două sau trei zile în urmă, doamnei Ogrin. „O știu de la biserică, șopti Jurița, de ani de zile frecventăm împreună slujba religioasă la biserica catolică ... da, da, eu urmăresc în fiecare duminică slujba religioasă la biserica catolică iar în luna mai, zilnic, seara la ora șase, sunt slujbele speciale ale Mariei, care..." El vorbea acum liniștit, cu o anume mândrie, și începu să explice destul de întortochiat cum ajunsese să o cunoască pe doamna Ogrin, după ce, ani de zile, își ocupase fiecare locul său în... Minda îl lăsă să sporovăiască în pace, convins că celălalt se va liniști treptat, auzindu-și propria voce. „De altfel, adăugă nesigur, cu un fel de speranță, domnul Gherman era cel care"... și îl privi întrebător pe doctor, dar acesta acceptă că nu îl cunoștea pe „domnul Gherman" (pe care urma să-l întâlnească în aceeași zi, în compania celor două femei), și acest fapt îl încurcă puțin pe fostul magistrat... Da-da, nu nega, o vizitase la o oră inacceptabilă pe doamna Ogrin, deoarece voia să se convingă... în legătură, însă, cu problema „aurului", adăugă el repede, foarte convins, nu era în nici un fel informat, nici nu înțelegea bine expresia pe care o folosise domnul doctor. E adevărat, și o clipă de sub înfățișarea lui apăru un alt înveliș și el fu destins și sigur pe el, voia să se convingă doar dacă la acea oră târzie domnul Ogrin se afla acasă... Pentru că, în caz contrar, o doamnă nu putea fi lăsată singură, în nesiguranță, o femeie ca doamna Ogrin... etc., etc.... Toate aceste fraze puerile Jurița le spunea rămânând mereu în picioare, cu spatele la geam, de parcă s-ar fi aflat într-o încăpere străină, în timp ce pe figura sa sclipea o anume inteligență, un zâmbet mărunt, persistent pe partea stângă a obrazului, era singurul semn de încredere acordat musafirului. Minda asculta calm, aproape plictisit, dându-i celuilalt senzația că nu crede, evident, nimic din ce i se spune, dar că e foarte bine că se întâmplă așa, dealtfel, printr-un capriciu al întâmplării, toate frazele acelea ale fostului magistrat puteau fi foarte bine reale, amănuntele numeroase și puerile perfect adevărate. Cine mai era închis? întrebă, la un moment dat, doctorul, era un grup parcă, nu?... Da-da, făcu Jurița,

cu satisfacția omului de legi, evident, un grup întreg! Totul pornise de la un oarecare Voichița, fostul director al filialei băncii „Albina", domnul doctor nu cumva...? Nu, nu, răspunse Minda, deloc surprins, nu-l cunoștea pe... nu, nu, nici numele, dar se putea foarte bine ca... Voichița ăsta i-a tras pe toți după el, spuse măruntul magistrat cu o vie enervare, care trăda raporturile pe care le avusese cu fostul director de bancă. El, știți, multă vreme, după război, s-a ocupat cu... a fost misit de metale prețioase... a, nu!... cu totul întâmplător, pentru că, evident, în Sebeș se fac astfel de tranzacții de câteva ori pe an, dar e adevărat, el știa valorile aflate în oraș și... Cocoșei? întrebă pe jumătate plictisit Minda, și celălalt îl privi o clipă cu gura căscată, apoi dădu din umeri, ușor vinovat, ca un băiețel prins cu o măruntă minciună, din acelea care fac să surâdă pe cei mari... Normal, s-a vorbit și despre... (cuvântul nu era pronunțat) existau câteva astfel de valori, total ilicite, pedepsite de lege, Jurița era perfect de acord, privind în tăblia biroului său și ștuguindu-și buzele, și Voichița era cel mai în măsură să știe traiectul acestor... (cuvântul nu era pronunțat) și, într-adevăr, *ei* au circulat de la Reinbold, pălărierul, la doctorul Boieriu, care a avut sanatoriul de la... apoi la Butnariu, care avea pietrele acelea... Ce fel de pietre? A, nu era nimic, o moară cu pietre, foarte primitivă, era adevărat că își instalase și un cioclodar electric... acesta făcuse probabil greșeala că îi îngropase împreună cu „Maria-Theresia" din cele mari, altfel, evident că... așa însă au fost confiscate împreună, tot depozitul, ascuns, se pare, sub niște cărămizi, în cocina de porci, în niște cutii de cremă de ghete... Ce oameni! făcu Jurița, zâmbind, el e un vechi tebecist și... A, Butnariu, evident, cinci ani a trăit cu pneumotorax, în tratamentul doctorului Negrileanu, poate că domnul doctor îl... Nu-nu, făcu Minda, nu prea convins, nu îl cunoștea personal pe doctorul Negrileanu... Da? Era medic primar? Posibil, el nu avusese onoarea... Și, cu toate acestea, ridica câte un sac de o sută de kilograme și îl căra sus în podul casei, creșteau porci, câte șapte-opt în fiecare an, pentru vânzare, pe care îi hrănea și îi îngrijea doamna Butnariu, o femeie foarte cultivată, în foarte bune raporturi cu cei câțiva preoți greco-catolici, care acum... după... (și Jurița făcu o pauză scurtă) deși doctor de Roma, unul era

funcționar la poștă, altul, cu o diplomă de Strasbourg, lucra în laboratorul spitalului unificat, înregistrarea analizelor, uree etc., „domnul doctor cred că știe foarte bine, nu-i așa?"... Și Jurița începu să râdă, un râs mărunt, care îi punea în vibrație întreg trupul, și, o clipă, din neatenție, își sprijini ambele mâini de tăblia biroului, un gest vechi, la fel de vechi ca și mobilele din jur. Apoi, nu-i așa... monedele, pe un alt traiect, trecuseră și pe la Nemeth, cel care avusese sticlăria, un evreu foarte de treabă, care avea, care are, adică, înaintate actele, la el nu s-a găsit nimic decât ceea ce, în mod legal... brățări, câteva perechi de cercei, două solitare... au fost bineînțeles confiscate, ca o încercare de „tezaurizare", deși el le declarase, știți, în fișa aceea care o completează ei când...

Destul de bine edificat, plecând de la Jurița, care îl conduse o bucată de drum, cu sacoșa lui mare, de pânză, în mână, Minda se îndreptă spre centru, unde se interesă de sediul miliției, secția economică. Era trecut de zece, o dimineață de toamnă senină se risipea peste clădiri, peste forfota molcomă a orășelului, din când în când se auzea câte un claxon, multe biciclete, căruțe țărănești, platforme ce transportau mobile și lemne, camioane goale ce goneau ridicând praful de pe marginea șoselei, funcționari și mulți țărani peste tot, era zi de târg.

În jurul orei douăsprezece ieși de la miliție. După aproape două ore de așteptare, de revenire, în niște sălițe cu podele pe jos, stropite cu gaz, în care se găsea adunată o mulțime foarte diferențiată, trecând și la alte servicii, de circulație, de birou al populației, încercând să obțină o informație, o clarificare, după ce vorbi cu câteva grade inferioare, subofițeri amabili și plictisiți, funcționare între douăzeci și treizeci, evident, foste frumuseți de mâna a doua ale orășelului, un locotenent care îi ceru, foarte amabil, un foc și care, când auzi despre ce e vorba, se depărtă, deodată distrat, făcându-și vânt, inutil, cu hârtiile pe care le avea în mână, Minda se pomeni din nou în stradă, deloc avansat în cercetarea sa. Nimeni nu știa unde se află Ogrin, nimeni nu putea să dea vreo informație în legătură cu ancheta „aurului", la Penitenciar nu exista un deținut cu numele Ogrin, la detenția miliției i se spuse că acest nume e necunoscut, fu legitimat și i se recomandă să se întoarcă în orașul unde domicilia etc.

Cu puțin înainte de ora unu, intrând într-un debit să-și cumpere țigări, Minda le întâlni pe cele două femei, însoțite de un bărbat despre care află că se numea „domnul Gherman", cumpărând niște timbre. Mama Ludmilei, cum îl văzu, ieși fără o vorbă afară din strâmta prăvălioară, urmată de Gherman. Ludmila îl privi liniștită și îl prinse de mână, cu un gest de-o puerilă spontaneitate, care îl tulbură, o clipă, pe doctor. Ieșiră apoi afară amândoi, debitantul îi strigă din urmă, era vorba de un rest pe care cele două femei îl uitaseră petejghea. La câțiva pași de debit, rezemată de zid, doamna Ogrin plângea; alături, Gherman, un ins mărunt, cu nasul mare, cu o figură neobișnuit de asimetrică, fuma, ca să-și ascundă neliniștea. Ciudat, cum de nu se întâlniseră, toată dimineața cele două femei, împreună cu însoțitorul lor, se învârtiseră în jurul miliției și al tribunalului, Ludmila propuse să se întoarcă acasă, să ia masa, doamna Ogrin dădea într-adevăr semne de slăbiciune nervoasă și fizică, dar Minda, căruia îi trecuse prin cap o idee, le trimise înainte și se despărți pripit de ei, cu o ultimă strângere de mână, pe furiș, Ludmilei, un semn tacit să se ocupe de starea mamei. Deși nu-l cunoștea decât de puține minute pe Gherman (Ludmila îi șopti că e un mărunt șef de secție la cooperativa locală), îl rugă să însoțească femeile, să-l înlocuiască, și celălalt, clipind din ochii săi cu pleoape mici, peste nasul lung, oblic, explică, în cuvinte puține, cu o voce stinsă, că e obligat să treacă o jumătate de oră la „birou", de unde lipsea de dimineață, după care va alerga, evident, pe strada Petöfi.

Senzația de sete, de foame, vaga slăbiciune pe care o simțise cu o jumătate de oră înainte, efect al nopții petrecute pe drum și al cercetărilor infructuoase, dispăru și, cu un pas vioi, Minda se îndreptă spre Poșta centrală. Aici ceru o convorbire cu Clujul, și, după o jumătate de oră, vorbi cu soția unui coleg din capitala județului, doctorul Lungoșa, conferențiar, șef de catedră la medicina legală, ins cu multe relații în procuratura județeană. Lungoșa nu era acasă, trebuia să sosească într-o oră, două, și Minda o rugă pe doamna să-l anunțe cine îl caută și să-i comunice că-l va vizita în aceeași după-amiază. Între patru și șase, Lungoșa avea cursuri, dar la șase, după șase... Minda ieși din localul

poștei și ajunse în strada Petöfi o dată cu cele două femei, deși se mai abătu în drum și la agenția de voiaj. Află acolo un orar al trenului care nu-l mulțumi: ultimul tren în direcția Cluj plecase de câteva minute și mai era unul în jur de nouăsprezece și cincizeci.

Cele două femei veneau, umblând încet, Minda le văzu din capul străzii (el se afla deja în fața casei, prevăzător să nu fie văzut de prea amabila doamnă Albu) și nu intră decât pentru o jumătate de oră. Refuză să mănânce, și Ludmila se arătă deosebit de docilă. Slăbiciunea mamei ei, prezența lui acolo, incertitudinea și gravitatea întregii situații nu marcau în nici un fel expresia ei. Apăru și Gherman, și Minda îl trase deoparte, explicându-i ce vrea. Funcționarul ieși tăcut, și, într-o oră, Minda se găsea instalat într-un camion care transporta calapoade și vase de bucătărie smălțuite la Cluj. Șoferul era un om în vârstă, aproape de pensie, un ungur, care tăcu aproape tot timpul drumului și, astfel, o oră și jumătate, două ore, Minda se putu odihni, la un moment dat ațipi chiar. Cum ajunse înainte de șase, se duse direct la clinică și-l aștepta pe Lungoșa în cabinetul său.

Seara, cu puțin înainte de unsprezece, se reîntoarse la Sebeș, adus de Lungoșa, cu mașina sa, și doamna, care-i însoți și care nu intrară, totuși, la invitația formală a doctorului. Lungoșa urma să vie însă a doua zi, în cursul dimineții, împreună cu cineva care era în măsură să-i introducă la un personaj important. Minda era acum perfect edificat, ancheta în legătură cu recuperarea unor monede, medalii, obiecte de metal nobil nedeclarate etc. era făcută sub conducerea unei comisii venite de la centru de la interne, adică în colaborare cu organele locale, și după câteva scurte telefoane date de o cunoștință a doctorului Lungoșa, procuror adjunct al județului, se vădi că, evident, Ogrin era deținut sub acuzația de tezaurizare, dar familia va primi încă în cursul dimineții viitoare dreptul de a-i duce un pachet cu rufe de schimb. Cazul său nu părea a fi din cele grave, dar ancheta continua încă, așa că o vizită, deocamdată, nu era posibilă. Se afla în detenția miliției, și amănunte mai detaliate despre situația lui trebuiau aflate a doua zi de la șeful comisiei, maiorul Iliescu din București. Minda nu se afla în raporturi prea strălucite cu Lungoșa

(el îi displăcuse în general pe „legiști" iar lui Lungoșa, cu care fusese coleg de an, nu-i acordase niciodată prea mare atenție, socotindu-l mediocru și abil social), totuși, Lungoșa în această împrejurare se arătă deosebit de îndatoritor, bucuros că-l poate servi pe internistul de la București. Îl rugară, el și soția, să doarmă la ei, Minda refuză însă, și atunci îl conduseră acasă, la Sebeș, manifestându-și dorința ca a doua sau a treia zi să vină să-i ia cu mașina, pe el și pe Ludmila — pe care doamna Lungoșa voia s-o cunoască — și să întârzie o după-amiază la ei, la Cluj, chemându-l, eventual, și pe doctorul Hubian, șeful catedrei de interne, prieten al lui Minda. Minda nu se arătă prea entuziasmat de toate aceste propuneri, răspunse evaziv și tăcu în tot timpul drumului la întoarcere, gândindu-se la Ludmila. În mod ciudat, întreaga istorie dramatică cu arestarea tatălui ei îi alunecă din memorie — dintr-o memorie dealtfel hipersaturată de amănuntele întregii afaceri — și el își aminti de ultima lor noapte. Ludmila pe care o întâlnise la Sebeș, într-un cadru inedit, poate, un loc și o situație atât de brusc, de neașteptat apărute în viața lor, avea ceva deosebit de atrăgător, de ațâțător chiar, ceva ce abia acum, în mașina care zumzăia întunecată pe șosea, îi apăru cu o anumită claritate. Paloarea ușoară, abia distinctă a chipului ei frumos, ochii parcă mai vii, arzând ușor de insomnie, mobilele acelea necunoscute printre care se mișca, mobilele adolescenței ei, orășelul (în care Minda mai fusese doar o singură dată), mama ei, la fel de înaltă ca ea, anemiată, în pragul unei crize, acel Gherman al cărui rost el nu-l înțelegea prea bine, de existența căruia nu știuse nimic, cu nasul său oblic, caraghios, și felul în care se mișca, de parcă ar fi fost un subordonat al lui, al lui Minda și al celor două femei, nu un prieten sau vecin, ci subordonat, comic, toate aceste amănunte fără nici o legătură se grupau acum în jurul ei, al Ludmilei, împrumutându-i ceva atrăgător, ațâțător, încât, spre uimirea sa, Minda dori să ajungă cât mai repede la Sebeș, în pat, în același pat împreună cu ea. Era oare posibil, mama ei nu se va formaliza oare? Minda dădu din mână, enervat de cele ce-i treceau prin cap, și Lungoșa, în mijlocul unei fraze, îl privi uimit, pentru că gestul său nu se potrivea cu nimic.

Era unsprezece fără zece minute când coborî din mașina soților Lungoșa în strada Petöfi. Femeile erau treze, Gherman se afla încă acolo și de curând plecase cineva, un nepot al doamnei Albu, avocat la colegiul din Sebeș, care adusese „ultimele" informații. Minda se lăsă în fotoliu, își aprinse o țigară și ceru cafea. Doamna Ogrin, ce arăta mai întremată, alergă în bucătărie să-i pregătească, în ciuda protestelor sale, masa, Ludmila dispăru și ea în baie, de unde se auzi dușul, și el rămase cu Gherman, în picioare, lângă fotoliul său. Când doamna Ogrin intră cu tacâmurile, o friptură rece de gâscă, supă de bulion, rece (era una din slăbiciunile doctorului, seara), pepene, fructe, cantități cosmice, străvechiul domn Gherman murmură o frază de rămas bun, și Minda, căci, în mod curios, lui i se adresă fraza, ripostă fără să știe de ce și-l rugă pe celălalt să mai rămâie, să ia masa cu el... Gherman tăcu, ca hipnotizat, și doamna Ogrin se întoarse atunci (de la bufet, de unde scotea nu știu ce) și zâmbi, era primul zâmbet al ei în acea zi, și spuse:

— Dacă lui Ovidiu îi face plăcere... Vă rog, domnule Gherman, vă pun un tacâm!

Gherman murmură ceva ininteligibil, aplecându-se lângă umărul lui Minda, care nu-l privea, deoarece, nu se știe de ce, cel mai mărunt gest al celuilalt îl făcea să râdă. Dealtfel, după atâtea ore de nesomn, agitație „nespecifică", cum o denumea el (orice efort în afara vocației, a profesiunii sale, pe Minda îl obosea triplu, îi crea un soi de epuizare nervoasă și morală, ca un fel de avertisment față de orice cheltuire inutilă), mediul brusc schimbat, atâtea fețe noi, starea aceea de ușoară ațâțare nervoasă pe care o aveau cu toții, femeile, el, Gherman, relațiile care se instalaseră brusc între ei, cei care se preocupau acum de cel arestat etc., etc., și mai ales acum, de când se lăsase să alunece în vechiul și marele fotoliu de piele al avocatului, și, oricum, oboseala lua acum forme paradoxale, cum fusese, aproape tot timpul drumului la întoarcere în mașina legistului, fixarea gândului cu persistență asupra farmecului fizic, nerușinat fizic, al Ludmilei, „cea din Sebeș", și acum, „ridicolul" făpturii lui Gherman („străveziului" domn Gherman, cum îi venea lui mereu să... acesta trăsese acum un scaun lângă fotoliul său și spunea ceva, cu voce înceată, amă-

nunte despre arestare, despre arestați, zvonuri din oraș în urma anchetei, erau vreo doisprezece inși implicați, printre cari și un fost primar al orașului și un doctor, fost deputat P.N.Ț., om, se pare, de mare autoritate). Pentru că nu auzea cele ce spunea Gherman, decât nelămurit, îl privea și, din când în când, probabil ca o formă a oboselii, făcea eforturi să nu izbucnească în râs, un râs abrupt, răutăcios, așa cum au puberii care fac o farsă răutăcioasă cuiva, unui adult, ce devine deodată, nu se știe de ce, ridicol și dezarmat, neplăcut de dezarmat și de stângaci. Gherman purta un costumaș nici nou, nici vechi, cu manșetele pantalonilor puțin roase, dar bine întreținut, lui Minda îi venea, nu se știe de ce, să se apropie și să miroasă stofa hainei, care cu precizie trebuie să păstreze un vag și persistent miros de naftalină, reverele hainei erau puțin prea late sau prea înguste, pantofii erau ieftini, cu talpă de cauciuc („din aceia de 140!" pufni în râs Minda, îndărătul buzelor sale crispate), și doctorul observă că măruntul funcționar de la cooperativa „Munca" din Sebeș își făcuse conștiincios pantofii cu cremă, dar tocurile erau acoperite cu noroi vechi, cu mâinile sale prea scurte (Gherman avea brațele uimitor de scurte și mâinile mici, iar degetele fine, de domnișoară, cu pielița roasă în jurul unghiilor, tremurau ușor de o anume sensibilitate a lor) nu ajungea probabil la taloane, în spate. („Ovidiu, Ovidiu, auzi Minda vocea mamei sale, tocurile, îți plâng tocurile!" Când era în școală, cu o clipă înainte de a ieși pe ușă, Minda era cu regularitate întors din drum, deoarece pantofii săi erau prost făcuți, „în față străluceau și în spate plângeau"!) Frecându-și de zor buzele, ca să nu izbucnească în râs, ce stupid, Minda vru de câteva ori să-l oprească pe celălalt din șuvoiul lent al frazelor importante, cu multe amănunte dramatice, grave, pe care i le debita, și să-i spună, făcându-i cu degetul: „Domnule Gherman, tocurile dumitale plâng! Ce faci, domnule Gherman, îți plâng tocurile, ce dracu?!" Altă dată, sau în același timp, poate, îi venea să se ridice ceremonios, să-i ia una din mânușițele sale de domnișoară, cu care funcționarul plimba țigara cu atâta gravitate, și să i-o sărute, da, să i-o sărute, pur și simplu, cu un gest larg, afectat și discret totodată, mâna aceea mică, fină, ca un șoricel, cu pielița din jurul unghiilor roasă toată, cu unghiuțele atât de mici, de

roze, pătate de nicotină, și Minda pufni literalmente în râs de două-trei ori când își imagină scena, cu lux, cu toate amănuntele, și reveni asupra ei, reluând-o atunci când un element al ei fusese făcut în pripă, de exemplu arcuirea corpului în clipa sărutului mâinii, sau felul cum ar fi rămas Gherman cu gura puțin întredeschisă, dar, probabil, din prea mare respect, n-ar fi îndrăznit nici măcar să roșească, sau nu, cel mai bine, după ce i-ar fi sărutat vârful degetelor, da, da, vârful degetelor, ce erau fine și puțin ascuțite, să-i spună: „Gherman, Gherman, tocurile dumitale..." și-apoi să râdă, să se pună pe râs, și Minda tuși de câteva ori, cu palma la gură, icnetele sale făcuseră deja pe celălalt să ridice de vreo două ori privirea neliniștit, ca un cățeluș de casă care aude un fel de ciripit de vrăbii sau, mai bine, în jurul botului căruia se rotește un fluture. Gherman purta o cămașă de nylon, curată, pe care probabil că și-o spăla singur (era celibatar), iar cravata lui, cu un nod simplu, era de-a dreptul din material plastic, o cravată atât de dezarmată, cu nodul ei cu tot, încât își cerea iertare mereu, cu un fel de scâncet, și, nemaiputând să reziste, Minda întinse mâna și trase ușor de ea, la gâtul funcționarului, îndreptând-o. Cei doi se priviră o clipă consternați, Minda își holbă ochii să nu izbucnească în râs, celălalt roși ușor, apoi zâmbi, ochii i se umeziră puțin, sau era doar o părere, și, cu greutate, înghițind de două ori, spuse: „Mulțumesc!"...

Evident, câteva minute după acest incident pe care nu-l observă nimeni în afară de Minda (da, curios, doctorul era convins că Gherman *nu-l observase!)*, internistul își făcu aspre reproșuri și îl privi pe celălalt cu multă seriozitate, ajutându-l, ca un bărbat pe alt bărbat, să-și continue șirul ideilor. Șirul ideilor era exact expresia!...

Cei doi poftiți de doamna Ogrin și de Ludmila, care revenise, schimbată, proaspătă, bine dispusă, se așezară la masă, femeile ca să privească (Ludmila și să fumeze), iar ei ca să mănânce, se priviră cu satisfacție toți patru și, cum se întâmplă, fu uitat avocatul, care în clipa aceea dormea pe vreun prici suprapus, într-o celulă igrasioasă, nebărbierit, murdar, cu lenjeria asudată, cu mâinile tremurânde de teama aceea care sărea din orice obiect, din ușile de metal trântite, din vocile nepăsătoare ale gardienilor, din expresia civililor necunoscuți aflați în spatele birourilor, din

trecutul de două-trei zile care se depărtase atât de cosmic, devenise fals, neverosimil, indivizii ceilalți cu care se găsea în celulă, cărora trebuia să le suporte o intimitate insuportabilă, jegoasă, mirosul corpurilor, sforăiturile, scărpinăturile, abjecțiile mărute, inși cu care se salutase decenii la rând cu atâta afabilitate și respect sincer, real, de la un trotuar la altul: „Am onoare, domnule doctor!..“ „A, ce plăcere, toată stima, toată stima!...“, „Considerațiile mele, doamnă, plecăciune, plecăciune!“... „Respectele mele, domnule director, am onoarea!...“ „Amendă, domnule doctor, amendă, la vârsta asta fără un fir de păr alb?!“... „Distinsele mele, respecte-respecte...onoare-onoare...“ „Vă salut, Vă salut!“... „Servus, dragul meu, servus!...“ „Adâncă considerație, stima!...“ și-acum ajunseserăcu toții atât de aproape, atât de respingător de aproape, doi dintre ei se luară și la bătaie, Nemeth și cu Tilă, doctorul Tilă, auzi, Nemeth, omul acela atât de sfios ca o floare, care roșea veșnic când era și nu era nevoie, atât de stângaci, și de cumsecade, sărise la un moment dat, cu totul pe negândite, la doctorul Tilă, un individ care toată viața se ocupase cu lucruri suspecte, funcționar la bancă, apoi proprietarul unui joagăr, undeva, într-un sat montan, apoi „administrator“ în comitetul acela care administra averile evreilor, sub Antonescu, C.N.R., apoi avocat, da, toată lumea află cu mirare, după război, că Tilă e doctor în drept, insul acela înalt, cu părul alb, care știa așa de bine să flateze pe cei de care avea nevoie și la care blândul Nemeth sărise cu spume la gură, cu o violență neașteptată, ieri dimineață, strigându-i: „Intrigantule! Turnătorule! Porcule cu părul alb!“ Și chiar: „Proxenetule!“ (De ce: „Proxenetule!“?! se întrebă Ogrin, sau el nu mai știa ce înseamnă acest cuvânt?!) Și îl târâse, îl trase de pe patul lui, care se afla jos (Tilă și aici se aranjase!), și se rostogoliră ambii pe spațiul îngust între paturile suprapuse și zidul beciului, din cărămizi, cu mortarul căzut, și Ogrin păstră multă vreme în memorie figura disprețuitoare pe care o avea Tilă în acea încleștare și apoi lovitura scurtă și decisivă pe care, parcă mai mult din plictiseală, i-o aplică lui Nemeth, care rămase cu obrazul însângerat. „Domnilor, domnilor! E posibil? Se poate așa ceva?!“ săriră ceilalți să-i despartă, dar Ogrin observă acest lucru foarte bine, mai ales că și el o trăi, inter-

venția veni teribil de târziu, abia după o clară și prelungă satisfacție a tuturor, cu toții urmăriseră avid cele două trupuri ale „notabililor" zvârcolindu-se pe cimentul crăpat de pe jos, gâfâiturile lor, ridicolul cumsecadelui Nemeth, detașarea, eleganța lui Tilă, care parcă era atent să nu-și șifoneze costumul, și-apoi lovitura lui de pumn, dată cu stângăcie, dar totuși cu o anume precizie și forță, felul în care se ridicase de jos, parcă scuturându-se de praf, și Nemeth care rămăsese acolo, uimit, pipăindu-și cu mâna-i grăsuță fața și-apoi privind-o, uimit, cu silă parcă de propriu-i sânge, da, satisfacția aceea pe care o trăiseră absolut toți, acesta a fost cel mai murdar lucru. „Doamne, gândi Ogrin, ce s-ar întâmpla dacă am sta aici ani de zile, ce-au făcut cei care ani de zile, la Jilava, la Pitești, au... ce rămâne din toate acele zâmbete afabile, aseptice, din costumele albe, impecabile, din gesturile largi, parfumate, din lecturile lor...?" Și-apoi, culmea, dincolo de ușă se auzi râsete, o voce groasă spunând ceva, și în clipa când ea se trânti, observară că vizeta fusese deschisă în tot timpul incidentului și fuseseră priviți, cu ce satisfacție, ce satisfacție joasă, simplă, dăduseră cu toții acelor sergenți și subofițeri care îi tratau cu o nepăsare leneșă, ca pe un fel de hoți, inși care au dosit „aur", bandiți din ăștia, „economici", intelectuali care se rostogolesc pe jos, pe ciment, numai pentru că unul din ei refuza să care tineta...

Da, bineînțeles, avocatul fu uitat, fusese dealtfel atât de prezent în acele zile, el și cu drama lui cu tot, fotografiile lui risipite pe mese, mesuțe și pereți deveniseră din nou atât de concrete! Minda — probabil tot dintr-un reflex al acelei senzații care era în primul rând o oboseală a noii situații în care lunecase atât de brusc mai mult decât cea a drumurilor, alergăturilor și fețelor noi, necunoscute, ce-i coborau în față ca într-un iureș, de parcă ar fi sosit pe un tobogan, capete de bărbați și femei, cu cravată sau nu, bruneți, blonzi, șateni, cu chelie, alunecând pe un tobogan —Minda se simți ca într-o nouă familie, atât de rapid și armonios compusă... de unde apăruse străveziul Gherman? Era oare un tainic admirator al doamnei Ogrin? Era imposibil, femeia aceea încă frumoasă, de-o distincție păstrată miraculos acolo, în orășelul acela simpatic,

înaltă, subțire, cu părul cărunt, perechea chiar și schițată a acelui... a acelui ins?! Absurd!

Masa „lor" dură mult, doctorului i se făcu foame mâncând, Gherman dădu în continuare dovadă de mult tact, el mâncă puțin, cu mănușele sale feciorelnice, cu gura mică ce se mișca cu prețiozitate, cu ochișorii săi mici, cu pleoape mici, ce priveau pe toată lumea subaltern, cu o caldă, reconfortantă subalternitate, inclusiv pe doamna Ogrin, care îl depășea cu un cap, la fructe se asociară și femeile, și Minda mai ceru o cafea, spre strigătele de oroare ale Ludmilei, dar „soacră-sa" îl servi prompt, zâmbind. „Ce-ar fi, gândi Minda, ștergându-se leneș, absent, cu un șervețel de damasc (probabil din trusoul doamnei Ogrin), ce-ar fi să rămânem astfel? Noi doi, Ludmila și cu mine, «ei doi», străveziul domn cu... ea, cu mama-soacră, iar el... Ogrin, imbecilul, acolo, la pușcărie, la reabilitare, sau, mă rog, în provincie, iar noi, cu toții, la București...? Mie-mi trebuie urgent o familie, doamna Ogrin este perechea mea ideală, și tocmai de aceea am s-o aduc în casă și am să mă însor cu fiica ei, iar străveziul Gherman va fi un perfect înlocuitor surogat, nu al jovialului Ogrin (ce era corpolent, înalt, cu părul des, viril, bonom, cu o voce tunătoare), ci al meu, va fi înlocuitorul meu pe lângă... da, pe lângă doamna Ogrin! Nu mama Ludmilei, Ludmila nu are mamă, iar această superbă femeie tânără-bătrână nu are, nu poate avea o fiică, care roșește mai rar decât ea, mai stângace decât ea, mai debilă decât ea, mai puțin inteligentă decât ea, poate... mai puțin candidă decât... nu-nu!" Minda retractă ultima enormitate, în timp ce frazele celorlalți, chiar și ale lui, se amestecau peste masă, peste vesela pereche, peste tacâmurile de argint, șervețelele și fața de masă din damasc, fructiera, o adevărată piesă de vitrină, probabil că în treizeci de ani de căsnicie nu fusese nici de treizeci de ori folosită, nu-nu, își cerea iertare, deși nu-l auzise nimeni, Ludmila era cu adevărat candidă, dar acest lucru era aproape un mister, un secret al lui... bine, dar nu este asta cu adevărat esența sau... condiția candorii? Ha, ce idee! O căsnicie cu ambele femei! Ciudat, Minda trăi revelația viitoarei sale soacre, ei se văzuseră de destul de multe ori, la București, o dată și la Sebeș, dar... poate că prezența puțin prea gălăgioasă, personalitatea prea

marcată a lui Ogrin făcuseră ca ea să.... îi șterseseră contururile, pentru că, da, ce ciudat, după atâtea zile de nervi, spaimă, nesiguranță, alergături etc., când la prânz fusese la un pas de leșin, chiar de o criză mai gravă (Ludmila îi povestise că la prânz, în drum spre casă, trebuiseră să se oprească de câteva ori, să se odihnească pe câte o bancă, într-un rând mama ei se rezemase de un copac mai bine de un sfert de oră), acum, iată, servindu-l, vorbind, zâmbindu-i, ea se schimbase. Trecuse de miezul nopții, Gherman voise să se ridice încă în două rânduri și să plece, și de data aceasta fu chiar ea cea care îl opri, ultima oară îi atinse brațul, mâneca hainei lui atât de pueril-ridicolă, și el acceptă, bineînțeles, Minda aștepta ca să i se răcească cafeaua și, abia acum, în nu prea multe fraze, le comunică și lor ce făcuse la Cluj, cunoștința cu procurorul adjunct al orașului, prietenul lui Lungoșa, pe care acesta reușise să-l convingă să se deplaseze a doua zi, mâine adică, la Sebeș, „în, bineînțeles, și alte treburi oficiale", și ce urmau ei să întreprindă a doua zi, mai bine zis el, pentru că „doamna Ogrin", cum i se adresa el încă, ceremonios, e rugată să rămână acasă, chiar și Ludmila, dacă...

Ludmila era ciudat de tăcută. („Ludmila-de-la-Sebeș", cum îi spunea el în gând.) Îl asculta cu o neașteptată docilitate, nu i se uita în ochi — e adevărat că întreaga atenție o dăruia mamei — iar acum, în ceasul acesta liniștit, când „supau", îl privea doar, ea, vorbăreața, certăreața, îl privea liniștit, fumând, și, de câteva ori, el îi surprinse câteva sclipiri ironice în privire, și chiar și docilitatea aceea a ei, firească dealtfel în asemenea condiții, prindea tot mai mult, în interpretarea doctorului, o coloratură ironică. Sau era și acesta un efect al oboselii? Ca dorința violentă fizică pe care o trăise în drumul de întoarcere în mașina lui Lungoșa și râsul răutăcios și pueril, irezistibil, pe care i-l stârnea făptura lui Gherman?! Probabil, ironia ei, evidentă acum, în primul ceas al dimineții, când ei, cei patru care îl vegheau pe cel ce dormea undeva, probabil într-un beci, într-o celulă, murdar, confuz, hăituit, nu era decât un efect al oboselii sale. Și, totuși, ochii ei îl priveau cu ironie, sau aceasta începea să fie oboseala ei?! Prostii! Unde se va culca? Va putea oare să-i bată la ușă, la noapte, într-o foarte picantă și excepțională vizită, sau...

te pomenești că ele două se vor culca împreună, ironia din privirea ei nu anunța oare acest lucru? Minda se neliniști brusc, se foi pe scaun, dar încrederea în tactul „mamei-soacre" îi readuse o parte din liniștea necesară sfârșitului mesei, cafelei care se răcise deja, ultimei țigări.

— ...Asupra lui Butnariu au sărit cu picioarele. Unul din maiori i-a dat o palmă, încât omul a căzut jos, mai mult de mirare, cred eu... — spunea Gherman, cu vocea sa lâncedă, precaută — apoi, un altul, un civil, l-a lovit cu piciorul tocmai între coaste, omul ăsta e un tebecist, care a făcut pneumotorax...

— Zvonuri! făcu Minda. Se dramatizează.

Cele două femei îl priviră, doamnă Ogrin lăsă repede privirea în jos, aproape cu sfială, Gherman reluă șovăitor:

— Nu sunt zvonuri!... Chiar și Tavi (acesta era Ogrin) a fost lovit, a primit o palmă!

— Și-au cerut scuze!... spuse încet mama.

Gherman dădu din umeri:

— Își cereau oricum scuze! Știau că-și vor cere scuze cu mult înainte de a-l lovi! Și-apoi, spre deosebire de Butnariu, la care s-au găsit cocoșei, ce drept aveau să vă ia bijuteriile? Ce fel de acuzație este asta: tezaurizare? De unde începe delictul de tezaurizare, care, dealtfel, nu există în Codul penal?! De la două brățări sau de la cinci! Unui cetățean sau unei familii i se dă voie să păstreze în casă doar un singur inel, o singură pereche de cercei, o broșă... dar dacă vreau să port și eu cercei?... tentă, cu timiditate, Gherman, o glumă.

— Sau o broșă, nu? adăugă Minda, putând să râdă de data aceasta, închipuindu-și-l pe străveziul domn cu o broșă prinsă de cravata lui sintetică, legată peste cămașa sa sintetică.

— De ce nu, spuse rece Ludmila, dumneata nu ești căsătorit, și atunci ai dreptul la cercei, la inele, la o broșă...

— Sunt excese ale unor funcționari mărunți... spuse doamna Ogrin, netezind cu mâna ușor fața de masă. Vor să-și facă merite adunând cât mai mult aur!

— Veți primi înapoi bijuteriile! spuse, plictisit, Minda. E o porcărie, cea mai mare parte sunt de familie!

— Și dacă le vor primi înapoi, ce? spuse Ludmila. De ce e nevoie ca justiția să fie reabilitată? Cine poate plăti o noapte de arest, o descindere, o întrebare brutală, inutilă? Ca să nu mai vorbim de loviturі...

— Loviturile... începu, șovăind, Gherman.

— Știu-știu, făcu Minda, nu sunt în instrucțiuni! Cei care au lovit vor fi mustrați, unul sau chiar doi dați afară din slujbă! Dar cum poate să-i treacă prin cap, cum poate un organ de anchetă să aibă reflexul loviriі fizice?... Aceasta e... Nimănui nu-i dă „prin cap" acest lucru. Ăsta e un reflex pur istoric, toată poliția lumii are acest reflex!

— Ce prostie, spuse rece Ludmila, privindu-l pe Minda fără simpatie, deși frazele sale nu erau spuse cu o deosebită convingere, ce prostie! Poliția lumii! Pentru câteva grame de aur să lovești un om bolnav, bătrân care... care a muncit toată viața, ca Butnariu, care căra saci cu un singur plămân!... Asta numai pentru că nu s-a înregimentat, pentru că a ținut cu dinții de pietrele sale nefericite, de porcii pe care-i curăța și-i hrănea...

— Proprietar!... făcu Minda cu o flegmă jucată, voia s-o întărâte puțin pe Ludmila. Capitalist mărunt...

— Nu-i adevărat! Minți! strigă Ludmila. Toată viața lui a lucrat singur, el și nevastă-sa, niciodată n-a angajat sau...

— Luli dragă, cum vorbești? o întrerupse doamna Ogrin și îl privi pe doctor, cerându-i iertare.

— A, spuse Minda râzând, mie-mi place furia ei! Mai ales că nu se îndreaptă împotriva mea!

Ludmila îl privi o clipă cu atenție, apoi spuse, lăsând ochii în jos;

— Bineînțeles!

— Să vă spun pilda mea cu ceasul... sări Gherman, atent, ca un bine dresat câine de casă, întrerupând tăcerea care părea penibilă (o, bine-înțeles, gândea doctorul, nu era penibilă deloc pentru el, pentru ei doi, ei, care se iubeau și se urau, se certau și se cunoșteau, se „atingeau" în fiecare clipă, într-un fel). V-am spus-o? întrebă el, circular.

— Poftim? făcu distrat doctorul. Nu-nu, ce-anume?

— Păi uite, râse încet Gherman, stins, bucurându-l ceea ce avea să spună, ceea ce spusese încă de atâtea ori până acum, și, ca o dovadă, doamna Ogrin plecă încet capul ei nobil, străveziu, cu o incertă senzație de satisfacție pe figură. („Fantastic, gândi Minda, cât de atenuate, cât de surdinate sunt toate senzațiile la această femeie, câtă candoare degajă la cei cincizeci de ani ai ei, are deja cincizeci?!..") Să presupunem, începu Gherman, că văd undeva într-o vitrină un ceas care-mi place, un bun ceas elvețian, care costă în jur de două mii, să zicem două mii două sute treizeci și cinci, deci cam un salariu și jumătate de-al meu, dar ceasul pe care-l am e vechi, e încă din liceu, merge prost, merge încă, e adevărat, dar acest banal și solid „Doxa" îmi place, trec câteva zile prin fața vitrinei, împrumut ceva de la cineva, sau mai am o rămășiță la C.E.C. și, într-o bună zi, îmi fac curaj și-l cumpăr. Primesc și o cutiuță, pe care o iau, se-nțelege, apoi îl port cu mândrie, celălalt, „Zenith"-ul meu vechi, pe care l-am primit când am intrat în cursul superior de liceu, îl pun bine, nu poți să știi... în sfârșit, toată lumea îmi observă noul meu ceas, colegii de birou etc., chiar și eu mă simt așa, mai bine, ha-ha, mai sigur de mine, cumva, deși acest lucru... la mine nu se observă! La vreo lună de când am cumpăratul ceasul, primesc o hârtie acasă, de undeva, de la O.C.L., să zicem, în care mi se aduce la cunoștință că, dintr-o regretabilă eroare de calcul, ceasul meu nu costă două mii două sute treizeci și cinci, ci două mii cinci sute șaptezeci și șase și cincizeci de bani, deci cu trei sute patruzeci și șase și cincizeci de bani mai mult, se pare că cel care-mi vânduse ceasul, vânzătorul acela, sau responsabilul magazinului, folosise o etichetă veche, el însuși primise o circulară cu noile prețuri la unele articole, dar omisese tocmai la unele sortimente să verifice și să îndrepte, să corecteze prețul, în sfârșit... trei sute de lei nu e o sumă prea mare, să zicem, deși e leafa mea pe o săptămână (Bruto!), și dacă ar fi fost prețul ăsta de la început, poate m-aș mai fi gândit încă o zi, cel mult, dar aș fi luat ceasul oricum, de mulți ani îmi doream un „Doxa" cu secundar central, chiar mama mea mă tot bătea la cap, „cât mai stai cu rabla aia la mână?" ha, ha... așa, însă, nu știu cum să vă spun, mă obișnuisem cu prețul acela (2235), sau nu, mă obișnuisem cu ideea că îl cumpărasem, cu ideea că ceasul *e al meu*, și acum vine cineva în

spatele unei hârtii, care mă anunță că ceasul încă nu e sută la sută al meu, ha, ha! Normal, nu puteam să pretind ca vânzătorul să fie amendat să plătească el diferența, dar nici nu pot accepta ideea să plătesc acei trei sute de lei (exact: trei sute patruzeci și unu) și atunci mi-aduc aminte că am un fost coleg la conducerea O.C.L. județean, îmi fac un drum la Cluj, îl invit la o masă (noi doi ne-am înțeles totdeauna foarte bine, odată, într-o vreme, el a vrut să se însoare cu sora mea, cu Hanuș), și, scurt, chestia s-a aranjat: se consideră că bonul cu care am plătit eu ceasul e antedatat acelei circulare, care venise doar cu două zile înainte de a-mi fi cumpărat eu „Doxa" (vânzătorul și azi mi se jură că nu știuse nimic de noile prețuri, care stăteau în birou, la nu știu cine, și acum el e pus într-o situație delicată cu atâția clienți, vreo zece, dar gândiți-vă, în toată țara etc., etc.), pe scurt, nimeni nu e păgubit cu nimic: eu am rămas cu vechiul preț, care e destul de măricel (în Germania sau Elveția, acest ceas, de serie, costă cam de zece ori mai ieftin, raportat, bineînțeles, la un salariu mediu, cum e al meu), vânzătorul e și el „acoperit", fostul meu coleg e bucuros că mi-a făcut un serviciu, că „m-a obligat", și eu, bineînțeles, am să mă revanșez, ha, ha... Și mai e ceva: la mine a apărut un fel de mulțumire mică și secretă că nu a trebuit să mai adaug suma aceea de trei sute și ceva, pe care i-aș fi dat oricum, dacă nu... ei, au fost câteva zile de agitație, de nervi, dar am câștigat: ceasul a rămas al meu! Trec așa încă câteva luni, nu multe, o lună și jumătate, două, și primesc încă o hârtie, de data aceasta o scurtă adresă de la O.C.L. local și o copie a unei circulare de la București, în care li se aduce „lor" la cunoștință că taxa timbrului de lux pentru anumite articole, lenjerie de damă, obiecte cosmetice, ceasuri etc., de import, să mărește la fiecare din aceste articole respectiv cu atâtea și atâtea procente, de la 1 ianuarie retroactiv etc. Mie mi se comunică scurt că, în cazul „meu", mai am de achitat suma de lei o sută nouăzeci și șapte și cincizeci de bani. La „vechiul preț", o sută nouăzeci și șapte de lei, într-adevăr, nu-i o sumă prea mare, o am chiar în buzunar, renunț la două cămăși sau la o pereche de pantofi, la o sâmbătă și duminică petrecute undeva, la munte, sau la berea pe care o beau în fiecare seară, timp de o lună etc., etc. dar nu știu ce mic spiriduș s-a strecurat în minea mea și-mi spun: nu se poate oare face și aici ceva? Ce-i porcăria asta,

de ce „retroactiv de la 1 ianuarie"? Cine-și permite să dea o decizie retroactivă, de ce să fie mărit prețul din nou, cine controlează, de fapt, politica prețurilor etc., etc., banalități, prostii, cum se gândește omul în prima furie, care nu-i așa, e trăcătoare, ha, ha, dar spiridușul, cum spun, a reușit să intre în mintea mea și liniștea mea s-a dus. Liniștea mea, dacă aș fi plătit pe loc cei o sută nouăzeci și șapte de lei și cincizeci de bani. Mă pun din nou în mișcare, am pe cineva acum, să zicem, la județeana de partid, de fapt nu eu, ci cineva foarte apropiat mie, care e în foarte bune relații cu „respectivul", de fiecare dată când „respectivul" vine la Sebeș, singur sau cu un prieten sau... cu o „prietenă", se aranjează o masă, undeva, într-un colț liniștit, pentru că, nu-i așa, „respectivul", la Cluj e un om important și nu poate, nu-i așa, să... dar Sebeșul nostru micuț e foarte bun pentru așa ceva, e un orășel liniștit, aici avem un vinișor minunat, tras în sticle, se mai găsește uneori chiar și un vânat sau ficat de gâscă sau păstrăvi (asta mai ales când „respectivul" vine cu un prieten de la București, care și el, nu-i așa...), și se încinge un chefuleț liniștit, discret, uneori se urcă cu mașina sus, la cabană, unde prietenul meu, care organizează, are și el un fost coleg de liceu, sau cineva, mă rog, care are o obligație și... principalul este ca să se găsească un mic colțișor, la aer, undeva, discret, un vinișor natural, câteva „mutre bune", avem și un taragotist aici, care a fost și în străinătate, și apare și el la un moment dat etc., etc. Am fost și eu o dată la un asemenea „chefuleț" și a fost, într-adevăr, foarte bine. Nu s-a petrecut nimic rușinos, s-a băut cu măsură — normal, s-a băut mult, vreau să zic: mult timp — glumele au fost măsurate, s-au spus, e adevărat, și glume politice, dar, mă rog, cu măsură, și am fost și noi mulțumiți, am băut și am glumit cu câțiva oameni de la județ sau mai de sus, oameni importanți, prinși de atâtea treburi și uite, domnule, ce oameni simpatici, care cunosc atât de bine situația, cine spune că nu se știe?!... cu haz, unul are și o voce excelentă, da-da, cel de la Comerțul Interior, da, și pentru noi e o plăcere, o onoare, într-adevăr, și... pe scurt, se aranjează nu știu cum, dar se aranjează! De data aceasta a durat ceva mai mult, a trebuit să merg de două ori la Cluj, am fost primit în audiență, cineva a fost chiar mirat: —„Pentru fleacul ăsta, pentru o sută nouăzeci și șapte de lei și cincizeci de bani, oare ăsta nu-i

un semn de meschinărie?" Se poate, dar, cum spuneam, spiridușul intrase deja în mintea mea. Cuiva, prostește, am și încercat să-i explic ceva în legătură cu acest spiriduș, dar, normal, nu s-a înțeles nimic, nici nu era nevoie, dacă eu voiam să nu plătesc suma aceea și cunoștința mea, adică „respectivul", care era prieten cu cunoștința mea și care... nu-i așa, ajungea, în definitiv, oricine are voie să-și satisfacă un capriciu, și atâta vreme cât... nu-nu, în privința aceasta nu avem de ce să ne plângem, nimeni nu se amestecă prea mult în afacerile altuia, cu condiția, nu-i așa... în sfârșit, mă scuzați că am întins-o așa de mult, eu povestesc foarte prost, domnul doctor permite să...

— Te rog, te rog! spuse Minda. (Ceasul era unu fără cinci.)

— Termin: deci, după aproape patru luni de când am cumpărat ceasul, de când mi s-a părut mie că l-am cumpărat, reușisem un lucru foarte mare: să rămân proprietarul lui, al ceasului adică. Pentru că mereu voia cineva (cineva așa, abstract, eu nu fac nici o aluzie!), mereu voia cineva ca eu... nu știu cum să spun... da, ca să plătesc încă o dată ceea ce *aveam* deja, adică cineva (iarăși nu fac nici o aluzie, e numai o metaforă) voia să mă facă atent că credința mea că ceasul acela îmi aparține e falsă și că... mai bine zis, eu trebuie să-mi cumpăr mereu ceasul pe care-l aveam deja, deși, normal, eu nu dau, nici nu am de unde banii aceia care mi se pretind... Uite, săptămâna trecută i-a venit doctorului Gheorghiu, care și-a făcut casă, proprietate personală, împreună cu un cumnat al său, și fiecare a achitat în jur de o sută cincizeci, o sută optzeci de mii, „o reevaluare", la care numai doctorul Gheorghiu trebuie „să mai achite" șaptezeci și trei de mii pentru niște materiale care s-au calculat „greșit". Doctorul Gheorghiu, care e vânător, a zis că dacă cineva vrea să-l dea afară pe el din casa lui, îl împușcă etc., etc. Vedeți, lui nu i-a intrat spiridușul acela de care vorbeam, dar, mă rog, asta-i altceva... eu, repet, ceea ce am povestit cu ceasul nu e decât „o poveste", nu știu cum să spun, „o pildă", lucrul nu s-a întâmplat niciodată... cu un ceas, vreau să spun! dar ideea aceasta am vrut s-o spun domnului doctor, care cu deosebita sa inteligență, nu-i așa... permiteți-mi deci: eu trebuie să lupt mereu pentru un lucru pe care îl am deja, pe care îl posed, cum s-ar zice, în termenii juridici, eu trebuie să-mi justific permanent posesiunea, să lupt

mereu pentru ea! Niciodată, acest obiect, cât de mărunt, nu va fi deplin al meu, și, curios, eu am început să-mi privesc propriul meu ceas de la mână cu un fel de uimire, cu un fel de respect, aș zice, ha, ha! Bineînțeles că bijuteriile familiei Ogrin se vor întoarce înapoi, sunt sigur de asta, mai ales că domnul doctor, la București, precis că are multă influență, de doctori, mai ales de doctori buni, de doctori mari avem totdeauna nevoie și, pe urmă, cum să spun, e și o dreptate pe lumea asta și dreptatea vine până la urmă, asta pot s-o spun cu siguranță! Dar, nu știu cum, știți, spiridușul acela, adică... poate e o prostie ce spun, sau poate asta e ceva care ține de socialism, dar eu cred că noi nu trebuie să ne obișnuim, cum să spun, cu proprietatea, cu simțul de proprietate, chiar dacă ar fi vorba de, să zicem, de proprietatea hainei mele, care e veche de cinci ani, sau a cravatei mele, pe care n-aș putea s-o revând nimănui, unei țigănci i-aș putea-o da, să zicem, împreună cu o pereche de pantofi vechi (și când dau țigăncii pantofii, nu știu cum, o fac cu un gest „pe furiș"), știți, ca și cum pantofii aceia, care ei înșiși sunt la vechituri de un an, doi și așteaptă acolo cuminți doar să vie o țigancă cu o cratiță smălțuită, dar, nu știu cum să spun, am eu oare voie să dau acei pantofi cuiva, chiar numai pentru o oală smălțuită, în care va fierbe așa de vesel o ciorbă de pui, pentru că, asta spune Henric al IV-lea al Franței, marele Henric: „Eu vreau ca, sub domnia mea, fiecare cetățean să poată băga o dată pe săptămână o găină în oală!" deci, pantofii aceia și, eventual, pantalonii aceia vechi, de buret, cu care am jucat tenis cu zece ani înainte, îi dau pe furiș, da, trebuie să recunosc cinstit acest lucru, iar țiganca, nu știu cum, parcă simte și ea ceva, îi primește și ea pe furiș! Și, ce Dumnezeu, sunt pantofii mei vechi și pantalonii mei de tenis, pe care-i cunoaște tot orașul, de care am fost atât de mândru! Da-da, e adevărat, dar... nu știu cum să spun... e ceva care... mă rog... eu cred totuși că e foarte bine, în definitiv, de ce să te legi de lucruri, nu? Trebuie să ne păstrăm o anumită independență de spirit, aș zice, și chiar și aici, veți spune, în fundul provinciei?! Da, chiar și aici, sau mai ales aici, noi trebuie să... nu trebuie să ne lăsăm tiranizați de lucrurile materiale, de bunurile materiale și, cu atât mai mult atunci... nu-i așa, spiritul nostru va...

Capitolul VII

... Era trecut bine de unu, unu și douăzeci, când Minda ajunse în camera unde i se făcuse patul. Gherman rămase încă în sufragerie, doamna Ogrin strângea masa și, în ciuda protestelor Ludmilei, se apucă să spele vasele. Doctorul se dezbrăcă, luă o carte în mână și o aștepta pe Ludmila, care, ca de obicei, își desăvârșea interminabila ei toaletă de seară. Era obosit, dar, curios, nu era o oboseală marcată, ci un fel de frison abia sesizabil, ca un nimb în jurul trupului, și el se ridică, întredeschise ușa ce da spre o săliță strâmtă, se reîntoarse, stinse veieuza și aștepta. Privi câteva minute, fără nici un gând precis, dreptunghiul luminat și penumbra sa, din dreptul ușii, apoi, în sfârșit, se instală tăcerea în camera de baie, a cărei ușă era chiar *vis-à-vis* de ușa sa. Nu se mai auzeau robinetele curgând, pașii ușori ai Ludmilei lipăind încolo și încoace, clinchetele și foșnetele cutiilor și sticluțelor ce atingeau sticla sau metalul, capacele nichelate, un scăunel ce se mișca, sertărașul unei etajere vechi, de lemn, ce se târâia dulce în spațiul lui. Totul rămase câteva clipe suspendat, tăcut, și, probabil, tocmai această suspensie, această liniște îl adormi pe Minda. Se trezi însă aproape instantaneu, sau așa i se păru lui cel puțin, și continuă să aștepte. Nimic nu mișca, ușa sălii de baie, al cărei scârțâit subțire el îl recunoștea deja, întârzia să se audă și, după câteva minute lungi — câte minute oare? — dinspre sufragerie nu se mai auzea nici un fel de zgomot, Gherman plecase cu siguranță, iar doamna Ogrin se culcase, doctorul se ridică și se apropie de săliță.

Privi uimit, aproape stupefiat ușa din fața sa, ce avea un pătrat de sticlă mată, încrustată, ușa camerei de baie: geamul ei era întunecat și el, cu totul inutil, făcu doi pași traversând sălița și o deschise. Bineînțeles, nimeni. Doctorul se reîntoarse înapoi în camera sa, decis să se culce. Într-adevăr, era două și jumătate, când trecuse timpul? Înseamnă că el dormise vreo trei sferturi de ceas...?! Închise ușa și se culcă. Peste câteva minute, însă, pleoapele i se deschiseră singure în obscuritatea perfectă a încăperii. Rămase așa, așteptând somnul, așteptând ca cele douăzeci și patru de ore de călătorie și alergături să apese pe globii săi oculari, întinse mâna apoi și apăsă pe butonul veieuzei. Tăcere, casa aceea cu mobile greoaie, cu multe covoare dezvolta tăcerea și, o clipă, Minda se surprinse gândindu-se la Jurița și la camera acestuia parcelată, la vicleniile sale puerile, la felul în care-și ascundea mâinile, la surâsul său scurt, inteligent, care apărea atât de rar pe figura sa, ce mima o anume imbecilitate care trebuia să-l apere, figura sa care devenise chiar imbecilă, suav-imbecilă. Se ridică apoi și ieși pe sălița, unde lumina continua să ardă. Umbla încet, deși nu era nimeni care ar fi putut să-l audă, cele două femei dormeau cu siguranță. Unde era Ludmila, unde dracu era, îi era dor de ea, dor fizic, un dor fizic atât de intens încât începea să bâzâie în el, în jurul brațelor și al mâinilor sale, ce tremurau ușor, o panică măruntă a mișcărilor, pe care nu izbutea să și-o stăpânească prea bine, îl urmărea, o târâia încet după el. Reveni în cameră, stătu nehotărât câtva timp, aprinse o țigară, o stinse, îmbrăcă halatul și ieși din nou pe sălița. Deschise hotărât ușa de la sufragerie, prin ea se trecea ca să poți ajunge la dormitorul familiei Ogrin și în camera din față, unde probabil că dormea Ludmila, și rămase țintuit locului, în spațiul ușii, cu mâna pe clanță, de parcă ar fi adormit brusc: două perechi de ochi se ridicară spre el. În fotoliul în care șezuse el înainte de masă se afla Gherman și, alături de el, pe un scaun înalt, doamna Ogrin, cu capul plecat, cu gâtul ei lung, alb, ludmilian, sclipind, părând că ascultă ceva, deși Gherman tăcea, fumând, cu picioarele sale ridicate, încălțate, sprijinite de un scăunel. Parcă năvălise apa în acea casă, umplând-o până la tavan, atât de greoi, de târziu reacționară toți trei, Minda roși și spuse, cu evident prea multe

cuvinte, că vrea să fumeze — de ce n-o făcuse la el în cameră? — Gherman își retrase picioarele de pe scăunel și îi oferi fotoliul lui. Din zăpăceală, Minda se așeză, pomenindu-se astfel între cei doi, cu o țigară în mână. „Vrei o cafea, cumva?" îl întrebă mama Ludmilei, roșind ușor, bănuia oare că o căuta pe ea! Și el refuză, apoi acceptă, și ea îi aduse cafeaua. Cei doi îl priveau zâmbind, nimeni nu explică nimic, cum de Gherman se mai afla acolo la acea oră, doamna Ogrin nu putea să doarmă sau, sub pretextul că în casă se afla fiica sa și viitorul ei ginere, îl reținuse pe Gherman? Dar ce făceau ei, oare, în clipa când intrase el pe ușă? Minda îi privi abia acum. Sub lumina unui vechi lampadar din lemn, greoi, așezat lateral, ei păreau mai tineri și zâmbeau, da, cu siguranță, un fel de zâmbet le plutea în jurul trăsăturilor. Ambii tăceau în clipa când el deschisese ușa sufrageriei, convins că va trece prin spațiul ei orbecăind, încercând să nu se lovească de mobile, poate raza felinarului de afară l-ar fi putut ajuta și, uite, în colțul acela din dreapta se aflau cei doi. Unde era Ludmila, dormea, cu siguranță, deși știa că el o așteaptă, când îl condusese în camera lui și îi înfățase patul îi promisese că se va întoarce. Când el o cuprinsese, cu gestul lui de o mie de ori făcut, pe la spate, prinzându-i sânii, sărutându-i umerii peste sveterul ei subțire, bleu-pal ce mergea până la o nuanță a griului, trăgând-o cu dinții, ușor, de coama ei roșiatică, simțindu-i cabrarea în tot trupul, pe care cu mâna dreaptă, aproape fără să vrea, îl ridica ușor de la podea, îl dezechilibra, oricum, și ea, el simți asta, după o falsă împotrivire, după o împotrivire a fibrelor lungi din care era țesută și pe care le învingea totdeauna, se eliberă scurt, calm, își continuă robotitul de lângă patul lui, al viitorului lui pat, și nu al lor, el o știa acum abia, ea o știuse de atunci, de aceea zâmbise, poate, când el renunțase să o mai mângâie, un zâmbet necunoscut lui, un fel de zâmbet conspirativ al ei, dar ce, sunt sute de zile și ani când folosim un gest pe jumătate, o tresărire a gurii, a buzei de jos, și-apoi renunțăm la ele și apare în locul lor altceva, o mișcare măruntă facială, nouă, de care nu suntem răspunzători, pe care o descoperim noi înșine, uimiți, undeva într-o oglindă pe lângă care trecem în fugă sau în oglinda expresiei vreunuia ce ne stă în față, a vreunui necunoscut care întoarce

capul jenat, da, și astfel apăruse și acel zâmbet pe fața Ludmilei în clipa când el renunțase și ea se aplecă, ascunzându-și acel zâmbet care îl intrigase pe el. În clipa când ea vru să iasă pe ușă și îl privi cu privirea aceea a ei, a lor, care îi promitea că după jumătatea aceea de oră de zgomot de robinete, clinchete metalice, de sticle ușor atinse, lovite, de pauză inexplicabilă, de parcă ea s-ar fi strecurat afară subțiindu-se doar cu puțin mai mult și strecurându-se prin spațiile pe care le lasă între ele geamurile, cerceveaua veche de jumătate de secol, cu lemnul vopsit în verde, amabil, apoi din nou un jet de apă ce lovește faianța, o sticlă ce se desurubează, un capac ce cade râzând pe dale, zâmbetul acela ce căzuse undeva în el îl făcu în clipa când ea ieși cu privirea aceea a ei plină de promisiuni, ar spune un imbecil, nu, privirea aceea care i se dăruia deja, în timp ce corpul ei sau... corpul privirii ei încă întârzia să-l răsplătească de așteptarea lui credincioasă, înconjurată de fumul țigărilor sale... deci, în clipa aceea, când ea vru să iasă pe ușă el o prinse încă o dată, de parcă ar fi uitat convențiile lor, o trase lângă pat, stingând în trecere lumina (ușa rămăsese deschisă, cu lumina de pe sălița aprinsă), și, glumind mereu, el însuși neștiind prea bine unde vrea să ajungă, începuse să o sărute, s-o mângâie și chiar s-o dezbrace pe „Ludmila-din-Sebeș". Uimirea ei (și a lui) îi făcu pe amândoi să calce toate regulile și se deșteptară doar atunci când el, uimit, o simți goală până la jumătate și se surprinse pe el însuși, aplecat, trăgându-i cu mâna stângă un ciorap de pe piciorul ei subțire, interminabil. Surpriza sa fu atât de prost marcată, încât o simți și ea, „îl văzu" și ea și deveni într-o clipă rigidă, ca și zâmbetul acela al ei, când el o lăsase cu câteva minute înainte din brațe, zâmbetul acela pe jumătate ipocrit, nerușinat sau... ironic?! Ea încercase să se desprindă, șoptise ceva despre ușa deschisă și „cei de dincolo", apoi, cum el nu păruse a fi auzit, i se împotrivi pur și simplu și ei se luptară pe canapeaua aceea îngustă, într-adevăr, numai faptul că ea îi alesese acea cameră pentru o noapte, cu o canapea îngustă ca un prici trebuia să-i fi deșteptat bănuiala și, fără să știe cum, el alunecă jos pe parchetul acoperit cu un covor subțire, fără să se desprindă de ea, ținând-o de umeri, astfel că se aplecă și ea spre el, după el, așa cum te apleci pe marginea unui bazin într-o apă înfiorător

de rece, gâfâitul lor umplea camera, era un gâfâit înecat mereu într-o jumătate de hohot neexprimat, totul semăna cu o secvență falsă din îmbrățișările lor, și asta, bineînțeles, numai din pricina ei, mereu din pricina ei, din cauza ironiei ei din timpul mesei, a zâmbetului aceluia nerușinat când el o lăsase, docil, să-i lunece din brațe atunci... când, poate, ea voise și o contrariase, o înfuriase placiditatea sa nătângă, nebărbăția sa, sau pentru că tatăl ei era arestat, sau din pricina prezenței lui Gherman, dincolo, a mamei ei, din pricina Sebeșului, a zidurilor și ulicioarelor acelora pe unde se plimbase cu te miri cine sau a existenței chiar, în clipa aceea, „a cuiva" din oraș, din tinerețea lor care o dorea, pe care ea îl respinsese odată, se prefăcuse indiferentă, ironică (cu o altă ironie, însă!) față de insistențele lui, de frazele lui, față de dorința lui fizică, politicos exprimată sau nu, și tocmai în secunda aceea sau în ziua aceea își amintise de toate acestea, îl văzuse poate, din întâmplare, cineva pomenise numele lui, și ea, ceva tiranic, încăpățânat și nerușinat, se împotrivea ca acum, bărbatul, amantul și viitorul ei soț s-o cuprindă și s-o ia, așa cum avea dreptul, cum părea că are și cum avea de fapt, dar acum iată că ea se opunea în joacă la început, se înțelege, nici ea nu și-ar fi putut imagina că i s-ar putea împotrivi lui, dar uite că joaca se prelungea, trupul i se crispa, pe buze ea simțea asta fizic, zâmbetul acela nedorit i se mânji, îl văzu și el, îl simțea și el cum îi curge pe bărbie, de-a lungul brațelor, ca un lichid roșiatic, așa cum cineva îți varsă dintr-un pahar de sticlă subțire, vin roșu pe mână, înmuindu-și buzele, grăbit, apoi, în pata aceea umedă, roză, de parcă ai fi în stare să desprinzi încet epiderma și să săruți mușchiul tremurător, carnea acelei mâini, o carne la fel de vie ca pânza aceea peliculară de vin... pentru că nu se putea ridica de jos, de pe covorul acela mătăsos, subțire, cu care, împreună, începu să alunece încet, pe parchet, el o trase de brațe și ea căzu lângă el, cu picioarele ei lungi fâșâind, cu rochia ridicată într-o parte, el râse, râse și ea, nacela aceea a lor cosmică începuse să se rotească deja, încet, dar din nou în mod neașteptat, ea se „desprinse" de el, rămânând lipită, dar numai atât, și el cedă, la rându-i, jignit. Ludmila se ridică dintr-o săritură și dispăru în baie. Promisese totuși că va reveni și el o așteptase și acum ea dormea

undeva, probabil în patul larg, uriaș al soților Ogrin, în timp ce el stătea între cei doi „bătrâni", Gherman, care fuma rușinat o țigară, ținând-o cu mâna căuș, așa cum fumează elevii, iar „ea", mama ei — în clipa aceea, mai puțin decât oricând mama ei — sta lângă el, cu capul plecat, cu gâtul alb, arcuit, frumoasă, odihnită, tânără, de nerecunoscut. De ce nu dormeau? Era aproape trei, patru minute înainte de trei, îi aștepta o zi grea, cu mai bine de douăsprezece ore înainte era ea cât pe ce să leșine de câteva ori, venise acasă cu pași șovăitori, sprijinită de brațul fiicei ei, ce odihnă, să faci o ființă la fel de subțire și de înaltă, de brațul căreia, nici prea sus, nici prea jos, să te apeși, să te rezemi, să te odihnești, nu în el, ci în trupul de lângă tine, în care te oglindești mat, ființe-perechi care mimează anemia și leșinul pentru a se mai putea, în lungi frânturi de timp, recupla într-o apă fără fund, într-o oglindă fără ramă, în aer.

Minda fuma încet, așteptând să se răcească puțin cafeaua, „ceilalți" doi tăceau și ei, cu uimire, doctorul descoperi pe brațul fotoliului o carte deschisă. Gherman întinse mâna, roșind ușor, și o luă, da, el citise înainte de a intra doctorul în încăpere, iar doamna Ogrin, ființa aceea neverosimilă, mama Ludmilei și sora ei, o Diană fără vârstă, din ființa căreia, cvasi-materială, candoarea se evapora mereu, fără încetare, așa cum se ridică fumul din trupul prelung, deformat de rasă, al unei iepe pursânge, victorioasă, a câta suta oară? o iapă care alerga încă, da, gândi doctorul, ce iapă diafană! Și această ființă îl veghease pe „străveziul domn" în timp ce acesta citea, el, cu mânuțele sale subțirele, cu degetele sale de domnișoară ținând cu bărbăție cărțulia aceea în format *poche*, iar ea își arcuia gâtul lângă umărul său, închipuind ambii, pentru câteva ore, doar — poate de aceea foloseau și orele nopții în panica de a avea prea puțin timp — un fel de căsnicie, un fel de osteneală muzicală, o armonie tacită, așezată, ca un pahar cu apă de mare în care nisipul și scoicile infime se așează încet, blând, la fund... între cei doi (Minda știa acest lucru de la Ludmila, care nu mințea, din mândrie în primul rând, mândria aceea fantastică, nefeminină a ei, care la mama ei coborâse din nervi și din ochi și din creier — mai bine, din inima care bate în orice creier — în trupul ei, mândria fiicei se risipise în tot trupul mamei, la ea, la doamna Ogrin,

doar trupul trăia într-o necontenită superbie, desfidând, bineînțeles, vârsta și convenienețele, așteptarea tuturor ca el, trupul unei doamne, să se prăbușească, așa cum cere buna-cuviință), între ei doi, atât de nepotriviți, între acel funcționar mărunt, ridicol, și miracolul acela fără vârstă, care se numea doamna Ogrin, nu exista nici un fel de istorie carnală, poate doar o atingere a mâinii, a privirii și, cu toate acestea, ei pozau, acum, într-o pereche deja consolidată, ei făceau, se lăsau duși de gestica post-matrimonială, ei, care niciodată nu-și alăturaseră trupurile, pentru că, nu-i așa, mândria, care era marea deviză a clanului Ludmilian (pe doamna Ogrin o chema tot Ludmila), mândria era atotputernică aici, mai puternică decât pudoarea, decât orice fel de pudoare. Și acum Minda simțea asta cu precizie, cei doi erau bucuroși că el era cu ei, că luase locul acelei cărțulii pe care o ținuse Gherman în mână, de când se așezase el între ei, ambii întineriseră ușor, încă o dată (întreaga arestare a lui Ogrin îi întinerise aerul agitat în care trăiau cu toții de câteva zile, anemia doamnei Ogrin, apoi ora târzie a nopții, colțul acela de sub lampadar și acum prezența lui, el, cel grav, matur, serios, dintre el și ei, lăsându-se să cadă, servindu-l, privindu-l cu supunere în ochi, tresărind atunci când el se încrunta), și Minda se gândi — învingându-și în fiecare clipă ciuda față de el însuși, că se afla acolo, treaz, între cei doi, și departe de ea, care dormea — ce repede trebuie să îmbătrânească adevăratul domn Ogrin lângă cei doi, dacă el, doar în câteva ore, își simți umerii cimentându-se, sprâncenele într-o veșnică tendință de apropiere, de parcă erau legate printr-un resort metalic, gura înăsprindu-i-se, gândul chiar încercând să... da, gândul care tușea cu gravitate din când în când, în timp ce Gherman, ființa aceea ridicolă, cu mâinile și picioarele mici, cu nasul său oblic și lung, își permitea să roșească puberal, să plece ochii, sfios, impertinent de sfios, să se bâlbâie, iar ea... ce se întâmpla cu ea era dincolo de... orice nerușinare!... Ea își permitea să fie trează când fiica ei dormea... Clitemnestra aceasta suavă, fără vârstă, lângă care, el, Minda s-ar fi întins gol în pat, încremenit de teroare, fericit că stă astfel, gol, lângă trupul ei gol. (Dumnezeule, doctorul simți brusc zbaterea arterei sale temporale, ce se îngroșase ca o aortă a craniului, cum arăta ea... goală...?!) Cum îndrăznea

aerul să rămână, să îmbrace acele forme ce se fluidificau și înghețau fără încetare, acel trup ce aburea de candoare, nu se vida oare spontan locul acela, sicriul acela de aer în care se întindea ea?! Ce neșansă în șansă să se împiedice mereu în trupul „uneia" în dorința de a ajunge la trupul „celeilalte", dar... gândi Minda, cu toracele și creierul invadate de sânge, de febră, cum le putea distinge, îndrăznea el cu adevărat să o numească pe „aceea" care...

Iată, în stânga sa, pe un scaun, mereu respectuos, slugarnic chiar, cu acel aer „subaltern" pe care știa să-l exprime atât de bine, atât de „versat" în a părea umil, Gherman, Egistul din Sebeș. Egistul „ei", din nou, întreaga memorie a inimii lumii se reînchegase fulgerător și, printr-o jalnică neînțelegere, el stătea între cei doi, între sclipitoarea Clitemnestră și ridicolul, poate suavul, Egist, el? Soțul? Există oare crime din neînțelegere? Voiau oare cei doi, timizii, să-l asasineze așa... într-un fel de joacă, pentru a se lega mai mult, într-adevăr, o crimă leagă mai mult decât patul... bla-bla-bla, bla-bla-bla! Minda se ridică, deodată, din fotoliu și fu cât pe-aci să le explice celorlalți doi, care îl priveau uimiți și zâmbind, că elibera fotoliul doar ca „celălalt", adevăratul Agamemnon, să se poată așeza în el, reașeza în el, pornirea aceasta șugubeață era, precis, doar un semn al oboselii lui, care nu era atât de mare ca el să înceapă cu adevărat să vorbească, să explice, stând pe călcâie, așa cum făcuse la cincisprezece ani, și bălăbănindu-și brațele, că nu vrea să fie omorât din greșeală, *„par malentendu j'ai perdu ma vie"*, parafrază el acel *„par délicatesse, j'ai perdu..."*, că nu vrea să îmbătrânească între trupurile lor ce întinereau la adăpostul vreunui eveniment senzațional, al acelei semiobscurități, la adăpostul mândriei și maturității fiicei, al respectabilității ei, la adăpostul gravității trupului său „serios", care juca întreaga comedie de care cei doi aveau nevoie... la adăpostul, mai ales — mai ales — al nevinovăției lor, al prieteniei lor „caste", la adăpostul virtuții lor reale, ha, cine poate să spună, suntem virtuoși, ne mortificăm decenii, ca să putem fi, cu adevărat, nepedepsiți, abjecți! da, asta, oricum, la adăpostul gândului lor curat...

Doctorul explică, în câteva cuvinte scurte, că vrea să se întoarcă în camera sa, renunțând de a mai bea cafeaua, i-e somn, mâine îi aștepta o zi grea, dar doamna Ogrin se ridică iute, elastică, și-l rugă să aștepte, ieși, reveni aproape imediat și îi spuse, privindu-l în ochi, sfioasă, cu adevărat și tulburător sfioasă, că Ludmila nu doarme și... dacă nu vrea să-i ducă o țigară, voise să vină și ea în sufragerie, dar ea o împiedicase, pentru că, altfel...

„Cum minte!" gândi Minda, simțind că roșește la ideea că, din prima clipă când el deschisese ușa sufrageriei, cei doi știuseră că el o căuta pe ea, ca un animal în călduri, ca un licean care pornește noaptea în investigație prin casa adormită, încercând să ajungă, printre sforăiturile paterne, la odaia slujnicei, și spuse repede, fără să se gândească: — Nu-nu... n-are rost ca ea să se apuce de fumat la ora asta... el însuși dealtfel, e într-adevăr obosit și... el se poticni, așteptând ca ea să repete invitația, să insiste, dar ea tăcea și-l privea și erau într-adevăr de aceeași vârstă în acea clipă, în acea noapte, de o oboseală și surescitare interminabile, o văzu pe Ludmila, „tânăra", întinsă goală sub cearceafuri, dorința lui renăscu brusc, de parcă cineva l-ar fi lovit peste obraz, încercă să spuie ceva, jalnic, ea merse înainte, ca și cum el n-ar fi știut drumul sau poate nici nu-l știa, trupul lui ieși greoi, atingând cu umărul canatul ușii ce se închise ușor în urma sa, și se trezi, din nou, în întuneric.

... Ludmila era într-adevăr trează și se pregătea tocmai să îmbrace un halat și să treacă dincolo. Minda se așeză pe marginea patului și fumară ambii o țigară, aproape fără un cuvânt. După ce turti țigara, el se ridică și ieși, deși ea, cu câteva gesturi vagi, cu două cuvinte scurte, îl lăsă să înțeleagă că... dar nu, Minda se stăpâni, dacă făcuse greșeala să vie, nu putea s-o facă și pe a doua, aceea de a rămâne. Când trecu prin sufragerie, cei doi „bătrâni" stăteau în aceeași poziție și nu dădură nici un semn că-l observă: Gherman în fotoliu, citind, și doamna Ogrin lângă el, pe un scaun. Doctorul trecu pe lângă ei: nici unul nu mișcă, și abia când el ajunse la ușă, distinse un ușor murmur, întoarse capul și se păru că buzele ei se mișcă încet, nu, așa ceva el nu putea vedea, dar fu aproape sigur că ea era cea care vorbea, încet, cu o anumită claritate, numai pentru

el sau numai pentru ea și el, în acea imobilitate a ei, și el o asculta cu cărțulia aceea în mână, absent — sau poate acesta era tipul de prezență pe care o dorea ea — și, cu acest gând, el închise ușa, încet, parcă din respect, îndărătul său.

... În clipa când el se întindea în pat, Ludmila intră pe ușă — era un du-te-vino în acea noapte, în acea zi și noapte — se culcă alături de el, dar găsi un trup inert, înghețat. Îl sărută, încercă să-l mângâie, se apropie de el, dar Minda era incapabil să-i răspundă; trecerea prin sufragerie, orbecăirea prin apartamentul întunecat, prezența poate prea vie a perechii aceleia de dincolo, în urechi îi stăruia încă murmurul abia sesizabil și totuși distinct care curgea parcă din masca aceea albă, pe jumătate întunecată, canoviană, îi anulară total dorința fizică pe care o simțise cu atâta intensitate în decursul întregii seri față de „Ludmila-de-la-Sebeș". El întinse brațul, apăsă pe butonul veieuzei, stingând lumina, și încercară amândoi să doarmă. Nu reușiră. Pe el începu să-l cuprindă acea ciudă neputincioasă a oricărui început de insomnie, noaptea trecută, petrecută în tren, și ziua ce urma, de care îl despărțeau doar câteva ore, deveniră prezente. După aproape jumătate de oră de liniște, nemișcare, el întrebă încet:

— Dormi?

La care ea nu răspunse, apoi, când el fu definitiv convins că ea adormise, o auzi râzând încet.

— Tu ai dormit, spuse el cu ciudă, în întuneric, ce-ți pasă...?! De unde a mai apărut și Gherman ăsta? Ce caută aici în casă... la ora asta, mai ales?!

— Vorbești ca și cum ai fi gelos... răspunse ea, cu trupul drept, în pat, lângă al lui. Gherman are foarte multe drepturi asupra ei, aproape mai multe decât am eu... oricum, decât are el. Și, știi cum e, când nu-ți încasezi drepturile, devii într-un fel de neatins... de nejudecat, intangibil!

— Bine... dar eu observ că el își încasează drepturile!... Cel puțin o bună parte dintre ele, spuse el și râse în același timp.

— Ești grosolan, răspunse ea cu indiferență, ei nu fac nimic nepermis. Ea are nevoie de el și... dealtfel, ce se mai poate întâmpla între ei doi? Ei se cunosc dinainte de a veni eu pe lume, se pare cu mult înainte,

oricum, înainte de a-l cunoaște pe tata. Ție ți se pare ridicol, află însă că e dintr-o familie foarte bună, mamă-sa e o Marinovici, au avut și un fel de castel pe lângă Sibiu, tatăl său a fost canonic, el însuși a făcut doi ani de drept la Paris, războiul însă i-a împiedicat cariera, războiul și... ea, cea cu care stă acum în sufragerie. Ea e mai în vârstă cu trei ani decât el, ei s-au cunoscut imediat ce și-au terminat studiile liceale, se pare că el a plecat la Paris dintr-un fel de disperare că ea, adică mama, a acceptat să se logodească cu Ogrin, un tânăr avocat stagiar ce venise de nici jumătate de an de undeva din fundul Banatului, satul Vărădia, județul Caraș, un venetic, un impostor... după cum vezi, un mic roman de dragoste...

— Care continuă!...

Ea nu răspunse și, în clipa când el fu din nou convins că adormise, ea adăugă:

— Știu eu dacă continuă?... Oricum, după treizeci de ani, el nu renunță încă la ea, și asta e, într-un fel, forța lui. Bineînțeles, totul nu e atât de simplu, de romantic, cum ți-am spus eu în câteva linii. El a fost la rându-i însurat, este și acum, a doua oară, deși trăiește despărțit de soția lui, cu care are și un băiat, care stă la maică-sa, o ființă inferioară, un fel de croitoreasă la domiciliu, care și-a pierdut bărbatul, pe care-l iubea, în război, și l-a luat pe Gherman, probabil fiindcă era un ins comod, foarte bun, incapabil de a face cuiva un rău, și ea voia să se remărite, să fie măritată, adică; aici, o femeie ce stă singură e un fel de înfrântă. Mama și Gherman nu s-au văzut multă vreme, el a lucrat un timp în sudul Dobrogei și e la Sebeș doar de vreo zece ani. Astfel s-au regăsit, nu știu cum, el vine în casă, totul e însă curat, cuviincios... mamei, sunt convinsă, nu-i place nici astăzi, așa... ca bărbat. Sau, nu știu, poate i-e teamă de ridicol, de ridicolul unui adulter, bineînțeles, ea e prea femeie, ca el, Gherman, să i se pară ridicol, așa cum îți pare ție. Cum poate fi ridicol un bărbat care iubește o femeie timp de treizeci de ani?!

— Ei asta-i, crezi că a iubit-o „treizeci de ani"!

— Nu știu... în orice caz, după treizeci de ani sunt încă împreună. El are foarte multă nevoie de ea, ai văzut, are un salariu foarte mic, muncește, acolo, la cooperativa aceea, de dimineață până seara la șase,

face treaba de birou la o grămadă de imbecili care au funcții de răspundere, e, într-un fel, mâna dreaptă a directorului, deși acesta l-a dat de două ori afară, l-a „suprimat" în două rânduri, la două epurări succesive, doar pentru că e exact tipul victimei mărunte, al celui care trebuie epurat, nu are relații și nici nu poartă pică, deși, același director și-a dat repede seama, apoi, că are nevoie de el și l-a reangajat de fiecare dată... Deși are bani puțini, cum îți spuneam, îi face o serie de cadouri mamei, tatălui meu, mie chiar, ție, ai uitat, ți-a trimis cămașa aceea bleu și cele șase perechi de ciorapi, pe care le-a găsit pe aici, nu știu la cine, din import... Tot ce o înconjoară pe ea, chiar și nu în tangență directă, se găsește în sfera sa de interes amabil, de generozitate a lui, într-un fel ridicolă, chiar nepotrivită — uiți cum ai râs când ți-am dat cele șase perechi de ciorapi, de care nu aveai nevoie, pe care însă le-ai folosit, uitând de unde au venit! — generozitate reală, totuși, lucruri, mărunțișuri, după care el aleargă, își uzează influența sa măruntă, aici, în oraș, face contraservicii numeroase etc. Mama mea, deși foarte frumoasă, cu o dotă bună de acasă, cu liceul, a fost tot timpul și este încă deosebit de modestă... un lucru pe care eu, se pare, nu l-am moștenit, ha, ha! În ultimii ani, însă, nu știu cum, ea a devenit mai mândră, mai sigură de ea, mai convinsă de propria ei importanță... și aceasta, cred eu, bănuiesc eu, numai din atenția pe care i-o dă în acest mod atât de obișnuit-neobișnuit acest Gherman mărunțel, total nepotrivit fizic cu ea, a cărui apariție m-a contrariat și pe mine atunci când ea s-a produs, deși eu nu eram acasă atunci, ci la Cluj, la facultate. Tatăl meu, însuși, la început a fost, evident, nedumerit și, ciudat, tot de această flagrantă nepotrivire fizică. De ce spun eu, însă, la început? N-a fost nici un fel de început, în primul rând pentru că ei se cunoșteau de mult și apoi reluarea... legăturii lor s-a făcut pe nesimțite, ușor, așa cum pășește un șoricel!...

— Șoricelul Gherman! râse încet, fără răutate de astă dată, Minda, aprinzându-și o țigară. Străveziul Gherman!

— De ce „străveziul Gherman"!!... În sfârșit... te interesează ce spun eu?... spuse ea, cu un început de iritare, pe care el o cunoștea prea bine.

Așa că se grăbi să adauge:

— Bineînțeles, draga mea! Mă interesează foarte mult... dacă nu ți-e somn.

O auzi râzând ușurel, o trase spre el și o sărută pe față. Ea îi luă țigara, aspiră o dată lung și i-o înapoie, un punct luminos ce zbura peste ei doi, în întuneric, trădându-i, ascunzându-i.

— ...Interesant, continuă ea, ei doi, atunci, prin '37—'38, nu au flirtat niciodată, cum se spune astăzi, el adică nu i-a făcut curte. A iubit-o, bineînțeles, așa afirmă el, și trebuie crezut, toată familia sa, după ce a plecat la Paris, a confirmat acest lucru, dar... nu știu cum, curtea sa, sentimentul său probabil că erau ca și întreaga sa personalitate de... de...

— De șoricel! râse el și, de astă dată, râse și ea împreună cu el, nu pentru ceea ce spusese el, ci pentru că îl auzea și îl simțea alături, pe pânza aceea rece, a cerceafului, în întuneric.

—... De șoricel, dacă vrei. Astfel se consumă unele pasiuni mari, ucigătoare, în astfel de... carcase, propria noastră pasiune sau religie ne-o calomniem, ne-o ucidem noi înșine, ne ridiculizăm noi înșine!

— Deșteapta tatii! făcu el cu ironie, deși nu era ironic, și o sărută din nou, pe tâmplă.

— Nu i-a făcut curte domnișoarei Comorașu, cum o chema pe mama pe numele de fată, numai pentru că, bineînțeles, nimeni nu l-a băgat în seamă. Ce trist, ha, ha, să nu te bage nimeni, dar absolut nimeni în seamă! Să iubești ca și cum n-ai iubi, să te omori ca și cum nu te-ai omorî, să suferi ca și cum te-ai plictisi, să ucizi ca și cum ți-ai aprinde o țigară!

— Îi face însă acum curte...

— Probabil!... O curte interminabilă, însă, nesfârșită... mai degrabă aș zice că ea îi face curte...

— Ea?... Cum așa... ea?!

— Nu știu... eu am luptat însă multă vreme împotriva lui, mai mult chiar decât tata, care s-a obișnuit repede cu prezența lui, cu disprețul acela pe care îl are orice bărbat voinic, frumos și cu personalitate clară, marcată, față de... față de...

— ...Față de un șoricel!

— ...Exact! spuse ea din nou, însă după o clipă de zitare. Dealtfel, tata avea dreptate. Gherman era și este perfect inofensiv! Inofensiv, bineînțeles, din punctul vostru de vedere, orgolios, grosolan de orgolios și... până la urmă, pur și simplu, grosolan!

- Oho!

— Bineînțeles! Corpul ei Gherman îl lasă în pace, el îi seduce numai inima, spiritul... ființa! Ea e deja atât de mult a lui, încât, uneori, mă apucă amețeala... mi-e milă de... el, de tata, care nu observă nimic, care nu-și dă seama ce singur a devenit, ce nemernic de singur, pentru că, nu știu cum, în ultima vreme îl trădez și eu, am încetat să mai lupt contra lui Gherman, dealtfel, cum să lupți cu el?! El e ridicol, cum spui tu, și e... în același timp... invincibil!

— Ha, ha, făcu el din întuneric, bine dispus, nu de ceea ce auzea, ci la fel, pentru că o simțea alături, în întuneric, pe cearceaful rece. Cu mânuțele sale mici! Ce piciorușe mici are, în pantofiorii lui, și degețelele sale, ha, ha, pătate de nicotină, de parcă le-ar fi vopsit, și nasul lui pe care am văzut că se plimba o muscă, cel mai oblic nas pe care...

— Încetează! făcu ea, râzând, cu un început de iritare însă, ea era incapabilă de obiectivitate în tot ce era în legătură cu familia ei, chiar dacă era doar vorba de un vecin sau de cineva mort cu decenii în urmă. E într-adevăr invincibil! Iar el... el a rămas cu *rummy*-ul său de sfârșit de săptămână, cu *préférance*-ul său de miercuri, cu colecția sa de ziare vechi, cu cei câțiva prieteni, pensionari, ca și el, cu care își petrece serile, dimineața a început să meargă la cumpărături, el, care altădată purta mănuși și vara, care a jucat tenis până la cincizeci de ani și a călărit la douăzeci!... Ei doi, așa e, au început să-l excludă, există un soi de furnici care își împachetează inamicul năvălit în interiorul mușuroiului, apoi îl aruncă afară! Dar el, sărmanul unde a năvălit?! În propria sa căsnicie?! Și eu, eu cum mă port cu el? Ar trebui să mă ridic și să-l dau afară pe Gherman, iar pe ea... pe ea!... Știi că în câteva rânduri, când eram încă studentă, l-am și dat de câteva ori afară, el mă asculta, se înclina chiar, se roșea, spunea că mă respectă sincer, că mă înțelege și că așa trebuie să se poarte orice fată cu simțul onoarei, încât îmi venea să-l pălmuiesc și în același

timp să izbunesc în râs, ea plângea ore întregi, în tăcere, fără să-mi facă cel mai mic reproș, nici măcar cu o privire, și... până la urmă, cine crezi că a intervenit în favoarea lui, a lui Gherman? Chiar el, tata, care... care a început să-i ia apărarea, îl enerva, îl jignea chiar că eu manifest mai mult simț al demnității, al onoarei familiei decât el însuși, pe vremea aceea orgoliul lui tresărea încă! Îl subaprecia pe „străveziul Gherman", cum îi spui tu, eu însămi o făceam, cred că... da, cred chiar că și ea o făcea! O făcuse cu douăzeci de ani înainte și o făcea și atunci. Cine n-ar fi făcut-o?! Tu nu o faci și acum?! Aceasta e forța lui, de a fi subapreciat, de a fi ridicol, mai bine zis... forța de a accepta toate acestea și de a lupta cu timpul... de a fi altfel, dar nu pe loc, imediat, de a avea răbdare, de a contrazice în ani de zile, atunci când nimeni nu mai are energia sau memoria de a-i face față de nou. Eu însămi am început să țiu la el, și uneori mă gândesc... da, uneori îmi trec chiar și mie lucruri teribile prin cap, lucruri care nu se pot exprima! Uneori sunt convinsă că și el, tata, nu e atât de inconștient cum pare, că se preface, că se ascunde și față de mine, că lui însuși nu-și mărturisește totul cu prea multă claritate, pentru că altfel, nu-i așa, ar trebui să ia atitudine, să... să...

...Și-apoi, în seara aceleiași zile, în timp ce se aflau amândoi în trenul care-i ducea spre București, pe două fotolii, față în față, deoarece nu găsiseră decât un singur tichet de vagon de dormit și renunțaseră, după o zi agitată, ea continuă, aproape din același punct, aproape aceeași frază:

— ... De fapt, ce ascunde el, ce poate să ascundă?!... Nu s-a întâmplat nimic, nu se întâmplă nimic! Îngrozitor, nu-i așa?... Să nu se întâmple nimic, *absolut nimic*, și să simți zilnic, în ore chiar, nisipul de sub tine scurgându-se încet, tiranic, implacabil și surâzător. Cui să-i ceri ajutor?... Nu poți oare deveni ridicol? Și noi... mai ales voi bărbații, voi, anumiții bărbați, și tu, într-un fel ești din categoria lui, a lui Ogrin, nu vă temeți voi mai mult decât orice de ridicol?! Asta e ceva foarte european, ha, ha, nu-i așa?

— Nu ai dormit deloc după-masă, nu-i așa? o întrebă el. (De o jumătate de ceas, de la Sighișoara, se aflau singuri în compartiment și ea se descălțase și se întinsese pe canapea.)

— Și tu?

— Eu am dormit mai bine de două ore! Nici nu știu cum am făcut, am dormit pur și simplu, în timp ce...

— Nu vreau să dorm... stau doar așa, întinsă...

— Unul din motivele serioase majore, care grăbesc căsătoria noastră, este faptul că vom putea lua o cușetă pe C.F.R.

— Crezi? spuse ea, privindu-l o clipă cu ironie. Tu nu circuli niciodată cu trenul...

— Trenurile noastre sunt incomode... sunt prea aglomerate! Dar ce legătură are?! Ți-a plăcut doctorul Lungoșa?

— Foarte mult, voiam tocmai să-ți spun. Dacă va face cineva ceva pentru bietul tata, va fi numai el. Nici Gherman, care aleargă peste tot — e adevărat că el i-a dus azi pachetul și a așteptat trei ore ca să i-l poată preda — nici mama, cu anemia ei, nici noi doi, care ne-am pierdut trei zile pe drum... Faci rău că te porți astfel cu el!...

— Cum mă port? E un ins pe care n-am putut să-l sufăr din facultate! E foarte calculat, mereu prin sindicat, prin comitetul U.T.M. al facultății, mereu în raporturi bune cu inșii de care depindea ceva...

— Era un student prost?

— Nu, deloc. Dar și asta o făcea, sunt convins, ca să nu-și strice relațiile sale sociale. Știi că la un moment dat s-a pus accentul și pe buna pregătire profesională.

— Ha, ha! Asta-i bună! Mi se pare că ești suspicios... poate e o simplă antipatie instinctivă, fiziologică.

— Cu atât mai mult! Eu am încredere în instinctul meu, în hormonii mei...

— În strămoșii tăi, zâmbi ea în cupeul întunecat ce se balansa, în genetica ta, nu în hormonii tăi!

— Cum vrei tu, prostuțo! (El se aplecă și o mângâie de câteva ori, apăsat, unul din gesturile lui, pe frunte, pe păr, pe tâmplă. Ea închise ochii, fața i se destinse încet, apoi spuse, și aceasta era tipic, ca o măruntă răzbunare împotriva lui „care-i făcea bine", o formă bolnăvicioasă a vanității.)

— Erai furios pe Lungoșa numai pentru că e mai capabil decât tine... într-o anume situație! Pentru că în două ore a făcut pentru tatăl meu mai mult decât ai fi fost tu în stare să faci în două săptămâni.

— Dacă aș fi fost în stare!

— Da-da! Și în tonul ei apăru stridența așteptată: Bine spus *dacă* ai fi fost în stare!

— Dar bine, bătu el în retragere, zâmbind, ca să-și ascundă contrarietatea, deși nu-l vedea nimeni, ea privea în sus, spre becul albastru din plafon, eu n-am afirmat niciodată că aș fi un om de acțiune, un om cu simț practic... meritul meu e...

— Haide-haide, făcu ea enervată, nu se știa bine de ce, nu-mi place când îți dai aere și ifose de savant unde nu e nevoie... față de cei care, străini chiar, fac mai mult decât...

— ...Meritul meu, repetă el fraza la care fusese întrerupt, nu e decât că pun în mișcare un tip ca Lungoșa!

— Disprețuindu-l apoi în fața mea, în absența lui, după ce te lași servit de el!

— Ce-i cu tine! Ce te supără? Vrei să ies din compartiment!?...

Ea tăcu. Trenul se balansa mai departe, cu Minda încă roșu de surescitare și ea, o mască, un corp subțire, frumos, de femeie, întins incomod pe pernele acelea albăstrii, uzate.

— ... De ce n-ai vrut să-i aduci la masă? întrebă ea după o pauză.

— Pe cine?

— Pe Lungoșa și pe... cum îl cheamă, pe procuror.

— Tovarășul Codoabă, spuse el cu o satisfacție pe care încercă să și-o ascundă. Apoi adăugă: Nu era nevoie, oamenii aceștia ne vor servi oricum, și-apoi... socrul meu e nevinovat, nu trebuia închis. Procurorul mi-a garantat că luni, cel târziu, va fi acasă. Chiar el îmi va da o telegramă, ca să-mi confirme...

— Totuși, mama și cu mine am ținut să-i avem musafiri! Indiferent dacă el e închis pe drept sau pe nedrept, el e închis, suferă mizeriile de acolo, murdăria, spaima, jignirile acelea, și pe oamenii care ne ajută într-o astfel de împrejurare...

— Și eu nu v-am ajutat? făcu Minda, aplecându-se ușor spre ea, răutăcios, incapabil să se abțină. Eu nu v-am ajutat?!

— Da-da, ne-ai ajutat, cum să nu! Te-ai suit în tren, ca toată lumea să vadă ce săritor ești! Te-ai suit în tren și, după aceea, te-ai dat jos din tren! A, nu, pardon, ai mai făcut ceva: ai râs de bietul Gherman, singurul care nu s-a speriat când l-au arestat, care s-a certat cu maiorul, care a a umblat cu ea peste tot, apoi cu mine împreună, în timp ce prietenii lui chiar... dădeau încurcați din umeri, bâiguind ceva, lași, grăbiți, distrați... prietenii lui! Trebuia să vă fac cunoștință, cu ei te-ai fi simțit bine, nu cu Lungoșa, care e fiu de muncitor, și cu...

— Ia te uită, ia uite! făcu Minda, râzând cu poftă. Ce frumos portret ești în stare...

— Haide-haide! Nu-ți dai seama ce egoism monstruos, absolut inuman, ai putut să dezvolți în aceste două zile, când „ai sărit în ajutorul nostru"! Nu te-a rugat nimeni să vii! Am bănuit că așa se va întâmpla: vei veni, cu pijamaua ta bine călcată și cu trusa ta de voiaj, și vei arăta tuturor mutra ta adânc ofensată de om rupt de la marile tale obligații, pentru un fleac, niște mărunțișuri, care, oricum, nu meritau ca să-l rupă de la...

— Ludmila, Ludmila! Mai bine ai încerca să dormi!

— Ticălosule! făcu ea, deodată, cu o furie rece, stăpânită, privind fix în tavan.

El se aplecă din nou spre ea, o privi câteva secunde, cu fălcile încleștate, se sculă apoi, fără o vorbă, și ieși pe culoar. Deschise fereastra pe jumătate și își lăsă fața biciuită de vânt. Era o noapte senină, luna se afla undeva în spatele garniturii, lumina ei, ca o înscenare teatrală, se difuza pe câmpul vast, undeva în fund rulau munții, ca un orizont lichid, prin fața geamului alergau spinări și cocoașe, vârfuri, conuri înclinate, forme vii ce se răsuceau încet, mișcate de vântul fals, de tunelul acela de aer creat de tren. O aștepta. Știa că ea nu va întârzia mult, în astfel de momente nu numai contrazicerea, dar chiar și fuga o scotea din sărite. O dată, când el, jignit, se abținuse să-i răspundă și, la o nouă violență verbală a ei, vru să părăsească încăperea, ea se repezise după el și îl lovise

cu pumnul în spate. Una din scenele lor rare de violență, de violență fizică, violențele ei verbale și, mai mult decât atât, violențele ei de *stare*, de *animozitate* erau mai înfricoșătoare, mai neliniștitoare. El era mai puternic, el o știa, și ea la fel, și tocmai de aceea, în astfel de clipe, era mai slab. Dar această slăbiciune-tărie o iritau, ciudat, pe ea, ducând-o uneori la forme paroxistice, când, fără să-l atingă, fără să-l privească măcar, îl ura. Ura ei el o suporta dificil, era incapabil să-i răspundă cu aceeași ură, deși își dădea perfect cont că aici nu era un sentiment special al ei îndreptat numai împotriva lui, cauzat de-o reacție a lui sau de existența lui, pur și simplu, lângă ea, alături de ea, ci era mai mult, o *calitate* a firii ei, o ardere care o depășea pe ea însăși, o bolboroseală a magmei puternicii ei personalități, a calităților ei incisive, și astfel plătea ea și el împreună cu ea, ca iubit al ei, existența ei, prețioasă.

Ea veni, într-adevăr, el auzi ușa compartimentului glisând, apoi o simți lângă el, la fereastră, vibrând de enervare, de furie rece. Stătură astfel câteva minute. El închise geamul, din politețe, ea se stăpâni să nu vorbească, dar nu ca să-l menajeze, ci ca să nu se trădeze prea mult în astfel de clipe, totale. (Și el o iubea tocmai pentru că era în stare, că își provoca ei însăși astfel de stări totale, momente în care ceda propriului ei instinct de conservare, și ce putea fi mai nobil decât asta? Mai nobil și, evident, mai distrugător?!)

— Ticălosule! Lașule! șopti ea încet, parcă gânditoare.

Acum și el dădu din umeri. Furia ei spontană, fără un mobil aparent, îl prinsese atât de mult în afara registrului ei, încât, de uimire sau din cu totul alte motive, îi venea să izbucnească în râs. Și ea, bineînțeles, cu formidabila ei acuitate instinctivă, simțea acest lucru, faptul că el nu era dispus să intre în jocul ei, în violentul ei resentiment de o clipă, de-o jumătate de oră, și, probabil, tocmai pentru aceasta, furia ei nu se stingea, violența ei nu se atenua, așa cum s-ar fi întâmplat, poate, dacă el i-ar fi răspuns cu violență, cu o formă oarecare a violenței, a violenței sale. Minda știa aceasta și, curios, luciditatea faptului că, într-o asemenea situație, el ar fi trebuit „s-o ia în serios" îi mărea neutralitatea, starea de indiferență se accentua, de parcă el i-ar fi privit pe „cei doi", care erau

el și ea, de undeva, de la distanță, sau i s-ar fi povestit scena de către cineva, un prost povestitor, și el nu era în stare să vadă decât ridicolul situației, ridicolul violenței ei, al furiei contra lui și, într-adevăr, ce poate fi mai jignitor, mai profund umilitor pentru un om, pentru o *femeie*, decât să râzi (sau să-ți ascunsi râsul) de ura ei?

— Lașule! șopti ea încă o dată, în balansul vagonului, și el, ca un stupid mecanism, dădu încă o dată din umeri.

Din nou trecură, după un alb, sclipitor drumeag de țară, atât de atrăgător, spinări și conuri, un canton părăsit, o mică gară undeva, în fund, ascuns de copaci, un sat previzibil, apoi, brusc, o coastă de deal surpată, pe care lumina lunii, de dincolo, se răsfrângea mat, sexual, ceva neterestru, lunar și neliniștitor.

„...Totdeauna mi-a plăcut să stau pe culoar, gândi el, noaptea, când compartimentele sunt goale sau se doarme, ce bine e să stai pe culoar, la o fereastră pe jumătate deschisă, și să te gândești la țigara pe care încă o amâi. De ce îmi place, de fapt, senzația aceasta? Probabil pentru că nu am mai călătorit de mult cu trenul sau, și mai probabil, pentru că se asociază cu ceva din copilărie, din adolescență. Vagoanele acelea de pe linii vicinale, pe două osii, stația Gătaia, Berzovia, unde se schimbă trenul, Comorâște, Cacova... dar nu, Cacova vine cu mult mai târziu, e înecată încă undeva, la dracu, nici nu există de fapt. Trenurile acelea de după război, în «bou-vagon», și-apoi... da-da, fata aceea, domnișoara sau fata, nu știu... stăteau amândoi striviți, minunat-striviți între niște saci, pe platforma vagonului, în jur mai erau voci, capete aprinse de țigară, și am avut, da-da, fantastic, mi-aduc aminte, am avut curajul s-o prind de mână și am ținut-o așa, câteva ore, până a început să se lumineze și ea și-a retras mâna, din teamă sau plictiseală, din oboseală, probabil, da-da, căci a adormit și eu o priveam... mâna aceea îngustă, umedă, rece, care atârna din întuneric... unde mai era o astfel de mână?! Aha, da, cu Thérèse-tante, sora mai tânără a mamei, cu care am călătorit în noaptea aceea la... stăteam pe băncile acelea rigide, de lemn, ce bănci moi! și lângă ea, nu știu cum dracu, a apărut unul, înalt, negricios, suspect de amabil,

cu ea, bineînțeles, și eu am simțit, imediat am simțit, cu mult înaintea ei, că el se face forte ca să... că amabilitatea lui de ofițer în civil... de unde știu asta? A spus-o el, mi se pare, dimineața, parcă, altfel... Panait, căpitan sau maior sau locotenent, la dracu... și ea a roșit și mi-a făcut mie un semn din umeri, pentru că, ea simțea asta, eu mă gândeam la bărbatul ei, la unchiul-Tavi, și eram alarmat, dar... ce făcuseră... ei? El o ținuse toată noaptea de mână, se vedea asta când fulgera câte un chibrit al țăranilor din preajmă, o ținuse de mână și dispăruse apoi, undeva, pe unul din peroanele acelea numeroase, mici, pline de saci, țipete, împiegați de mișcare care discutau familiar cu pasagerii încărcați de baloturi, valize de lemn sau din răchită... unde sunt valizele acelea din răchită, cum mai e posibil să călătorim fără ele?!... Ce paznic grozav eram atunci, și pe bunică-mea, care la șaptezeci de ani călătorea încă marțial, o suspectam că, nu-i așa, cu unul din țăranii aceia suspect de amabili... de ce sunt toți bărbații suspect de amabili cu femeile de orice vârstă?! Sau când treceam frontiera, cum spunea ea, bunică-mea, încă atât de tânără, soldaților, grănicerilor: «Camarade! Poftim, camarade!» și le dădea niște pachete de țigări «Plugar» sau «Naționale» sau, când ne întorceam la fel: «Camarade! Poftim, camarade!» și acum erau «Drina» și «Morava». Ea era camarădă cu ei!... Da-da, probabil că era, de vreme ce li se adresa astfel, și ei nu dădeau nici un semn... Trecerile de graniță, în căruță, pe drumul acela pietruit care urca încet, spălat de ape, pietrișul... nu-nu, nu era pietriș, ci pietrele acelea albe, gălbui, roșietice, atât de curate, de sclipitoare, care anunțau totdeauna granița pentru mine, că urma «dincolo»-ul, cealaltă bunică, cu casa ei mare, cu prăvălia ei cu mult mai misterioasă decât prăvălia celeilalte, din România, pivnița de sub prăvălie, unde se cobora printr-un chepeng chiar din prăvălie, un chepeng de lemn și o scară de lemn ce miroseau, ambele, a petrol, butoaiele mari, de vin, înalte până la tavan, era parcă și un butoi de sticlă acolo?... Da-da, parcă era și un butoi de sticlă... Dar ce legătură au căruțele, căruța aceea care ne ducea peste graniță, cu trenurile?... Să reiau încă o dată: drumul șerpuit, abrupt, care urca spre frontieră, pietrele albe, de cremene, roșietice, gălbui, ce râdeau cu veselie pentru că, știau și ele, se apropie... da-da, deci, iată,

aici e o cotitură a drumului, în dreapta sunt pietricelele, în stânga drumul e spălat ușor de apă, roata din stânga scapă, caii se încordează, se umflă în hamuri... da-da! Sunt caii negri, ai lui Birtașu, superbii lui cai negri, el, care nu făcea niciodată cărăușie, dar pentru că avea datorii la prăvălie, accepta, furios și înjurând mereu, să ne ducă să ne treacă granița! Caii se apleacă înainte, Birtașu rotește biciul peste ei, roata din stânga scapă mereu, caii aceia negri, lucioși, se umflă în hamuri, bunica mea îmi zâmbește, mă întreabă dacă nu mi-e foame, are niște biscuiți... stai-stai, da, ea stătea în spate, acoperită cu o pătură peste picioare, eu în față, pe «sitz»-ul acela din scândură de lemn ce se clatină pe niște arcuri spirale, de fier, șezut făcut de Birtașu, cu siguranță, eu stăteam lângă el în speranța, evident, că el îmi va lăsa frâiele, ceea ce nu se întâmpla cu el, însă, niciodată, caii lui erau cu mult prea scumpi, și atunci eu întorceam din când în când capul spre ea, uneori, da-da, uneori, când mâncam în mers, când ea desfășura șervețelul acela de damasc cu pâine, ardei verzi, roșii, salam, o jumătate rece de pui, eu trebuia să mă așez cu fața spre ea, cu spatele la cai și să... să mănânc repede, cât mai repede, ca să... poate, cine știe, el se va plictisi, va obosi să vorbească mereu peste umăr cu ea, cu care avea atâtea interese împreună, și îmi va spune... bineînțeles, cârpănosul ăsta de Birtașu nu se plictisea sau nu obosea niciodată să întoarcă capul peste umăr, își iubea caii lui nenorociți mai mult decât femeia și părinții lui la un loc și... ce grozav ar fi fost să-mi dea frâiele, măcar așa, o jumătate de ceas, după ce trecuserăm frontiera și drumul era liniștit, neaccidentat... ce fericit aș fi fost, aș fi încercat o senzație pe care n-o voi trăi niciodată chiar dacă aș conduce acum un «Ferarri» sau un «Bugatti 1500»... o senzație, o fericire pe care am pierdut-o pentru totdeauna!... Asta e sigur!... Uite, Leininger, când ne întorceam, îmi dădea totdeauna, sau aproape totdeauna, hățurile și tăifășuia liniștit cu ea... cu una din ele, cele care mă însoțeau, și eu trăgeam de benzile acelea de piele, le simt și acum în mână, benzile acelea duble, negre, și eu cârmeam la stânga sau la dreapta, cu mult mai mult decât era nevoie, ca să arăt și cailor, tâmpiților, că, deși știau drumul la fel de bine ca mine, eu poate, cine știe, voiam la stânga și nu la... da-da, Leininger, care la

fost împușcat de un partizan pentru că lucrase la el un sârb, un servitor sârb, un prizonier sârb, așa cum li se dăduse țăranilor nemți, de acolo, câte un sârb, să-i slugărească, și acesta, sârbul, se pare că s-a plâns partizanilor că Leininger îi dăduse o palmă, îl bătuse, sau așa ceva! Putea să fi fost adevărat, sau nu, el a fost împușcat, dar asta am aflat-o când bietul Leininger-baci era demult putred, cine știe unde, acolo unde îi aruncaseră stârvul... Să mai încerc o dată: deci, o cotitură în pantă, caii se opintesc mult înainte, streangurile lor sunt întinse ca niște corzi care zbârnâie, roata din stânga... da-da, roata din stânga... da-da, roata din stânga alunecă în loc, scapă, pietricelele acelea... de cremene albă, gălbuie, spălate de ploaie... nimic, nimic, am stors totul, de-aici nu mai iese nimic! El se apără, trecutul meu nenorocit, se apără și de mine, bineînțeles, poate altă dată, dacă reiau... roata aceea care scapă, fracțiunea aceea de clipă când căruța s-ar putea răsturna... Nu-nu, așa ceva n-ar fi fost posibil, unde să se răstoarne? Drumul era prea strâmt, de-o parte și de alta tăiat în munte, vegetație, tufe și copăcei de măgrin... cum li se spune la măgrin?!...

...Să mă afund acolo, în amănuntele acelea, singura șansă e ca detaliile să fie cât mai... cât mai amănunțite, cât mai mărunte, cât mai insignifiante! Acolo, în pietricelele acelea mărunte, în roata o clipă, o jumătate de clipă suspendată, caii aceia umflați cu crupele sclipind de sudoare... acolo e adevărul, cât mai adânc, în interstițiile acelea... în interstițiile acelea de timp... *între-timp*, în spațiile acelea, biliardele, dintre timp! Să mă strecor, să mă subțiez, să încerc încă și încă o dată să mă retrag, să mă fac că renunț, că mă întorc, că plec, că mă depărtez, și-apoi... să-l mint, să-l înșel, să fiu viclean cu el... cu propriul meu trecut, cu ceea ce mi se pare... da, cu ceea ce cred, prostește, că sunt chiar eu însumi... unde, unde dracu sunt eu însumi? Unde, la dracu, în paștele mă-sii e acest eu însumi? Există așa ceva? Nu e cumva o invenție a unei literate de salon, isterice, a uneia care n-a găsit destui bărbați ca s-o... ca s-o liniștească, s-o izbească, s-o sleiască bine, undeva, într-un șanț, pe marginea unei mese sau într-un grajd, cum am citit, nu știu unde dracu, în nu știu ce roman distins, de analiză... da, un dos de labă peste ochi și s-o arunci cu fesele

pe marginea unui șanț, asta îi trebuie unei sofisticate de asta care... vine cu astfel de invenții... de... porcării... *eu însumi!* P... mă-sii și cu eu însumi ăsta!"

Ludmila vorbea. Minda o privi, o dată, din întâmplare, așa cum stăteau amândoi rezemați de bara aceea de lemn, la fereastra culoarului, și numai atunci, văzându-i buzele mișcându-se, își dădu seama... ce ciudat, exact cu o noapte înainte auzise murmurul unor buze atât de asemănătoare cu cele care alături... atunci auzise murmurul doar, fără să se vadă nimic, buzele mișcându-se în fața aceea albă, canoviană, de marmură, capul acela puțin aplecat, cu bărbia fină, spiritualizată, înecată într-o vagă pată de umbră, o mască de fildeș din care emana un murmur care invada dulce-persistent încăperea uriașă, ce era însă o față, nu o mască, aceeași înclinare aproape a capului, lipsea însă murmurul... buzele se mișcau, fără murmur, fără zgomot, Minda era incapabil, în afara unor cuvinte și silabe perfect izolate, să perceapă ceva, atât de violent, de concret se mișca în el însuși betoniera aceea a unor frânturi foarte, foarte îndepărtate... da-da, oricum, din murmurul de ieri și mișcarea buzelor, harnică, distinctă, de acum se închega abia un singur chip, un singur și simplu fenomen: o mască ce vorbește, și masca aceasta este ea, cât efort, câtă cheltuire de imaginație, de frumusețe, ca să se închege acest murmur... pe care îl auzise aseară, grav, posomorât, „străvezhiul Gherman", pe care îl *vedea* el, acum, posomorâtul, nestrăveziul Minda.

— Și-apoi... pen... e o inevi... special care che... subcuta... indigolevis... marmu... marmusi... re.. alco... vivisecto... pancar... pancar... sept... supt... ulovi... ulovi... hiper... hiperboo... hiperboo... booo... booo.. uuui... uuuivv... blll... blblblblbl... llll.... uuuuuui... sivo... sivo... într-o... într-o...; da... da... așa... așa... așa... da... sss... ss...sssss...sssss...

Minda dădu din umeri și refuză să mai asculte. Privi pe geam, călătoreau acum în plin peisaj muntos. Lumina lunii nu mai exista, deși era lumină peste tot. Probabil că se ridicase, undeva, deasupra trenului și... deodată, în geamul din fața sa, atât de aproape de ochii săi, Minda văzu niște litere, niște cuvinte, apoi, brusc o întreagă frază... da-da, era o frază

foarte cunoscută, fără sens, ceva foarte cunoscut, chinuitor de cunoscut, lipsit însă total de sens. El citi, aproape silabisi:

— Sene... tei... gubin... gubin... gubin... brahir... bra...

A, da, bineînțeles. Era: „Sene tei gubin, brahir!" fraza pe care o spunea în vis vocea aceea de femeie, politicos-autoritară, când grupul acela de țărani se bulucea, în liniște, să treacă prin tinda aceea... da-da, ia stai, era și el acolo... bineînțeles, el stătea chiar în tindă, pe un scaun, cu cotul rezemat de ceva, în halatul lui vișiniu, de lucru, țăranii cu cușmele în mâini, cu obielele lor groase, treceau prin fața lui, nevăzându-l, aplecându-se ușor să nu se lovească de pragul ușii... și vocea acelei femei nevăzute, o voce clară, distinctă, cristalină, o voce de femeie cum iubea el, cum ar fi iubit el, o voce-sex, o voce-chip, o voce-ființă, o voce-personalitate, o voce care trăia singură, ce suna limpede, autoritar, plăcut, o voce curată, ce trăda o armonie stabilă, un echilibru senin, departe de tot ce e luș, murdar, echivoc... „Sene tei gubin, brahir! Sene tei gubin, brahir!"... Ce putea să însemne această frază, dacă era o frază?... Minda, surâzând peste sticla aceea groasă din fața sa, se gândi o clipă să asculte sunetele acelea disparate, murmurul incoerent ce cădea de pe buzele ei, poate, cine știe, ar fi auzit și acel: „Sene tei..." poate vocea aceea limpede, echilibrată...

— ... Eram la mare, la 2 Mai, înainte de a te cunoaște pe tine, sătulețul acela de lângă Mangalia, nu știu dacă îl știi... eram cu *el*, era a treia vară că veneam acolo, stăteam la aceeași gazdă, la Dunia, pe strada Școlii, nu era pe strada principală, era mult praf, cam departe de mare, dar ea gătea bine, era curată, deosebit de curată... în anul acela s-au nimerit acolo și soții Minca, plasticieni, el era grafician și ea... nu știu exact ce făcea, lucra, mi se pare, pentru Fondul Plastic, ceramică, textile, o femeie mică, grasă, cu un neg mare pe frunte, cu foarte mult gust... erau împreună cu băiețelul lor, cu Florin... Îi cunoșteam de câțiva ani, pe el, pe Minca, și-apoi o cunoscusem și pe ea, am fost de câteva ori la atelier, la ei, au fost și ei în două rânduri la noi, adică la *el*, și au mai venit câțiva colegi de-ai lui, Turcu, inginer și el, arhitectul Mălăescu, de care ți-am mai

vorbit. Ei, soții Minca, aveau o mare admirație pentru *el*, și deși *el* era inginer și ei artiști, s-au găsit repede, micile denivelări s-au topit foarte ușor, de la sine, personalitatea lui, căldura, farmecul său nemaipomenit i-a sedus pur și simplu, deși, bineînțeles, el nu făcea nimic pentru asta... Ei veniseră acolo, la Dunia, numai pentru că noi le vorbiserăm despre ea și că mergeam în fiecare vară acolo, și când am ajuns noi, în a doua jumătate a lui iulie, i-am găsit acolo, erau de mai bine de o săptămână... Florin, ce avea în jur de doisprezece-treisprezece, era un băiețel foarte banal, nici urât, nici frumos, cam gălăgios, asta ne indispunea pe mine și pe *el*, dar ce să-i faci, ne-am obișnuit, mai bine zis am... Alături, într-o curte vecină, se afla o familie de la Cluj, pe care nu-i cunoșteam, o pereche frumoasă, deosebit de voaiantă, amândoi înalți, supli, cu o fetiță de vreo cincisprezece ani, oameni pe care, bineînțeles, nu-i cunoșteam, dar Florin le-a povestit părinților lui, care ne-au spus și nouă, apoi, că o place pe Simona, așa o chema pe fetița clujenilor... Se apropiase de ea pe plajă, într-un alt grup, nu știu cum o cunoscuse, dar, se pare, ea nu-i acorda prea mare atenție, normal, el era mai mic decât ea și era, se pare, un altul, Florin ni l-a și arătat o dată, pe care îl plăcea Simona, un băiețel deșirat, negricios, cu ochi calzi, drăguți, care apărea totdeauna pe plajă într-o pereche de *blue-jean*-i pe care nu-i dădea jos niciodată, cu un lanț gros la gât, în sfârșit, mici încurajări sentimentale, cum apar cu sutele, între adolescenți, pe plajă... Nu știu ce mi-a venit, o toană, ceva deplasat probabil, pentru că *el*, deși n-a spus un cuvânt, n-a fost prea încântat, m-am apucat să-l ajut pe Florin, care părea foarte nenorocit că Simona nu-i prea dă atenție, și am început să-l învăț ce să facă... ba, m-am apucat și am făcut și cunoștința clujenilor, erau o familie de medici, i-am chemat la noi în curte, bineînțeles totul numai pentru Florin, ca să vină și ea, să fie împreună, deși codoșitul meu se pare că n-a dat prea mari rezultate... Simona era ceva foarte grațios și subțire, avea niște ochi alungiți, pomeții puțin ieșiți, ceva foarte reușit, dar era cam seacă, mecanică, grațiile și gesturile ei erau nu știu cum, cam stereotipe, când își lovea palmele sau se atingea de ceva, de-un obiect, suna cumva neplăcut... Eu, cu încăpățânarea mea idioată, nu m-am dat însă bătută, deși Florin însuși părea deja puțin decepționat, dar am vrut să-mi încerc puterea și, în ciuda

fetiței aceleia năzuroase și băiețelului deja plictisit, să-i fac să se apropie, să-i fac să creadă că țin unul la altul. Am început, astfel, să-mi pierd timpul cu acest gând prostesc, cum ți-am spus, îi luam pe amândoi, mă plimbam împreună cu ei, dimineața devreme, pe plajă, culegeam scoici împreună. Simona începuse să se atașeze de mine, deși pe mine mă enervau din ce în ce mai mult grațiile ei false, provinciale, lipsa ei de feminitate deja evidentă... Întrebările ei prostești, sâcâitoare, felul în care se lipea de mine, brutalitatea, grosolănia, aproape, cu care îl trata pe bietul Florin, căruia, deși un băiețel de-o sensibilitate medie, complet nesofisticat, era să-i dea lacrimile în vreo două rânduri. Atunci, nu știu cum s-a făcut, dar, de comun acord, am început s-o luăm tot mai rar cu noi pe Simona și am început să culegem scoici doar noi doi, împreună... Mă bucura începutul de indiferență a lui față de ea, uitarea lui, chiar și conversația lui începu să devină tot mai inteligentă, mai detașată de automatismele enervante, până la urmă, ale limbajului vârstei sale... ale colegilor și prietenilor săi de pe plajă, de aceeași vârstă... Dimineața ne plimbam împreună, aproape o oră, de la opt până la nouă, când venea *el*, și pe Florin îl trimiteam acasă, să ia micul dejun, apoi, seara, împreună cu părinții săi, cu Mincăieștii, cu *el* și cu vreuna din prietenele sau prietenii noștri, aflați în stațiune, stăteam până târziu, în jur de zece, în jurul mesei aceleia din curte, acoperită cu tablă, sub umbrarul de viță-de-vie, cum se găsesc aproape în fiecare curte... Eram nici de zece zile acolo, întreaga istorie cu Simona, care ne amuzase grozav, pe noi și pe părinții lui, aproape uitată, când am observat cu toții ceva nemaipomenit de caraghios: junele Florin dădea toate semnele absolut clare, de neconfundat, ale unui amor, încă incipient, dar evident, față de... mine! Se înamorase de... mine, sau era pe cale să se înamoreze! Închipuiește-ți! Nu ne venea să credem, apoi am început să râdem, era într-adevăr ceva din cale-afară de caraghios, ne pregăteam, ca și în povestea cu Simona, micuța Simona, să ne distrăm bine, când, însă, Florin începu... nu știu cum să-ți spun, să se îndrăgostească de-a binelea, el, un băiețel atât de vesel, de sănătos, de echilibrat, un ins perfect mediu, mediocru în sensul bun al cuvântului, se făcu palid, nu mai voia să mănânce, nu mai vorbea cu maică-sa aproape deloc, numai în monosilabe, în plimbările noastre

de dimineață începu să mă privească în ochi, odată mi-a luat mâna și a început să mă mângâie, încât am izbucnit în râs... iar pe *el* nu putea să-l sufere, începu să se uite la el cu niște ochi!... apoi nu-l mai privea deloc, cu ostentație, începu să fie nepoliticos, să nu-l mai salute... mă căuta tot timpul, dimineața, iar când venea *el*, cu bețele și lucrurile de plajă, nu mai voia să se întoarcă acasă, la părinții săi, după prânz se instala pe un scaun, în fața ușii noastre deschise, mascată doar de-o perdea de tifon, și se prefăcea că citește un ziar pe care-l foșnea cu multă agresivitate, apoi nu mai citea, mai bine zis nu se mai prefăcea deloc că citește, ci se instala pur și simplu și... nu-ți mai spun, părinții lui începură să dea semne de nerăbdare, de nemulțumire, încă ascunse, chiar și *el*... deși se prefăcea indiferent, amuzat, simțeam că se întunecă, abia simțit, pielea feței sale se întuneca ușor, un semn pe care eu îl descifram foarte bine, deși, nu-i așa, totul era de-un ridicol perfect!... La un moment dat, deși mi se părea pur și simplu caraghios, am întrerupt plimbările noastre în doi, de dimineață, așa-zisul „cules-de-scoici", iar seara ieșeam în sat, undeva, la cârciumă, la prietenii noștri, sau ne plimbam pe șosea, spre Vama-Veche, făcându-ne un program separat de familia Minca... Acum însă au început problemele, tragedia, deși... totul era nemaipomenit de caraghios! Absolut caraghios!... După masă, între două și patru, noi obișnuiam să ne odihnim, deși dormeam arareori... făceam dragoste, oho, în materia asta *el* era formidabil! Da, așa era, cu soarele acela torid înmagazinat, cu trupurile noastre ce ardeau aerul din jur, ne iubeam ore întregi, până la o totală epuizare, până la sufocare, la demență, uneori nu mai puteam să legăm două cuvinte, alteori, ciudat, năuciți, izbucneam în râs, dar, sleiți, abia puteam să facem asta, să râdem adică, și era un fel de ha-ha-ha cu pauze tot mai lungi între fiecare sunet... Și el, Florin, stătea dincolo de ușă, o dată a bătut chiar în ușă, apoi, cum nu primea nici un semn, închipuie-ți, nici nu-l auzisem, a bătut încă o dată, cu pumnul acum, și *el* a ieșit afară și i-a spus ceva, nu știu ce, cu vocea joasă, stăpânită, dar după chipul cu care s-a întors apoi în cameră, trebuie că fusese ceva foarte dur și nemilos... cu același chip, apoi, el s-a apropiat din nou de mine și, comic, absolut comic, mi se părea că întreruperea aceea de adineaori... pumnul acela în ușă, prezența băiețelului de dincolo,

parcă... nu știu cum să-ți spun, îl întărâtaseră mai mult, era, evident, un fel de... un fel de excitație, de parcă... da, de parcă gelozia aceea, absurdă, fără scop, nebărbătească, a celuilalt... a adolescentului care nici nu era încă adolescent, l-ar fi... stimulat, l-ar fi împins să... eu râdeam, bineînțeles, fața lui era însă cu o nuanță mai întunecată ca de obicei, și, deși el dădea și dăduse foarte mică importanță lui Florin și nazurilor sale, acum, o știam asta cu siguranță, acum, prezența lui, a celuilalt, era în el mai mult decât o mărturisea... din ce în ce mai mult... Ce copilăroși, ce absurzi sunt bărbații!... Îmi venea să mor de râs, epuizată, lichefiată de acele după-amiezi ale lui, ale noastre, din ce în ce mai nebune, mai iraționale, râdeam chiar, deși era și ceva straniu, nu știu cum... ceva comic și straniu, în același timp, lupta și epuizarea aceea a noastră, și dincolo, silueta aceea subțire, nătângă, care îl ura pe *el*... apoi și pe mine, deși, eu...

Soții Minca începură să se îngrijoreze în mod serios, tinerelul lor nu mai mânca aproape deloc, nu mai ieșea pe plajă și, de unde la început nu se dădea dus din curte, de la ușa noastră mai ales, încât trebuia, literalmente, să ne ascundem de el, începu să hoinărească prin sat, apoi pe plajă, de-a lungul țărmului, într-o zi, o zi întreagă, lipsi de acasă și apăru de-abia seara, când toată lumea era panicată și începuserăm să ne gândim la prăpăstii... Apăru seara târziu, cu un soi de veselie, și se constată foarte repede că băuse... Eu, deși îl simpatizasem la început, nu mai puteam să-l văd, acum era ceva, nu știu ce, care-mi întorcea capul când treceam pe lângă el, deși, în rarele momente când îl mai vedeam, acum, pentru că părinții îl luaseră din scurt și nu-l mai lăsau o clipă singur, mă privea cu un fel de ochi blegi și lihniți, ca ai unui câine bolnav, câinii aceia care suferă de jeg, da, sărmanul băiețel, atât de sănătos și senin, aproape banal, cu nici două săptămâni înainte, suferea acum de un fel de jeg, ceva ce-mi făcea de-a dreptul... silă! *El*, însă, nu comentă în nici un fel istoria, părea că nici nu-l mai vede, cu părinții lui abia se mai saluta — îi erau caracteristice astfel de eclipse, de răceli bruște, totul însă fără nici o grosolănie, cu un tact perfect, bărbătesc — doar, cum îți spuneam, pielea feței sale prinse o culoare parcă mai închisă, vorbea mai puțin, el, care, oricum, nu era un vorbăreț, nu mai avea chef de lume, nici de propriii săi prieteni, și stătea mereu cu mine, mă copleșea cu

prezența afectuozității sale, dacă pot să mă exprim astfel... iar când ne iubeam, era ceva... era ceva absolut fioros! Întunecat, inepuizabil, mă urmărea ca pe un fel de halucinație carnală, îi dispăruse total acea veselie care irupea din el în clipele cele mai... da, devenise încordat, întunecat, mă iubea cu o gravitate care mă încânta, mă amețea, dar mă și speria puțin... oh, după-amiezile acelea! Te rog să mă ierți că-ți vorbesc despre aceste lucruri, nu știu ce mi-a venit, dar...

Oricum, dacă într-o bună zi familia Minca n-ar fi dispărut, plecând acasă, la București, ne-am fi mutat noi, desigur, pentru că... nu știu cum să spun, băiețelul acela, Florin, devenise cu totul, în ultimele zile mai ales, cu totul... ca o moluscă, slăbise, într-o noapte fugise din nou de-acasă și a fost căutat cu miliția, tuturor ne-a fost frică să nu înceapă... să nu facă vreo prostie, un act ireparabil! Îl căutase, în ziua aceea, chiar și Simona, împreună cu prietenii ei, întreaga plajă se alarmase... chiar și eu, sau mai ales eu, ce eram într-un fel de vină, dar... cine putea să-și imagineze că dintr-o...

În sfârșit, el a dispărut, familia Minca a plecat în pripă la București, cu aproape o lună mai devreme decât își programaseră, iar noi... noi am rămas, în sfârșit, singuri... întreaga lună august, numai noi doi, am refuzat să mai vedem pe cineva, după-amiezile nici nu mai ieșeam pe plajă, uitasem aproape că... oho, ne-am hrănit grozav din carnea acelui puber... din carnea geloziei sale smintite, ridicole, bolnăvicioase! Ne-am hrănit, ne-am înfruptat chiar, așa cum mănâncă sălbaticii, fără nici o autosupraveghere, cu mâinile goale, cu sângele scurgându-ni-se pe degete, pe încheieturi, nesătui, primitivi, deodată primitivi și superbi, o vitalitate ciudată se vărsase în noi, de nu știu unde, da, întreaga lună august și toată toamna, la București, până în iarnă, târziu...

... Sene tei gubin... brahir... sene tei... gubin... gubin... gu... gub... gubin... sene... sen... brah... hir... hirbr... birbra... seneb... se-se-se-se... sssss... sssss...

Capitolul VIII

— ...Azi n-am să scot o vorbă... spuse Ceea. Ai mai slăbit.

— Am slăbit?!... Ți se pare. Ce se aude cu locuința, cu repartiția?...

— Merge bine, merge strună. Trebuie să fiu vineri dimineața, la șapte și jumătate, la tovarășul Mihăilescu. La șapte și jumătate, pentru că la opt pleacă pe teren.

— Mai bine du-te la șapte, să nu plece cumva pe teren chiar la șapte și jumătate.

— Ai dreptate. Văd că ai destul simț practic.

— La asta ne pricepem cu toții. La spațiul locativ, vreau să zic, la materia asta... la disciplina asta...

— Cum a fost la Sebeș?

— Banal. M-am dus inutil. Aș fi putut rezolva și de-aici, cu un telefon.

— I-au dat drumul?

— Da, ieri dimineață. Trebuia luni, dar nu știu ce a survenit și... dar e bine și-așa, familia e mulțumită!

— Familia?! spuse Ceea și râse.

— Familia! De-abia acum, cu ocazia asta, am cunoscut întreaga familie. Poate, cine știe, rostul călătoriei rezida tocmai în asta. Ce vanitoși suntem, ne închipuim mereu că noi fixăm scopurile, că atunci când întreprindem ceva, avem în același timp și...

— Ia uite, spuse Ceea, persiflând leneș, asta e ceva nou la tine... un fel de fatalism, mai mult chiar, o...

— ...Nu o, ci *un* început de religie! râse Minda, bine dispus.

Ceea îl privi o clipă cu atenție; ușoare, abia vizibile cearcăne i se desenau doctorului sub ochi. O simplă oboseală, probabil, drumul, lucrul la catedră, la clinică, ce trebuia recuperat... literatura din urmă ce trebuia citită, revistele, la capitolul acesta Minda era inflexibil, dacă nu citea două sau trei zile, stătea apoi câteva nopți până dimineața, „recuperând", un fel de pariu complicat cu el însuși, ce dura, se pare, încă din anii studenției și de mai înainte încă.

— Sabina e bine? întrebă doctorul. E restabilită?

— Da-da, răspunse gânditor celălalt. E bine. Bătrâna are ceva acum. Spondiloza ei veche, combinată și cu niște varice... în sfârșit...

— Varice avem cu toții! râse Minda.

— Da?... Și reumatism nu?

— Reumatism nu chiar toți! Varice, însă, toți, absolut toți!

— Mă bucură! spuse Ceea, înaintând, cu mersul său unic, întreg trupul său subțire era ca o umbră verticală. Și... cum e familia de la Sebeș? întrebă Laurențiu, după o lungă pauză.

— Ce anume?

— Vorbeai de familia de la Sebeș. Cum e?

— Bine sănătoasă. Am acum un socru celebru. Cel puțin la Sebeș. Și... mai am încă unul, se pare, mai puțin celebru. Soacră-mea, ca de obicei: fantastică! Abia aștept să mă însor! și doctorul își frecă mâinile, cu o ciudată satisfacție, un gest rar întâlnit la fel. Știi că, spuse Minda, exercițiile tale cu trecutul m-au... stimulat și pe mine.

— Cum așa?

— Habar n-am! M-am pomenit încercând să... am început să te înțeleg: ai nevoie de un mediu solicitant, cum îi spun eu. De cineva sau de ceva care te poate tensiona. Numai sub o anume tensiune străbate lichidul acela... țâșnește cumva jetul acela sau cum dracu... am avut și eu, pe drum, la întoarcere, un astfel de mediu solicitant... poate, „iară mă întorc și zic", de asta am și făcut drumul...

— ... Ca să te întorci! pufni în râs Laurențiu.

— Da-da, afirmă Minda, privindu-l cu gravitate, a trebuit să mă ascund, să mă strecor undeva și... am început să mă joc, să... probabil așa încep viciile!

— Viciile mărunte!

— Bineînțeles, bineînțeles! Ce ciudat: acolo, totul e viu... puțin dacă „îl" atingi, cu penseta... mișcă, ca o amoebă, ca o actinie... o actinie de asta am atins și eu și a fost ceva, nu știu cum să-ți spun, fascinant și scârbos în același timp... așa cum, înotând în mare, atingi cu brațul, cu piciorul, cu pieptul o meduză, una din acelea mari, vâscoase, mov, roz-murdar sau cristaline... Uneori, dacă ai noroc, rămâi cu un fel de urzicătură, o senzație ce devine evidentă abia după ce ieși din apă, și trece rapid... Meduze, cu senzația lor cu tot, sunt și visele!

— Ai o fază melancolică azi, doctore spuse celălalt, rânjind.

— Persistența visului, m-am gândit de multe ori, e ca un fel de urzicătură de asta... într-o vreme am citit câteva lucruri despre vis, texte onirice, Freud, Jung, Mircea Eliade chiar, deși la el... e ceva destul de legat de meseria mea... nu vreau să mă scuz, dar un internist care rămâne un simplu factolog, un detectiv de viscere, riscă să... în definitiv, plutim cu toții într-o plasmă și, dincolo de funcția de dejecție psihică, a toxicității psihice, visul, cred eu, e o existență posibilă... în orice caz, cu mult mai mult, calitativ mai mult, în primul rând, decât o simplă scurtcircuitare a unor centri disparați sau nu, o inhibiție proastă, netotală, o repetare mecanică, parțială a unor automatisme de reacție, de stare... ai observat, visul e o formă a contemplării, cel puțin pentru mine. A trecutului, bineînțeles. Un pretext, excelent, să faci acel exercițiu pe care, ți-am spus, l-am făcut în tren, la întoarcere... un exercițiu pe care, am observat, tu îl faci deja foarte bine... În același timp, o existență paralelă! Cum e arta, de exemplu, te-ai gândit? Arta nu e o existență posibilă...?! Există motive, acțiuni, personaje, care revin în visele mele ani la rândul... fraze chiar... eu nu sunt decât o legătură între ele, între aceste motive, reflexe de existență reale, personaje... cum spuneai tu, amintind de legătura pe care o

făceai, semiinvoluntar, între Pitina și Guga sau Dona și... prietenul ăla care...

— Lepădatu...

— Visul, visul meu, cel puțin, e chiar mai complicat, de multe ori, decât existența. Ideea de fatalitate, de exemplu, apare, mai clară, mai pregnantă; în vis... ești proiectat, pur și simplu, într-o stare, într-un țesut epic, între niște... ființe și trebuie să reacționezi! Viața falsifică puțin lucrurile, aparențele, mai bine zis... viața, sau ceea ce numim astfel, te lasă să crezi în propria-ți inițiativă, într-o anume cauzalitate, într-o anume, destul de precisă, previzibilă legitate fizică, chiar și psihică sau morală... visul însă e mai franc, mai „didactic", aș spune (știi că mie îmi place cuvântul „didactic" și îl folosesc totdeauna cu un sens pozitiv, meditez adeseori ore întregi numai la acest cuvânt), în sensul că el, visul adică, ne „învață" mai bine, mai „repede", un adevăr simplu, profund, care, adeseori, în barocul întâmplărilor existenței, se pierde, apare doar parțial, calomniat, falsificat chiar și cu o nuanță... deci: falsificat! O existență posibilă... mai mult chiar, o existență paralelă, ca și arta, ca unele forme ale artei. Imaginează-ți trei trenuri paralele: existența reală, visul și arta... dar asta e o comparație proastă, neîndemânatică... în orice caz, reține ceea ce ți-am spus: eu am motive, personaje care revin cu regularitate, o dată la trei nopți (eu visez în fiecare noapte, coerent, totul perfect recuperabil a doua zi) e cineva, de exemplu, o ființă apropiată, mort cu un deceniu în urmă, ce-l visez de zece ani, cu o persistență bolnăvicioasă, o dată la patru sau cinci vise, și asta de zece ani... am început să mă gândesc, absurd, la o formă de comunicare posibilă între mine și... și ce? Și cine?... Oricum, spuse, râzând ușor, privind stingherit în pământ, Minda, dacă „cineva" sau „ceva" ar vrea să intre „în contact" cu noi, calea cea mai rapidă, singura de fapt, ar fi aceea, în momentul acestei inhibiții totale, sau aproape totale, corticale, când toți centrii nervoși, nevegetativi, i-ar sta la dispoziție, ha, ha!... Prostii, prostii, bineînțeles, speculații de mâna a doua, nu asta mă interesează...

— Eu visez rar... spuse Ceea, și, de cele mai multe ori, nu-mi amintesc sau îmi amintesc prost...

— Rememorarea visului e un exercițiu ce trebuie învățat, se câștigă greu, în ani de zile... ca și plăcerea acestui exercițiu, a acestei rememorări, a acestei „repovestiri" ție însuți a... Minda zâmbea mereu, stingherit de enormitățile pe care le debita, el, un ins cu preocupări atât de pozitive, dar lângă Ceea putea face asta, era unul din simbolurile prieteniei lor. De altfel, tu nu ai nevoie să-ți rememorezi visele, ceea ce mi-ai spus mie, în vreo două rânduri, toate astea în legătură cu Pitina și celelalte, sunt, de fapt, rememorări, repovestiri ale unui... vis...?! Să-i spunem astfel?... și Minda îl privi pe celălalt râzând.

— Dacă vrei... spuse Laurențiu, dând din umeri.

— Evident... din punctul meu de vedere, cel puțin... din punctul de vedere al acestei după-amiezi, ha, ha!... dă-mi voie să cred acest lucru, dă-mi voie...

Ceea ridică din nou din umeri.

— Nu-nu, insistă Minda, e foarte important!... Tu ai afirmat de câteva ori că tot ce-ai spus e fals, că întreaga ta... confesiune e falsă, n-ai trăit-o niciodată, deci... ai visat-o! Iartă-mă, iartă-mă! adăugă repede doctorul, văzând că celălalt vrea să-l întrerupă. Dă-mi voie să cred eu astfel... cu ce te supără, în ce măsură te-ar putea deranja punctul meu de vedere, cum ți-am mai spus, ha, ha, punctul de vedere al acestei după-amiezi? Nu, eu nu cred, cum spunea Eminescu, că: „Un vis al morții eterne e viața lumii întregi", și toate speculațiile pe această temă... nu, eu nu cred pentru că vorbim despre asta, că viața ta, a mea, lumea obiectivă și sensibilă e o proiecție de vis, e o formă a unei stări onirice, bla-bla, bla-bla... nu, bineînțeles că nu! Dar ceea ce spui tu, clipa în care vorbești, ca și starea pe care am simțit-o eu în tren, clipa aceea, tipul ei de tensiune, de reveniri, de refacere a unui motiv, cu toate implicațiile sale, epico-emotive, acele rotunjiri, ezitări, reveniri... momentele acelea de emoție, când tresare „ceva" acolo, în amorful acela care vegetase decenii... nu-nu, iartă-mă, dă-mi voie, nu fac aici parafraze freudiste... eu nu cred în terapeutica visului etc., etc., dar...în sfârșit, prostii, prostii, să vorbim despre altceva, nu știu ce dracu mi-a venit și...

— ... De ce? făcu, după o pauză, Ceea. E foarte interesant...

— Da?... spuse Minda cu o inflexiune atât de puerilă, de dezarmantă în voce, încât, o clipă, se priviră amândoi, zâmbind, recunoscându-se. Visul, spuse Minda, nu e o formă, o idee a trăirii în trecut? A cultului trecutului? Ce căutăm noi *acolo?* Tu ai o pornire cu totul bolnăvicioasă să alergi... acolo, să te refugiezi acolo, să fugi, cum spuneai... o veșnică fugă din... prezent, din nu știu ce... Eu o am într-o mult mai mică măsură decât tine... nu o am deloc, aș spune... exercițiul acela din tren, la mine, e ceva pur întâmplător, deși și el a fost o fugă, o formă de a fugi dintr-un prezent... incomod! Dar e numai atât, o fugă?

— Mi se pare pur și simplu ridicol, spuse Ceea, să te aud vorbind pe tine de trecut... de cultul trecutului!... Tu, care ești făcut aproape în exclusivitate din... prezent...

— Nu vorbeam de mine... spuse ușor stingherit doctorul. Mie, spre deosebire de tine, nu-mi place să vorbesc despre lucruri care sunt prea apropiate de propria-mi persoană... eu...

— Da-da, întrerupse Ceea, admir asta la tine. Puterea ta de a asculta, puterea ta de a tăcea. Eu sunt, bineînțeles, un palavragiu, nu sunt și n-am să fiu niciodată în stare să tac o zi întreagă... deși, aspir grozav la asta... Prietenul meu din liceu, Lepădatu, de care ți-am vorbit, și care era prieten cu mine de nevoie, pentru că egalul său, Dona, începuse să-l evite, din conformism, îmi spunea, probabil cu o reminiscență din acele precoce „exerciții spirituale" pe care le făcuse, împreună cu acel grup restrâns „condus" de învățătoarea aceea, Mia Pop, că tăcerea e o formă a ispășirii, „cuvântul e murdar, murdărește", spunea el, iar „tăcerea curățâ, tăcerea înnobilează spiritul, murdărit de cuvânt". Nu mă interesează aplicațiile religioase ale tăcerii, simbolurile ei, sau ordinele călugărești în care se aplică, dar tăcerea ca o înnobilare, ca o curățire a murdăririi din cuvânt, asta nu ți se pare că e ceva mai mult decât... tu care taci atât de mult?!... Atât de bine?!...

— Eu... care am început să vorbesc?!... râse Minda, bine dispus.

— Nu-nu, spuse Laurențiu cu deplină seriozitate, într-un anume fel, tu nu vei vorbi niciodată. Sau... vei vorbi cu acțiunile tale, vei vorbi, dacă asta e posibil, cu trupul tău... cu existența ta! Iartă-mi bombasticismul,

dar... tu ai o anumită neîndemânare verbală, un anumit fel de a fi greoi în cuvânt, care, cred eu, creează mari presiuni în interiorul ființei tale... La mine, cuvântul e o lașitate, e o fugă, cum îți spuneam, eu nu cred în puterea de a comunica a limbajului... bineînțeles, se întâmplă și asta, dar în mod secundar... sau poate nu la firi ca ale mele! Eu trișez, pur și simplu, cu cuvântul, eu nu vreau să comunic nimănui nimic! Eu mă ascult vorbind și sunt uimit, de cele mai multe ori, de existența mea, ce prinde uneori niște culori... eu îmi falsific nu numai trecutul, dar și întreaga existență, și acest fals, uneori făcut în grabă și grosolan, devine realitatea, viața mea reală! Eu sunt dintre aceia care cred nu în obiecte, acțiuni sau sentimente! Eu cred în cuvânt, numai în cuvânt, după cum vezi, sunt un idealist înrăit, un reacționar, ha, ha! „La început a fost Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul!" Tu n-ai să poți niciodată înțelege asta!...

— Nu înțeleg, comanditore, dar ascult... Ești de acord?!...

— Bineînțeles! Faci ce-ai chef să faci... dar curățirea aceasta prin tăcere o simt și eu uneori... pentru acest motiv, probabil, nici nu am uitat frazele lui Lepădatu, spuse cu douăzeci de ani în urmă. Când tac, simt un fel de purificare, de... renaștere, de înnobilare. O, dacă aș putea să tac mult, cu fălcile încleștate, cum faci tu, sau... chiar și mai bine, mai mult! Dar eu nu pot pentru că... mă sufoc, pur și simplu. Tu respiri prin tăcere, eu... prin vorbărie, prin cuvinte! Uite, și acum respir. Tu ai început să spui ceva, ceva foarte interesant, despre vis și nu mai știu ce încă... eu normal, trebuia să-mi țin încleștate fălcile, măcar o jumătate de ceas, să încerc să te ascult... Imposibil! Am și început să sporovăiesc ceva, nici nu importă ce, când am rostit primul cuvânt habar n-aveam ce-o să urmeze... tu, dacă spui ceva, e ceva premeditat, ceva la care te-ai gândit bine și minuțios, înainte, și întreg acest ceva îl exprimi cât mai concis, mai esențializat, mai „didactic", cum spui tu, ca să te faci înțeles, să-mi comunici și mie, dacă nu ideile tale, măcar starea ta!... Foarte frumos, ha, ha!... eu încep să vorbesc *din frică*, tăcerea prelungită, chiar când sunt singur, mă face să intru în panică! Eu vorbesc cu oricine, oricui, indiferent dacă mă înțelege sau nu! Oricum, nu mă înțelege!

— Ce-i asta, cinism?! întrebă doctorul.

— Crezi?! Habar n-am! Dealtfel, ce-ți pasă... n-ai observat, de cele mai multe ori, în discuțiile lor alandala, deslânate, oamenii se domină nu prin forța raționamentului, a evidenței, bunului-simț etc., ci pur și simplu prin puterea vocii, cine ridică tonul, cine urlă mai tare a câștigat discuția! Există foarte mulți care au deprins viclenia aceasta simplă a unei discuții în contradictoriu: vorbesc mai tare, pur și simplu, și nu se lasă întrerupți cu nici un chip! Simplu și teribil de eficient! Ei bine, scumpul meu, eu fac asta într-un chip superior: eu vorbesc tot timpul, ridic vocea irezistibil și... domin fapte, obiecte, sentimente, pe mine însumi! N-ai observat, toate minunile din *Noul Testament* sunt făcute prin cuvânt, prin „ridicarea vocii?!" „Lazăre, vino afară! Ia-ți patul tău și umblă!"... „Poruncește muntelui să se miște din loc și el se va mișca!" În general, cuvintele: „Spune!...", „Vorbește!", „Poruncește!" apar cu regularitate atunci când e vorba de un miracol, de a „domina", un fapt, o lege fizică. De ce era nevoie de asta? Nu se putea face totul pe tăcute?! Probabil că nu, de vreme ce... Întreaga istorie a omenirii e o vorbărie infernală, oamenii vorbesc-vorbesc, fără să se oprească, fără să se poată opri, scuipându-și mațele, sîngele, rănindu-și, ulcerându-și gura, buzele, sufocându-se, răgușind, amuțind de-atâta vorbărie, mănâncă vorbind, iubesc vorbind, luptă vorbind, trădează, visează, tac vorbind, mor vorbind și așa mai departe... în orice caz, orice s-ar întâmpla, chiar dacă ar tăcea toată lumea, până la ultimul papuaș, eu voi vorbi în continuare, ha, ha! Altfel, cum m-aș convinge că sunt, că exist?! Că exist *eu*, bineînțeles, nu o oarecare ființă, dintr-o serie de miliarde, *eu, eu însumi*, numai *eu*, peste tot și în toate, numai *eu*, ceva ce lumea a așteptat milioane de ani ca să se nască, un mister profund, incapabil să se înțeleagă pe sine, avid însă să se înțeleagă, să se elucideze, să se distrugă!... De ce trebuie să trec *eu* prin toate întâmplările mele, de ce trebuie să vorbesc *eu* despre ele și despre mine, de ce mă aud numai *eu* tot timpul și numai *eu*, de ce când e lovit sau rănit acest braț, numai acest braț dintre miliarde, eu tresar și sufăr, și această stranie coincidență se întâmplă de mii de ori, numai când acest braț, această epidermă, această retină e atinsă, ulcerată, violentată dintre

milioane și milioane, identice, numai și numai atunci tresar *eu*, cu un reflex înfricoșător, un reflex „câștigat" de cine?!! De ce mă urmăresc peste tot când există atâtea ființe și evenimente, stări și locuri cu mult mai pasionante, mai inedite, fascinante de-a dreptul, eu nu mai scap de acest sâcâitor „eu", acest nenorocit de „eu însumi" care mi s-a lipit de coaste, mă urmărește, mă spionează, mă privește cu ochii holbați, ca pe cine știe ce fenomen?! Cine e cel care mă face să vorbesc, de parcă ar trebui să „spun ceva", de-o importanță capitală, ceva care, oricum, se va pierde în golul cosmic din urechile semenilor mei, dar care trebuie „exprimat", pentru că... da-da, pur și simplu, pentru că adevărul trebuie spus nu numai gândit. „...Cred, Doamne, și *mărturisesc*", și, cine știe, uneori am bănuiala — dar de ce uneori?! — că adevărul e o formă goală, un simplu sunet, în care încape, poate încăpea foarte bine... ce?! Sau cine?! În care poate locui ce? Sau cine? Cine sau ce are nevoie de această formă, pe care el însuși n-o poate crea, căci altfel de ce ar fi nevoie de atâta suferință, de-atâtea abjecții pentru un simplu sunet?!... Pentru o formă oarecare, schițată doar, ce durează o parte infimă de timp?! Cine are nevoie de această formă, pe care el însuși n-o poate crea, căci altfel de ce ar fi nevoie de atâta suferință, de-atâtea abjecții pentru un simplu sunet?!... Pentru o formă oarecare, schițată doar, ce durează o parte infimă de timp?! Cine are nevoie de mine, sau ce? De mine, chiar de *mine*, de *eu!* Pentru că, evident, sunt necesar, teribil de necesar, de vreme ce exist, încă exist și, ciudat, comic, nu eu sunt cel care are nevoie, în primul rând, de mine! Da-da, ai să râzi, dar... nu eu sunt, cel dintâi interesat, deși, bineînțeles, am și eu o parte din... ha, ha! Ei, ce să mai spun, până la urmă, cârdășia asta îmi place, mă aranjează, cum spunea o cucoană, deunăzi, pedicuristului ei, e, bineînțeles, o porcărie pe care o dau în vileag, dar, nu știu cum să spun... nu cu prea multă convingere, nu de două ori! O singură dată ajunge ca să-mi liniștesc conștiința, cu care am afacerile mele, apoi... principalul, cum spuneam, e să vorbesc mereu, fără încetare! De-asta mănânc, mă cultiv, de-asta procreez sau am procreat, de-asta mă spăl și mă îngrijesc, de-asta te văd pe tine, sunt amabil, fermecător cât pot și încerc să nu te supăr în ruptul capului! Ce m-aș face

dacă ar trebui să vorbesc singur... cui i-aș vorbi? Cine mă ascultă dacă, să zicem, vorbesc singur? Nimeni, absolut nimeni, e o mizerie întreagă! Vorbesc și nu mă ascultă nimeni! Vorbesc și nu mă ascultă nimeni, absolut nimeni! Cel mai mare ghinion al vieții mele se va întâmpla atunci când voi scăpa o silabă, un sunet, un fel de: „î" sau „hei" sau „sooo", „blblblbl" sau „yuuu" și nimeni nu va... ai auzit, vreodată, doctore, precis că ai auzit sunetele pe care le scoate un oligofren! Cei mai precoce dintre copiii lumii, pentru că ei se nasc de-a gata cu știința silabelor, a sunetelor pure, a formei goale de care-ți vorbeam în care se poate lăfăi... cine are interesul?! Când voi vorbi expresiv, coerent cu adevărat, voi vorbi ca ei, aproape ca ei... Cicero și Cato Censorul sunt niște biete calfe pe lângă... sau Demostene, care lua pietricele în gură tocmai ca să poată despărți sunetele în silabe, și silabele în... un nenorocit, un impostor, să nu mai aud de el!... Ce-mi pasă mie de visele tale, eu, care nu visez niciodată și dacă aș visa, când îi povestesc nevestei mele câte un vis — o dată la zece ani — mă întreabă unde am pus restul de la rețeta pentru bronșită a fetiței celei mai mici?! La ce bun atunci visul dacă nu poți să-l povestești cuiva? La ce bun să bei un chil de vin dacă el nu poate fi povestit... cuiva, se înțelege, numai cuiva, unei persoane respectabile! Soacră-mea, care face un borș fantastic, ai gustat și tu, mi se pare, o dată, a încercat într-o vreme să... dar eu i-am retezat-o scurt, nu aveam nici un interes în treaba asta, cel care vorbea, cel care îndruga verzi și uscate trebuia să fie totdeauna numai unul singur! Cel mai bun prieten al meu e un aprod, un fost aprod, de fapt, acum e la arhivă, care posedă o știință fantastică: orice cuvânt, cât de lung, orice frază chiar ți-o spune pe loc, invers, citind literele de la coadă spre cap. Nimeni, niciodată nu l-a prins cu greșeala cea mai mică, cu ezitarea cea mai măruntă! Nabucodonosor?! Rosonodocuban! Alca-Seltzer?! Reztles-Acla! Lupta pentru pace?! Ecap urtnep atpul! Difenhydramin-hydroclorid?! Dirocordyh-nimardyhnefid! „Hai, leliță-n deal la vie?!" — Eiv al laed noțilel iah! Ce zici? Crezi că e așa de simplu cum pare?! Ani grei, zeci de ani i-au trebuit lui Porutiu ca să poată învăța și stăpâni cum se cuvine această... retorică! Ți se pare ceva inutil, o știință inutilă! Ești un prost, dă-mi voie să-ți spun că ești

un prost, doctore... habar n-ai de ce poate să însemne cu adevărat o... știință practică, profund practică! Dar, mă rog... să trecem peste asta... să trecem, să trecem... ușor, încet, cu băgare de seamă!... Să trecem simplu, să lunecăm, să vâslim, să patinăm ținându-ne de talie, să ne rostogolim, să ne dăm de-a berbeleacul, oricum, numai să trecem... cu toată discreția posibilă... cu toată delicatețea, cum spunea cofetarul în timp ce aranja vitrina...

...Și astfel am ajuns, aproape fără să bag de seamă — nici nu îmi păsa prea mult, de altfel — să mă izolez împreună cu el. Izolarea lui, însă, era una reală și era, cum îți spuneam, venită dinafară, creată de ceilalți, de indicațiile membrilor biroului de școală, care stabiliseră că, „în acea perioadă", echilibrul luptei de clasă avea nevoie de așa ceva (ca în orice luptă, era nevoie și aici de un echilibru), în clasa noastră, cel puțin pentru început, Lepădatu reprezenta, destul de reușit, de „fericit", buturuga mic-burgheză, celălalt pol social, el și întreg „clanul" său (tatăl său era directorul filialei Băncii Naționale), rudele sale, prin alianță sau nu, cei care le intrau în casă, datornicii și creditorii, bunicii și strănepoții lor, morți sau pe cale de a se naște, și alții, numeroși. Nu există, în ciuda aparenței cuvintelor, nimic ironic aici. Totul e și era teribil de serios. În pauze, el era ocolit, puțini aveau curajul să-i adreseze cuvântul, după-amiezile se plimba singur, dacă cineva îl vizita acasă, o făcea cu multă prudență, în ore de seară, încet-încet fu eliminat, înlocuit din numeroasele roluri pe care le juca în viața clasei și a liceului. Treică nu-l mai selecta în echipa de teatru a liceului apoi, nu mai conduse corul liceului în absența profesorului de muzică, îi fu interzis accesul la ceaiurile dansante de sâmbăta după-masa, „reuniunile tovărășești" etc., etc. Toată această „izolare", inutil să ți-o subliniez, era făcută nu cu prea multă gravitate. În cadrul „ascuțirii luptei de clasă", Treică avea nevoie de exemplificări. Mai erau în liceu câteva „victime", dar nici una atât de „reușită" ca Lepădatu, atât de „talentată", cu un atât de marcat „instinct al victimei", mai bine zis, o prefigurare, o schiță a acestui instinct, pentru că, să nu uităm, avem de-a face aici cu un adolescent, cu adolescenți,

care mimau, cu o gravitate uluitoare, cu precocitate chiar, relațiile sociale. Societatea pătrunsese în școală, și ce societate? Revoluția și exaltarea postbelică, răsturnarea claselor și structurilor sociale, răsturnarea psihologiilor etc., etc. Toate aceste lucruri, asupra tuturor acestor lucruri, complicate, înfricoșătoare, chiar mărețe, nu pot vorbi acum, nu mă interesează acum, poate altă dată... desigur, altă dată, într-un viitor nu prea îndepărtat, pentru că distanța față de ele o am deja, o avem cu toții, nu-i așa? *„Vingt-ans après?!"* Mai mult chiar, un sfert de secol... Putem vorbi despre ceva întâmplat cu un sfert de secol în urmă, avem răceala aceasta, am câștigat-o? Avem puterea, forța aceasta? O avem, o am, în definitiv, toate acestea sunt istorie... sunt natură! Eu, o să ți se pară comic, identific natura cu istoria, când contemplu un peisaj de la fereastra vagonului, un peisaj de Andreescu, un peisaj liric, orice fel de peisaj, cu râuri, copaci șterși pe linia orizontului, cu fumul acela nehotărât ridicându-se din lucruri, când ating scoarța neverosimilă, aspră și disperată a unui copac, am sentimentul acut al istoriei... istoria e pentru mine, în sensul strict al cuvântului, un peisaj, un peisaj fizic, și ce, eu nu pot, nu sunt în stare să contemplu, să descriu un peisaj?! A „face un peisaj" e ceva ce noi, „oamenii moderni", am uitat! De aceea privim cu atâta aviditate peisajele lui Ruysdael, ale lui Poussin, ale lui Corot, chiar... peisajele primitive, mai ales cele romantice, în care se găsesc toate formele de relief, stânci, cascade, șesuri întinse, verzi, un copac uriaș, de-o vitalitate înspăimântătoare, turme, cerul violent și albastru, de-o concretețe inimaginabilă!... Și undeva, în fund, pe-o înălțime, ruinele acelea cunoscute, regăsite, cu ce suspin, cu ce spaimă interioară, ale unui mărunt templu grec, ca un os alb, spălat de nu știu ce oceane, ca tibia spartă a unui Apollo regăsit, victorios, victorios pentru noi, învingând pentru noi! Nu-i nimic, vom reînvăța să facem peisaje, vom reînvăța să „descriem natura"!

... Acum, însă, cum îți spuneam, mă voi mărgini, dealtfel sunt aproape de sfârșit, să-ți vorbesc doar despre ceea ce se aglomerează în jurul numelui ei, pilitura aceea de fier, infimă, atrasă de magnetul... nu-nu, nu de magnetul ei, ci de magnetul *numelui* ei, numai al numelui ei! Și-ți vorbesc despre Lepădatu din nou, pentru că el a fost primul care l-a

pronunțat! Lepădatu, acest postpuber, ce mi-a provocat simpatia, mila și chiar disprețul, pentru că nu era în stare să fie la înălțimea acelui martiraj pe sfert, al acelei „izolări" făcute fără convingere, fără ură, numai pe jumătate. Pentru că, afară de câțiva exaltați și câteva lichele, nimeni nu-l lua prea în serios, mă refer, evident, la noua sa postură în care fusese pus, pe care nimeni și nici el însuși, cu atât mai puțin, nu știa cum se produsese de pe o zi pe alta, de pe o lună pe alta și pe care el, ultimul, o accepta, incapabil de a înțelege ce se întâmplă cu el și în jurul lui strict. Bineînțeles că el „înțelegea", dar fragmentar, superficial, neprofund, nu trăia adică, înțelegea doar cu intelectul său, ce era, cum ți-am spus, deja foarte dezvoltat, lecturile amestecate, neobișnuite, citea în cantități cosmice, și o anume inteligență nativă îi dădeau deja acea sclipire care, mai târziu, mult mai târziu... și eu, ca și alții, aveam față de el, reflectând ca o oglindă, labilitatea stărilor sale de spirit, rând pe rând, simpatie, admirație și dispreț.

Avea uneori, de cele mai multe ori, efuziuni sentimentale care mă prindeau total nepregătit, care mă zăpăceau. Mă căuta la ore nepotrivite, acasă, alerga după mine pe stradă, mă striga, cu o voce stridentă, în clasă, în pauze sau pe culoare, vorbea prea tare, prea mult, râdea prea mult, cu un sunet neplăcut, era prea vioi, prea neliniștit, prea trist și prea vesel, mai ales prea vesel, și, de multe ori, de foarte multe ori, când ajungeam în sfârșit singuri, numai noi doi, după câteva minute de bucurie exagerată, disproporționată, manifestată indecent, mă privea puțin uimit, dezamăgit, plictisit chiar, și uneori, nu foarte rareori, cu un fel de dispreț, de silă... se gândea atunci, evident, că în locul meu ar fi trebuit să se afle altcineva, demn de el, de inteligența și sensibilitatea sa, Dona sau Molin, cei cu care se înțelegea doar din frânturi de fraze, cu care avea lecturi și gusturi comune, egalii săi... și-atunci, în silă, pentru că nu avea încotro, îmi spunea mie ceea ce le-ar fi spus lor, „vărsa" în mine ideile și stările sale ciudate de spirit, neobișnuite oricum, și astfel mi-a spus, mi-a „destăinuit" și acel nume, după săptămâni de ezitare, de recul, pentru că, am ghicit imediat, era una din „tainele" sale cele mai intime, una din acele taine pe care chiar lui Dona i-ar fi spus-o cu greutate, dar mi-a spus-o

până la urmă, pentru că Lepădatu era un ins incapabil să aibă o taină, să ție ceva pentru el...

— ...Am să-ți spun ceva ce trebuie să uiți imediat, altfel prietenia noastră se va sparge, mi-a spus el, cu vocea lui subțiratecă și eu îl priveam zeflemitor, în ochi, știind că, oricum, îmi va spune. „Am să-ți vorbesc de o descoperire a mea! (El avea mereu descoperiri!) E vorba de o fată, de-o femeie-fată, care ia ore de pian la Viler-baci, ca și mine, în aceeași după-amiază chiar, deși nu ne întâlnim acolo, între noi, între orele noastre mai e cineva... am văzut-o însă pe stradă, e înaltă, poartă o fustă gri, un jerseu alb, nu are sâni sau sunt încă foate mici — dar ea va avea totdeauna sâni mici — părul pieptănat în două codițe, ceva orgolios, străin pe față, nasul drept, puțin cam mare, sau mi se pare, gura puțin cam mare, ceva masculin în toată figura ei foarte feminină! „Masculinul" acesta, grefat într-o femeie, pentru că, se vede bine asta, în ea trăiește deja o femeie, masculinul acesta dulce, tulburător, e ceea ce mi-a atras atenția, e ceea ce mi-a fixat apoi, destul de repede, atenția asupra ei! O cheamă Pitina! Un nume caraghios, dar... ăsta e numele ei, numele pe care, inconștient, ea îl poartă cu mândrie! Și, mai e ceva, ceva ce... (El mă privi cu un fel de milă nedumerită, așa cum ar fi privit un animal domestic, o pisică, un cățel fără rasă, convins fiind, știind dinainte că eu nu voi înțelege, că nu sunt capabil de înțelegerea frazei ce avea să urmeze). Ea are ceva, nu știu dacă... ea e un fel de activistă politică, această masculinitate de pe figura întregului ei trup, pentru că sunt femei a căror față e întreg trupul, a provocat, probabil, întreaga... în sfârșit, e suficient că această... activitate a ei, acest fanatism al ei mie-mi place... da-da, nu știu cum să-ți spun ca să înțelegi mai bine... (Și-apoi, șoptit). Ea e prietenă cu Guga, cu una Cosma, din biroul liceului de fete, deși ea... știi cine mi-a mai vorbi de ea? Dona, da, săptămâna trecută ne-am întâlnit cu totul întâmplător, el a stat câteva minute de vorbă cu mine, cu aerul că-mi face o mare favoare!... (Ochii lui se aprinseră brusc, iubirea lui contrariată arunca flăcări!) El a pronunțat numele ei, a fost prima oară că am auzit acest nume și fără nici o precizare am știut imediat că e vorba de *ea*, silueta cu care mă intersectez atunci când întârzii pe stradă, după oră, la Viler-baci, silueta aceea pe care am zărit-o o dată, vorbind cu aprindere,

într-un grup de fete! Ai observat și tu aceasta, când e numit un lucru el începe să apară, încep o serie de „coincidențe" tulburătoare, începi să fii pur și simplu urmărit, „persecutat" de prezența acelui lucru, a acelei ființe... Apropo, știi ce mi-a spus Dona, poltronul? Că undeva, cineva, de la județeana U.T.M., într-o ședință cu liceele din oraș, ar fi pronunțat numele meu, și când cineva de la noi, Sârbu sau nu știu care, a început să mă înjure, celălalt, „persoana" mi-ar fi luat apărarea, spunând că nu trebuie victime, nu e nevoie de victime, ajunge dacă... dacă sunt îndepărtat din, mă rog... (Și în ochii lui Lepădatu se aprinseră un fel de luminițe de speranță, poate, poate, cine știe!... Probabil însă că disprețul din privirea mea a devenit prea evident, el a început să se bâlbâie ușor, să se fâstâcească — era incapabil să-mi susție privirea, deși mă disprețuia! — să privească într-o parte, jenat, ca o fecioară, și îmi venea să-l scuip drept pe fruntea lui mică, îngustă, lipsită total de spiritualitate!).

— Ce ți-a spus despre ea? l-am întrebat eu, afectând că mă interesează pălăvrăgeala sa amoros-onanistică (nici nu bănuiam atunci, în prima clipă, cât mă interesa, de fapt, ceea ce-mi spunea, cum aveam, nici măcar peste multă vreme, să mă cufund în acel nume, să-mi însușesc fixația lui și chiar, mai mult decât atât, să-i fur fixația aceea care...).

— Dona? Că a fost invitat la ea acasă, împreună cu Dumitrescu Ovidiu, cu Guga și alți câțiva „ștabi", că a fost o discuție aprinsă, nu mi-a spus despre ce, dar m-a lăsat să înțeleg că era ceva unde eu aș fi putut sclipi, și, unde, evident, a sclipit el, parcă pe mine mă...

Și aici Lepădatu îl înjură pe prietenul său cu atâta neîndemânare, atât de neconvins, încât am izbucnit în râs, și el nici măcar nu m-a întrebat de ce râd. Era unul dintre aceia care te lovesc, te înjură și în același timp, exact în aceeași secundă, când fac gestul, îți cer iertare cu privirea, inși incapabili să trăiască un conflict, să declanșeze un conflict autentic, inși lipsiți de bărbăție, lași, dar, fii atent, o anume specie de lași, lași fără grandoare, dacă asta îți spune ceva...

— Ha, ha, râse doctorul, după douăzeci de ani, se vede că mai aveți ceva de împărțit, tu și Lepădatu ăsta!... Cum poți să urăști un om după atâta vreme, comanditore?!...

— Să-l urăsc? De ce nu? El a pronunțat prima oară acel nume, el a declanșat totul în mine, acest individ nătâng, sensibil ca o femeie, cu gesticulația lui în veșnică panică, cu felul în care te stropea, vorbind, cu veselia lui obositoare, infantilă... un ins ridicol, căruia îi datorez prima tresărire a existenței mele! Crezi că e ușor de suportat acest lucru?! Un individ jalnic a stârnit bărbăția mea, primul semn al bărbăției mele...

— Haida de! făcu Minda, batjocoritor. Numești bărbăție vorbăria asta fără cap și fără coadă?!...

— Pardon, pardon, am spus: bărbăția mea! N-am alte pretenții, dar îmi recunosc propria mea bărbăție, dacă... evident, dacă concezi că aș avea așa ceva... dacă...

Minda râdea batjocoritor, privindu-l pe celălalt în ochi, iar Ceea își aplecă privirea, roșind, și zâmbetul său sfios îi traversă fața sa osoasă, urâtă. Minda râse și mai tare, simțind că e cât p-aci să fie învins de zâmbetul celuilalt, de candoarea lui, de farmecul acela care lui îi lipsea, pe care îl invidia, de care se lăsa dominat și de care râdea, pe care se răzbuna.

...Apoi a început să mă incite să-l ajut, să-l codoșesc, ca să-i fac cunoștință cu acea fată, care-l excita prin fanatismul ei politic, deși nici eu n-o cunoșteam și habar n-aveam despre cine e vorba. Mai ales în felul în care-o descrisese era exact tipul care nu-mi plăcea, gura mare, nasul drept, sânii mici și — mai ții minte cum spusese, nenorocitul: va avea toată viața sâni mici? — toate astea nu-mi spuneau nimic, mă lăsau rece... la început m-am lăsat greu, apoi, prefăcându-mă distrat, punându-l să-mi repete de două ori fiecare amănunt, am „înjghebat" amândoi un plan de bătaie. M-a descusut pe cine cunosc la liceul de fete dintre colegele noastre, bineînțeles, animalul ăla care-l interesa pe el era, cum știi, cu doi ani mai mare, apoi „mi-a trasat sarcini" și mi-a explicat destul de amănunțit toată strategia pe care trebuia s-o folosesc ca s-o pot cunoaște, și-apoi, bineînțeles, să i-o aduc lui... a doua zi trebuia să-i dau raportul, apoi, de câte două-trei ori pe zi, discutam în amănunt planurile, eșecurile, ordinea de zi. Deși am acceptat să fac, în silă, evident, tot ce-mi spunea

el, n-am întreprins nimic, absolut nimic, și ca să-mi bat joc de el, așa cum merita, în fiecare zi, îi înșiram verzi și uscate, mințindu-l despre demersurile pe care le inițiam, „contactele" făcute, rateurile, modificările de program ce trebuiau făcute, după, nu-i așa, confruntarea cu realitatea etc., etc. ceva, doctore, să te strâmbi de râs, ceva ce a început să mă amuze în cel mai înalt grad! Să-l fi văzut pe el, nenorocitul, se aprinsese de tot, i se părea că se apropie cu pași repezi de „idealul său", când o zărea, acum, pe stradă, întâmplător, pe Pitina, avea un alt sentiment, al celui care, în curând, nu-i așa...

La început am „contactat-o" pe una Jurcovici, care era într-un fel de bune relații cu o prietenă a Pitinei, Luci, apoi am cunoscut-o pe acea Luci, am și descris-o, mi-am dat *„rendez-vous"* cu ea, unde trebuia să vie și Pitina, dar ea n-a venit, și, dintr-un fel de sadism, exact în minutele când eu și cu prietena ei, Luci, o așteptam, ea a apărut cu Radu Vasile, pe Corso, plimbându-se în sus și-n jos, prefăcându-se că nu ne observă, lucru la care Luci s-a roșit și a plecat fără o vorbă și chiar prietenia lor se pare că a avut de suferit în urma acestei... În orice caz, Luci, o fată foarte cumsecade, complet fără ifose, cu care am jucat în vreo două rânduri și ping-pong la clubul muncitoresc, a refuzat să mă mai ajute... să-l ajute pe el, adică, și a trebuit să găsesc, să găsim adică, noi forme „strategice" ca să... am și găsit de fapt, pe un drum mai ocolit, de astă dată, prin cineva de la noi, din ultima clasă, unul Grigorovici, un maniac de istorie și care-o cunoștea... Prin Grigorovici acesta m-am răzbunat cel mai bine pe nătăflețul de Lepădatu, pentru că îl puneam pe octavanul nostru, prin gura mea, bineînțeles, să emită judecățile de valoare cele mai penibile despre făptura fizică și morală a Pitinei... Că el ne ajută, bineînțeles, e un fleac ce-i cerem (un fleac care s-a dovedit, în curând, insurmontabil), dar că e puțin uimit de „gustul" nostru, ființa aceea insignifiantă, cu picioarele în O —, observasem noi acest lucru? — paranteza picioarelor ei prin care puteau trece cămilele ca să intre în împărăția cerurilor, așa cel puțin „spusese el", „se exprimase el"... Sau mâinile ei, evident noi nu avusesem posibilitatea să le observăm de aproape, dar se pare că ea își rodea unghiile, ptiu, ce scârbos și, nu știu cum să-ți spun, ea își mânca și pielița

din jurul unghiilor, apoi toți dinții din față erau puși și el indica și dentistul la care lucra ea, la Quil, e adevărat cel mai bun stomatolog din oraș, dar, oricum... Sânii nu erau mici, asta putea să garanteze, ea nu avea deloc sâni, *deloc*, și cineva din familie, o mătușă sau așa ceva, îi făcuse rost de un sutien pe care-l umplea cu vată, o acțiune cu totul inutilă, pentru că, după cum lesne se putea observa... Grigorovici mai adăuga și alte amănunte, cu tonul lui plictisit, pentru că, în definitiv, toată afacerea îl lăsa destul de... de exemplu, Martin, colega ei de bancă, se plângea că în anumite zile, când timpul se încălzea, bineînțeles, când un suav vânticel de primăvară începea să adie prin pomii din fața liceului și păsărelele ciripeau, lumea întreagă prindea un strat albastru, cristalin, de sub banca lor, se părea, urca un fel de... miros, de... de ceva nelămurit și neplăcut totodată... ce mai, pe scurt, se pare că pentru colega ei, spălatul zilnic pe picioare era, cum să spun, nu una din legile cele mai tiranice ale universului... *bref*, curățenia, insinua distrat Grigorovici, nu ajunsese, la ființa care ne interesa pe noi, o manie... Nu-nu, spunea hotărât de astă dată colegul nostru mai mare, care se pregătea de bacalaureat, igiena nu ajunsese la ea o manie! Dar, mă rog, existau suficiente explicații pentru acest... neajuns, familia ei, perioada postbelică, chiar și... nu știu cum să spun, convingerile ei politice, fanatismul ei, ea avea cu totul alte preocupări, normal, decât să stea toată ziua cu picioarele într-un lighean cu smaltul crăpat, să se săpunească și să-și frece până la rană pielea picioarelor, unghiile etc., când lumea, întreaga lume aștepta de la ea... Numai cu apelul de la Stockholm, cu care, împreună cu alți tovarăși, umblase pe la sate, să strângă semnături, numai această acțiune, dacă o luăm, ar fi suficientă ca să explice o serie de... neajunsuri, nu-i așa, praful de jumătate de metru, dormitul noaptea pe masa din căminul cultural, felul barbar în care încă înainte de a sclipi prima geană de lumină, acolo, la țară, cocoșii, chiar și găinile, fac un vacarm îngrozitor și, bineînțeles, cu totul inutil, pentru că ouă, ioc! Era cât p-aci să-i spun, bineînțeles, Grigorovici era cel care... ceva în legătură cu un șal de *mohair* care dispăruse la un moment dat din clasă, mai bine zis la o oră de gimnastică, din garderoba unde se dezbrăcau toate, existaseră chiar și câteva

suspiciuni... o, nu-nu, un denunț sau vreo bănuială fermă, o întrebare măcar nu se făcuseră, suspiciunile nu urcaseră, cum se zice, până la suprafața subconștientului, dar... o anumită, să zicem, atmosferă tot se crease... bineînțeles, dacă ai fi întrebat-o pe una din ele, chiar pe proprietara șalului, nimeni, dar absolut nimeni n-ar fi îndrăznit să schițeze cea mai vagă... nu-nu, Grigorovici se oprea aici și, parcă regretând, se întorcea la unele „amănunte" mai degrabă fizice, deși erau, se aflau ici, amestecate și destule... cum să-i zicem, calități, da-da, calități, „persoana" nu era lipsită de-o anume inteligență, „pe undeva" avea și instinct („pe unde" nu se preciza, el însuși, Grigorovici, recunoștea că nu fusese niciodată în relații prea...) la anumite materii sclipea pur și simplu...

— ... Grigorovici, ăsta, a început să mă convingă, enervat, Lepădatu, e un simplu palavragiu și mă sfătuia să renunțăm la el, și eu am făcut-o, cu destulă greutate, pentru că reușisem, în sfârșit, să găsesc un artificiu cu care să-l flagelez pe insul acela nehotărât, gălăgios, jalnic, căruia, într-o clipă de panică, natura îi dăduse atâtea calități... oh, dacă eu, cu firea mea pozitivă, cu mândria mea, cu stăpânirea mea de sine, cu spiritul meu intrepid, cu simțul meu de adaptare socială, aș fi avut măcar unele din calitățile lui, sensibilitatea... sau inteligența lui, dar așa, iată cum se cheltuiau ele, făcându-l ridicol pe proprietarul lor, irosindu-se în acest fel, jalnic, penibil, când structuri echilibrate, cum era a mea, de exemplu, vegetau, ca un geamantan solid încheiat, din piele de crocodil, în care se află câteva rufe, sau... un costum ieftin, boțit sau... și mai rău, niște jurnale vechi, pătate, în care fusese împachetat ceva... știi, jurnalele acelea, foile acelea de ziar în care nu se poate ghici ce a fost învelit, acest produs al civilizației noastre stricte: foaia de ziar în care a fost împachetat *ceva!*...

— Păi bine, făcu doctorul, stând cu piciorul ridicat pe un scaun, cu talpa ghetei indiferente pe pânza fotoliului, spuneai că Lepădatu ăsta a ajuns un fel de personalitate, mai târziu... deci, după cum se pare, natura nu a vărsat inutil în „geamantanul" său, care arăta jalnic, cum spui... și...

— Astea sunt simple speculații, doctore, eu aici îți vorbesc de realități, și tu, ca un tâmpit, îmi vii cu speculații! Nu-ți dai seama că tot ce spun eu e o realitate și...

— A fost o realitate, vrei să spui?

— Da' de unde, n-a fost nici o realitate, *acum* e o realitate, eu îți vorbesc despre o realitate care există acum, și tu vii și faci speculații asupra trecutului sau viitorului. Nu înțelegi, bineînțeles, nimic.

— ... Te ascult, însă! făcu Minda, rânjind, aranjându-și, cu atenție și calm, dunga pantalonului.

Ceea îl privi o clipă cu ochii mari, buimăcit, apoi întoarse capul și dădu din umeri. Scuipă.

...Lui Coca Dumitrescu i se spunea Scarlett O'Hara, așa își spunea ea și așa îi spuneau și ceilalți, colegele ei, profesoarele... numele acesta venea în primul rând de la o fastuoasă rochie verde pe care și-o făcuse, cu niște bani economisiți de la orele ei de pian, furați, mai bine zis; câteva săptămâni bune ea trecuse „alături" de orele de pian, tot la Viler-baci (aici am cunoscut-o și eu, pentru că atunci când ea intra, eu plecam), și banii, dați de părinții ei la fiecare sfârșit de lună, cu acești bani ea și-a cumpărat un cupon de mătase verde, un fel de organdi, din care, apoi, cu alți bani, obținuți cu aceleași mijloace, cu multă abilitate, inventivitate, calm, stăpânire de sine, simț al disimulării și altele, în care semăna cu „eroina" ei, și-o croi, după un desen al ei și al Margaretei Mitchell, bineînțeles, la madame Agnès, croitoreasa care locuia dincolo de barieră, într-o casă plină de pisici, apoi, cu milioane de precauții, rochia fusese adusă acasă, ascunsă în pod, într-o cutie, și-apoi etalată pe scenă, la serbarea aceea a liceelor reunite, un triumf al îndrăznelii și frumuseții ei, al acelui spirit de independență care sclipi încă de pe atunci... Ea, Coca, a fost singura ființă reală din toate minciunile pe care i le debitam prostălăului de Lepădatu, el, care, cu ochișorii lui negri-umezi, cu fruntea îngustă, cu capul mic, disproporționat de mic, cu pedanteria lui la cămăși, el, care credea tot ceea ce-i spuneam, minciuni abia însăilate, nefăcând decât să-mi mărească plictiseala și disprețul... el, care era convins că-l admir, că-mi creasem un idol din persoana lui și, ca atare, se împăuna uneori în fața mea și își dădea atâta importanță, făcându-mi tot felul de teorii, care de care mai răsuflată, încât nu arareori eu izbucneam în râs, literalmente,

fără să mai punem la socoteală icnelile, eforturile pe care le făceam, în atâtea rânduri, să *nu* izbunesc în râs... ea, Coca-Scarlett-O'Hara, exista, pe ea am întâlnit-o și, dacă nu era tâmpul ăla cu vorbăria lui despre Pitina, întâlnirea noastră conspirativă, de atunci, ar fi putut lua, poate, o altă întorsătură... o cu totul altă întorsătură! Dar așa, nu știu, spiritul lui malefic plutea asupra noastră și, în mod ciudat, prostește, desigur, întâlnirile mele cu Coca-Scarlett erau făcute în numele lui, „al nostru", cum spuneam eu, discuțiile erau duse în jurul Pitinei, o ființă evident inferioară Cocăi-Scarlett, oricum, cu mult mai fadă, mai puțin reală... Coca ne era colegă de an la liceul de fete, și în întâlnirile mele cu ea ne-am descoperit destul de repede o grămadă de afinități, o dată am fost invitat în podul ei chiar și ne-am uitat, aproape o oră, întinși pe o saltea veche, la o colecție bogată, prăfuită, a revistei *Cinema* de dinainte de război, și când ea a început să scuture praful de pe fiecare revistă, eu eram deja un om câștigat pentru ea, pentru că, nu-i așa, praful acela suav, de pod, acel praf de stele, *„star dust"*, era o dovadă irefutabilă că de multă vreme nimeni nu mai răsfoise acea colecție și eu eram primul care, întins pe o saltea, cu Scarlett O'Hara lângă mine (ea stătea puțin într-o parte, în unghi, cu umărul spre mine, dar totuși...)... și o dată, habar n-am cum am ajuns în această postură, ne-am plimbat ținându-ne de mână, vorbind cu aprindere lucruri cu totul oarecare, o experiență de chimie făcută de profesoara ei, o idilă între o colegă a ei, Lar, cu cineva de la noi, o somitate el însuși, și altele, numai ca să nu băgăm noi înșine de seamă *ce facem* și altele... toate aceste *copilării* ar fi putut deveni un început, noi am fi putut face o pereche care s-ar fi putut alătura celorlalte perechi plimbărețe, seara, pe bulevard, sub castani, dar vorbăria aceea a lui, plină de otravă, ne-a copleșit sentimentul nostru firav, ne-a apropiat ca să ne îndepărteze pentru totdeauna, cum se spune așa de elegant pe undeva... El, Lepădatu, a simțit imediat pericolul „Coca Scarlett" și, ca în cazul Grigorovici, a început să lupte împotriva lui... împotriva ei, și a câștigat, bineînțeles, în amândouă cazurile, deși în cazul Grigorovici era vorba de o fantomă, iar aici de o ființă vie, cu părul ca o coamă roșiatică, atât de viu și de... ațâțător, cu năsucul în vânt, cu mâinile superbe, albe, fine,

cu unghiile ovale, subțiri, cu privirile ei în care râsul se amesteca în toate stările, râsul acela din privire ce era o formă a candorii ei, sută la sută Scarlett O'Hara, o candoare ascunsă, calomniată din pudoare, o candoare ce „icnea" mereu, ca un țipăt mic... cu fastuoasa ei rochie verde, cum nu mai avea nimeni și al cărui proprietar puteam să deviu. Coca-Scarlett a fost astfel împinsă „înapoi", în fundal, turtită printre minciunile mele, amestecându-se cu ele, ele, fantasmagoriile mele răutăcioase, începuseră să prindă realitate, iar ea... irealitate! Frumoasa, minunata Coca-Maria-Scarlett-O'Hara!...

...Apoi el a început să devie bănuitor; începu să pretindă să-l iau cu mine la acele așa-zise întâlniri cu „oamenii de legătură", voia să-i arăt scrisorile ce le primeam, apoi, cum i-am arătat vreo două, plăsmuite, bineînțeles, de mine, le-a luat acasă, a început să se uite cu o lupă la ele, a mers până acolo încât mi-a subtilizat un caiet de teme-acasă din geantă și, în tâmpenia lui, a început să compare scrisul... pe scurt, a început să devie bănuitor și, uneori, îi surprindeam câte o privire furișă, rece, repede suprimată! Oricum, a început, dobitocul, să mă trateze cu mai puțină îngâmfare, insul meu, în reprezentarea lui primă, puerilă, se complicase, lui, căruia i se păruse că mă elucidase, iată că viața îi rezerva o surpriză... Cine, spunea, Cehov parcă? „Viața e mai complicată decât pare!"... Mărunta lui stupoare nu mă neliniștea deloc și enervat, nu știu de ce, am refuzat brusc să-i mai fac jocul. Să fi văzut atunci cum se transformă: dintr-o indignare lașă, ascunsă, măruntă, scoase, nu știu cum, ca un prestidigitator, o umilință mieroasă, farmec cât pentru trei fete năzuroase, îmi dărui un clasor de timbre, îmi făcea temele acasă, la română (o materie cu care nu m-am avut niciodată prea bine, o materie pe care o socoteam total inutilă), și planșele la desen, eu care totdeauna la desen n-am trecut peste șapte! Nu înțeleg nici astăzi pentru ce avea nevoie de mine. S-o cunosc și să i-o prezint pe Pitina? Numai pentru asta toată acea gesticulație, acel timp, efort, cheltuială de imaginație, răbdare cu mine, „inegalul" său etc...? Până la urmă, după cum știi, eu am cunoscut-o pe ea, din pură întâmplare, în camionul acela care ne hâțâna la dreapta și la stânga, pe drumul îngust, prăfos, de țară, atunci când ne nimerisem

amândoi, rezemați de cabină, de tabla aceea verzuie, încinsă... și când... iar după aceea, eu, normal, nici nu m-am sinchisit să i-o prezint, avid s-o întâlnesc eu însumi și, comic, de-abia acum îmi dau seama ce comic e totul, el însuși parcă devenise indiferent — nu față de ea, nu-nu, el a iubit-o până la sfârșitul liceului și a și cunoscut-o, mai târziu, nu știu cum și în ce împrejurare, deloc ajutat de mine — indiferent însă la posibilitatea de a i-o prezenta eu, și asta, după ce construise cu mine, săptămâni la rând, planuri, strategii, nervi, idei, farmec, răbdare... abia după ce se epuizase totul, după ce trecuseră câțiva ani și ne-am despărțit cu toții, întreaga acea lume măruntă, foarte închegată însă, în care trăiam ca într-un cosmos, s-a spart, am început, la rându-mi, să deviu bănuitor... ceva în amintirile mele începu să „scârțâie", undeva, în nu știu ce cută, apăru un fel de scâncet, apoi un fel de chițcăit, un chițcăit când vesel, când trist, și-apoi, uimit, buimăcit, nevenindu-mi să cred, am văzut spărtura... așa cum gospodina privește cu ochii holbați, într-o dimineață, paltonul scump de blană, cel atât de rar, de zgârcit purtat, atacat de molii... moliile trecutului nostru, ce zici, doctore, ce farsă neplăcută, nedorită, „urât-mirositoare"?

... Da-da, am pipăit, m-am uitat în soare, am întors pe față și pe dos, mi-am băgat degetul! Ce mai, spărtura era acolo, oricât aș fi fluierat și mi-aș fi holbat ochii, cu oricâtă sinceritate m-aș fi indignat, „paltonul" acela nu se refăcea în prima sa formă, spărtura persista și celebrul vas „Titanic" începea să se scufunde, cu saloanele sale în care se valsa încă, cu punțile sale unde erau înșirate miile de șezlonguri, cu tacâmurile sale de argint și cu mustățile pasagerilor săi la fel de negre ca și fumul gros ce...

...Pentru ce avea nevoie de mine Lepădatu? Nu cumva... nu cumva, ca să... da-da, n-am încotro, trebuie să-mi vâr degetul în spărtura aceea neverosimilă, trebuie să spun cu voce tare ce... nu cumva el, ridicolul, insul vrednic de dispreț, pe care mă plictisisem deja să-l disprețuiesc, de care începea să-mi fie chiar milă — ce poate fi mai îngrozitor? — nu cumva el făcea o *experiență*... o experiență cu el și cu mine?!... Ce fel de experiență? de unde să știu eu?... Cu ce har aș fi putut eu, cu ce

elemente, cu ce date aș putea eu să înțeleg chiar și acum, astăzi, această... experiență a lui?! Aici, într-adevăr, distanța dintre noi e concretă, de netrecut! Furia împotriva lui, care m-a folosit drept element de... drept cobai sau... așa cum în lagărele naziste, dar nu, exemplul e prost, deținuții erau folosiți la diverse grefe sau erau cufundați în vane cu ghiață ca să se poată urmări până la ce grad de frig corpul uman își poate păstra funcțiile vitale, de unde anume poate fi „întors", reanimat un astfel de corp, anesteziat până la... La drept vorbind, n-a fost măcar o furie autentică, vie, aprinsă, pentru că, nu-i așa, cum să te înfurii pe un om care ți-a făcut ceva ce tu nu poți înțelege prea bine, un rău pe care, în scurte, rapide fulgerări, îl intuiești abia așa cum ochiul nostru intuiește limita spectrului vizibil, sau urechea noastră limita spectrului sonor, așa cum intuim viața planetelor, strigătele undelor lor, mersul pietrelor, așa cum intuiește, în fracțiuni de secundă, o inteligență superioară un dumnezeu posibil, la care, dacă am fi în stare să ne gândim coerent, susținut, un minut întreg, am exploda, ne-am dezagrega de tensiune? Cum se cântă la prohod: „Pe Dumnezeu a-L vedea nu este cu putință!" și heruvimii, serafimii, ordine îngerești apropiate de tronul lui, se știe, sunt prevăzuți cu șase aripi, fiecare pereche pentru o parte esențială a acelui corp-suflet, care sunt îngeri pentru a fi protejați contra radiației lui... Prostia mea de atunci și de acum, din clipa în care-ți vorbesc și în care, în ciuda vorbăriei mele inteligente, nu pot cuprinde nici măcar o fărâmă din acel secret, din acea experiență, a cărei realitate pot doar s-o bănuiesc, s-o intuiesc, în fracțiuni de timp, prostia mea, ca șase sau douăsprezece perechi de aripi, mă apără... m-a apărat și mă apără! Lăudată fie prostia mea, care mă apără, mă ține în viață! Dar acolo... dincolo... mai sus! Ce se întâmplă, oare, ce s-a întâmplat?!... Pentru că e cert asta, și acesta e elementul cel mai concret care declanșează *bănuiala* mea, spărtura; el nu avea nevoie și nu dorea ca eu să i-o prezint lui. El era indiferent, cum s-a și adeverit, de a-i face cunoștința, ei, prin mine... în general, nu știu dacă dorea prea mult s-o cunoască! Mai târziu, mult mai târziu, când am citit *Jurnalul unui seducător* de Kirkegaard, am putut înțelege câte ceva din această... gratuitate, din acest senzual fără corp, fără scop, din această

mecanică a senzualului, a seducției în sine, deși... evident, nu exista aici nici un punct de legătură... pentru că el, Lepădatu, nici măcar nu voia s-o seducă, să se apropie de ea, ci de... mine, da, pe mine voia el să mă seducă într-un fel, dar nu pentru el, ci... pentru ea?! Ce prostii mă aud înșirând, ce incoerențe, ce absurdități, când eu simt că în același timp, pândindu-mi creierul și instinctul, care pot fi pândite, ca un vânat, simt că adevărul tremură, vibrează în cu totul altă parte, sigur, e o deviație de 0,000001 dintr-o unitate, dar acolo, în microdeviația aceea, se strecoară El... El, posomorâtul, tiranicul, șovăielnicul, el șovăie pentru că e prea sigur de sine, el trăiește pentru sine deliciul șovăielii. El, increatul, *neseriosul*, cel care se joacă cu aparențele, El care trăiește numai în aparențe dar atât de înșelător, de derutant, de ispititor și de rece, El, fisura aceea neînsemnată, frântura aceea de formă care se umple cu ce?! cu cine?! sunetul acela, silaba aceea pură, de oligofren, pe care noi, oamenii sănătoși, din nefericire, din nenorocire, n-o putem imita, sunetul acela pur pe care noi nu-l putem reface... ți-amintești când îți vorbeam de acele expresii încordat-senine, de acele infraclipe, atunci când ridicăm ochii la o cheie ce ni se aruncă de sus, de undeva, tânărul acela ce privea crispat la iubita lui, pășind în barca legănătoare, infrasecunda aceea când săvârșim o acțiune măruntă, trivială, hiperautomatizată, un gest pe sfert cu brațul, o mișcare inconștientă cu degetul.. când vorbim la telefon, de exemplu, și spiritul nostru, suprafața lui alunecă pe obiectele din față, mâna ce prinde un creion sau șnurul receptorului, toate acestea, milioanele, clipe de prezent absolut, total, când se strecoară, printr-o fantă microscopică, El... indiferentul, soarele nevăzut al existenței noastre, cel în jurul căruia ne rotim, ale cărui miasme le respirăm ca să nu ne sufocăm în aerul curat al altor ființe, superioare sau laterale...

...O experiență?!... În clipa când pronunț, acum, acest cuvânt, îi pierd, subit, înțelesul, în clipa când îl asociez cu... istoria aceea, atât de neplăcut misterioasă, Lepădatu, Pitina, ființa aceea care nu mai apărea, în felul în care-mi băteam joc de el, deși, e adevărat, spiritul meu blazat trecea prin scurte alarme, repede îndepărtate... mai târziu, când am cunoscut-o „pentru mine" și când s-a întâmplat tot ceea ce știi, m-am gândit adeseori,

nepermis de mult, la el, când făceam un gest, sau emiteam o frază, ridicam într-un fel ochii, în mine însumi, la... El, de parcă el ar fi fost ubicuu și îi ceream, tacit, aprobarea, sau îl priveam doar și... mă lăsam privit de el, cel care inițiase toate acestea, cu acea fată, purtătoarea acelui nume insipid, Pitina, ea însăși atât de puțin pe gustul meu, atât de nepotrivită mie, încât dacă n-ar fi fost el, Lepădatu, aș fi trecut de mii de ori, cu indiferență, pe lângă ea. Așa însă ea, numele ei, *numirea* ei a devenit adolescența și postadolescența mea, una din perioadele importante din istoria lumii, din istoria lumii mele, a universului meu, cel mai concret univers, cel mai sensibil, cel mai viu, cel mai etern, evident! În definitiv, de ce să-mi bat la nesfârșit capul cu o problemă pe care, oricum, n-am s-o pot rezolva, stăpâni, să am măcar înțelepciunea instinctului limitei mele... să renunț de a mă mai frământa, să renunț de a mai aborda lucruri petrecute într-un plan superior mie, destinului meu, dacă, o clipă, acest plan superior s-a intersectat cu „eu însumi", cu ce pot fi eu însumi, să părăsesc cu decență acest gând, această întâmplare, lăsând-o astfel, înțeleasă pe jumătate, pe sfert, cu decență... da-da, măcar decență dacă nu geniu, să mă retrag fără falsă umilință din propria mea întâmplare... a mea?! precum și din aceste alunecări spre... mistic, nu, hotărât, eu nu sunt făcut pentru mistic, nu am vocația lui, a acestui cuvânt pe care mulți... mulți îl pronunță cu oarecare veselie, ca pe o poreclă... oho, cele șase perechi de aripi care ne apără, ce heruvimi triști, în veselia noastră, cum spunea lunaticul acela: „O țară tristă, plină de umor!..." Nu-nu, nu vreau să înțeleg, nu mai vreau să încerc să înțeleg și, în acest caz, această hotărâre e bărbăția mea, mă opresc și spun: „Până aici sunt eu, până aici exist eu, har Domnului, sunt suficient de vast, de imprevizibil, de... misterios chiar, de viu!" Dincolo... ce e dincolo de mine, chiar dacă acest *dincolo* călărește pe marginile teritoriului meu, nu mă interesează, trebuie să nu mă intereseze totdeauna granițele, știu asta din experiența mea de șef de stat, sunt tremurătoare, ele sunt adeseori încălcate de trupe ce poartă diverse uniforme, verzui, kaki, gri-închis sau gri-deschis, trebuie o anume relaxare, indiferență față de aceste granițe adeseori violate doar cu câțiva kilometri, pentru câteva ore. Da, până aici exist eu, dincolo...

în definitiv, dacă vreau să fiu puțin răutăcios, dacă aș vrea să mă răzbun puțin, aș putea să mă gândesc că orice univers își are limitele sale, infinitul e constituit din lumi finite, cu granițele lor dezarmate, unde se întâmplă o grămadă de istorii... chiar infinitul Lui eu nu mi-l pot închipui decât oval sau căzând în etern, pe o spirală helicoidală, să zicem, *evoluând ca să supraviețuiască*. El însuși nu se poate sustrage mișcării, a fi etern nu înseamnă a te mișca? A fi nu e o mișcare?! Ce, eu evoluez ca să ajung *mai bun?!* Prostii! Eu evoluez ca să rămân ceea ce sunt, ca să supraviețuiesc, să rămân fix! Încerc să mă păstrez, să mă conserv, aceasta e toată înțelepciunea, disperarea și forța mea! Nu cred în perfectibilitate, nu cred în progres, în ameliorare morală și alte... cuceriri, ale cui?... În zorii umanității, în secolul cinci înainte de Christos, Grecia, mica Grecie, a dat tipătul cel mai înalt al măsurii noastre, al speciei, democrația greacă, legislația, știința militară greacă, arta, istoriografia, literatura greacă, filozofia, moravurile! Iar după două milenii, ce-am găsit noi? Lagărele de concentrare naziste, bomba H, poluarea ce amenință apele și vegetația planetei, cinismul ca mod de existență, asasinatul în numele celor mai înalte idealuri umane și altele, pe care sunt prea trist ca să le înșir... Noi alergăm de fapt nu spre viitor, ci spre trecut, spre modelul acela pâlpâitor al micuței Grecii, leagănul minuscul al întregii noastre planete, leagănul în care planeta întreagă nu mai încape, e adevărat leagănul acela în care s-a tolănit un uriaș și care pârâie, pârâie din toate încheieturile... Evoluăm ca să rămânem ceea ce suntem, ceea ce am fost, cu siguranță, ți-am spus că istoria eu o compar cu un peisaj! Efortul inimaginabil al copacilor de a rămâne verticali, efortul apei de a sta, curgând, efortul cerului de a-și păstra culoarea, culorile, efortul pietrei de a rămâne identică cu ea însăși de la o fracțiune de timp la alta, al muntelui, efortul privirii mele de a recepta, clipă de clipă, secundă de secundă, acea tensiune care se cheamă un peisaj! Peisajele lui Van Gogh, ți-amintești?!

...Mi-ascult gura vorbind, aud uimit ceea ce ea spune, felul în care adaugă o silabă alteia, într-o anume ordine se pare, și-mi dau seama că gura mea, organul acesta destul de... cum să spun, cu funcții destul de...

amestecate, unele chiar... neplăcute, da, gura mea e mai înțeleaptă decât mine însumi! Prin gura mea vorbește un zeu, ar zice un prieten al meu, un poet, în gura mea locuiește un zeu! Să locuiască, adaug eu, să locuiască și să fie sănătos!

...Iar Lepădatu, ființa aceea din memoria mea, ce n-a murit încă, ființa aceea norocoasă, pentru că, iată, îl port cu mine de atâta vreme, ca un cangur un pui ce nu-i al lui, Lepădatu, bineînțeles — degeaba zâmbești zeflemitor, doctore, scobindu-te între dinți, un gest pe care nu pot să-l sufăr, pe care, dacă l-ai vedea la mine, aproapele tău, te-ar umple de silă — Lepădatu, bineînțeles, normal, evident, sunt eu însumi, mai bine zis: am devenit eu însumi, nu e cine știe ce filozofie să observi asta!... Nu poți purta pe cineva douăzeci de ani în viscerele tale fără să-l înghiți, să-l strangulezi încet, cu răbdare, și-apoi să-l... doar ceea ce-a făcut el, atunci, cu mine însumi, rămâne nelămurit, *obscur*, așa va și rămâne, am decis, cei câțiva ani pe care îi mai am de trăit, cum spun unii: n-am să uit niciodată! Ce înseamnă acest: niciodată?! Doi, trei ani... eventual cinci?! Zece?! Nu, zece în nici un caz, sigur nu! Niciodată = doi, trei ani, ce, nu-i destul, nesățioșilor? Vreți să mâniați pe Dumnezeu, care și-așa... obscur, o pată, acolo, în trecutul acela care încă mai atârnă de mine, ca plodul de mațul prin care matricea sa îl hrănește, e acolo, undeva, cu siguranță, o pată obscură și eu am izolat-o, am îmbrăcat-o în ceara disperării și bărbăției mele și am lăsat-o acolo, așteptând împreună, eu și cu ea, împreună, învierea morților... și viața de apoi ce va să vină sau... ce a fost, poate?... Mai știi, doctore? Mai știi?... Mai știi?... Ce zici de șlagărul ăsta?...

— ... Ce să zic?! Tu știi, mie-mi plac șlagărele, și mai ales șlagărele tale... comanditore... nu-mi place că te-ai înfierbântat nițel, cum ziceți voi, muntenii!... Ești muntean, nu? După repeziciunea cu care vorbești... oricum...

— Și după repeziciunea cu care mă asculți, ha, ha!

— Mi-a plăcut chestia aia cu progresul... va să zică, nu crezi în progres, comanditore?!... Prin liceu aveam și eu o ideologie asemănătoare, ușor puțoistică, dacă-mi permiți...

— Te rog, ești invitatul nostru!...

— Tocmai! Bla-bla, bla-bla, dar le spuneai cu o anumită convingere, ceea ce, Dumnezeu să mă ierte, e o scuză... eu, din partea mea, te scuz, trec cu vederea, cum se spune... numai că... ce de ifose de liceu, enormități, Dumnezeu, etern, evoluție, mistic... marmeladovisme, ha, ha, nu te supăra, n-o spun cu nici un fel de...

— Nu mă supăr deloc, dar dă-mi voie să-ți spun: „Ai sictir, domnule Lebeziatnikov, stimate domnule Lebeziatnikov!"

— Crezi că mă jignești? Aiurea, eu îmi iau în serios rolul meu, chiar dacă e al „domnului Lebeziatnikov" ăsta, și scot ceva din el... fără multă pălăvrăgeală, surescitare, agitație de-asta dubioasă, răsuflat-romantică... cu umilința, Dumnezeu și tot felul de... apropo, îți amintești de individa aia care mă molesta cu rețetele ei... Mia Fabian, care...

— Da-da... ce-i cu ea?

— Nimic important, dar... vreau să-ți spun ceva, ceva ce i-am ascuns Ludmilei... nu știu ce mi-a venit acum, am mai vrut în două rânduri să-ți spun și nu știu cum s-a făcut, dar...

— ...Dă-i drumul.

— A, nu-i nimic important... Îți aduci aminte, când v-am povestit, în după-amiaza aceea, cum am cunoscut-o, la tehnicianul acela, Nestorescu... și eu eram contrariat că...

— Bineînțeles, făcu râzând Ceea, ideea aceea opusă pe care ea și-o făcuse despre tine... despre calitățile tale, ha, ha, așa ceva, să știi, sunt și eu în stare să...

— Lasă bancurile, vreau să-ți spun ceva serios, deși... nici eu nu acord prea mare importanță, dar... e ceva foarte interesant, totuși... foarte interesant, pe măsură ce... ei bine, ții minte, în după-amiaza aceea, înainte de a urca Medoia, eu părusem foarte contrariat când Ludmila mi-a adus la cunoștință, pe jumătate râzând, avertismentul pe care i-l făcuse fosta ei colegă și prietenă, Fabian, când Ludmila a anunțat-o că suntem

logodiți. Că e logodită cu mine. Ei bine, pe mine m-au iritat într-un fel disproporționat, poate ai observat, tâmpeniile acelea pe care le debita despre mine individa aia... femeiușca aia, cu trivialitatea ei sănătoasă! Voi râdeați de mine, de iritarea mea, la spusele unei... oarecare, putea părea comică, într-adevăr, mai ales că eu o cunoscusem o singură dată, undeva, timp de o oră sau două... ei bine, e fals, am mințit, eu o cunosc pe ea demult, de prin anii cincizeci și nouă, între noi a și fost ceva...

— Între tine și Fabian... asta? Nu înțeleg...

— Nici eu n-am înțeles pe moment de ce-am mințit-o... de ce v-am mințit, dar știi... Ludmila are un fel de gelozie copilărească, nestăpânită, și când am aflat că îi fusese colegă și că o mai vede, am vrut să mă protejez de întrebări sforăitoare, scene mărunte *et caetera*... de fapt nici nu știu dacă e așa cum îți spun, nu știu ce m-a apucat să vă mint... de fapt nu v-am mințit, scena de la Nestorescu era reală, numai că... eu nu am cunoscut-o acolo pe Fabian, eu am *revăzut-o* acolo... ea însă s-a prefăcut, chiar atunci, acolo, că nu ne cunoaștem, și eu... la fel, dacă o femeie joacă teatrul acesta, are motivele ei, și eu nu voi fi niciodată atât de măgar încât să... dar iată ce chestie curioasă a ieșit de aici?! Nemaipomenit! Oricum, să-ți spun cum ne-am cunoscut de fapt... Eram doctor, aveam deja stagiul de țară în spatele meu, eram intern la „Colentina" și veneam, de două-trei ori pe săptămână, la Biblioteca Universității să citesc, după-amiezile, între două și șase, era vară, țiu minte, orașul vidat de oameni, sălile erau cvasi-goale, ici și colo câte un student restanțier sau vreun candidat la admitere. O asemenea candidată la admitere, la filologie parcă, era și Fabian... câteva după-amiezi am stat alături, ne-am vorbit, am început să ne reținem locuri, am ieșit împreună de la bibliotecă, am invitat-o la o cofetărie... apoi, într-o seară, într-un parc, o dată am dansat undeva... țiu minte, îmi plăcea, avea un fel de vitalitate reconfortantă, arăta bine, se poate observa încă, era genul opus Ludmilei, nu înaltă, nu subțire, nu gravă, eu eram la scurt timp după naufragiul mariajului meu, singur, fericit că sunt singur, lucrând cu o râvnă fantastică, și ea... apăruse ca un fel de bibelou, o fată veselă, tonică, odihnitoare, perfect nesofisticată, cu mult bun-simț, un copil ce crescuse greu, fără

tată, spre deosebire de fosta mea soție, inteligentă, distinsă, foarte snoabă însă, „reacționară" în multe din opiniile ei... La început ne amuzam, ea avea tactul de a nu da prea mare importanță prieteniei noastre — apropo, a fost și a rămas o simplă prietenie-amoroasă, nu ne-am culcat niciodată — și i-am rămas recunoscător pentru „nonșalanța" ei din întâlnirile noastre, pentru veselia ei reală, odihnitoare, pentru tonicitatea și bunul-simț cu care mă contamina... Nu a durat decât câteva luni „episodul", ea a intrat la facultate și a dispărut, nu știu cum, eu mi-am început specializarea în toamna aceea și ne-am despărțit simplu, cum ne cunoscusem, o prietenie de o vară, era evident, ea nu putea suporta gravitatea unei iubiri cu mine, nu avea, s-a văzut asta din primele zile, profunzimea necesară să mă oglindesc eu, să-mi dea cel mai mărunt vertij... a venit totuși în câteva rânduri la mine, în camera mea de burlac, și atunci, când nu ne sărutam, îi citeam din lecturile mele, îi vorbeam, încercam, pe jumătate în glumă, să-i deștept interesul pentru „simțul corpului", de-atunci începuseră să mă intereseze maladiile hepatice, psihoza lor etc.... ea îmi povestea pubertatea, adolescența ei, cele trei orașe în care-și făcuse liceul, într-un fel de vagabondaj cu mama ei, rămase amândouă singure, era tristă, cu decență însă, păstra, în cea mai amară amintire, un rest de surâs, plin de bun-simț, o excelentă camaradă în iubire, știa când trebuie să se ridice și să plece, îmi respecta orarul meu foarte încărcat de lucru, știa când trebuie să mă refuze (atunci când eu, știind-o singură, o invitam undeva și când îi rămâneam recunoscător că mă refuză, apoi îmi dădea un telefon, la vecini, eu nu aveam telefon, și, în mijlocul lucrului, în serile acelea fantastic de concrete, de vară, ale Bucureștiului, mă odihnea câteva minute cu timbrul ei cald, ușor răgușit, având mereu ceva agreabil să-mi spună, rezervându-mi, fără ostentație, veselia firească a firii ei), pe scurt, a fost o vară suportabilă, memorabilă chiar, între atâtea și atâtea alte veri ale mele, încărcate de lucru, solitare, semănând cu mine, un ins posomorât, cu ochelari... i-am rămas recunoscător pentru această vară calmă, ușor exotică, lui „Mimi", cum îi spuneam, în glumă, acelei iubiri de „subretă", și i-am fost recunoscător și atunci, mie nu-mi place să iau fără să dau ceva, tu știi... măcar din vanitate, ha, ha!... Îi citeam din lecturile mele

din franceză și germană, Baudelaire, Apollinaire (îi plăceau grozav *Caligramele* lui), Michaud, Rilke (pastelurile sale, bineînțeles, nu elegiile), Blaga *(Cimitirul Roman, Arheologie* și alte câteva din „discursurile" sale lirice), și la sfârșit chiar Ion Pillat și Bacovia, îi vorbeam, didacticizând mult, despre lucrările mele începute, foarte puțin despre mine însumi, mult, multe, atât cât putea să suporte „firescul" ei, din ce făceam, din ce mă preocupa... m-am purtat onest cu ea, nu am forțat coliziunea (în câteva momente ea a ezitat — am ezitat amândoi?! —apoi, știi cum se întâmplă în astfel de „episoade", am trecut dincolo de pantă și... n-a mai fost nevoie, sfârșitul se prefigura deja, un final calm, surâzător, cu o abia simțită melancolie fotogenică), m-am purtat leal, n-am disprețuit-o nici o secundă — de ce aș fi făcut-o? — ea însăși a marcat cu un perfect bun-simț toată această... De ce insist?! Pentru că pentru mine a răsunat aiuritor epitetul de... *lichea* parcă? Avertismentul făcut Ludmilei, o aversiune venită de unde?... Provocată de ce?!

— De ce aversiune? întrerupse Laurențiu, bine dispus, fără să știe de ce. O simplă părere... o opinie de... femeiușcă superficială, o simplă coaliție feminină...

— ... Dar e aiuritor!... râse Minda, încet, incert, privindu-l cu o anume uimire, cu ochii ușor dilatați, pe celălalt. Parcă e altcineva, parcă... parcă... ea era o ființă deja structurată, o personalitate destul de conturată, opinia ei despre mine... în linii mari, edificată, ea putuse, avusese toate datele, în mare, să mă cunoască... și...

— Vreau să te întreb ceva, destul de curios... dacă, bineînțeles, consideri că...

— Evident! Te rog chiar, eu am provocat discuția!...

— Ei bine, ceea ce mă miră nu e atât... minciuna ta, ci... de ce s-a prefăcut ea că nu te cunoaște?... Atunci, la Nestorescu, și pe urmă la specială... mi se pare că nici Ludmilei nu i-a suflat vreun cuvânt despre... istoria aceea, din vara aceea, parcă...

Minda se opri locului și-l privi tăcut câteva secunde pe celălalt, apoi ridică din umeri:

— Habar n-am!... Ludmila mi-ar fi spus oricum ceva. Habar n-am! Dealtfel... atunci, la Nestorescu, după primele mele minute de uimire, bine ascunsă, am bănuit că ea, Mia (Volumnia, cum îi spusesem eu, plăcându-mi prețiozitatea numelui ei, ce nu se potrivea deloc cu figura și cu firea ei), dintr-un anume tact, știindu-mă logodit cu fosta ei colegă, îmi dă să înțeleg că putem trece în anonimat acel „episod", care oricum, nu-i așa...

— Bine, dar tu habar n-aveai atunci că ea fusese colegă cu Ludmila și...

— Ai dreptate! făcu Minda, oprindu-se din nou în mijlocul încăperii, aproape cu gura căscată. Ai dreptate! Nu știu ce m-a determinat să-i accept jocul... habar n-am! Dar știi cum se întâmplă: revezi pe cineva după zece ani aproape, cineva pe jumătate uitat, undeva în societate, o femeie mai ales, celălalt dă primul semn de răceală, tu ai un moment de neutralitate, de nepăsare, de indiferență, și gata, falsul s-a produs: vă tratați ca doi străini, în definitiv nimic rău în asta, când ea a venit la specială, am recunoscut-o abia după primele minute, ciudat, nu-i așa, și cum ea făcuse primul joc la Nestorescu, am simțit, într-un fel, o anume recunoștință față de... tactul ei, de decența ei, care nu voia să-mi încarce agenda mondenă cu un nume nou, cu „Ah!"-uri, „Oh!"-uri, „Ca să vezi?, Ia uite!", false semne de simpatie, o gestică crispată, inutilă etc. Pe scurt, ceva ce se potrivea foarte bine cu memoria ce i-o păstrasem, cu francheța ei... și-apoi, cum să-ți spun, nu-mi prea convenea ca femeiușca aceea, cam trivială, cu care, evident, nu mai aveam nimic comun, să-și aroge „episodul" nostru și, repet, văzând-o neutră, familiară, însă neutră, având decența unei simple paciente, am simțit o oarecare recunoștință, o măruntă recunoștință, de fapt o vanitate măgulită că nu greșisem cu zece ani înainte și că „deținătoarea" acelui episod, din acea vară, știa să suporte o atât de târzie și involuntară revedere... accidentală revedere! Că nu alesesem prost, atunci, în vara aceea, chiar dacă fusese vorba de un flirt prelungit, de-o singurătate în doi, câteva luni, într-un oraș amorțit, vidat...

— ...Cum așa, „accidentală?" Nu spuneai că ea te-a căutat la specială?

— Ai dreptate! făcu a treia oară doctorul, încruntându-se. Dar a știut să salveze aparențele!...

— Numai față de tine... „comanditore", făcu cu ironie Ceea. Numai față de tine, de morga și de ochelarii tăi cu ramă de baga! Față de Ludmila și-a dat drumul... și încă într-un mod care... prostii, nu știu de ce insiști atâta asupra unui fleac...

Minda îl privi pe celălalt cu o anume gravitate, mai bine zis cu o anume atenție, cu pătrundere. Ceea începu să râdă ușor, maxilarul inferior i se coloră rapid în roșu-purpuriu și el plecă privirea. Laurențiu avea o privire „slabă", care pierdea în majoritatea înfruntărilor, și nu numai cu prietenul său, cu Minda, deși doctorul îl privea acum cu atâta concentrare, încât era evident că se gândește la altceva.

— Prostii, evident, prostii!... repetă Ceea, văzând că celălalt tace, apoi îl privi.

— Poftim?! întrebă Minda, uitându-se la el de data aceasta. Apoi auzi întrebarea sau cuvintele celuilalt, făcu: Da-da, bineînțeles!... Se întoarse nehotărât, cu umărul, își scoase ochelarii și își frecă arcadele cu degetele mâinii drepte, își masă apoi ochii, prelung, cu grijă, cu o concentrare lentă, care, ea însăși, era semnul unei absențe. Apoi mai repede încă o dată, ca în somn, acel: Da-da, evident!... Își reașeză ochelarii, cu grijă, dar rămase în aceeași poziție, privind pierdut în covor.

Ceea se uită la el de câteva ori, peste umăr, apoi se așeză într-un fotoliu și deschise un album Modigliani, pe care îl trase dintr-o etajeră fixată deasupra biroului.

Lector: RADU VLĂDUȚ
Tehnoredactor: GEORGETA CÂRSTEA

Editura Univers Enciclopedic
Tehnoredactare computerizată: OFELIA COȘMAN
LILIANA KIPPER

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026